

วารสารสหวิทยาการเพื่อการพัฒนา
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

URU Journal of Integrated Sciences
for Development

ปีที่ 14 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2567 | Vol. 14 No. 2 July - December 2024

ISSN 2821-9708 (Online)

วารสารสหวิทยาการเพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

URU Journal of Integrated Sciences for Development

ISSN 2821-9708 (Online)

ปีที่ 14 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2567 | Vol. 14 No. 2 July - December 2024

วัตถุประสงค์ (Aims)

เพื่อส่งเสริมการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ และ ผลงานวิจัยเพื่อการพัฒนาการศึกษา ท้องถิ่น และสังคม ของอาจารย์ นักวิชาการ นักวิจัย นักศึกษา ตลอดจนผู้ที่สนใจ

ขอบเขตของงานวิจัย (Scope)

- General Social Sciences : สังคมศาสตร์ทั่วไป (การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม, วิถีชีวิตของคน ชุมชน ท้องถิ่น, การขับเคลื่อนชุมชนบนฐานนโยบาย และวิถีชีวิต)
- Communication : การสื่อสาร
- Education : การพัฒนาทางการศึกษา (พัฒนาสมรรถนะกำลังคน, ชุมชน ท้องถิ่น, การเรียนรู้เชิงวัฒนธรรม, การเรียนรู้ตลอดชีวิต)
- Development : การพัฒนา (การพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจระดับคุณภาพชีวิต ของคน ชุมชน ท้องถิ่น)
- Health (Social Sciences) : สุขภาพ (สังคมศาสตร์) (การพัฒนาสุขภาวะของคนในชุมชน ท้องถิ่นทุกช่วงวัย)

ที่ปรึกษา

1. อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
2. รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธัญญา จันทรังษ

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

กองบรรณาธิการภายใน

1. รองศาสตราจารย์ ดร.เจษฎา มิ่งฉาย
2. รองศาสตราจารย์ ดร.จักรกฤษณ์ พิทยาพงษ์
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุพัตรา ตันติจริยาพันธ์
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รติ ธนารักษ์
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุภาภรณ์ หนูเมือง
6. อาจารย์ ดร.พิทยา ยาไม้

คณะเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
คณะวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

วารสารสหวิทยาการเพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

URU Journal of Integrated Sciences
for Development

ISSN 2821-9708 (Online)

ปีที่ 14 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2567 | Vol. 14 No. 2 July - December 2024

กองบรรณาธิการภายนอก

1. รองศาสตราจารย์ ดร.ชุมศักดิ์ อินทร์รักษา
2. รองศาสตราจารย์ ดร.กุลทิพย์ ศาสตร์ระรุจิ
3. รองศาสตราจารย์ ดร.พรชนก ทองลาด
4. รองศาสตราจารย์ ดร.วิรุณศิริ ใจมา
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กมลนัฏฐี พลวัน
6. รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐรดา วงษ์นายะ
7. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บัณฑิตา อินสมบัติ
8. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ชิตาภา สุขพลำ

คณะสหวิทยาการ
มหาวิทยาลัยคริสเตียน
คณะนิเทศศาสตร์และนวัตกรรมการจัดการ
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
คณะวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
คณะวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
คณะวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
คณะวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยกำแพงเพชร
คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
คณะวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยบูรพา

กำหนดการเผยแพร่

ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน
ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม

ภาษาที่รับตีพิมพ์

ภาษาไทย

เจ้าของวารสาร

ศูนย์ส่งเสริมบัณฑิตศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

บทความวิจัยต้องผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง และครอบคลุมประเด็นการวิจัย
ที่นำเสนอในบทความ จำนวน 3 ท่าน จากหลากหลายสถาบัน โดยเป็นการประเมินบทความที่ผู้ทรงคุณวุฒิ
และผู้นิพนธ์ไม่ทราบชื่อ สังกัดของกันและกัน (Double-blind Review)
และผู้ทรงคุณวุฒิปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัยที่หลากหลาย ไม่ได้ปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัยเดียวกับผู้นิพนธ์

Table Of Content

20
24

- URU-J.ISD 274708 ความต้องการจำเป็นในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ การบริหารจัดการสมองของเด็กปฐมวัยสำหรับครูผู้ดูแลเด็ก อรพร กับทิมศรี และประสงค์ สายหงษ์
- URU-J.ISD 274715 กลไกการมีส่วนร่วมและมาตรการในการป้องกันนักสูบหน้าใหม่ใน โรงเรียนของรัฐ และโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ สุโรยา หนิเร่, สุรัชย์ ไวยวรรณจิตร, รุ่งโรจน์ ชอบหวาน, โรฮานีย์ ปูเต๊ะ และมูอัมมัดราฟิร มะเก็ง
- URU-J.ISD 274775 ความรุนแรงที่ปรากฏในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์ ไพลิน อินคำ, วชิรินทร์ แก่นจันทร์, วรัญญา ยิ่งยงศักดิ์ และศราวุธ หล่อดี
- URU-J.ISD 274821 การพัฒนาการบริหารจัดการโครงการส่งเสริมคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนตำรวจ ตระเวนชายแดน สังกัดกองร้อยตำรวจตระเวนชายแดนที่ 344 อำเภอกำแพงแสน จังหวัดตาก ของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร วิชาพัชร กาวิละพันธ์ และปาจริย์ ผลประเสริฐ
- URU-J.ISD 275484 การพัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์วัสดุธรรมชาติจากกากกล้วย เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกร จังหวัดกำแพงเพชร เพชรรา บุดสีทา และอำไพ แสงจันทร์ไทย

Table Of Content

20
24

- URU-J.ISD 275864 แนวทางการส่งเสริมและเผยแพร่ศักยภาพ การใช้สื่อดิจิทัล เพื่อภาวะพลัมพลังของผู้สูงอายุไทย
มัทนา ภาคสุวรรณ และนภาพรณ อาษาเพชร
- URU-J.ISD 276051 ผลการยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาโรงเรียนกองทุน การศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กำแพงเพชร เขต 1
ยุธนา พันธุ์
- URU-J.ISD 277160 รูปแบบการฝึกอบรมพัฒนาศักยภาพครูด้านการใช้เทคโนโลยี สารสนเทศ ในการจัดการเรียนรู้ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน จังหวัดอุดรดิตร
เชาวฤทธิ์ จันจัน

IURU

Journal of Integrated Sciences
for Development

ความต้องการจำเป็นในการจัดประสบการณ์ การเรียนรู้การบริหารจัดการสมองของเด็กปฐมวัย สำหรับครูผู้ดูแลเด็ก

THE PRIORITY NEEDS TO ORGANIZING LEARNING EXPERIENCES IN
EXECUTIVE FUNCTIONS (EF) OF EARLY CHILDHOOD FOR CHILDCARE TEACHER

อรพร ทับทิมศรี* และประสงค์ สายหงษ์
Orraporn Tubtimsri* and Prasong Saihong

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
Faculty of Faculty of Education, Mahasarakham University

*Corresponding email: oraporn.t@sskru.ac.th

ความต้องการจำเป็นในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้
การบริหารจัดการสมองของเด็กปฐมวัยสำหรับครูผู้ดูแลเด็ก

THE PRIORITY NEEDS TO ORGANIZING LEARNING EXPERIENCES IN
EXECUTIVE FUNCTIONS (EF) OF EARLY CHILDHOOD FOR CHILDCARE TEACHER

อรพร ทับทิมศรี* และประสงค์ สายหงษ์

Orraporn Tubtimsri* and Prasong Saihong

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Faculty of Faculty of Education, Mahasarakham University

*Corresponding email: oraporn.t@sskru.ac.th

Receives: 9 June 2024, Revised: 8 August 2024, Accepted: 28 August 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้การบริหารจัดการสมองในเด็กปฐมวัยของครูผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดศรีสะเกษ กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริหาร จำนวน 25 คน นักวิชาการศึกษา จำนวน 5 คน ครูผู้ดูแลเด็กจำนวน 323 คน รวมทั้งสิ้น 353 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสำรวจ วิเคราะห์ข้อมูลใช้โดยการแจกแจงความถี่ การหาค่าร้อยละ และการหาค่าเฉลี่ย สูตรคำนวณด้วยเทคนิค Modified Priority Need Index หรือ (PNImodified)

ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการจำเป็นในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้การบริหารจัดการสมองในเด็กปฐมวัยของครูผู้ดูแลเด็ก มีดังนี้ ความต้องการจำเป็นในการจัดประสบการณ์เรียนรู้ความต้องการจำเป็นในการพัฒนา 3 อันดับแรก พบว่า 1. ความเข้าใจ เกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย (PNI = 1.07) 2. สามารถจัดทำแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้การบริหารจัดการสมองในเด็กปฐมวัย (PNI = 0.84) และ 3. สามารถนำแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ การบริหารจัดการสมองในเด็กปฐมวัย ไปพัฒนาเด็กปฐมวัย (PNI = 0.83) และตามลำดับ

คำสำคัญ: ความต้องการจำเป็น, การบริหารจัดการสมองในเด็กปฐมวัย, ครูผู้ดูแลเด็ก

Abstract

This research article aims to study the essential need for organizing brain management learning experiences in early childhood by childcare teachers at local administrative organization child development centers in Sisaket province. The sample group consisted of 353 participants, including 25 administrators, 5 educational scholars, and 323 childcare teachers. The research instruments used were questionnaires and surveys. Data analysis was conducted using frequency distribution, percentage calculation, and mean calculation, with the Modified Priority Need Index (PNI_{modified}) technique employed.

The research findings revealed the following essential needs for organizing brain management learning experiences in early childhood by childcare teachers. The top three priority needs were: 1. Understanding of organizing learning experiences for early childhood (PNI = 1.07), 2. Ability to develop plans for organizing brain management learning experiences in early childhood (PNI = 0.84), and 3. Ability to implement the plans for organizing brain management learning experiences to develop early childhood children (PNI = 0.83), respectively.

Keywords: essential needs, brain management in early childhood, childcare teachers

บทนำ

สถานการณ์และปัญหาของเด็กและเยาวชนไทยขณะนี้กำลังเผชิญกับความเสี่ยงมากมาย อันเกิดจากสังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม สิ่งอันตรายที่ล้อมรอบตัวเด็ก เด็กและเยาวชนจำนวนมาก ซึมซับพฤติกรรมความรุนแรง สื่อลามกอนาจาร เสพยาเสพติด มีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร อยู่ในแหล่งมั่วสุม และอื่น ๆ จนพฤติกรรมเหล่านี้ กลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตร่วมสมัยของเด็ก และเยาวชน ที่เติบโตขึ้นทุกวัน เด็กอายุ 6 ขวบแรก เป็นขบวนการที่สมองมีความเจริญงอกงามสูงกว่าร้อยละ 80 ของวัยผู้ใหญ่ เด็กควรมีภูมิคุ้มกันที่แข็งแรง กำหนดเป้าหมาย วางแผนงาน และมุ่งมั่นทำงานให้จนประสบความสำเร็จ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาสมองทั้งสิ้น เด็กรุ่นใหม่จำเป็นต้องควบคุมตัวเองให้ดำเนินชีวิตไปได้ท่ามกลางข้อมูลข่าวสารและตัวแปรมากมาย ซึ่งจะได้ด้วยแนวทักษะการคิด เพื่อชีวิตที่สำเร็จ เพื่อนำไปสู่ทักษะศตวรรษที่ 21 (ประเสริฐ ผลิตผลการพิมพ์, 2560)

ซึ่งนักประสาทวิทยาศาสตร์ ได้ศึกษาพบว่า สมองส่วนหน้าจะทำหน้าที่หลักในการควบคุมความคิด อารมณ์ ความรู้สึกและ พฤติกรรมของมนุษย์เรา ทำให้เรามีทักษะความสามารถต่าง ๆ เช่น แยกแยะถูก-ผิดได้ จดจำเรื่องราวต่าง ๆ ได้ดี คิดเชื่อมโยง มีเหตุมีผล รู้ว่าสิ่งนี้ควรทำ ไม่ควรทำ ทำแล้วจะเป็นอย่างไร สิ่งเหล่านี้ ล้วนเป็นแนวทางของทักษะการคิดเพื่อชีวิตที่สำเร็จ การบริหารจัดการสมองในเด็กปฐมวัย (นวลจันทร์ จุฑาภักดีกุล, 2561)

จากปัญหาลำดับงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า ประสบปัญหาขาดแคลน อัตรากำลังของข้าราชการ สายการสอน สายบริหารสถานศึกษา และสายบริหารการศึกษา คณะกรรมการมีข้อเสนอแนะว่า กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ควรมีแนวทางการกำหนด ตำแหน่งตามกรอบอัตรากำลังข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่สอดคล้องกับภารกิจของ สถานศึกษาแต่ละระดับ ควรมีแนวทางในการสรรหาข้าราชการครู และบุคลากร

ทางการศึกษา อย่างหลากหลายวิธี ควรทำบันทึกข้อตกลงร่วมกัน (MOU) กับสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อเฝ้าติดตาม พัฒนาศถานศึกษา สังกัด อบท. ให้มีคุณภาพและมาตรฐานไม่ต่ำกว่า สถานศึกษาสังกัด กระทรวงศึกษาธิการ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2562) วางรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กปฐมวัยพัฒนาไปสู่ ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ครูจำเป็นจะต้องมีการปรับตัวและมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง สม่่าเสมอ ครูสามารถ พัฒนาความรู้ ทักษะต่าง ๆ ให้เกิดขึ้นใหม่มากกว่าการเปลี่ยนแปลงจากสภาพเดิมที่เป็นอยู่ ี่มีความเป็นผู้นำทาง วิชาการ ตื่นตัว และเข้าใจในทฤษฎีและปรัชญาพื้นฐานของหลักสูตรและ การสอนแต่ละประเภท ตลอดจนทั้งครูควรมี ความรู้ความสามารถในเนื้อหาการจัดประสบการณ์มากขึ้น เพื่อจะนำไปสู่คุณลักษณะการจัดการเรียนการสอนให้มี ประสิทธิภาพมากขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560) ปัญหาขาดแคลนครู เป็นประเด็นสำคัญที่ ส่งผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการบริหารจัดการสมองของเด็ก ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญ ของการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพในทุกด้าน ผู้ที่ถ่ายทอดองค์ความรู้ ผู้ที่ให้คำปรึกษาและสนับสนุนด้านอารมณ์และ สังคมแก่เด็ก ปัญหาครูไม่ได้รับการพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง เป็นปัญหาที่ซับซ้อนและส่งผลกระทบต่อการพัฒนา สมองของเด็ก การแก้ไขปัญหาต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน เพื่อให้เด็ก ทุกคนมีโอกาสเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ

จากสาระสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาสภาพที่เป็นจริง สภาพที่คาดหวัง และลำดับความต้องการ จำเป็นในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้การบริหารจัดการสมองในเด็กปฐมวัย ของครูผู้ดูแลเด็ก เพื่อไปใช้เป็น แนวทางในการพัฒนาครูผู้ดูแลเด็ก ยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาสำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดศรีสะเกษต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้การบริหารจัดการสมองในเด็กปฐมวัย ของครูผู้ดูแลเด็ก

ขอบเขตการวิจัย

ความต้องการจำเป็นในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้การบริหารจัดการสมองของเด็กปฐมวัยสำหรับ ครูผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัด ศรีสะเกษ ประกอบด้วย

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรเป็นครูผู้ดูแลเด็กที่สอนในระดับเด็กอายุ 2-4 ปี ที่สอนหรือเกี่ยวข้องกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดศรีสะเกษ ปีการศึกษา 2566 ได้แก่ ผู้บริหาร จำนวน 25 คน นักวิชาการศึกษา จำนวน 5 คน ครูผู้ดูแลเด็ก จำนวน 323 คน รวมทั้งสิ้น 353 คน

ขอบเขตด้านตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปร ได้แก่ ความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับความสามารถการจัดประสบการณ์การเรียนรู้การบริหาร จัดการสมองในเด็กปฐมวัย แบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านความรู้ 2. ด้านทักษะ 3. ด้านคุณลักษณะ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น โดยมีรายละเอียดดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์/นักวิชาการศึกษา ครูผู้ดูแลเด็ก ที่เกี่ยวข้องในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดศรีสะเกษ ปีการศึกษา 2566 จำนวน 645 ศูนย์ จำนวนครู 1,930 คน (องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดศรีสะเกษ)

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ที่เกี่ยวข้องในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดศรีสะเกษ ปีการศึกษา 2566 ได้ขนาดตัวอย่าง โดยใช้ตารางของ Krejcie & Morgan ระบุจำนวนของตัวอย่าง จำนวน 321 คน แต่ผู้วิจัยเก็บข้อมูลให้ได้ครบถ้วนสมบูรณ์จากการตอบกลับ จึงเพิ่มกลุ่มตัวอย่างเป็น 353 คน

ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้บริหาร จำนวน 25 คน นักวิชาการศึกษา จำนวน 5 คน ครูผู้ดูแลเด็ก จำนวน 323 คน รวมทั้งสิ้น 353 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงสำรวจ คือ แบบสอบถาม แบบสำรวจ ความต้องการจำเป็น สภาพที่เป็นจริง สภาพที่คาดหวัง ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้การบริหารจัดการสมองในเด็กปฐมวัยของครูผู้ดูแลเด็ก ชนิดมาตราประมาณค่า 5 ระดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการแจกแบบสอบถาม แบบสำรวจ พร้อมทั้งบันทึกข้อเสนอแนะด้วยตนเอง และรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป โดยใช้สูตรคำนวณทางคณิตศาสตร์ เพื่อให้สอดคล้องกับข้อมูลที่รวบรวม โดยใช้การวิเคราะห์ทางสถิติ ได้แก่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เทคนิค Modified Priority Needs Index (PNI Modified)

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของครูผู้ดูแลเด็กในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้การบริหารจัดการสมองในเด็กปฐมวัย ด้านความรู้ เมื่อพิจารณาทางด้านทุกด้านมีความจำเป็น แสดงให้เห็นว่า การจัดประสบการณ์การเรียนรู้การบริหารจัดการสมองในเด็กปฐมวัยทุกด้าน จำเป็นต้องได้รับการพัฒนา โดยเรียงลำดับจากความต้องการจากมากไปน้อยดังนี้ 1. ความเข้าใจ เกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย (PNI = 1.07) 2. สามารถจัดทำแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้การบริหารจัดการสมองในเด็กปฐมวัย (PNI = 0.84) และ 3. สามารถนำแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ การบริหารจัดการสมองในเด็กปฐมวัย ไปพัฒนาเด็กปฐมวัย (PNI = 0.83) และตามลำดับ ส่วน สภาพที่คาดหวังของครูผู้ดูแลเด็กในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้การบริหารจัดการสมองในเด็กปฐมวัย 3 อันดับแรก จากมากไปหาน้อยได้แก่ ได้แก่ 1. มีความรู้ความเข้าใจ

เกี่ยวกับการเรียนรู้การบริหารจัดการสมองในเด็กปฐมวัย ($\bar{X}$ = 4.02, S.D. = 0.87) 2. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวัดและประเมิน พัฒนาการของเด็กปฐมวัย ($\bar{X}$ = 3.77, S.D. = 0.81) และ 3. สามารถจัดทำแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้การบริหารจัดการสมองในเด็กปฐมวัย ($\bar{X}$ = 3.86, S.D. = 0.75) ตามลำดับ และประเด็นเรื่องสภาพที่เป็นจริงของครูผู้ดูแลเด็ก 3 อันดับแรกจากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1. มีความมุ่งมั่นในการพัฒนาผู้เรียนในการจัด ประสบการณ์การเรียนรู้การบริหารจัดการสมองในเด็กปฐมวัย ($\bar{X}$ = 2.13, S.D. = 0.76) 2. ความคิดสร้างสรรค์ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 2.13, S.D. = 0.75) และ 3. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสื่อ แหล่งเรียนรู้ และสภาพแวดล้อม ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้การบริหารจัดการสมองในเด็กปฐมวัย ($\bar{X}$ = 2.13, S.D. = 0.74) ตามลำดับ

ภาพที่ 1 กลุ่มศึกษานิเทศก์/นักวิชาการศึกษา ให้ข้อเสนอแนะ ความต้องการจำเป็นในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้การบริหารจัดการสมองในเด็กปฐมวัยของครูผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดศรีสะเกษ

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ภาพรวม สภาพที่เป็นจริง สภาพที่คาดหวัง และความต้องการจำเป็นในการจัด
ประสบการณ์การเรียนรู้การบริหารจัดการสมองในเด็กปฐมวัย

รายการ	สภาพที่คาดหวัง			สภาพที่เป็นจริง			PNI
	M	S.D.	ระดับ	M	S.D.	ระดับ	
1. ความเข้าใจ เกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย							
1.1 อธิบายความหมายของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย	3.79	0.87	มาก	2.09	0.74	น้อย	0.81
1.2 อธิบายความสำคัญของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย	3.79	0.86	มาก	2.06	0.69	น้อย	0.84
1.3 อธิบายความหมายและประเภทของทักษะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย	3.69	0.93	มาก	2.11	0.74	น้อย	0.75
1.4 อธิบายหลักการการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย	3.73	0.87	มาก	2.11	0.70	น้อย	0.77
1.5 อภิปรายประเภทของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย เช่น กิจกรรมเสริมประสบการณ์ กิจกรรมศิลปะ กิจกรรมการศึกษา กิจกรรมเคลื่อนไหว กิจกรรมกลางแจ้ง กิจกรรมเสรี	3.78	0.99	มาก	2.01	0.77	น้อย	0.88
รวม	3.76	0.87	มาก	2.08	0.86	น้อย	0.81

ตารางที่ 1 (ต่อ)

รายการ	สภาพที่คาดหวัง			สภาพที่เป็นจริง			PNI
	M	S.D.	ระดับ	M	S.D.	ระดับ	
2. มีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการเรียนรู้การบริหารจัดการสมองในเด็กปฐมวัย							
2.1 อธิบายความหมายของการเรียนรู้การบริหารจัดการสมองในเด็กปฐมวัย	4.03	0.74	มาก	1.94	0.71	น้อย	1.08
2.2 อธิบายความสำคัญของการเรียนรู้การบริหารจัดการสมองในเด็กปฐมวัย	4.00	0.75	มาก	1.98	0.72	น้อย	1.02
2.3 อธิบายธรรมชาติและวิธีการเรียนรู้การบริหารจัดการสมองในเด็กปฐมวัย	3.99	0.77	มาก	1.95	0.70	น้อย	1.05
2.4 อธิบายหลักการจัดการเรียนรู้การบริหารจัดการสมองในเด็กปฐมวัย	3.99	0.82	มาก	1.95	0.74	น้อย	1.05
2.5 อธิบายแนวทางการจัดประสบการณ์จัดการเรียนรู้การบริหารจัดการสมองในเด็กปฐมวัย	4.07	0.78	มาก	1.88	0.70	น้อย	1.16
รวม	4.02	0.87	มาก	1.94	0.75	น้อย	1.07
3. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสื่อ แหล่งเรียนรู้ และสภาพแวดล้อม ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้การบริหารจัดการสมองในเด็กปฐมวัย							
3.1 อธิบายความหมายและประเภทของสื่อ แหล่งเรียนรู้ และการจัดสภาพแวดล้อมในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้การบริหารจัดการสมองในเด็กปฐมวัย	3.69	0.79	มาก	2.17	0.64	น้อย	0.70
3.2 อธิบายความสำคัญของสื่อ แหล่งเรียนรู้ และการจัดสภาพแวดล้อมในการจัดประสบการณ์ การเรียนรู้การบริหารจัดการสมองในเด็กปฐมวัย	3.67	0.85	มาก	2.14	0.66	น้อย	0.71
3.3 อภิปรายหลักการเลือกและการใช้สื่อ แหล่งเรียนรู้ และการจัดสภาพแวดล้อมในการจัดประสบการณ์ การเรียนรู้การบริหารจัดการสมองในเด็กปฐมวัย	3.72	0.89	มาก	2.08	0.68	น้อย	0.79
รวม	3.69	0.84	มาก	2.13	0.74	น้อย	0.73

ตารางที่ 1 (ต่อ)

รายการ	สภาพที่คาดหวัง			สภาพที่เป็นจริง			PNI
	M	S.D.	ระดับ	M	S.D.	ระดับ	
4. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวัดและประเมิน พัฒนาการของเด็กปฐมวัย							
4.1 อธิบายความหมายของการวัดและประเมิน	3.67	0.87	มาก	2.13	0.66	น้อย	0.72
4.2 อธิบายความสำคัญของการวัดและประเมิน ตามสภาพจริง	3.60	0.89	มาก	2.16	0.66	น้อย	0.67
4.3 อธิบายเทคนิควิธีที่ใช้ในการประเมินตามสภาพจริง เช่น การสังเกต พฤติกรรม การสัมภาษณ์การทดสอบ เน้นการปฏิบัติ แฟ้มสะสมงาน เป็นต้น	3.80	0.79	มาก	2.12	0.69	น้อย	0.79
4.4 อธิบายความหมายของการวัดและประเมินการจัดประสบการณ์ การเรียนรู้ การบริหารจัดการสมองในเด็กปฐมวัย	3.91	0.79	มาก	2.01	0.69	น้อย	0.95
4.5 วิเคราะห์หลักการวัดและประเมินการจัดประสบการณ์ การเรียนรู้การบริหารจัดการสมองในเด็กปฐมวัย	3.84	0.79	มาก	2.05	0.65	น้อย	0.87
4.6 สังเคราะห์วิธีการวัดและประเมินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้การบริหารจัดการสมองในเด็กปฐมวัย	3.80	0.80	มาก	2.13	0.73	น้อย	0.78
รวม	3.77	0.81	มาก	2.10	0.76	น้อย	0.80
5. มีความรู้ความเข้าใจในการออกแบบการจัด ประสบการณ์การเรียนรู้การบริหารจัดการสมองในเด็กปฐมวัย							
5.1 อธิบายความสำคัญของการออกแบบการจัด ประสบการณ์การเรียนรู้การบริหารจัดการสมองในเด็กปฐมวัย	3.81	0.87	มาก	2.07	0.73	น้อย	0.84
5.2 วิเคราะห์คุณลักษณะที่พึงประสงค์กับตัวบ่งชี้ของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 และหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อออกแบบ และการจัดประสบการณ์การเรียนรู้การบริหารจัดการสมองในเด็กปฐมวัย	3.81	0.79	มาก	2.11	0.70	น้อย	0.81

ตารางที่ 1 (ต่อ)

รายการ	สภาพที่คาดหวัง			สภาพที่เป็นจริง			PNI
	M	S.D.	ระดับ	M	S.D.	ระดับ	
5.3 อธิบายหลักการจัดประสบการณ์ การเรียนรู้การบริหารจัดการสมองใน เด็กปฐมวัย	3.78	0.77	มาก	2.12	0.66	น้อย	0.78
5.4 อธิบายขั้นตอนการจัด ประสบการณ์การเรียนรู้การบริหาร จัดการสมองในเด็กปฐมวัย	3.72	0.83	มาก	2.12	0.65	น้อย	0.75
รวม	3.78	0.81	มาก	2.11	0.78	น้อย	0.80
6. สามารถจัดทำแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้การบริหารจัดการสมองในเด็กปฐมวัย							
6.1 จัดทำแผนการจัดประสบการณ์ การเรียนรู้การบริหารจัดการสมองใน เด็กปฐมวัย	3.86	0.75	มาก	2.1	0.692	น้อย	0.84
รวม	3.86	0.75	มาก	2.10	0.73	น้อย	0.84
7. สามารถนำแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ การบริหารจัดการสมองในเด็กปฐมวัย ไปพัฒนาเด็กปฐมวัย							
7.1 สามารถจัดประสบการณ์การ เรียนรู้การบริหารจัดการสมองใน เด็กปฐมวัย	3.87	0.77	มาก	2.08	0.712	น้อย	0.86
7.2 สามารถเลือกสื่อ แหล่งเรียนรู้ ไปใช้ได้อย่างเหมาะสม	3.89	0.81	มาก	2.03	0.712	น้อย	0.92
7.3 สามารถวัดและประเมินการจัด ประสบการณ์การเรียนรู้ การบริหาร จัดการสมองในเด็กปฐมวัย	3.70	0.84	มาก	2.16	0.701	น้อย	0.71
รวม	3.82	0.85	มาก	2.09	0.69	น้อย	0.83

ตารางที่ 1 (ต่อ)

รายการ	สภาพที่คาดหวัง			สภาพที่เป็นจริง			PNI
	M	S.D.	ระดับ	M	S.D.	ระดับ	
8. มีเจตคติที่ดีต่อการจัดประสบการณ์การเรียนรู้การบริหารจัดการสมองในเด็กปฐมวัย							
8.1 เห็นความสำคัญและคุณประโยชน์ของการจัด ประสบการณ์การเรียนรู้การบริหารจัดการสมองในเด็กปฐมวัย	3.72	0.84	มาก	2.15	0.696	น้อย	0.73
8.2 มีความรู้สึกที่ดีต่อการจัดประสบการณ์การเรียนรู้การบริหารจัดการสมองในเด็กปฐมวัย	3.72	0.83	มาก	2.16	0.7	น้อย	0.72
รวม	3.72	0.75	มาก	2.16	0.87	น้อย	0.73
9. มีความมุ่งมั่นในการพัฒนาผู้เรียนในการจัด ประสบการณ์การเรียนรู้การบริหารจัดการสมองในเด็กปฐมวัย							
9.1 มีพฤติกรรมในการเอาใจใส่พากเพียรต่อ การพัฒนาผู้เรียน	3.69	0.88	มาก	2.14	0.71	น้อย	0.72
9.2 ดำเนินการพัฒนาผู้เรียนตามเป้าหมายจนสำเร็จ อย่างมีคุณภาพ	3.64	0.93	มาก	2.11	0.7	น้อย	0.73
รวม	3.67	0.91	มาก	2.13	0.76	น้อย	0.72
10. มีความคิดสร้างสรรค์ในการจัดประสบการณ์ การเรียนรู้							
10.1 มีความคิดริเริ่มใหม่ ๆ ในการจัดประสบการณ์ การเรียนรู้การบริหารจัดการสมองในเด็กปฐมวัย	3.57	0.92	มาก	2.18	0.704	น้อย	0.64
10.2 นำความรู้และประสบการณ์การเรียนรู้การบริหารจัดการสมองในเด็กปฐมวัยไปปรับใช้ประโยชน์ได้อย่างเหมาะสม	3.81	0.79	มาก	2.08	0.673	น้อย	0.83
รวม	3.69	0.81	มาก	2.13	0.75	น้อย	0.73
รวม	3.79	0.83	มาก	2.08	0.74	น้อย	

อภิปรายผลการวิจัย

ความต้องการจำเป็นในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้การบริหารจัดการสมองของเด็กปฐมวัยสำหรับครูผู้ดูแลเด็ก ในภาพรวมอยู่ใน ระดับมาก ครูผู้ดูแลเด็ก มีความต้องการในการพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์การเรียนรู้การบริหารจัดการสมองในเด็กปฐมวัย โดยภาพรวมอยู่ใน ระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการฝึกอบรมแนวใหม่มีลักษณะที่มีความสำคัญกับการพัฒนาความสามารถและความต้องการจำเป็นของผู้เข้าฝึกอบรม และการเรียนรู้เกิดจากศักยภาพ แรงจูงใจของผู้เข้าอบรม วิธีการและศักยภาพของวิทยากรหรือผู้ฝึกอบรม บรรทัดฐานในการเรียนรู้ของกลุ่มและบรรยากาศทั่วไปของการฝึกอบรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของระวีวรรณ ทิทยานนท์ (2565) ผลการวิจัยพบว่า ในภาพรวม ลำดับความต้องการจำเป็นในการบริหารวิชาการโรงเรียนปฐมวัย ตามแนวคิดทักษะสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จที่มีลำดับสูงสุดคือการพัฒนาสื่อการเรียนการสอน การพัฒนาหลักสูตร การวัดและประเมินพัฒนาการ การนิเทศการศึกษาและการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามลำดับ ผลการประเมินความต้องการจำเป็นเมื่อพิจารณาตามองค์ประกอบด้านทักษะสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จรายด้านพบว่า ทักษะสมองด้านการยั้งคิดไตร่ตรองมีลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนา การบริหารวิชาการเป็นลำดับแรก ตรงกัน 2 ด้าน คือการจัดประสบการณ์การเรียนรู้และการวัดและประเมินพัฒนาการ สอดคล้องกับสาวิตรี อภัยโส, ศุภกร ศรีเพชร (2561) สภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้มีประสิทธิภาพของครูผู้ดูแลเด็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอศรีสงคราม และอำเภอบ้านแพง จังหวัดนครพนม โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านความรู้ ความเข้าใจหลักการจัดการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการประเมินพัฒนาการที่สอดคล้องกับสภาพจริง เหมาะสมตามวัย

องค์ความรู้จากการวิจัยสู่การพัฒนา

จากข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัยสะท้อนให้เห็นถึงการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนขึ้นอยู่กับคุณภาพของครูผู้สอน และ คุณภาพในการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนั้น ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาผู้ที่เกี่ยวข้องควรมุ่งเน้น ให้ความสำคัญการพัฒนาศักยภาพของครูผู้สอนทั้ง ในด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านคุณลักษณะ รวมไปถึงกิจกรรมต่าง ๆ ที่ส่งเสริมพัฒนาการเด็กในการบริหารจัดการสมองในเด็กปฐมวัย ในส่วนครูผู้ดูแลเด็กควรมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง พฤติกรรมเชิงบวกกับผู้เรียน อย่างเสมอภาคและต่อเนื่องเพื่อให้ผู้เรียน สามารถออกแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ เลือกสื่อ วัดประเมินผล ที่สอดคล้องกับการบริหารจัดการสมองในเด็กปฐมวัย และมีนิสัยใฝ่พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องอันจะนำไปสู่การเป็น ครูผู้ดูแลเด็กที่มีคุณภาพของสังคมและประเทศชาติต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

หลักสูตรควรออกแบบมาให้เหมาะสำหรับกลุ่มอายุของเด็ก เป็นหลักสูตรที่ใช้ได้กับเด็กปฐมวัยอย่างแท้จริงสามารถไปปรับใช้กับชีวิตจริงได้ ให้เกิดการเรียนรู้และลงมือปฏิบัติจริงลงมือทำกิจกรรมด้วยความสนุกสนาน การเรียนมาพร้อมการเล่น เพื่อเพิ่มพัฒนาการแก่เด็ก เป็นการเพิ่มความรู้ในการพัฒนาเด็กปฐมวัย

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

หลังจากที่ศึกษาผลของความต้องการจำเป็น สภาพที่เป็นจริง และความคาดหวัง ควรต่อยอดองค์ความรู้ในประเด็นที่ได้รับและนำมาพัฒนางานวิจัยในเรื่องต่อไป เพื่อเป็นประโยชน์แก่หน่วยงานต่าง ๆ

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.(2562). *มาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ พ.ศ. 2561*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อสาการศึกษาดินแดน.
- นวลจันทร์ จุฑาภักดีกุล. (2561). *คู่มือพ่อแม่ พัฒนาทักษะสมอง EF-Executive Functions ตั้งแต่ปฏิสนธิ-3 ปี*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) และสถาบัน RLG (รักลูก เลิร์นนิ่ง กรุ๊ป).
- ประเสริฐ ผลผลิตการพิมพ์. (2560). *EF อย่างสั้นที่สุด*. สืบค้น 1 พฤษภาคม 2565, จาก <https://www.rlg-ef.com>.
- ระวีวรรณ ทิทยานนท์, รับขวัญ ภูเขาแก้ว และ พุทธิ ศิริบรรณพิทักษ์ (2565). ความต้องการจำเป็นของการบริหารวิชาการโรงเรียนปฐมวัย ตามแนวคิดทักษะสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ. *Silpakorn University e-Journal (Social Sciences, Humanities, and Arts)*, 42, 88-97.
- สาวิตรี อภัยโส และศุภกร ศรเพชร. (2561). สภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพของครูผู้ดูแลเด็ก สังกัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอศรีสงคราม และอำเภอบ้านแพงจังหวัดนครพนม. *Journal of Humanities and Social Sciences Nakhon Phanom University*, 8(2), 45-53.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์และเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

กลไกการมีส่วนร่วมและมาตรการในการป้องกัน นักสูบบุหรี่ใหม่ในโรงเรียนของรัฐ และโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้

PARTICIPATION MECHANISMS AND MEASURES TO PREVENT NEW SMOKERS IN
PUBLIC SCHOOLS AND PRIVATE SCHOOLS TEACHING ISLAM
IN THE 5 SOUTHERN BORDER PROVINCES

สุไรยา นhire¹, สุรัชชัย ไวยวรรณจิตร^{2*}, รุ่งโรจน์ ชอบหวาน³,
โรฮานีย์ ปูเต๊ะ³ และมูฮำหมัดราพีร์ มะเก็ง⁴
Suraiya Nire¹, Surachai Vaivanjit^{2*}, Rungroj Chorbwhan³,
Rohani Puteh³ and Muhammadrapee Makeng⁴

¹มหาวิทยาลัยฟาฏอนี, ²โรงเรียนเรีาะห์มานียะห์,

³มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี, ⁴นักวิจัยอิสระ

¹Fatoni University, ²Rahmaniyah School,

³Prince of Songkha University Pattani Campus, ⁴Independent researcher

*Corresponding email: suraiya.2f@gmail.com

กลไกการมีส่วนร่วมและมาตรการในการป้องกันนักสูบหน้าใหม่ในโรงเรียนของรัฐ
และโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้
PARTICIPATION MECHANISMS AND MEASURES TO PREVENT NEW SMOKERS IN PUBLIC
SCHOOLS AND PRIVATE SCHOOLS TEACHING ISLAM
IN THE 5 SOUTHERN BORDER PROVINCES

สุไรยา นhire^{1*}, สุรัชย์ ไวยวรรณจิต², รุ่งโรจน์ ขอบหวาน³, โรฮานีย์ ปูเต๊ะ³ และมุฮัมมัดราพีร์ มะเก็ง⁴

Suraiya Nire^{1*}, Surachai Vaivanjit², Rungroj Chorbwhan³, Rohani Puteh³ and Muhammadrapee Makeng⁴

¹มหาวิทยาลัยฟาฏอนี, ²โรงเรียนเรีาะห์มานียะห์,

³มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี, ⁴นักวิจัยอิสระ

¹Fatoni University, ²Rahmaniyah School,

³Prince of Songkha University Pattani Campus, ⁴Independent researcher

*Corresponding email: suraiya.2f@gmail.com

Receives: 9 June 2024, Revised: 9 September 2024, Accepted: 11 September 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลไกการมีส่วนร่วมและมาตรการในการป้องกันนักสูบหน้าใหม่ในโรงเรียนของรัฐและโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เปรียบเทียบโรงเรียนของรัฐ กับ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ถึงมาตรการในการป้องกันนักสูบหน้าใหม่ มีวิธีการวิจัย โดยการสัมภาษณ์ ผู้ปกครอง นักเรียน โรงเรียน บุคลากรทางการศึกษา ผู้เกี่ยวข้องในชุมชน ตลอดจนผู้นำศาสนา ในพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่โรงเรียนของรัฐ กับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามตั้งอยู่ครอบคลุมผู้มีส่วนได้เสีย

ผลการวิจัย พบว่า ครู ผู้ปกครอง และชุมชน มีความตระหนักต่อปัญหาการป้องกันนักสูบหน้าใหม่ในโรงเรียนอย่างมาก โดยเฉพาะความกังวลของการเป็นนักสูบหน้าใหม่ในประเด็นบุหรี่ยาสูบ โรงเรียนมีกลไกในการป้องกันนักสูบหน้าใหม่อยู่บ้างแล้วแต่อาจจะยังไม่เข้มงวดเท่าที่ควร เช่น ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ระบบ Student Care ส่วนชุมชนอาจมีบางชุมชนรณรงค์ผ่านคุตบะฮ์ (ละหมาดใหญ่ประจำสัปดาห์ของมุสลิมคือละหมาดวันศุกร์) เป็นต้น ส่วนกลไกสนับสนุนทางสังคมที่มีส่วนช่วยส่งเสริมการป้องกันนักสูบหน้าใหม่ในโรงเรียนของรัฐและโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า บ้าน (ครอบครัว/ผู้ปกครอง) โรงเรียน และชุมชน ยังคงเป็นปัจจัยสำคัญในการหนุนเสริมการเข้าไปกลายเป็นักสูบหน้าใหม่ได้หากร่วมมือกันอย่างจริงจัง

สำหรับประเด็นการเปรียบเทียบโรงเรียนของรัฐ กับ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ถึงมาตรการในการป้องกันนักสูบบุหรี่ใหม่ เพื่อนำไปสู่ข้อเสนอแนะแนวทางในการป้องกันผลการวิจัย พบว่า โรงเรียนทั้งสองรูปแบบอาจมีมาตรการที่แตกต่างกันออกไป เพียงแต่ในแง่ของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามอาจมีตัวเฝ้าระวังเรื่องกรอบหลักธรรมคำสอนทางศาสนาอิสลามเข้ามาเกี่ยวข้องในมาตรการป้องกันนักสูบบุหรี่ใหม่ได้เป็นรูปธรรมมากกว่าโรงเรียนของรัฐ

คำสำคัญ: แรงสนับสนุนทางสังคม, นักสูบบุหรี่ใหม่, การมีส่วนร่วม, จังหวัดชายแดนภาคใต้

Abstract

This research aims to study participation mechanisms and measures to prevent new smokers in public schools and private Islamic schools. Compare public schools and private Islamic schools. In the area of 5 southern border provinces, measures have been taken to prevent new smokers. There is a research method. By interviewing parents, students, schools, and educational personnel. People involved in the community as well as religious leaders in the five southern border provinces at public school with private Islamic schools covering all stakeholders.

The results of the research found that teachers, parents, and communities are highly aware of the problem of preventing new smokers in schools. Especially the concern of being a new smoker in the issue of e-cigarettes. Schools have some mechanisms in place to prevent new smokers, but they may not be as strict as they should be, such as the Student Care system. As for the community, some communities may campaign through Khutbah. (The main weekly prayer of Muslims is Friday prayers) etc. As for social support mechanisms that help promote the prevention of new smokers in public schools and private Islamic schools, The results of the study indicate that home (family/parents), school, and community are still important factors in promoting new smokers to become smokers if they work together.

For the point Comparison of public schools and private Islamic schools in the five southern border provinces regarding measures to prevent new smokers. To lead to recommendations for prevention guidelines The research results found that Both types of schools may have different measures. Only in terms of private Islamic schools, they may have more concrete frameworks related to Islamic teachings to be involved in measures to prevent new smokers than public schools.

Keywords: Social Support, New Smokers, Participation, Southern Border Provinces

บทนำ

การดำเนินงานควบคุมยาสูบของประเทศไทย ได้รับการยอมรับจากทั่วโลกโดยเฉพาะกฎหมายเพื่อการควบคุมยาสูบ ซึ่งทั่วโลกยกย่องประเทศไทยว่ามีกฎหมายที่ดีที่สุด แต่ยังมีผู้สูบบุหรี่รายใหม่หรือนักสูบบุหรี่ใหม่เกิดขึ้นอยู่เสมอ โดยเฉพาะนักสูบบุหรี่ใหม่ที่เป็นเยาวชน จากการสำรวจพฤติกรรมการสูบบุหรี่ ในปี 2560 พบว่า ประชากรไทยเริ่มสูบบุหรี่เมื่ออายุ 18 – 19 ปี และมีอายุเฉลี่ยที่เริ่มสูบบุหรี่ คือ 16 ปี การเกิดนักสูบบุหรี่ใหม่ที่เป็นเยาวชนมีหลายสาเหตุ กล่าวคือ ตนเอง เพื่อน ครอบครัวและ สิ่งแวดล้อม (จิรภัทร์ รัตนขมภู และณรงค์ศักดิ์ หนูสอน, 2563)

เมื่อพิจารณาถึงการบริโภคยาสูบ หรือบุหรี่ ของคนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ชี้ให้เห็นว่า จากอัตราการสูบบุหรี่ในชายอายุ 15 ปี ขึ้นไปในภาคใต้สูงกว่าภาคอื่น ๆ และสูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ และที่ชัดเจนกว่านั้นพบว่าอัตราการสูบบุหรี่ในจังหวัดสตูล ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส (ซึ่งประชากรส่วนใหญ่เป็นมุสลิม) อยู่ระหว่างร้อยละ 47-53 สูงกว่าค่าเฉลี่ยของภาคใต้ซึ่งอยู่ที่ ร้อยละ 44 และในช่วง 7 ปี (2544 – 2550) พบว่า ประชากรไทยมีอายุเฉลี่ยที่เริ่มสูบบุหรี่ประมาณ 18 ปี ซึ่งอยู่ในช่วงวัยรุ่น จากวัฒนธรรมไทยที่ไม่เห็นด้วยกับการสูบบุหรี่วัยรุ่น และยังพบว่า ภาคใต้ มีอัตราการสูบบุหรี่เป็นประจำสูงสุดติดต่อกันมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ.2547 และมีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น สาเหตุที่ทำให้คนในพื้นที่นิยมบริโภคยาสูบน่าจะเป็นเพราะว่าพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ประกอบด้วยจังหวัด สตูล สงขลา ปัตตานี นราธิวาส และยะลานั้น มีโรงงานที่สามารถผลิตยาสูบได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “ใบจาก” ซึ่งเป็นยาสูบชนิดหนึ่งที่คนในพื้นที่จะนิยมเป็นพิเศษ ไม่ว่าจะเป็นวัยเด็ก วัยรุ่น หรือวัยทั่วไป เนื่องจากว่ายาสูบชนิดนี้มีราคาถูก หาซื้อได้ง่าย และสามารถใช้ได้นาน ราคาประมาณชุดละ 6 บาท นอกจากนี้พื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ยังติดกับชายแดนเพื่อนบ้านที่มีวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกัน ซึ่งน่าจะเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้คนในพื้นที่มีสถิติการบริโภคยาสูบมากขึ้นทุกปี และที่สำคัญคนในพื้นที่นิยมใช้ยาสูบเป็นกิจกรรมชีวิตประจำวันเพื่อการผ่อนคลายความเครียดจากการทำงาน ซึ่งเราจะเห็นได้ตามชุมชนต่าง ๆ ชาวบ้านจะมาพักผ่อนกันที่ร้านน้ำชาเพื่อพบปะกัน โดยสิ่งที่ขาดไม่ได้ของการดื่มชาชาวนั้นคือ การสูบบุหรี่ ปัจจุบันโรงผลิตยาสูบมีอยู่ทั่ว 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ อันเนื่องจากการบริโภคยาสูบมีการเพิ่มความต้องการ ซึ่งไม่เพียงแต่คนพื้นที่ อย่างเดียวแต่รวมถึงคนในพื้นที่อื่น ๆ ด้วย ทำให้สินค้ายาสูบที่ผลิตออกมาจะถูกส่งให้ลูกค้าต่างจังหวัด โดยเฉพาะจังหวัดภาคใต้ตอนบน เช่น นครศรีธรรมราช ตรัง พังงา กระบี่ ตลอดจนภาคอื่น ๆ อีกด้วย (สุบันโณ จินารงค์ และอับดุลรอฮ์มาน จะปะกียา, 2557)

ต้องยอมรับว่าปัญหายาสูบหรือบุหรี่ เป็นสารเสพติดชนิดหนึ่งที่เกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ อย่างรุนแรงต่อเด็กและเยาวชนไทยในปัจจุบันนี้ นอกจากเกิดจากตัวของเด็กและเยาวชนเองแล้ว ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมก็มีส่วนอย่างมากที่เอื้อต่อเด็กและเยาวชนตกเป็นเหยื่อของยาสูบ หรือบุหรี่ ในขณะที่เด็ก และเยาวชนเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงของร่างกายจิตใจอารมณ์ซึ่งส่งผลไปสู่การปฏิบัติตัว การแสดงออกหรือพฤติกรรม วัยรุ่นมีความรู้สึกนึกคิดเป็นของตัวเอง สนใจสิ่งแปลกใหม่มีความอยากรู้อยากเห็นชอบทำทาทายกล้าแสดงออกต้องการความเป็นอิสระจากพ่อแม่ให้ความสำคัญกับเพื่อนมากต้องการให้สังคมยอมรับชอบอยู่รวมกันเป็นกลุ่มและชอบทำตามเพื่อนจึงมีโอกาสถูกชักชวนจากสิ่งแวดล้อม เข้าไปอยู่ในวงของนักสูบบุหรี่ใหม่ ประกอบกับสาเหตุที่เด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมเช่นนั้นส่วนหนึ่งมาจากเด็กและเยาวชนขาดการเอาใจใส่ การดูแล การให้คำปรึกษา การตักเตือน และการช่วยเหลือด้านอื่น ๆ จากสังคม โดยเฉพาะสถาบันครอบครัว โรงเรียน และชุมชน ที่มีบทบาทสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลง และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กและเยาวชน

ดังที่กล่าวมาข้างต้น คณะผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญที่ทุกฝ่ายควรตระหนักในการวิเคราะห์ถึงโจทย์ของการสนับสนุนทางสังคม (Social Support) ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญอย่างมากที่สังคมควรตระหนักและให้ความสำคัญเพื่อให้เยาวชนได้มีการปรับตัวกับการเผชิญกับสิ่งใหม่ต่อสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคมปัจจุบัน การสนับสนุนทางสังคม (Social Support) สามารถที่จะทำให้เด็กและเยาวชนพร้อมที่จะรับมือกับสิ่งต่าง ๆ และก้าวเดินต่อไปได้อย่างมั่นใจ และเป็นทรัพยากรที่มีคุณภาพของประเทศในอนาคต ปัจจุบันทฤษฎีแรงสนับสนุนทางสังคม (Social Support) ได้รับความสนใจจากสังคมแต่ มักจะถูกหยิบยกใช้ในการศึกษาทางด้านสุขภาพเท่านั้น ทั้งที่การสนับสนุนทางสังคม (Social Support) จะมีความแตกต่างกันไปที่สามารถนำไปปรับใช้กับการดำเนินงานด้านอื่น ๆ เพราะโดยทั่วไปความหมายของการสนับสนุนทางสังคม (Social Support) ไม่ได้จำกัดเฉพาะด้านสุขภาพอย่างเดียว แต่โดยความหมายกว้าง ๆ แล้ว หมายถึงการช่วยเหลือเกื้อกูลถึงผู้ให้การสนับสนุนได้ให้แก่ผู้รับแรงสนับสนุน ซึ่งแนวคิดนี้มีความสำคัญต่อเยาวชนเป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงของพัฒนาการในทุกด้าน และเป็นวัยที่ควรได้รับการเอาใจใส่ดูแล ให้ความสนใจเป็นพิเศษ การได้รับการสนับสนุนทางอารมณ์ ทางวัตถุ และทางด้านข้อมูลข่าวสาร ดังนั้น แรงสนับสนุนทางสังคม (Social Support) น่าจะเป็นอีกหนึ่งตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจแก่เยาวชนต่อการเป็นนักสืบหน้าใหม่ หากได้รับการสนับสนุนจากครอบครัว โรงเรียน ชุมชน อันส่งผลต่อแนวทางการควบคุมนักสืบหน้าใหม่ไม่ว่าจะเป็นโรงเรียนของรัฐหรือโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ด้วยเหตุปัจจัยที่มาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวเพื่อการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การลดนักสืบหน้าใหม่ในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษากลไกการมีส่วนร่วมและมาตรการในการป้องกันนักสืบหน้าใหม่ในโรงเรียนของรัฐและโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม
2. เพื่อเปรียบเทียบโรงเรียนของรัฐ กับ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ถึงมาตรการในการป้องกันนักสืบหน้าใหม่

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา คือ ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทักษะและความตระหนักของครู ผู้ปกครอง และชุมชน ต่อปัญหาการป้องกันนักสืบหน้าใหม่ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการในกลไกการมีส่วนร่วมและมาตรการในการป้องกันนักสืบหน้าใหม่วิเคราะห์แรงสนับสนุนทางสังคม (Social Support) ที่มีส่วนช่วยส่งเสริมการป้องกันนักสืบหน้าใหม่ โดยเปรียบเทียบโรงเรียนของรัฐ กับ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ถึงมาตรการในการป้องกันนักสืบหน้าใหม่

ขอบเขตด้านประชากร คือ ผู้ปกครอง นักเรียน โรงเรียน บุคลากรทางการศึกษา ผู้เกี่ยวข้องในชุมชน ตลอดจนผู้นำศาสนา ในพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่โรงเรียนของรัฐ กับ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ตั้งอยู่ครอบคลุมผู้มีส่วนได้เสีย โดยมีการกำหนดผู้ให้ข้อมูลในแต่ละพื้นที่ และโรงเรียนซึ่งครอบคลุมตัวแทนที่เป็นผู้ปกครองนักเรียน โรงเรียน บุคลากรทางการศึกษา ผู้ที่เกี่ยวข้องในชุมชน และผู้นำศาสนาดังต่อไปนี้

ตัวแทนผู้ให้ข้อมูล

จังหวัด	จำนวนผู้ให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับ กับโรงเรียนรัฐ	จำนวนผู้ให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับ กับโรงเรียนเอกชน	รวม (คน)
ปัตตานี	12	12	24
ยะลา	12	12	24
นราธิวาส	12	12	24
สงขลา	12	12	24
สตูล	12	12	24
รวม	60	60	120

ขอบเขตด้านพื้นที่ คือ โรงเรียนในเขตพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วย จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส สงขลา และสตูล โดยมีการคัดเลือกโรงเรียนที่เป็นขนาดใหญ่ของแต่ละจังหวัด ทั้งโรงเรียนรัฐ และโรงเรียนเอกชน เนื่องจากโรงเรียนขนาดใหญ่มีความหลากหลายของนักเรียน และครอบคลุมเด็กเรียนทั้งที่มาจากในเมืองและชนบท

ตัวแทนโรงเรียน

จังหวัด	โรงเรียนรัฐ	โรงเรียนเอกชน	รวม
ปัตตานี	1	1	2
ยะลา	1	1	2
นราธิวาส	1	1	2
สงขลา	1	1	2
สตูล	1	1	2
รวม	5	5	10

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ เน้นการสัมภาษณ์ กับ ผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้ที่มีหน้าที่ในการวางนโยบายและแผนในการดำเนินงานในสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง นักเรียน ตัวแทนผู้นำชุมชน ตัวแทนเยาวชน นักวิชาการ ตลอดจนผู้นำศาสนา ในพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. เก็บข้อมูลจากเอกสาร (Document) คือ เก็บข้อมูลเกี่ยวกับ แรงสนับสนุนทางสังคม และกลไกการมีส่วนร่วมและมาตรการในการป้องกันนักสู้หน้าใหม่

2. การสัมภาษณ์ (Interview) คือ ทำการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ โดยสัมภาษณ์ผู้ที่มีหน้าที่ในการวางนโยบายและแผนในการดำเนินงานในสถานศึกษา ประกอบด้วย บุคลากรครูผู้รับผิดชอบ (2 คน) ผู้ปกครอง (4 คน) นักเรียน (10 คน) ตัวแทนผู้นำชุมชน (2 คน) ตัวแทนเยาวชน (2 คน) นักวิชาการ (2 คน) ผู้นำศาสนา (2 คน) ในพื้นที่

5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ พื้นที่ละ 24 คน ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมาย รวม 120 คน โดยเลือกจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงเป็นหลัก

3. สนทนากลุ่ม (focus group) คือ ทำการเก็บข้อมูลด้วยสนทนากลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา ตัวแทนผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง นักวิชาการ ตลอดจนผู้นำศาสนา จำนวน 1 ครั้ง ในพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้

4. วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) คณะผู้วิจัยจะเข้าไปสังเกตการณ์พร้อมกับมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน หรือ ชุมชนที่มีการรณรงค์ในประเด็นเกี่ยวกับการวิจัย เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างคุ้นเคย และคุ้นชิน เพื่อทำให้สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลได้อย่างแม่นยำมากขึ้น และนำไปประกอบการประเมินและเขียนรายงานการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง (Structure Interview Form)
2. แบบบันทึกภาคสนาม (field Note Form)
3. แบบสังเกต (Observing Form)

การหาคุณภาพเครื่องมือวิจัย

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยจะทำการศึกษานำร่อง (Pilot Study) เพื่อตรวจสอบความเป็นไปได้ และปัญหาที่คาดว่าจะพบในการทำวิจัยในครั้งนี้ โดยจะเข้าไปสังเกตและสัมภาษณ์กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญในสถานศึกษา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เป็นหลัก และควบคู่กับการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีวิเคราะห์คือ การวิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัย (Analytic Induction) ทำได้โดยการตีความและสร้างข้อสรุปจากข้อมูลต่าง ๆ ที่รวบรวมมาได้ในสนามวิจัย เมื่อผู้วิจัยได้ข้อมูลมาก็นำมาวิเคราะห์ มองหาความหมาย ความคล้ายคลึง ความแตกต่าง อาจจะเป็นรูปแบบซึ่งเป็นข้อสมมติฐานชั่วคราวย่อย ๆ หลายสมมติฐาน ซึ่งวิธีการหลักที่ใช้ในการวิเคราะห์ ผู้วิจัยได้ศึกษาวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพของสฤงศ์ จันทวานิช (2548, น.10) และจากนั้นจะเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อทดสอบคำถามการวิจัยจนสามารถหาหลักฐานยืนยันได้ชัดเจนจากข้อสรุปย่อย ๆ ไปสู่สรุปใหญ่ไปเรื่อย ๆ โดยจำแนกข้อมูลตามความเหมาะสมของข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการทบทวนข้อมูลที่ได้จากเอกสารและข้อมูลภาคสนาม ตรวจสอบข้อมูลซ้ำหลายครั้ง จากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยการตีความเนื้อหาข้อมูล เพื่อมาจัดกลุ่มของข้อมูลและนำมาเชื่อมโยงแนวคิดทฤษฎีที่ศึกษาเพื่อที่จะได้รับความถูกต้องของข้อมูลมากที่สุด อีกทั้งมีการตรวจสอบจากผลวิเคราะห์ข้อมูลเป็นการกลับไปตรวจสอบข้อมูลกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลและผู้ที่เกี่ยวข้อง ว่าผู้วิจัยตีความถูกต้องหรือไม่อย่างไร โดยผู้วิจัยจะใช้วิธีการแลกเปลี่ยนข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลหรือผู้ที่เกี่ยวข้องโดยการนำเสนอข้อมูลที่รวบรวมได้ให้ฟัง เพื่อเป็นการตรวจสอบความเข้าใจระหว่างผู้วิจัยเองและผู้ให้ข้อมูลให้ตรงกัน

ผลการวิจัย

กลไกการทำงานร่วมกันระหว่างครู ผู้ปกครอง และชุมชนเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเติบโตและพัฒนาของเยาวชนในทางที่ดีที่สุด ข้อคิดของการมีส่วนร่วมในการป้องกันเหล่านี้นี้ช่วยสร้างภูมิคุ้มกันต้านทานต่อพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการใช้ยาเสพติดและการสูบบุหรี่ในเยาวชนได้อย่างมีประสิทธิภาพในทางที่มีประสิทธิภาพ การร่วมมือกันของทุกฝ่ายเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการแก้ไขปัญหาที่ซับซ้อนและมีผลกระทบต่องานสังคมเช่นนี้ การสร้างสภาพแวดล้อมที่รอบคอบและสนับสนุนการพัฒนาของเยาวชนเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องได้รับการพิจารณาอย่างสม่ำเสมอ โดยการสร้างความเข้าใจและการร่วมมือกันอย่างต่อเนื่องจากครู ผู้ปกครอง และชุมชนจะช่วยให้เยาวชนมีโอกาสดีในการเติบโตและเป็นผู้ใหญ่ในอนาคตได้อย่างเหมาะสมและสมดุล

มาตรการในการป้องกันนักสูบหน้าใหม่

มาตรการที่สำคัญในการป้องกันนักสูบหน้าใหม่ของโรงเรียนประกอบด้วย 4 มาตรการ ดังนี้ 1. การส่งเสริมองค์ความรู้ให้แก่นักเรียน 2. การออกกฎระเบียบเพื่อควบคุมพฤติกรรมของนักเรียน 3. การส่งเสริมองค์ความรู้ให้แก่นักเรียนผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน 4. การสร้างเครือข่ายของนักเรียนในโรงเรียนในรูปแบบของชมรมเพื่อเป็นระบบการดูแลซึ่งกันและกันของนักเรียนเอง ส่วนมาตรการที่สำคัญในการป้องกันนักสูบหน้าใหม่ของสถาบันครอบครัวมีดังนี้: ผู้ปกครองต้องปรับเปลี่ยนทัศนคติในทางที่ดีต่อนักเรียน และมีมาตรการให้การดูแลนักเรียนให้มากขึ้น ในขณะเดียวกัน ชุมชนต้องมีการสอดส่องดูแลด้วยมาตรการต่าง ๆ ในการควบคุมพฤติกรรมอย่างเข้มงวด และมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันนักสูบหน้าใหม่ด้วย

กลไกภายในกับการมีส่วนร่วมในการป้องกันนักสูบหน้าใหม่

กลไกภายในโรงเรียนที่ครอบคลุมในเรื่องของกฎระเบียบ การปลูกฝังการเรียนทางศาสนา และผลการศึกษาพบว่า กลไกทางศาสนาเป็นส่วนสำคัญในการป้องกันนักสูบหน้าใหม่ในโรงเรียน โดยการให้นักเรียนอยู่ในขอบเขตของศาสนาช่วยเสริมเติมการป้องกัน โดยตัวอย่างเช่น การควบคุมการละหมาดสำหรับนักเรียนมุสลิมเพื่อช่วยขัดเกลาลัทธิ การให้นักเรียนไทยพุทธเข้าวัดเพื่อรับรู้ถึงศาสนาและการรักษาตัวเอง และการสร้างกิจกรรมเกี่ยวกับศาสนาเพื่อให้นักเรียนเข้าใจถึงการสูบบุหรี่เป็นสิ่งที่ไม่ดี โดยกระบวนการทางศาสนาสามารถทำผ่านการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับศาสนาและการให้ความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมที่เป็นอันตราย เช่น กิจกรรมการเผยแพร่ความสำคัญของเยาวชนและการกำลังใจให้เยาวชนเข้าใจผลกระทบของการสูบบุหรี่ เรายังควรใช้กลไกการเข้าถึงตัวนักเรียนเพื่อรับแรงในการรับรู้ปัญหาและการแก้ไขปัญหาของนักเรียนอย่างเหมาะสมในขณะที่พวกเขายังเริ่มมีปัญหานักเรียนจึงมีโอกาสนในการพัฒนาและป้องกันปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพในอนาคต

กลไกสนับสนุนทางสังคม (ครู ผู้ปกครอง เพื่อนและชุมชน)

การวิเคราะห์แรงสนับสนุนทางสังคมต่อการป้องกันนักสูบหน้าใหม่ในโรงเรียน พบว่าบทบาทของบุคคลใกล้ชิดกับนักเรียนมีความสำคัญมาก โดยมีการสำรวจพบว่าครู ผู้ปกครอง และชุมชนมีบทบาทในการสนับสนุนหรือสร้างอุปสรรคต่อปัญหาการสูบบุหรี่ของนักเรียนในโรงเรียน นั่นเป็นเพราะอาจมีความกังวลหรือกลัวที่จะถูกจับเป็นผู้เกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติด การเลือกเพื่อนที่ดีมีความสำคัญมาก โดยเฉพาะเมื่อเพื่อนสามารถมีอิทธิพลที่ใหญ่ต่อนักเรียนในการพาไปสู่ทางที่ดีหรือทางที่ไม่ดี การมีส่วนร่วมจากครูในการช่วยเหลือนักเรียนเมื่อพบปัญหาหรือละเลยมีความสำคัญอย่างมาก เนื่องจากนักเรียนจะเคารพความเป็นครูและตอบสนองต่อการเตือนหรือตักเตือน

จากครูเมื่อพบว่ามี การสูบบุหรี่หรือพฤติกรรมไม่เหมาะสม ในทางกลับกัน ครูจะต้องเป็นแบบอย่างให้กับนักเรียน และส่งเสริมให้เห็นถึงผลกระทบของการสูบบุหรี่ไฟฟ้า ส่วนผู้ปกครองมีบทบาทในการสนับสนุนและแสดงความรัก ต่อลูกของตน และให้คำแนะนำเพื่อให้ลูกได้ทำความเข้าใจถึงผลของการสูบบุหรี่ไฟฟ้าและการเลือกเพื่อนที่ เหมาะสม สุดท้าย ชุมชนมีบทบาทในการสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและให้การสนับสนุนแก่เยาวชนทั้งใน ด้านบวกและด้านลบ เพื่อลดปัญหาการสูบบุหรี่ในวัยเยาว์ให้มีผลลัพธ์ที่ดีในระยะยาว ทั้งนี้การมีส่วนร่วมจาก ทุกฝ่ายจะเป็นปัจจัยสำคัญในการเสริมสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีและการป้องกันนักสูบหน้าใหม่ในโรงเรียนได้ อย่างเหมาะสมและครอบคลุม

ผลการเปรียบเทียบโรงเรียนของรัฐ กับ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

การเปรียบเทียบมาตรการในการป้องกันนักสูบหน้าใหม่ระหว่างโรงเรียนรัฐและเอกชนสอนศาสนา พบว่า ทั้งสอง มีความตั้งใจให้นักเรียนปลอดจากอบายมุขอย่างสมบูรณ์ แต่การนำมาตรการนี้ไปปฏิบัติขึ้นอยู่กับนโยบาย และมาตรการของแต่ละโรงเรียน

โรงเรียนรัฐบาลอาจมีความไม่ต่อเนื่องในการดำเนินการเนื่องจากการสลับผู้บริหารบ่อยครั้ง ซึ่งอาจทำให้มี แนวคิดที่แตกต่างกันของผู้บริหาร อย่างไรก็ตามมีมาตรการในการป้องกันนักเรียนอยู่แล้ว แม้บางครั้งอาจไม่ได้เน้น เรื่องบุหรี่ไฟฟ้าอย่างมาก

โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามมีมาตรการที่ชัดเจนและเข้มงวดกว่า โดยมุ่งหวังให้นักเรียนปลอดจาก อบายมุขอย่างเต็มที่ การนำหลักศาสนาเข้ามาช่วยในการสอนและมีกฎเข้มงวดชัดเจน เนื่องจากทุกโรงเรียนมุ่งหวัง ให้นักเรียนปลอดจากอบายมุขทั้งหมด

ดังนั้นผู้บริหาร ครู นักเรียน และผู้ปกครองควรให้ความสำคัญในเรื่องนี้เท่า ๆ กัน เพื่อให้ระบบดูแล ช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในทางกลับกัน นักเรียนก็ต้องเข้าใจและปฏิบัติตามมาตรการที่โรงเรียน กำหนดอย่างเคร่งครัด เพราะไม่ว่าจะเป็นโรงเรียนรัฐบาลหรือโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม มีมาตรการใน การป้องกันนักเรียนอยู่แล้วให้ดีแล้ววันนี้ สำคัญที่นักเรียนจะนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์จริง ๆ โดยไม่ต้องมีความ ผิดหวังใด ๆ ในมาตรการที่โรงเรียนกำหนดให้

อภิปรายผลการวิจัย

มาตรการในการป้องกันนักสูบหน้าใหม่

งานวิจัยของ มหุร พูลสวัสดิ์ และคณะ (2555) ชี้ให้เห็นว่า ควรให้ความสำคัญในการป้องกันการเฝ้าระวัง แก้ไขปัญหาพฤติกรรม และยาเสพติด โดยความร่วมมือของภาคี 4 ฝ่าย ได้แก่ นักเรียน ผู้ปกครอง ครูที่ปรึกษา และคนใกล้ชิด พร้อมทั้งต้องให้ความสำคัญกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่เป็นระบบ และผลจากงานวิจัย ดังกล่าว ยังชี้ให้เห็นว่ามาตรการที่มีส่วนสำคัญในการป้องกันนักสูบหน้าใหม่ของโรงเรียน มี 4 มาตรการด้วยกันคือ 1. การส่งเสริมองค์ความรู้ให้แก่ นักเรียนด้วยการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนของโรงเรียนให้สอดคล้องกับ สถานการณ์ปัจจุบัน 2. การออกกฎระเบียบเพื่อควบคุมพฤติกรรมของนักเรียน 3. การส่งเสริมองค์ความรู้ให้แก่ นักเรียนผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน และ 4. การสร้างเครือข่ายของนักเรียนในโรงเรียนในรูปแบบของชมรม เพื่อเป็นระบบการดูแลซึ่งกันและกันของนักเรียนเอง

กลไกภายในกับการมีส่วนร่วมในการป้องกันนักสูบหน้าใหม่

นอกจากนี้ควรมีการสร้างกลไกทางศาสนา ซึ่งถือเป็นอีกหนึ่งกลไกที่สามารถช่วยเติมเต็มในการการป้องกันนักสูบหน้าใหม่ เพราะการให้นักเรียนอยู่ในขอบเขตเรื่องของศาสนา พยายามให้อยู่บนหลักศาสนาให้มากที่สุด ควบคุมการละเมิดสำหรับนักเรียนมุสลิม เนื่องจากการละเมิดนั้นสามารถช่วยขัดเกลาจิตใจ ในส่วนของนักเรียนไทยพุทธอาจจะให้เข้าวัด ทำบุญตามประเพณีที่ตนเองนับถือ เพราะอย่างน้อยก็ทำให้รักตัวเอง ซึ่งกระบวนการที่จะให้นักเรียนได้ซึมซับองค์ความรู้ของศาสนาอาจจะทำในลักษณะของการสร้างกิจกรรมเกี่ยวกับการป้องกันชุมชนจึงมีความจำเป็นในการช่วยสอดส่องดูแล ให้โอกาสเด็กและเยาวชนโดยเฉพาะ ในเรื่องกิจกรรมทางศาสนาในชุมชน ซึ่งจะช่วยให้เข้าถึงตัวนักเรียน ดังนั้นผู้นำชุมชน ประกอบด้วย ผู้นำท้องที่ ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำศาสนา และผู้นำธรรมชาติ มีบทบาทหน้าที่ในการคุ้มครองส่งเสริมสิทธิของวัยรุ่น ต้องมีส่วนในการจัดบริการที่ช่วยให้เด็กและเยาวชนมีกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการที่เหมาะสม ร่วมแก้ไขและช่วยหาทางออกให้แก่เด็กและเยาวชน ทั้งนี้เพื่อให้เด็กและเยาวชน โตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพในวันข้างหน้า (House, 1981) อีกทั้งทางโรงเรียนต้องพยายามเข้าถึงทุกส่วนของนักเรียนให้ได้ ไม่ว่าจะตอนที่นักเรียนมีปัญหาหรือไม่มีปัญหา โดยเฉพาะกลุ่มเปราะบางที่ต้องรีบเร่ง ชักถามปัญหาของนักเรียน เพื่อแก้ปัญหาได้ตรงจุด

กลไกสนับสนุนทางสังคม (ครู ผู้ปกครอง เพื่อนและชุมชน)

ความเป็นครู ผู้ปกครอง และชุมชน มีส่วนสำคัญต่อปัญหาการป้องกันนักสูบหน้าใหม่ในโรงเรียน เนื่องจากนักเรียนมีความเกรงกลัว และเกรงใจสำหรับบุคคลที่มีส่วนที่เกี่ยวข้องกับบุหรี่ยาสูบ ซึ่งครูมีส่วนอย่างมากต่อแรงสนับสนุนทางสังคมในลักษณะทางการสำหรับนักเรียน เพราะนักเรียนจะมีความเคารพในความเป็นครู เวลาครูตักเตือนหรือพบนักเรียนสูบบุหรี่ หรือทำผิดอย่างอื่น นักเรียนจะมีความละอายใจ รู้สึกผิดต่อครู ดังนั้นนั้นแรงสนับสนุนของครูจึงเป็นส่วนสำคัญ ที่จะส่งผลให้นักเรียนออกห่างจากสิ่งเสพติดที่ผิดหลักศาสนาอิสลาม ส่วนผู้ปกครอง จัดได้ว่าเป็นผู้หนุนเสริมสำคัญด้านการสร้างความรัก ความคาดหวังกับนักเรียน ดังนั้นต้องพยายามให้การสนับสนุนเชิงบวกกับลูกของตนเอง โดยเฉพาะการป้องกันปัญหายาสูบไฟฟ้าที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน สอดคล้องกับซอฟียะห์ นิมะ และ ซอฟียะห์ นิมะ และ อัสฮา อุดุลร่อหมาน (2562) ที่ศึกษาเรื่องรูปแบบการป้องกันและควบคุมยาสูบในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส ซึ่งให้เห็นว่า รูปแบบการดำเนินงานเพื่อการควบคุมป้องกันยาสูบในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาที่สำคัญ ต้องเป็นการบูรณาการความร่วมมือของกลไกหลัก 4 ระดับ คือ ระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชน และโรงเรียน อย่างไรก็ตาม จำเป็นต้องมีการศึกษาประเมินติดตามรูปแบบดังกล่าวทั้งในด้านผลลัพธ์และผลกระทบต่อการควบคุมยาสูบในระยะยาวต่อไป

ในขณะที่เพื่อนถือเป็นบุคคลที่ใกล้ชิด และมีอิทธิพลสูง ต่อการผลักดันให้เยาวชนรุ่นใหม่เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด การตามเพื่อนที่เหลวไหล มักจะเริ่มจากการไม่ค่อยฟังพ่อแม่ เริ่มมีพฤติกรรมก้าวร้าว เพราะความเป็นเพื่อนในช่วงวันเรียน มักจะมองว่า เพื่อนคือโลกทั้งใบของเขา คำว่าเพื่อนจึงมีความสำคัญ ยิ่งในช่วงที่ต้องพึ่งพาอาศัยเพื่อน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเรียน เรื่องเที่ยว ต้องมีเพื่อนอยู่เสมอ สอดคล้องกับ (Cho, Shin, & Moon, 2011, pp.542-543) ได้ศึกษาแหล่งข้อมูลและปัจจัยที่มีผลต่อการใช้บุหรี่ยาสูบในกลุ่ม นักเรียนเกาหลี จำนวน 400 คน โดยพบว่าแหล่งข้อมูลมาจากอินเทอร์เน็ต ร้อยละ 46.4 จากเพื่อน ร้อยละ 27.9 โดยบุคคลที่มีอิทธิพลมากที่สุดคือเพื่อนเป็นแรงกดดันและปัจจัยสำคัญที่ทำให้วัยรุ่นเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ยาสูบ เช่นเดียวกับชุมชนเพราะ

หากเจอสังคมที่มั่วสุมก็ยากที่จะหลีกเลี่ยงได้ ยิ่งชุมชนที่มีผู้ใหญ่เขาไปยุ่งเกี่ยวกับสารเสพติดต่าง ๆ ซึ่งยากในการดูแล แต่หากอยู่ในชุมชนที่ทุกคนร่วมด้วยช่วยกันดูแลลูกหลานของตัวเองให้ดี ปัญหาหนักสูบน้ำใหม่ก็ลดลง การมอบหมายให้โรงเรียนจัดการฝ่ายเดียวคงไม่เพียงพอ เพราะเมื่อกลับเข้ามาในชุมชนอาจจะมีการสูบบุหรี่เหมือนเดิมได้ กลไกการมีส่วนร่วมโดยเริ่มต้นจากสถาบันครอบครัว บ้าน โรงเรียน และมีสยิด/ชุมชน จึงมีส่วนสำคัญในการดูแลเด็กนักเรียนทั้งในระบบ และนอกระบบการศึกษา เพราะเรื่องการสูบบุหรี่เป็นเรื่องเล็กน้อยมากสำหรับคนในชุมชน และไม่ก่อให้เกิดความสำคัญมากนัก

การเปรียบเทียบโรงเรียนระหว่างรัฐกับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

การเปรียบเทียบถึงมาตรการในการป้องกันนักสูบน้ำใหม่ทั้งโรงเรียนรัฐ และเอกชนสอนศาสนามุ่งหวังให้นักเรียนของตนเองปลอดภัยจากอบายมุขทั้งปวง แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับนโยบายและมาตรการของแต่ละโรงเรียนที่จะนำมาพัฒนาต่อยอดกันในรูปแบบไหน แต่ปัญหาของโรงเรียนรัฐบาลคือจะสลับสับเปลี่ยนผู้บริหารอยู่บ่อย ทำให้การดำเนินการอาจจะไม่ต่อเนื่อง เพราะแนวคิดของผู้บริหารแต่ละท่านที่มาดำรงตำแหน่งอาจจะไม่คล้อยตามทั้งหมด ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นโรงเรียนรัฐบาลหรือโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาแล้วมีมาตรการในการป้องกันนักเรียนของโรงเรียนอยู่ที่ว่านักเรียนจะเอามาใช้หรือไม่ มาตรการที่โรงเรียนสร้างมาบางครั้งอาจจะไม่ถูกใจนักเรียนทั้งหมด แต่อย่างน้อยก็สามารถที่เป็นตัวที่ให้นักเรียนเกิดความเกรงกลัวในการทำผิดอยู่บ้าง ยิ่งในโรงเรียนสอนศาสนาอิสลามจะมีกฎที่เข้มแข็ง ชัดเจน เช่น การลงโทษ เป็นต้น ส่วนโรงเรียนรัฐมีการสะท้อนจากบุคคลที่เกี่ยวข้องว่า ครูในโรงเรียนไม่ได้เน้นหนักความสำคัญในเรื่องปัญหาบุหรี่ไฟฟ้ามากนัก ซึ่งอาจจะไปเน้นเรื่องอื่นแทน จะเห็นได้ว่าความตระหนักเกิดจากทัศนคติที่มีต่อสิ่งเร้าอันได้แก่ บุคคล สถานการณ์ กลุ่มสังคม การเรียนรู้ และประสบการณ์ เป็นปัจจัยที่มีผลต่อความตระหนัก โดยความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และพฤติกรรมเป็นองค์ประกอบที่ก่อให้เกิดความตระหนัก การจะให้บุคคลมีพฤติกรรมในทิศทางที่พึงปรารถนานั้นจำเป็นต้องให้บุคคลเกิดความตระหนักต่อตนเองและสังคม ซึ่งบุคคลจะเกิดความตระหนักได้ก็ต้องมีการรับรู้สิ่งนั้น (Danielsan, Anne G., 2009)

การดำเนินมาตรการป้องกันนักสูบน้ำใหม่ของโรงเรียนรัฐและเอกชนสอนศาสนาก็มีมาตรการป้องกันนักสูบน้ำใหม่ในรูปแบบของแต่ละโรงเรียน อย่างโรงเรียนรัฐซึ่งมีนโยบายที่ชัดเจนของการดูแลเด็ก ขณะที่หลักปฏิบัติอาจไม่เข้มข้นมากนัก ส่วนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามก็มีมาตรการของโรงเรียน ซึ่งอาจจะแตกต่างไปกับโรงเรียนรัฐบาล โดยเฉพาะในเรื่องการนำหลักศาสนาเข้ามาช่วยในการสอน และมีกฎที่เข้มแข็ง ชัดเจน เพราะทุกโรงเรียนมุ่งหวังให้นักเรียนของตนเองปลอดภัยจากอบายมุขทั้งปวง ด้วยเหตุนี้ผู้บริหาร ครู นักเรียนและผู้ปกครองต้องให้ความสำคัญในเรื่องนี้เท่า ๆ กันเพื่อให้การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะ ไม่ว่าจะเป็นโรงเรียนรัฐบาลหรือโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม แล้วมีมาตรการในการป้องกันนักเรียนของโรงเรียนตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของซอพิยะห์ นิมะ และ อัสฮา อุดุลย์รอหมาน (2562) ที่ได้นำเสนอให้เห็นว่า รูปแบบการป้องกันและควบคุมยาสูบในโรงเรียนจำเป็นต้องครอบคลุมในประเด็นของ 1. นโยบายของโรงเรียนและข้อตกลงของชุมชน 2. ระบบการบริหารจัดการ โดยมีคณะทำงานของโรงเรียน 3. การจัดสภาพแวดล้อม การกำหนดพื้นที่ห้ามสูบบุหรี่และการเฝ้าระวัง 4. การสอดแทรกการเรียนการสอนในชั้นเรียนและกิจกรรมเสริมหลักสูตร 5. บทบาทของแกนนำนักเรียน 6. ชุมชนและเครือข่ายการขับเคลื่อนทางสุขภาพ 7. การสอดส่องดูแลนักเรียนร่วมกันอย่างต่อเนื่อง

องค์ความรู้จากการวิจัยสู่การพัฒนา

งานวิจัยนี้ พบประเด็นที่สำคัญคือ การหวังพึ่งชุมชนต้นแบบในเรื่องการป้องกันน้กสูบน้ำใหม่คงไม่สามารถทำได้ พ่อแม่จึงเป็นที่พึ่งสำคัญสำหรับนักเรียน แม้จะอยู่ในการดูแลของครูในช่วงเวลาของการเรียน แต่การป้องกันปัญหาต่าง ๆ คงหนีไม่พ้นการให้ความใส่ใจจากพ่อแม่เป็นสิ่งสำคัญ ขณะที่เพื่อน และครู คือบุคคลที่นักเรียนมองว่าเป็นบุคคลที่มีอิทธิพลรองจากครอบครัวในการช่วยป้องกันปัญหาน้กสูบน้ำใหม่ ดังนั้น จะเห็นได้ว่าการสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัวแม้จะเป็นหน่วยสังคมที่เล็กที่สุด แต่มีอิทธิพลยิ่งใหญ่ที่สุดต่อพฤติกรรมของเด็กที่จะตามมาในอนาคต สภาพของครอบครัวและบิดา มารดา จึงถือว่าเป็นสังคมแห่งแรกที่มีอิทธิพลต่อเด็กมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. สถาบันการศึกษาทั้งรัฐและเอกชนควรปรับปรุงมาตรการในการดูแลนักเรียนให้เท่าทันสถานการณ์ปัญหาทางสังคม เช่น การกำหนดมาตรฐานใหม่ในการจัดการปัญหาบุหรืไฟฟ้าในสถานศึกษา เพื่อป้องกันการเลียนแบบพฤติกรรมที่ไม่ดีของนักเรียน
2. การสร้างสังคมที่ดีในสถานศึกษามีความสำคัญสำหรับนักเรียน เนื่องจากกระแสสังคมออนไลน์ที่เยาวชนมักเลียนแบบไม่ดีต่อพฤติกรรมและการกระทำของตนเองและครอบครัว จึงจำเป็นต้องสร้างแบบอย่างที่ดีในทั้งโลกแห่งความเป็นจริงและโลกออนไลน์ที่เยาวชนมักเข้าถึงตลอด 24 ชั่วโมง
3. การทำงานกับปัญหาน้กสูบน้ำใหม่ในสถานศึกษาอาจไม่ได้เกิดจากตนเองเสมอไป แต่อาจมาจากแรงกระตุ้นจากสังคม โดยเฉพาะจากครอบครัวและเพื่อน ครูจึงควรเข้าใจภูมิหลังของนักเรียนในสถานศึกษา เพื่อให้เกิดแนวทางในการป้องกันปัญหาต่าง ๆ ได้ทันท่วงที

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบและระบบนิเวศสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ภายใน ครอบครัว สถาบันการศึกษา และชุมชน ที่ส่งผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการป้องกันการเป็นน้กสูบน้ำบุหรืไฟฟ้าหน้าใหม่ของเยาวชน
2. ควรศึกษาและถอดบทเรียนชุมชนต้นแบบในการทำงานร่วมกันของเครือข่ายชุมชนเข้มแข็งที่มีระบบดูแลการป้องกันการเป็นน้กสูบน้ำบุหรืไฟฟ้าหน้าใหม่ของเยาวชนอย่างเป็นรูปธรรม

เอกสารอ้างอิง

- จิรภัทร์ รัตนชมภู และณรงค์ศักดิ์ หนูสอน. (2563). การป้องกันนักสูบหน้าใหม่ สังคมไทยต้องเปลี่ยนแปลง. *วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี อุดรดิตถ์*, 12 (1), 13- 27.
- เชิดพงษ์ งอกनावัง และ ทวีวัฒน์ เหล่าสุวรรณ. (2564). ผลการดำเนินงานตามโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดยาเสพติดและอบายมุขในโรงเรียนแก่งศรีภูมิ อำเภอแก่งศรีภูมิ จังหวัดชัยภูมิ, *วารสาร มจร อุบล* *ปริทรรศน์*, 6(1), 265-276.
- ซอพิยะห์ นิเม และ อัศฮา อุดุลรอหมาน. (2562). รูปแบบการป้องกันและควบคุมยาสูบในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จังหวัดนราธิวาส. *วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*.
- มทธร พูลสวัสดิ์ ไหมตรี จันทรา และ นพรัตน์ ชัยเรือง. (2555). แนวทางการปฏิบัติที่เป็นเลิศในการป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติดของสถานศึกษา: กรณีศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพัทลุง. *วารสารนาคบุตรปริทรรศน์โครงการ จัดตั้งบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช*, 4(2), 41-57.
- สุบันโย จินารงค์ และ อัศดุลรอหมาน จะปะกียา. (2557). การศึกษาบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนา อิสลามกับรูปแบบการบริหารจัดการหรือแนวทางการดำเนินงานในโรงเรียนเกี่ยวกับการควบคุม การบริโภคยาสูบกับ นักเรียนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย. กรุงเทพฯ: ศูนย์วิจัยและจัดการความรู้ เพื่อการควบคุมยาสูบ (ศจย.) มหาวิทยาลัยมหิดล.
- Cho, J.H., Shin, E., & Moon, S.S (November 2011). "Electronic-cigarette smoking experience among adolescents". *Journal of Adolescent Health*, 49(5), 542-546.
- Danielsan, Anne G. (2009). School-Related Social Support and Students Perceive Life Satisfaction. *The Journal of Educational Research*, 102(4), 303-308.
- House, J.S. (1981). *Work Stress and Social Support*. Reading, Mass: Addison-Wesley.

ความรุนแรงที่ปรากฏในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์

VIOLENCE IN SHORT STORIES: THE S.E.A WRITE AWARD

ไพลิน อินคำ^{1*}, วัชรินทร์ แก่นจันทร์², วรัญญา ยิ่งยงศักดิ์² และศราวุธ หล่อดี²
Phailin inkham^{1*}, Vajrindra Kaencandra², Warunya Yingyoungsak², Sarawut Lordee²

¹นิสิตหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

²คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

¹Student in Doctor of Philosophy in Thai, School of Liberal Arts, University of Phayao

²School of Liberal Arts, University of Phayao

*Corresponding email: phailin.in@up.ac.th

ความรุนแรงที่ปรากฏในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์

VIOLENCE IN SHORT STORIES: THE S.E.A WRITE AWARD

ไพลิน อินคำ^{1*}, วชรินทร์ แก่นจันทร์², วรัญญา ยิ่งยงศักดิ์² และศราวุธ หล่อดี²

Phailin inkham^{1*}, Vajrindra Kaencandra², Warunya Yingyoungsak² and Sarawut Lordee²

¹นิสิตหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

²คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

¹Student in Doctor of Philosophy in Thai, School of Liberal Arts, University of Phayao

²School of Liberal Arts, University of Phayao

*Corresponding email: phailin.in@up.ac.th

Receives: 12 June 2024, Revised: 18 July 2024, Accepted: 25 July 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ความรุนแรงที่ปรากฏในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2524-2566 จำนวน 15 เล่ม โดยใช้ทฤษฎีความรุนแรงของโยฮัน กัลตุง (Johan Galtung, 1996) มาเป็นกรอบในการวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบความรุนแรงใน 3 ลักษณะ ได้แก่ 1. ความรุนแรงทางตรง ประกอบด้วยความรุนแรงด้านร่างกาย การประทุษร้าย ทรมาน และเพศ 2. ความรุนแรงเชิงโครงสร้าง ประกอบด้วยความรุนแรงด้านการศึกษา เพศ อาชีพ ตำแหน่ง และสถานภาพทางสังคม และ 3. ความรุนแรงเชิงวัฒนธรรม ประกอบด้วยความรุนแรงด้านภาษา และเพศ นอกจากนี้ความรุนแรงทางตรงที่ปรากฏในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์นั้น มีส่วนเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์จริงในสังคม โดยมีปรากฏการณ์ของอำนาจ อุดมการณ์ และความขัดแย้ง โดยเฉพาะอำนาจปิศาจที่ไทยที่หยั่งรากลึกในสังคมไทย จึงทำให้เกิดความชอบธรรมในการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิง ซึ่งเป็นความรุนแรงเชิงโครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรม ที่ไม่สามารถแยกออกจากกันได้

คำสำคัญ: ความรุนแรง, เรื่องสั้น, รางวัลซีไรต์

Abstract

This research article aimed to analyze the violence depicted in the S.E.A Write Award-winning short stories from the year 1981 to 2023, totaling 15 books. Johan Galtung's theory of violence (1996) was used as a framework. The research findings revealed three forms of violence respectively: 1. direct violence, encompassing physical violence, verbal abuse, property violence, and gender-based violence; 2. structural violence, including educational, gender, occupational, positional, and social status-related violence; and 3. cultural violence, involving language and gender. Furthermore, the direct violence depicted in these short stories is linked to real-life events in society, particularly stemming from entrenched authoritarian power dynamics in Thai society, which fosters a normalization of violence against women. This is structural violence intertwined with societal and cultural norms that cannot be separated.

Keywords: Violence, Short Story, S.E.A. Write Award

บทนำ

ความขัดแย้งในทุกสังคมมักส่งผลทำให้เกิดความรุนแรงในหลายรูปแบบ อาจปรากฏเป็นความรุนแรงทางตรง ไม่ว่าจะเป็นการด่าทอบริภาษ ทำร้ายร่างกาย ทำลายทรัพย์สิน หรืออาจปรากฏเป็นความรุนแรงในลักษณะของความขัดแย้งทางภาษา เชื้อชาติ วัฒนธรรม รวมไปถึงความรุนแรงที่แฝงอยู่ในระบบโครงสร้างของสังคม วัฒนธรรม นโยบาย กฎหมาย ปฏิบัติการ ของรัฐ และการศึกษา (ชัยวัฒน์ สถาอานันท์, 2553, น.10) ทั้งนี้สถานการณ์ความรุนแรงในประเทศไทยมีแนวโน้มรุนแรงขึ้น โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กและผู้สูงอายุ พบได้จากข้อมูลความรุนแรงในสังคมไทยจากโครงการวิจัยของสำนักงานวิจัยแห่งชาติ (ไทยรัฐ, 2566) ที่กล่าวว่า สถานการณ์ความรุนแรงในครอบครัวของประเทศไทย ปี 2559 อยู่ในลำดับที่ 1 ใน 10 ของโลก ซึ่งในปี 2561 เด็กในประเทศไทยเป็นผู้กระทำความรุนแรง โดยการกลั่นแกล้ง ข่มขู่ และรังแกผู้อื่นในโรงเรียนสูงเป็นอันดับ 2 ของโลก นอกจากนี้ยังพบความรุนแรงภายในครอบครัวที่สามิตติยาเสพติดหรือตี้มสุรแล้วทำร้ายร่างกายภรรยาเฉลี่ยสูงถึง 4 คนต่อวัน จากสถิติรายงานความรุนแรงดังกล่าวนี้เป็นความขัดแย้งระหว่างผู้กระทำและผู้ถูกกระทำ ผู้ที่มีอำนาจมักกระทำความรุนแรงกับผู้ที่อ่อนแอกว่า ทั้งเด็ก สตรี ผู้สูงอายุ หรือบุคคลในครอบครัว (บุญเสริม หุตะแพทย์, 2545, น.12)

ความรุนแรงข้างต้นมีแนวโน้มทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้น ไม่เพียงปรากฏในชีวิตประจำวันเพียงเท่านั้น หากยังได้ถ่ายทอด ผลิตซ้ำ และซ่อนอยู่ในวรรณกรรม โดยเฉพาะวรรณกรรมที่มีอิทธิพลต่อผู้อ่านและเป็นที่ยอมรับในวงกว้าง ดังเช่นวรรณกรรมซีไรต์ กล่าวคือผู้แต่งนำเสนอเรื่องราวความรุนแรงแฝงไว้ในตัวบท ซึ่งเป็นกระจกสะท้อนภาพของสังคมในแต่ละยุคสมัยได้เป็นอย่างดี วรรณกรรมซีไรต์เหล่านี้ต่างแฝงไปด้วยวาทกรรมแห่งความรุนแรงผ่านเรื่องราวชีวิต ทฤษฎี และความเชื่อของตัวละคร โดยถูกประกอบสร้างและถูกผลิตซ้ำจนกลายเป็นเรื่องธรรมดาที่คนในสังคมต่างยอมรับและทนทานต่อความรุนแรงที่เกิดขึ้น (วชิรวิชัย บุญทา, 2566, น.4)

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์ พบว่ามีนักวิชาการหลายท่านได้ศึกษา ได้แก่ งานวิจัยของวชิรวิชัย บุญทา (2566) ที่ได้ศึกษาความรุนแรงเชิงโครงสร้างในเรื่องสั้นที่ผ่านการ

คัดเลือกให้เข้ารับการตัดสินรอบสุดท้ายเพื่อรับรางวัลซีไรต์ประจำปี 2560 พบความรุนแรงเชิงโครงสร้างทางเศรษฐกิจที่เอื้อประโยชน์ให้ผู้มีอำนาจ ทางอำนาจการปกครองของรัฐที่เอารัดเอาเปรียบ ทางสถานะและบทบาทของอภิสิทธิชนชายเป็นใหญ่และระบบอาวุโส และการศึกษาที่มีความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา จากงานวิจัยดังกล่าวพบว่าความรุนแรงที่เกิดขึ้นล้วนมาจากปัจจัยความขัดแย้งของตัวละครกับโครงสร้างทางสังคม สอดคล้องกับงานวิจัยของรัตติกาลกรรณิกา (2559) ได้ศึกษาความขัดแย้งของตัวละครในวรรณกรรมซีไรต์ และงานวิจัยของ Bai Xiaoyu (2562) ศึกษาความขัดแย้งในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์ พ.ศ. 2551-2560 ซึ่งผลของการวิจัยเป็นไปในทิศทางเดียวกัน คือ ปรากฏความขัดแย้งของตัวละครที่มีสาเหตุมาจากบุคลิกภาพ บริบทของสิ่งแวดล้อม การป้องกันตัว การเก็บกด และจิตใต้สำนึกที่มีความขัดแย้งหรือความรุนแรงแฝง รวมถึงพบแนวทางการจัดการและการยุติความขัดแย้งหรือความรุนแรง อีกทั้งในตัวบทวรรณกรรมอื่น ๆ ที่ศึกษาในประเด็นของความรุนแรงพบในงานวิจัยของวัชรินทร์ แก่นจันทร์ (2560) ได้ศึกษาว่าทฤษฎีความรุนแรงในนิทานพื้นบ้านล้านนา พบความรุนแรงทางตรง เชิงโครงสร้าง และเชิงวัฒนธรรม ในลักษณะความรุนแรงเดี่ยวและความรุนแรงซ้อน อีกทั้งมีกระบวนการสร้างความรุนแรงด้วยการสร้างตัวละครให้เป็นชายขอบ การลดคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ การเพิ่มหรือลดอัตลักษณ์ การทำให้เป็นสินค้า และการสร้างความชอบธรรม

ผู้วิจัยเห็นว่าการศึกษาเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์มีความสำคัญยิ่ง เพราะเป็นสื่อที่เข้าถึงได้ง่ายและได้รับรางวัลที่คนในสังคมให้การยอมรับ จึงมีอิทธิพลต่อผู้อ่านในวงกว้าง การศึกษาครั้งนี้ใช้ทฤษฎีความรุนแรง (Violence Theory) ของโยฮัน กัลตุง (Johan Galtung, 1996) นักสังคมวิทยาด้านสันติภาพและความขัดแย้ง ซึ่งในวงการศึกษาวิจัยในปัจจุบันใช้ทฤษฎีดังกล่าวในการวิเคราะห์ความขัดแย้งและความรุนแรงที่สัมพันธ์กับอำนาจทางสังคมและวัฒนธรรม ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความรุนแรงที่ปรากฏในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์ และงานวิจัยนี้จะเป็นการเปิดเผยความรุนแรงในรูปแบบต่าง ๆ ทำให้ผู้ที่สนใจในประเด็นของความรุนแรงเกิดความเข้าใจและตระหนักถึงความขัดแย้ง หรือความรุนแรงที่แฝงมากับบริบทของสังคม ตลอดจนนำสิ่งเหล่านี้ไปประยุกต์และปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อสังคมได้มากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อวิเคราะห์ความรุนแรงที่ปรากฏในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2524-2566

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านข้อมูล

เป็นการวิเคราะห์งานวรรณกรรมประเภทเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์ที่ได้รับการตีพิมพ์ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2524-2566 จำนวน 15 เล่ม ประกอบด้วย 177 เรื่อง

ขอบเขตด้านทฤษฎี

ผู้วิจัยใช้ทฤษฎีความรุนแรง (Violence Theory) ของโยฮัน กัลตุง (Johan Galtung, 1996) เป็นทฤษฎีหลักในการวิเคราะห์ ซึ่งได้นำเสนอความรุนแรงไว้ 3 ประเภท คือ ความรุนแรงทางตรงหรือความรุนแรงทางกายภาพ (Direct Violence) เป็นความรุนแรงที่มีตัวกระทำที่มาจากบุคคลโดยการทำให้ศักยภาพของมนุษย์สะดุดหยุดลง

ทั้งทั้งร่างกายและจิตใจ ส่วนความรุนแรงเชิงโครงสร้าง (Structure Violence) เป็นความรุนแรงที่มีผู้กระทำจากโครงสร้างของสังคมเป็นตัวแปรหรือตัวแทนจากโครงสร้างนั้น สะท้อนการมีอยู่และการปรากฏมาในรูปแบบของอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกัน และความรุนแรงเชิงวัฒนธรรม (Cultural Violence) เป็นความรุนแรงที่เกิดจากระบบความเชื่อหรือข้อปฏิบัติที่ยึดถือในสังคมที่ให้ความชอบธรรมกับการเอาเปรียบ คอยค้าจุนให้สังคมยอมรับความรุนแรงประเภทต่าง ๆ ทั้งการทำร้ายร่างกายและจิตใจระหว่างคนในสังคม (ชัยวัฒน์ สถาอานันท์, 2553, น.227-228)

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาและรวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์และทฤษฎีความรุนแรงของโยฮัน กัลตุง (Johan Galtung, 1996)
2. การรวบรวมข้อมูล ดังนี้
 - 2.1 ศึกษาเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2524-2566 จำนวน 15 เล่ม ได้แก่ ขุนทองเจ้าจะกลับมาเมื่อฟ้าสาง ซอยเดียวกัน ก่อกองทราย อัญมณีแห่งชีวิต ครอบครัวยากจน แผ่นดินอื่น สิ่งมีชีวิตที่เรียกว่าคน ความน่าจะเป็น เจ้าหญิง เราหลงลืมอะไรบางอย่าง แดดะเข้าร้อนเกินกว่าจะนั่งจิบกาแฟ อสรพิษ และเรื่องอื่น ๆ สิ่งโตนอกคอก คินปีเสือและเรื่องเล่าของสัตว์อื่น ๆ และด้วยรักและผูกพัน รวมทั้งสิ้น 177 เรื่อง
 - 2.2 ทำการบันทึกข้อมูลความรุนแรงที่ปรากฏในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์ตามทฤษฎีความรุนแรงของโยฮัน กัลตุง (Johan Galtung, 1996) จากนั้นแบ่งประเภทความรุนแรงใน 3 ลักษณะ คือ ความรุนแรงทางตรง ความรุนแรงเชิงโครงสร้าง และความรุนแรงเชิงวัฒนธรรม
 - 2.3. ทำการตรวจสอบความความน่าเชื่อถือ (Reliability) และความเที่ยงตรง (Validity) ของข้อมูล โดยผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านสังคมศาสตร์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลให้สอดคล้องกับทฤษฎีความรุนแรง
3. วิเคราะห์ความรุนแรงที่ปรากฏในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2524-2566 ตามทฤษฎีความรุนแรงของโยฮัน กัลตุง (Johan Galtung, 1996) โดยผู้วิจัยได้จัดประเภทของความรุนแรง ยกตัวอย่างประกอบ และอธิบายปรากฏการณ์ความรุนแรง
4. การสรุปและอภิปรายผล
5. การนำเสนอผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ความรุนแรงที่ปรากฏในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2524-2566 พบความรุนแรงใน 3 ลักษณะ ได้แก่ ความรุนแรงทางตรง ความรุนแรงเชิงโครงสร้าง และความรุนแรงเชิงวัฒนธรรม ดังนี้

1. ความรุนแรงทางตรง เป็นความรุนแรงที่มาจากบุคคล โดยการทำให้ศักยภาพของบุคคลหรือสิ่งอื่นใดสะดุดหยุดลงทั้งร่างกาย จิตใจ หรือสภาพปกติ ดังนี้

1.1. ความรุนแรงทางร่างกาย เป็นการกระทำความรุนแรงระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ หรืออาจเป็นผลที่เกิดจากความขัดแย้งที่ล้นแล้วแต่เกิดผลเสียต่อผู้ถูกกระทำทั้งสิ้น อาจก่อให้เกิดการบาดเจ็บ มีบาดแผล หรือแม้กระทั่งการเสียชีวิต ความรุนแรงดังกล่าวเกิดขึ้นภายใต้อำนาจ โดยเฉพาะอำนาจปิตาธิปไตย ดังตัวอย่างในเรื่อง แดดะเข้าร้อนเกินกว่าจะนั่งจิบกาแฟ

...หญิงสาวร่วมห้องบ่นว่าผมอ้วนเกินไป เธอไม่เคยนอนกับคนอ้วนขนาดผม และตอรองชอกกลับก่อน ผม โมโหชกหน้าเธอจนหายใจ ต่ำว่าเธอเอาเปรียบ เธอมันก็แค่สมุนเลวของเผ่ามิด ตอนนั้นผมรู้สึกชิงชังตัวเองขึ้นมาอย่างบอกไม่ถูกพยายามมองหาอาวุธ ดาบ ธนูหรืออะไรก็ได้ แต่ที่สุดได้แค่ผ้าขนหนู ความชิงชังเปลี่ยนเป้าหมายเป็นสมุนของเผ่ามิด ผมสะบัดผ้าขนหนูใส่หญิงสาว ปลายของผ้าขนหนูพาดตามเนื้อตัวของเธอจนปรากฏริ้วแดง เธอร้องเสียงดัง ผมจึงใช้ผ้ารัดคอเธอ อีนิงเพศยาเผ่ามิด ผมต่ำเธอตั้ง ๆ...

(จเด็จ กำจรเดช, 2562, น.165)

จากตัวอย่างข้างต้น แสดงให้เห็นถึงความรุนแรงทางตรงโดยการทำร้ายร่างกายที่เกิดจากความไม่พอใจและความโกรธของตัวละครผู้ชายจนทำให้ขาดสติ ขาดการยับยั้งอารมณ์ และนำไปสู่การทำร้ายร่างกายผู้หญิง กิริยาที่บ่งบอกถึงความรุนแรงทางร่างกาย คือ “ชกหน้า” “พาดตามเนื้อตัว” “รัดคอ” ความรุนแรงทางร่างกายไม่เพียงเป็นการทำลายลักษณะทางกายภาพของผู้ถูกกระทำเท่านั้น แต่ยังส่งผลกระทบต่อจิตใจ ดังจะเห็นได้จากประโยคที่ว่า “เธอร้องเสียงดัง” อีกทั้งยังสามารถอนุมานได้ว่าตัวละครจงใจใช้ความรุนแรงโดยมุ่งเอาชีวิต โดยการ “ใช้ผ้ารัดคอ” ดังนั้นเมื่อพิจารณาจากกิริยาและประโยคที่ปรากฏประกอบกับเจตนาและบริบท พบว่าลักษณะของความรุนแรงกระทำภายใต้อำนาจปิตาธิปไตยที่ผู้ชายสามารถกระทำความรุนแรงต่อผู้หญิงที่ขายบริการได้ โดยสร้างความชอบธรรมในการใช้เงินเป็นสิ่งแลกเปลี่ยนและสามารถกระทำความรุนแรงได้ในทุกรูปแบบ

1.2. ความรุนแรงด้านประทุษวาจา เป็นการแสดงออกด้วยการใช้คำพูดที่ส่งเสริม หรือสนับสนุน ยั่วยุ ใส่ร้ายป้ายสี สบประมาท คุกคาม ดูหมิ่น ข่มขู่ ต่ำทอบริภาษ ด้วยความเกลียดชัง โกรธ หรือไม่พอใจ ตลอดจนการให้ความชอบธรรมกับการดูถูกและเหยียดหยามบุคคลหรือ กลุ่มบุคคลในลักษณะของเชื้อชาติ สีผิว เผ่าพันธุ์ ชาติพันธุ์ อายุ ความพิการ ภาษา ศาสนา หรือความเชื่อ เพศ และคุณลักษณะใดลักษณะหนึ่ง (दनัยภัทร โภควาณิช, 2563, น.13) ดังตัวอย่างจากเรื่อง สิงโตนอกคอกและอัญมณีแห่งชีวิต

...“มองอะไรนั่งตัวดี” พ่อหันไปดูเธอ “ความคิดบ้าบอทั้งหลายที่ทำให้เราปั่นป่วนกันอยู่ในขณะนี้ มันเริ่มมาจากเธอแท้ ๆ เธอไม่คิดบ้างหรือว่าเติบโตมาได้ก็เพราะฉันเลี้ยงดู แต่เธอกลับมาปลุกปั่นให้ทุกคนที่เขายู่กันสงบ ๆ ต้องมาทะเลาะกันทุกอย่างที่วุ่นวายตอนนี้เป็นเพราะเธอทั้งหมด” พอถูกว่าแบบนั้น ภรรยาโกร่งให้ออกมา...

(จิตานันท์ เหลืองเพียรสมุท, 2560, น.187)

...“ยังไง ๆ พวกนี้มันก็ยังรู้จักทำมาหากินเป็น ไ้คนทำอะไรไม่เป็นเลยนะซี น้าอายยิ่งกว่ากะหรี !” ดูเหมือนว่าเขาจะรอคอยประโยคนี้มานานแสนนานแล้วที่จะได้ออกมาชกออกมาประหัดประหารหล่อนเสียให้ถนัด ๆ หล่อนรู้สึกเหมือนกับว่าถูกมีดคมกริบที่แปรมาจากคมลื่นของเขา พุ่งทิ่มแทงเข้าตรงอกแปล็บ สุดท้ายจะน้อยเนื้อต่ำใจกับคำเชือดเฉือนรุนแรงประโยคนั้น...

(อัญชลี, 2538, น.69)

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่า เป็นการใช้คำบริภาษอย่างรุนแรง ดังข้อความที่ว่า “นั่งตัวดี” “กะหรี” ซึ่งเป็นถ้อยคำที่รุนแรงจนสร้างความเจ็บปวดและบั่นทอนจิตใจของผู้รับฟัง อีกทั้งผู้ถูกกระทำความรู้สึกไม่สามารรถโต้ตอบความรุนแรงดังกล่าวได้ เนื่องจากตกอยู่ในภาวะจำยอมที่ตนเองเป็นลูกสะใภ้ที่ต้องยอมรับและเชื่อฟังพ่อของสามี หรืออยู่ในสภาวะของภรรยาที่ต้องยอมทุกขทนกับถ้อยคำเสียดสีจากผู้เป็นสามี ซึ่งการเสียดสีดังกล่าวเป็นการเหยียดหยามและลดทอนศักดิ์ศรีผู้หญิง ความรุนแรงส่วนนี้มีความสัมพันธ์กับโครงสร้างของสังคมและวัฒนธรรมที่ยกย่องความเป็นปิตาธิปไตย จึงทำให้ผู้หญิงตกเป็นรองไม่ว่าจะในสถานะใด การประทุษวาจาแม้ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อการร่างกาย แต่ทว่าเป็นความรุนแรงที่ส่งผลกระทบและสร้างบาดแผลต่อจิตใจอย่างยิ่ง ดังจะเห็นได้จากประโยคที่ว่า “พอถูกว่าแบบนั้น ภรรยาโกร่งให้ออกมา” หรือ “หล่อนรู้สึกเหมือนกับว่าถูกมีดคมกริบที่แปรมาจากคมลื่นของเขาพุ่งทิ่มแทงเข้าตรงอกแปล็บ สุดท้ายจะน้อยเนื้อต่ำใจกับคำเชือดเฉือนรุนแรงประโยคนั้น” อย่างไรก็ตาม พฤติกรรมดังกล่าวทำให้บั่นทอนความรู้สึกของผู้อื่นหรือบางครั้งเป็นการสร้างความอับอายในที่สาธารณะ ทำให้เกิดความโกรธแค้น หรือความเกลียดชัง ซึ่งอาจจะนำไปสู่ความรุนแรงในรูปแบบอื่น ๆ

1.3. ความรุนแรงต่อทรัพย์สิน เป็นลักษณะของพฤติกรรมที่แสดงออกโดยการมุ่งทำลายสิ่งของ ในลักษณะการแทนที่ (วัชรินทร์ แก่นจันทร์, 2560, น.51) โดยการเจตนากระทำการเพื่อขจัดความคับข้องใจหรือความไม่พอใจ รวมถึงการอยากได้ของคนอื่นมาเป็นของตนเองโดยมิชอบ ดังตัวอย่างจากเรื่อง แดดะเข้าร้อนกินจะนั่งจิบกาแฟ

“สมัยก่อนน้ำมันเคยปันส่วนมากกว่านี้ มันค่อย ๆ น้อยลงเรื่อย ๆ จนในที่สุดก็เหลือเพียงเท่าที่ว่า เมืองที่พวกเราอยู่เป็นที่ตั้งของโกดังเก็บน้ำมันอัดเม็ดของรัฐบาล ผมรู้ว่าในนั้นมีน้ำมันอยู่เป็นจำนวนมหาศาล ของมีค่า ทำให้คนอยากเลย ผมกับน้องชายลักลอบเข้าไปในโกดังในยามค่ำคืน ขโมยน้ำมันอัดเม็ดมาเพียงน้อยนิด เท่าที่พวกคนนับจำนวนจะไม่สังเกต น้ำมันแค่ไม่เท่าไรในสายตาของผู้ปกครองมีค่าเท่ากับมหาศาลในสายตาประชาชน งานนี้

ไม่ยาก ความง่าย และกำไรงามของงานทำให้คนอยากทำซ้ำ เรากลับไปเอาน้ำมันออกมาอีกหลายครั้ง เลือกเว้นระยะห่างของการบุกรุกแต่ละครั้งให้มากพอสมควรและเอามาเพียงทีละน้อย”

(จิตานันท์ เหลืองเพียรสมุท, 2560, น. 137)

จากตัวอย่างข้างต้น กล่าวถึงโลกแห่งอนาคตที่ถูกปกครองโดยรัฐบาลหุ่นยนต์ ซึ่งหุ่นยนต์เหล่านี้ขับเคลื่อนการทำงานด้วยน้ำมัน น้ำมันจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญสำหรับมนุษย์และหุ่นยนต์ จึงเป็นเหตุผลให้ “พิภพและธारा” เกิดการคับข้องใจในการจัดสรรน้ำมันของรัฐบาลหุ่นยนต์ ซึ่งถือว่าเป็นความรุนแรงทางโครงสร้างของรัฐที่กระทำต่อประชาชนให้ได้รับความเดือดร้อนในการได้รับน้ำมันที่ลดลง พิกภกับธาราจึงได้กลับความรุนแรงดังกล่าวด้วยการประทุษต่อทรัพย์สินแทนการเผชิญหน้ากับภาครัฐโดยตรง เพื่อหาหนทางครอบครองน้ำมัน โดยการขโมยน้ำมันจากโกดังของรัฐ ซึ่งเป็นความรุนแรงต่อทรัพย์สินที่ได้มาโดยมิชอบ ดังจะเห็นได้จากหลักฐานทางภาษาที่ปรากฏคำบ่งชี้ในการใช้ความรุนแรง คือ “ลักลอบ” “ขโมย” “ไปเอามาอีกหลายครั้ง” แสดงถึงการกระทำที่เป็นการนำทรัพย์สินของผู้อื่นไปอย่างเจตนาโดยการซ่อนเร้น และผลกระทบของการได้กลับรัฐบาลนั้นทำให้น้องชาย “ธารา” ถูกเจ้าหน้าที่ควบคุมตัวและประหารชีวิต จึงเป็นการตอกย้ำให้เห็นถึงความรุนแรงทางโครงสร้างของรัฐที่ส่งผลเป็นความรุนแรงทางตรงทางร่างกายอย่างชัดเจน

1.4. ความรุนแรงทางเพศ เป็นความรุนแรงที่เกิดขึ้นจากการข่มขืน การคุกคามทางเพศ และการล่วงละเมิดทางเพศ ดังตัวอย่างเรื่อง สิ่งมีชีวิตที่เรียกว่าคน

ในความสลับของห้องขาวดำ ชายวัยสามสิบเศษคนหนึ่งกำลังดำเนินบทบาทของเขากับร่างเปลือยเปล่าบนที่นอนกลม เขาเซงก๊กกึกเมื่อสังเกตเห็นว่าหญิงสาวผู้นั้น ร่างอ่อนระทวยนึ่งไร้สติ เขารู้ทันทีว่านี่เป็นการมอมเหล้า ผู้หญิงมาข่มขืน ขยับร่างหมายจะเปิดประตูออกไป แต่ก็หยุด เขายืนนิ่งครู่หนึ่งก่อนหันกลับไปนั่งในห้องตามเดิม จมตัวเองในโซฟาหนานุ่มดูละครบทันดำเนินต่อไปเงียบ ๆ ละครจรงจากหนึ่งจบลงเมื่อ 10.05 น. บทที่สองเริ่มตอนหญิงสาวตื่นขึ้น เมื่อเห็นว่าเกิดอะไรขึ้นกับตนเองก็ร้องไห้โฮ ละครชายเริ่มบทบาทปลอมโยนหลอน....

“คุณทำกับฉันยังงี้ได้ไงนะ”...มือที่บีบเค้นหล่อนอย่างเมามันเมื่อสิบห้านาทีที่แล้ว ลูบไล้แผ่นหลังเปลือยอย่างทะนุถนอม

“อย่าห่วง ผมรับเลี้ยงคุณแน่”

เขาพิมพ์กำกับตัวเอง “ยิ่งกว่าละครทีวี ไฉนเยี่ยม ดีบทแตก ข่มขืนเขาแล้วยังพูดหวานได้อีก”...

(วินทร์ เลียววาริณ, 2542, น.211)

จากตัวอย่างข้างต้นเป็นการล่วงละเมิดทางเพศฝ่ายหญิงด้วยการฉกฉวยโอกาสทางร่วมรัก เพื่อสนองความใคร่ของตนเองโดยไม่คำนึงถึงบรรทัดฐานทางสังคมและศีลธรรม โดยฝ่ายชายหลอกให้ฝ่ายหญิงดื่มจนเมาและไม่สามารถครองสติได้ จากนั้นจึงกระทำการข่มขืน ดังข้อความที่ว่า “เขารู้ทันทีว่านี่เป็นการมอมเหล้าผู้หญิงมาข่มขืน” พฤติกรรมดังกล่าวถือว่าเป็นการล่วงละเมิดทางเพศรูปแบบหนึ่ง ซึ่งไม่เป็นที่ยอมรับในสังคมและเป็นการไม่ให้เกียรติฝ่ายหญิง การกระทำความรุนแรงนี้เกิดขึ้นภายใต้อำนาจชายเป็นใหญ่ในการกดขี่ ข่มเหง และรังแก

ผู้หญิงด้วยวิธีการที่มีขอบ นอกจากเป็นการสร้างความเสียหายต่อร่างกายแล้วยังส่งผลต่อสภาพจิตใจ ดังข้อความที่ว่า “ตอนหญิงสาวตื่นขึ้น เมื่อเห็นว่าเกิดอะไรขึ้นกับตนเองก็ร้องไห้โฮ, คุณทำกับฉันยังงี้ได้ไงนะ” แสดงให้เห็นว่าลักษณะของความรุนแรงทางร่างกายส่งผลต่อเนื่องเป็นความรุนแรงทางจิตใจของผู้ถูกระทำความรุนแรง

2. ความรุนแรงเชิงโครงสร้าง เป็นความรุนแรงที่มีผู้กระทำมาจากโครงสร้างของสังคม โดยปรากฏในลักษณะของการใช้อำนาจทำให้เกิดความได้เปรียบเสียเปรียบระหว่างคนในสังคมที่มีความแตกต่างกันในโครงสร้างนั้น ๆ ซึ่งความรุนแรงทางโครงสร้างปรากฏในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์ ใน 3 ลักษณะ ดังนี้

2.1 ความรุนแรงเชิงโครงสร้างทางการศึกษา ปรากฏในรูปแบบของความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ดังตัวอย่างจากเรื่อง เจ้าหญิง

โรงเรียนคุณย่าฮุกอยู่ไกลสุดชายแดน เป็นที่รู้กันว่าเด็กข้างถนนทั้งหลาย เด็กซึ่งไร้พ่อขาดแม่จะถูกส่งไปที่นั่น คุณย่าฮุกเป็นครูใหญ่และครูคนเดียวของโรงเรียนมาหลายสิบปี ไม่มีใครไปช่วยเพราะรู้ว่าจะไม่ได้รับค่าตอบแทนใด ๆ แม่พระของเด็ก ๆ ซึ่งบัดนี้ชรามากพอจะเรียกว่าย่าพระได้แล้ว ยังคงทำหน้าที่ของท่านอย่างเข้มแข็ง แม้สุขภาพจะไม่อำนวยและสมองเริ่มเลือนน้อย ๆ ปัญหาของคุณย่าคือ เวลาขึ้นทะเบียนชื่อนักเรียน คุณย่ามักเขียนตัวอักษรสลับที่กัน

เมื่อ ‘ลูกหมา’ สามตัวถูกส่งไปที่นั่น คุณย่าก็ไม่รอช้าเขียนว่า ‘ลูกหมา’ แทนที่ “อ้อ มันอย่างนี้เอง” พระราชาพยักหน้าหงิก

(บินหลา สันกาลาศีรี, 2556, น.83)

จากตัวอย่างข้างต้นปรากฏความไม่เสมอภาคทางการศึกษา อันสะท้อนความเป็นจริงของสังคมที่ว่าโรงเรียนคุณย่าฮุกซึ่งเป็นตัวแทนของโรงเรียนรัฐบาลในชนบทห่างไกลที่เสียเปรียบในด้านทรัพยากรการเรียนและขาดแคลนครู ดังประโยคที่ว่า “คุณย่าฮุกเป็นครูใหญ่และครูคนเดียวของโรงเรียนมาหลายสิบปี ไม่มีใครไปช่วยเพราะรู้ว่าจะไม่ได้รับค่าตอบแทนใด ๆ” แสดงให้เห็นว่าโรงเรียนของคุณย่าฮุกไม่ได้รับเงินงบประมาณและไม่ได้รับการดูแลจากภาครัฐ เนื่องจากอยู่ห่างไกลจากเมืองหลวง ถือเป็นความรุนแรงที่มาจากโครงสร้างของรัฐที่ให้ความสำคัญของการศึกษาในชนบทน้อยกว่าในเมือง จึงไม่มีครูคนใดเลือกไปสอนโรงเรียนแห่งนี้ รวมไปถึงสร้างความเป็นอื่นให้เด็กเร่ร่อนและเด็กกำพร้าที่ไม่ได้รับการศึกษาอย่างเท่าที่ควร โดยการเปิดข้อให้โรงเรียนคุณย่าฮุกเป็นสถาบันที่ไม่ได้การยอมรับจากคนในสังคมและตีตราเด็กนักเรียนในโรงเรียนว่ามีความน่ารังเกียจ เนื่องจากเป็นสถาบันการศึกษาเฉพาะกลุ่มเด็กไร้บ้านและเด็กกำพร้า ดังข้อความ “โรงเรียนคุณย่าฮุกอยู่ไกลสุดชายแดน เป็นที่รู้กันว่าเด็กข้างถนนทั้งหลาย เด็กซึ่งไร้พ่อขาดแม่จะถูกส่งไปที่นั่น” ทำให้เห็นการสร้างภาพลักษณ์ของโอกาสในการได้รับการศึกษา

2.2 ความรุนแรงเชิงโครงสร้างทางเพศ ปรากฏในรูปแบบของค่านิยมของสังคมที่ยกย่องอำนาจปิตาธิปไตย โดยเฉพาะการสร้างบทบาทของผู้หญิงให้ด้อยกว่าผู้ชายในทุกมิติ ซึ่งแสดงถึงความไม่เทียมทางเพศ ดังตัวอย่างจากเรื่อง สิ่งมีชีวิตที่เรียกว่าคน

“หนูคิดว่าปัญหาของเราไม่ใช่เงิน แต่เป็นเรื่องของความคิดในเรื่องความเสมอภาค เขายังคิดอยู่ว่าผู้หญิงต้องเป็นทาสผู้ชายอยู่เรื่อย ท่านรู้มั๊ยคะ ก่อนแต่งงานเขาไปรับไปส่งหนูทุกวัน พอแต่งงานได้วันเดียว เขาก็ขึ้นหัวสั่งหนูเหมือนคนใช้แล้ว” อีกครั้งเขานึกถึงคู่บ่าวสาวเมื่อคืนวันอาทิตย์

“หนูจึงพบความจริงว่าผู้ชายจำนวนมากเห็นผู้หญิงเป็นทาส หนูต้องทำงานด้วยเลี้ยงลูก ภูบ้าน แล้วยังต้องทำอาหารให้เขา ทำไม่อร่อยเขาก็ไม่กิน หาเรื่องไปเที่ยวนอกบ้าน หนูจะมีหญิงอื่นก็มี”

(วินทร์ เลียววาริณ, 2542, น.263)

จากตัวอย่างข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่าตัวละครผู้ชายที่ยึดถือธรรมเนียมปฏิบัติของสังคมที่ว่า “ผู้ชายเป็นช้างเท้าหน้า ผู้หญิงเป็นช้างเท้าหลัง” ที่ผู้หญิงต้องดูแลครอบครัวทำหน้าที่แม่บ้าน ภาระยา และแม่ที่ดืของลูกเพียงเท่านั้น การทำงานหาเงินเป็นหน้าที่ของผู้ชาย โครงสร้างดังกล่าวจึงสร้างความชอบธรรมให้แก่ผู้ชายผ่านการใช้อำนาจความเป็นสามี ความเป็นพ่อของลูกบังคับ ช่มชู้ ให้ภรรยาลาออกจากงาน ให้อยู่แต่ในบ้าน และเป็นทาสรับใช้เพียงอย่างเดียว ดังข้อความที่ว่า “ผู้ชายจำนวนมากเห็นผู้หญิงเป็นทาสอยู่เรื่อย” “พอแต่งงานได้วันเดียว เขาก็ขึ้นหัวสั่งหนูเหมือนคนใช้แล้ว” ซึ่งการกระทำนี้ล้วนเป็นความรุนแรงเชิงโครงสร้างทางเพศที่แสดงให้เห็นถึงค่านิยมในการให้ความสำคัญของผู้ชายผ่านโครงสร้างทางสังคมที่ยกย่องและให้สถานะเหนือกว่าเพศหญิงอย่างชัดเจน

2.3 ความรุนแรงเชิงโครงสร้างทางอาชีพ ตำแหน่ง และสถานภาพทางสังคมเป็นความรุนแรงที่มาจากอำนาจของรัฐหรือผู้ที่เป็นตัวแทนของรัฐที่เอารัดเอาเปรียบผู้ที่ด้อยกว่า เป็นการสร้างเงื่อนไขและความชอบธรรมให้ความรุนแรงนั้นให้ถูกต้อง เช่น ความเหลื่อมล้ำทางสังคม การใช้อำนาจไปในทางที่ผิด การกดขี่ ช่มชู้ การฉกฉวยผลประโยชน์ หรือการบีบบังคับ ซึ่งผู้ที่กระทำความรุนแรงปรากฏในบทบาทเจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้มีอำนาจในเชิงกฎหมาย หรือผู้ที่มีอำนาจในสังคม ดังตัวอย่างจากเรื่อง คีนปีเสือและเรื่องเล่าของสัตว์อื่น ๆ

...โรคระบาดนั้นเป็นแค่ไข้หวัดธรรมดา รัฐมนตรีกระทรวงสาธารณสุขออกมาให้สัมภาษณ์ในเดือนแรกที่มีนระบาด จากนั้นเขาก็หายตัวไปเลย ถูกกันออกจากเกมหลังจากจำนวนผู้ติดเชื้อเพิ่มขึ้นทุกวัน ตอนนั้นมีคนเสนอว่าต้องปิดประเทศ ปิดสนามบิน ห้ามนักท่องเที่ยวเดินทางมา โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวจากจีนซึ่งเป็นต้นทางแพร่ระบาด รัฐบาลทั้งคณะกลัวว่าประเทศจะพังเพราะไม่มีรายได้จากนักท่องเที่ยว ไม่รับข้อเสนอเจ็บแต่จบตามที่เขาพูดกัน แล้วก็ปล่อยปละละเลยจนเห็นท่าว่าจะเอาไม่ไหว ก็เรียกหมอเก่ง ๆ เข้าประชุมหาแนวทางป้องกัน จากนั้นก็ค่อย ๆ ออกมาตรการปิดนั่นปิดนี่ ห้ามนั่นห้ามนี้ แต่สายไปเสียแล้ว จำนวนผู้ติดเชื้อเริ่มระยสามกันไปเยอะแล้ว จากผู้ติดเชื้อชาวต่างประเทศแพร่เชื้อไปถึงคนในประเทศด้วยกัน แล้วพอปิดกรุงเทพฯ ผู้ติดเชื้อส่วนมากที่อยู่ในกรุงเทพฯ ก็กระจายกลับบ้านต่างจังหวัด จากนั้นผู้ติดเชื้อก็แพร่ไปครบทุกจังหวัด คนข้างบ้านนักเขียนเพิ่งกลับจากแอฟริกา แม้ไม่ได้เป็นประเทศกลุ่มเสี่ยง แต่คนมาจากต่างประเทศทุกคนต้องกักขังอยู่ในบ้านสองสัปดาห์...

(จเด็จ กำจรเดช, 2563, น.434-435)

จากตัวอย่างข้างต้นเป็นความรุนแรงที่มาจากการใช้อำนาจของรัฐหรือตัวแทนของรัฐในการแก้ไขปัญหาที่ไม่เหมาะสม ผู้ที่ใช้ความรุนแรงในขณะนั้นได้รับอำนาจในการเป็นรัฐมนตรีกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งได้ใช้อำนาจใน

การสั่งการ ความรุนแรงรูปแบบนี้เป็นความรุนแรงทางอ้อมรูปแบบหนึ่ง ทว่าส่งผลกระทบเป็นความรุนแรงทางตรง ทั้งนี้เราจะพบว่าจากโรคระบาดที่ผ่านมาพยายามชี้ให้เห็นว่า “โรคระบาดดังกล่าวเป็นเพียงไข้หวัดธรรมดา” โดยใช้อำนาจความเป็นรัฐมนตรีฯ ในการไม่ประกาศ สั่ง ปิด หยุด ระงับ สิ่งที่เกี่ยวข้องกับโรคโควิด-19 และไม่ฟังเสียงการคัดค้านจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ จึงเกิดผลกระทบเป็นความรุนแรงตามมา นั่นคือ การแพร่กระจายของเชื้อโรค และมีผู้ติดเชื้ออย่างต่อเนื่อง อีกทั้งมีแนวโน้มที่อาจจะทำให้เกิดความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น ลักษณะดังกล่าวจึงถือเป็นความรุนแรงเชิงโครงสร้างที่มาจากตัวแทนของรัฐ

3. ความรุนแรงเชิงวัฒนธรรม เป็นความรุนแรงที่เกิดจากความชอบธรรมที่สังคมส่วนใหญ่ยอมรับ (วัชรินทร์ แก่นจันทร์, 2560, น.5) โดยมีระบบความเชื่อหรือข้อปฏิบัติที่ยึดถือในสังคมที่ให้ความชอบธรรมกับการเอารัดเอาเปรียบ คอยค้ำจุนให้สังคมยอมรับความรุนแรงประเภทต่าง ๆ ทั้งการทำร้ายร่างกายและจิตใจระหว่างคนในสังคมผ่านภาษา เพศสภาพ และเชื้อชาติ ซึ่งความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมปรากฏใน 4 ลักษณะ ดังนี้

3.1 ความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมทางภาษา ซึ่งเป็นการล้อเลียนเสียดสีผู้ที่ออกเสียงไม่ชัดเจน การสื่อความหมายของคำให้ผิด และการสบประมาททางวาจา ซึ่งสะท้อนความรุนแรงทางภาษากับตัวละครที่เป็นชาติพันธุ์ ดังตัวอย่างจากเรื่อง แผ่นดินอื่น

“พวกแกตั้งใจฟังให้ดี เรื่องนี้สนุก.. กาลครั้งหนึ่งมีแขกเทศคนหนึ่งถูกจับเข้าคุกเพราะไปยึดเด็กสิบสองขวบเขา เฮ้ย!.. แล้วพวกแกควรรู้ไว้เสียด้วยว่า ในบรรดาเรื่องแบบนี้ไม่มีใครเกินพวกแขกเทศ มันมีพลังเหมือนม้าเมื่อไหร่ที่ไม่ได้ทำอย่างว่ากับใคร สักวันสองวันเป็นอาการขึ้น พวกแกเคยเห็นไข้ไหม? ไอ้พวกแขกเทศที่ทั้งร่างมีแต่ขนรุงรัง และไอน้ำจากปรตาก็จะล้นปรี่ออกมาตามรูขุมขนจนเป็นต้องคันเคะเยอ ไอ้แขกเทศคนนี้ก็เหมือนกันอยู่ในห้องขังได้สองคืนก็คันยุบยิบไปทั้งตัวจนไม่เป็นอันหลับนอน ยิ่งตกดึกก็ยิ่งหนาว ยิ่งหนาว ก็ยิ่งคัน ยิ่งคันมันก็ยิ่งเกา แล้วไอ้หัวตอนั่นก็เกาได้เสียที่ไหน มันเป็นต้องลุกขึ้นมาพยกหน้าหงิกหงักไปเสียทั้งนั้นแหละ เจ้าแขกเทศสุดปัญญาที่จะข่มตาหลับลงได้ ทั้งรำคาญทั้งหงุดหงิด และตะโกนขึ้นกลางดึกว่า ‘ชะมอย.. ชะมอย..’ พวกตำรวจสงสัยวังมาถามดู ‘มีขโมยที่ไหนกันเล่าบ้าง’ เจ้าแขกเทศกลับสั่นหน้าปฏิเสธ ‘ม่ายซ่าย.. ฉานบอกว่าชะมอย’ มันว่าพาลงเปิดผ้าถุงให้ดู พอตำรวจถึงกับหัวเราะก๊าก ‘อ้อ.. อาบังมันคันหม-ย นอนไม่หลับ เพราะเหตุนี้แหละเมื่อออกจากคุกเลยมีคนมาจ้างให้มันไปเป็นยาม เฮอะ.. หากฉันเป็นขโมยก็ต้องตกใจละวะ เกิดย่องเข้าไปแล้วจู่ ๆ อาบังมันคันขึ้นมา’...

(กนกพงศ์ สงสมพันธุ์, 2562, น.33-34)

จากตัวอย่างข้างต้น เป็นการใช้ความรุนแรงทางภาษาและชาติพันธุ์ที่ล้อเลียนการพูด ไม่ชัดเจนของชาวมุสลิมที่มีถิ่นฐานอยู่ในอินเดียน หรือที่เรียกว่า “แขกเทศ” “อาบัง” ที่ล้อเลียนและเสียดสีภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ ดังข้อความที่ว่า “ชะมอย ชะมอย, ม่ายซ่าย ฉานบอกว่า ชะมอย (คนที่อ้ววะะเทศ)” จึงได้แสดงกริยาทำทางประกอบเพื่อให้ผู้รับสารเข้าใจ ดังประโยคที่ว่า “มันว่าพาลงเปิดผ้าถุงให้ดู” เมื่อผู้รับสารตีความหมายได้ชัดเจน จึงเกิดอาการตลกขบขัน เป็นการสบประมาททางพฤติกรรม เพื่อให้ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อรู้สึกโดนเหยียดหยามและก่อให้เกิดความอับอาย อีกทั้งเป็นการลดทอนคุณค่าความเป็นมนุษย์ของกลุ่มชาติพันธุ์ให้กลายเป็นตัวตลกและเบียดขับให้กลายเป็นคนอื่นของสังคม

3.2 ความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมทางเพศ เป็นความรุนแรงที่ปรากฏพฤติกรรมทางเพศชายและเพศหญิงที่ผิดแปลกไปจากบรรทัดฐานทางสังคม ผิดทำนองคลองธรรม และผิดแผกไปจากปกติหรือธรรมชาติ ตลอดจนผิดไปจากค่านิยมเดิมแล้วยังปรากฏลักษณะของการเหยียดหยามชาติพันธุ์เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ดังตัวอย่างจากเรื่อง อัญมณีแห่งชีวิต

...ผมเดินผ่านฝูงคนผิวสีต่าง ๆ ตามถนนที่ไร้ยอดข้าไม่ได้เพราะผ้าไปนึกถึงภาพของสิ่งสสารสัตว์จากเขตโซนต่าง ๆ ที่ถูกจับมาให้เบียดอัดกันคลั่งในกรงคอนกรีตภายในสวนสัตว์อะไรสักแห่ง...ครั้งหนึ่ง ผมเคยวิ่งไล่ขย้อนทั้งกลางวันแสก ๆ ออกมาจากตรอกซอกกำแพงกลางเขตสลัมอันขึ้นชื่อในความสกปรกตกต่ำของคนผิวมืด...ระหว่างนั้นไอ้กูกิ๋วตัวรูปร่างพ่องพีรวกับหมี แถมตามแขนอันดำมะเหมี่ยมและมีกลิ่นขึ้นเป็นหนอกของมันเป็นงักลายรูปนกอินทรีกางปีกแบะทำนงเลงเต็มตัวเสียด้วย... พวกมันประมาดสีถึงห้าคนเห็นจะได้ พวกมันกรูออกมาจากกำบังตึกที่ถัดจากเสาป้ายรถไม้ก็เมตร เห็นแต่ความดำมะเหมี่ยมของผิวกับฟันซึ่งยิงขาว ๆ บ่งเพศพันธุ์ของคนอเมริกันนิโกรที่ผมกลัวนัก...

(อัญมณี, 2538, น.173-193)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นถึงลักษณะการเหยียดชาติพันธุ์ด้วยการแสดงการดูถูก ด้วยกิริยาตลกขบขันลักษณะทางกายภาพของกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีผิวสีและมีความผิดแปลกไปจากกลุ่มชนของตนเอง ดังประโยคที่ว่า “คนผิวสี” “คนผิวมืด” “ไอ้กูกิ๋วตัวดำ” ทั้งนี้ยังนำไปเปรียบเทียบกับความเป็นอยู่ของสัตว์ที่อยู่รวมกลุ่มเป็นฝูง ดังข้อความที่ว่า “ฝูงคนผิวสี” “สิ่งสสารสัตว์” โดยใช้คำว่า “ฝูง” แทนกลุ่มชาติพันธุ์ และมีการเปรียบรูปร่างที่อ้วนท้วมสมบูรณ์กับลักษณะของสัตว์ ดังประโยคที่ว่า “พ่องพีรวกับหมี” นอกจากนี้ยังตอกย้ำที่อยู่อาศัยว่ามีแต่ความสกปรกและแออัด ดังประโยคที่ว่า “สลัมอันสกปรกตกต่ำของคนผิวมืด” ถือเป็นการแสดงความรังเกียจและแสดงความหวาดกลัว ดังข้อความที่ว่า “ความดำมะเหมี่ยมของผิวกับฟันซึ่งยิงขาว ๆ บ่งเพศพันธุ์ของคนอเมริกันนิโกรที่ผมกลัวนัก” ซึ่งคำว่า “นิโกร” เป็นการเรียกกลุ่มชาติพันธุ์อเมริกันที่หยาบคาย จึงถือว่าเป็นความรุนแรงทางเพศสภาพที่เกิดขึ้นจากวัฒนธรรมด้วยการสร้างภาพลบเหมารวมว่ากลุ่มชาติพันธุ์ผิวสีเป็นกลุ่มคนที่น่ารังเกียจ น่ากลัว และสกปรก

อภิปรายผลการวิจัย

ความรุนแรงที่ปรากฏในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์ พบความรุนแรงที่สอดคล้องกับทฤษฎีของโยฮัน กัลตุง (Johan Galtung, 1996) ใน 3 ลักษณะ คือ 1. ความรุนแรงทางตรง (Direct Violence) ประกอบด้วยความรุนแรงทางตรงด้านร่างกาย ความรุนแรงด้านการประทุษวาจา ความรุนแรงต่อทรัพย์สิน และความรุนแรงทางเพศ 2. ความรุนแรงเชิงโครงสร้าง (Structure Violence) ประกอบด้วยความรุนแรงเชิงโครงสร้างทางการศึกษา ความรุนแรงเชิงโครงสร้างทางเพศ และความรุนแรงเชิงโครงสร้างอาชีพ ตำแหน่ง และสถานภาพทางสังคม และ 3. ความรุนแรงเชิงวัฒนธรรม (Cultural Violence) พบความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมทางภาษาและความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมทางเพศ

จากการวิจัยพบว่าความรุนแรงทางตรงที่ปรากฏในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์นั้นสอดคล้องกับงานวิจัยที่ใช้แนวคิดความรุนแรงของนักวิชาการหลายท่าน ได้แก่ ญาณิกา แสนสุริวงศ์ (2557) ที่ได้ทำวิจัยเรื่องความรุนแรงใน

นวนิยายที่เกี่ยวกับอาหารของโสภาค สุวรรณ และกรองกาญจน์ อัมมายุสสุนทร (2557) ที่ได้ทำวิจัยเรื่อง การศึกษาจากหยาดน้ำตาสู่หทัย: ความรุนแรง บาดแผล และการเยียวยาในนวนิยายของ ดาชา มารานิ และ รสริน ดิษฐบรรจง (2558) ที่ได้ทำวิจัยเรื่องภาพสะท้อนความรุนแรงในครอบครัวที่ปรากฏในนวนิยายครอบครัว ไทย ซึ่งงานวิจัยของนักวิชาการทั้ง 3 ท่าน ปรากฏความรุนแรงทางตรงต่อผู้หญิงทางด้านร่างกาย วาจา และจิตใจ ซึ่งเป็นความรุนแรงที่มีตัวผู้กระทำและพบเห็นโดยทั่วไปในชีวิตประจำวัน การกระทำความรุนแรงดังกล่าวอยู่ ภายใต้อำนาจปิตาธิปไตยที่ผู้หญิงตกเป็นรองผู้ชาย ด้วยค่านิยมทางสังคมและวัฒนธรรมที่ยกย่องผู้ชายเป็นใหญ่ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังพบความรุนแรงทางตรงต่อทรัพย์สินเพิ่มในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์ ในส่วนของความรุนแรง เชิงโครงสร้างพบความรุนแรงทางด้านการศึกษา โครงสร้างทางเพศ และโครงสร้างทางอาชีพ ตำแหน่ง และ สถานภาพทางสังคม ผู้วิจัยพบที่มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของวชิรวิทย์ บุญทา (2566) ที่ได้ทำวิจัยเรื่องความ รุนแรงเชิงโครงสร้างในเรื่องสั้นที่ผ่านการคัดเลือกให้เข้ารับการตัดสินรอบสุดท้ายเพื่อรับรางวัลซีไรต์ประจำปี 2560 และงานวิจัยของวชิรินทร์ แก่นจันทร์ (2560) ที่ได้ทำวิจัยเรื่องวาทกรรมความรุนแรงในนิทานพื้นบ้านล้านนา โดย งานวิจัยทั้ง 2 เรื่องปรากฏความรุนแรงทางโครงสร้างที่ส่งผลกระทบต่อเนื่องทำให้เกิดเป็นความรุนแรงทางตรงขึ้น และสุดท้ายในส่วนของความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมทางภาษาและชาติพันธุ์ ผู้วิจัยพบที่มีความสอดคล้องกับงานวิจัย ของวชิรินทร์ แก่นจันทร์ (2560) และนอกจากนี้ผู้วิจัยยังพบความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมทางเพศเพิ่มในเรื่องสั้น รางวัลซีไรต์

ถึงแม้ว่าความรุนแรงที่พบในการทำวิจัยครั้งนี้จะสอดคล้องกับทฤษฎีของนักวิชาการหลายท่าน แต่ผู้วิจัย ค้นพบประเด็นที่น่าสนใจ คือ ความรุนแรงทางตรงที่ปรากฏในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์ มีส่วนเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ จริงในสังคม โดยมีปรากฏการณ์ของอำนาจ อุดมการณ์ และความขัดแย้ง โดยเฉพาะอำนาจปิตาธิปไตยที่ยังราก ลึกในสังคมไทยจึงทำให้เกิดความชอบธรรมในการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิง ซึ่งอำนาจปิตาธิปไตยเป็นความรุนแรง เชิงโครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรม สอดคล้องกับทฤษฎีความรุนแรงของโยฮัน กัลตุง (Johan Galtung, 1996) ที่ว่า ความรุนแรงทั้งสามลักษณะมีความเชื่อมโยงกันอย่างซับซ้อนและเกิดขึ้นได้เมื่ออยู่ภายใต้สภาวะการณ์บางอย่าง กล่าวคือ ความรุนแรงทางตรงปรากฏเป็นรูปธรรมถูกแฝงฝังไว้ด้วยความรุนแรงเชิงโครงสร้างและความรุนแรงทาง วัฒนธรรมที่ไม่สามารถแยกออกจากกันได้

องค์ความรู้จากการวิจัยสู่การพัฒนา

การวิจัยครั้งนี้สามารถเพิ่มองค์ความรู้ชุดใหม่ให้กับผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษาให้คิดอย่าง หลากหลายมิติ นอกกรอบจากชุดความรู้เดิมที่เป็นความรู้พื้นฐาน โดยเฉพาะการวิเคราะห์ทางวรรณกรรมที่ จะวิเคราะห์เกี่ยวกับความงามทางภาษา กลวิธีการแต่ง หรือการวิเคราะห์โดยใช้ทฤษฎีทางวรรณกรรมศึกษา แต่การเพิ่มองค์ความรู้โดยใช้ทฤษฎีทางสังคมศาสตร์มาช่วยวิเคราะห์วรรณกรรมจะช่วยให้ผู้เรียนได้คิดอย่าง หลากหลายมิติ ลุ่มลึก และรู้เท่าทันภาษา ตลอดจนรู้เท่าทันความรุนแรงในสังคม รู้แนวทางการหลีกเลี่ยง และลด ความรุนแรงที่จะเกิดขึ้นผ่านกิจกรรมการคิดเชิงสร้างสรรค์ในการวิพากษ์วิจารณ์ตัวละครในมุมมองที่ต่างไปจากเดิม เช่น การพัฒนาหลักสูตรวิชาวรรณกรรมที่เน้นการวิเคราะห์ความรุนแรง โดยออกแบบกิจกรรมให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์

เรื่องสั้นรางวัลซีไรต์ในประเด็นของความรุนแรง จากนั้นร่วมกันอภิปรายหาแนวทางการป้องกันและควบคุมความรุนแรงบนพื้นฐานองค์ความรู้ที่เป็นวิชาการ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

ความรุนแรงที่ปรากฏในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์นั้น สะท้อนให้เห็นถึงปรากฏการณ์ของความรุนแรงในแต่ละระดับ สามารถนำมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิต โดยการเลือกสรรวิธีการในการป้องกัน หลีกเลี่ยง หรือลดทอนความรุนแรงที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาความรุนแรงในแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย เช่น วรรณกรรมต่างประเทศหรือวรรณกรรมแปล เพื่อเปรียบเทียบความรุนแรงในวรรณกรรมไทยกับวรรณกรรมต่างประเทศหรือวรรณกรรมแปล นอกจากนี้ การศึกษาเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์ควรใช้วิธีการวิจัยและทฤษฎีที่หลากหลาย เช่น การวิเคราะห์วาทกรรม หรือการศึกษาเชิงชาติพันธุ์วรรณา

เอกสารอ้างอิง

- กนกพงศ์ สงสมพันธุ์. (2562). *แผ่นดินอื่น*. ปทุมธานี: นาคร.
- กรองกาญจน์ อชฌายะสุนทร. (2557). *จากหยาดน้ำตาสู่หทัย: ความรุนแรง บาดแผล และการเยียวยาในนวนิยายของดาซา มาราอินี*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จเด็จ กำจรเดช. (2562). *แดดเข้าร้อนเกินกว่าจะนั่งจิบกาแฟ*. กรุงเทพฯ: พิมพ์ลักษณ์.
- _____. (2563). *คืนปีเสือและเรื่องเล่าของสัตว์อื่น ๆ*. กรุงเทพฯ: ผจญภัยสำนักพิมพ์.
- จิตานันท์ เหลืองเพียรสมุท. (2560). *สิงโตนอกคอก*. กรุงเทพฯ: แพร่สำนักพิมพ์.
- ชัยวัฒน์ สถาอานันท์. (2553). *ความรุนแรงซ่อน/หาในสังคมไทย*. กรุงเทพฯ: มติชน.
- ญาณิกา แสนสุริวงศ์. (2557). *ความรุนแรงในนวนิยายที่เกี่ยวข้องกับอาหรับของโสภาค สุวรรณ*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- दनัยภัทร โกคณาธิ. (2563). *ขอบเขตการใช้เสรีภาพในการแสดงออก: กรณีศึกษาการใช้ประทุษวาจา (Hate Speech)*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทีมไทยรัฐ. (15 กรกฎาคม 2566). *ไทยติดท็อปเท็นของโลกใช้ความรุนแรงในสังคม*. ไทยรัฐออนไลน์.
- บัณฑิต สุนทรวิธานต์. (2559). *ทวิลักษณ์เชิงลักษณะในการจัดการความขัดแย้งและการพัฒนาที่ดินของชุมชน*. วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 4(2), 58-59.
- บินหลา สันกาลาคีรี. (2556). *เจ้าหญิง*. กรุงเทพฯ: ไรต์เตอร์.
- บุญเสริม หุตะแพทย์. (2545). *ลักษณะการให้บริการของหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับปัญหาความรุนแรงในครอบครัว*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- รสริน ดิษฐบรรจง. (2558). ภาพสะท้อนความรุนแรงในครอบครัวที่ปรากฏในนวนิยายครอบครัวไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- รัตติกา กรรณิกา. (2559). ความขัดแย้งของตัวละครในวรรณกรรมซีไรต์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- วชิรวิชัย คนทา. (2566). ความรุนแรงในเรื่องสั้นที่ผ่านการคัดเลือกให้เข้ารับการตัดสินรอบสุดท้ายเพื่อรับรางวัลซีไรต์ประจำปี 2560. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยพะเยา.
- วัชรินทร์ แก่นจันทร์. (2560). วาทกรรมความรุนแรงในนิทานพื้นบ้านล้านนา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- วินทร์ เลียววาริณ. (2542). สิ่งมีชีวิตที่เรียกว่าคน. กรุงเทพฯ: 113.
- อัญชัญ (2538). อัญมณีแห่งชีวิต (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: ธรรมสารการพิมพ์.
- Bai Xiaoyu. (2562). ความขัดแย้งในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์ พ.ศ. 2551-2560. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยหัวเฉียวพระเกียรติ.
- Galtung, J. (1996). *Peace by peaceful Means: Peace and conflict, development and civilization*. Oslo, Norway: International peace Research Institute.

**การพัฒนาการบริหารจัดการโครงการส่งเสริม
คุณภาพการศึกษาในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน
สังกัดกองร้อยตำรวจตระเวนชายแดนที่ 344
อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก ของคณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร**

**DEVELOPMENT OF PROJECT MANAGEMENT FOR EDUCATION QUALITY
PROMOTION IN BORDER PATROL POLICE SCHOOLS UNDER THE 344th
BORDER PATROL POLICE, THA SONG YANG DISTRICT OF THE FACULTY OF
EDUCATION KAMPHAENG PHET RAJABHAT UNIVERSITY**

**วิราพัตร กาวิละพันธ์* และปาจริย์ พลประเสริฐ
Wirapat Kawirapan* and Pajaree Polprasert**

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
Faculty of Education, Kamphaeng Phet Rajabhat University

*Corresponding email: lady.wirapat30@gmail.com

การพัฒนาการบริหารจัดการโครงการส่งเสริมคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนตำรวจ
ตระเวนชายแดน สังกัดกองร้อยตำรวจตระเวนชายแดนที่ 344
อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก ของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
DEVELOPMENT OF PROJECT MANAGEMENT FOR EDUCATION QUALITY PROMOTION
IN BORDER PATROL POLICE SCHOOLS UNDER THE 344th BORDER PATROL POLICE,
THA SONG YANG DISTRICT OF THE FACULTY OF EDUCATION
KAMPHAENG PHET RAJABHAT UNIVERSITY

วิราพัตร กาวิละพันธ์* และปาจริย์ ผลประเสริฐ

Wirapat Kawirapan* and Pajaree Polprasert

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

Faculty of Education, Kamphaeng Phet Rajabhat University

*Corresponding email: lady.wirapat30@gmail.com

Receives: 12 June 2024, Revised: 11 September 2024, Accepted: 24 September 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย และวิธีการดำเนินการวิจัย 2 ขั้นตอน ได้แก่ 1. การศึกษาสภาพ และปัญหาการบริหารจัดการโครงการฯ ทำการศึกษาจากประชากรทั้งหมด ได้แก่ ครูใหญ่ ครูในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน สังกัดกองร้อยตำรวจตระเวนชายแดนที่ 344 อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก เจ้าหน้าที่งานบริการด้านการศึกษา สังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 34 จังหวัดตาก ผู้บริหารและอาจารย์ผู้เกี่ยวข้องในโครงการฯ เจ้าหน้าที่บรรณารักษ์ สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ที่เกี่ยวข้องในโครงการฯ จำนวน 101 คน โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2. การศึกษาแนวทางพัฒนาการบริหารจัดการโครงการฯ ผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย ผู้ที่มีความรู้ในโครงการฯ ผู้ที่มีประสบการณ์หรือมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการฯ และนักวิชาการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน จำนวน 17 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ และทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า สภาพการบริหารจัดการโครงการฯ ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด $\mu = 4.57$ ($\sigma = 0.27$) โดยแยกเป็นรายด้าน พบว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านการวางแผน $\mu = 4.65$ ($\sigma = 0.25$) ด้านการตรวจสอบ $\mu = 4.54$ ($\sigma = 0.28$) ด้านการปรับปรุงการดำเนินการอย่างเหมาะสม $\mu = 4.54$ ($\sigma = 0.28$) ส่วนด้านการลงมือปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก $\mu = 4.41$ ($\sigma = 0.46$) ปัญหาการบริหารจัดการโครงการฯ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง $\mu = 3.73$ ($\sigma = 0.15$) โดยแยกเป็นรายด้าน พบว่ามีปัญหาอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านการตรวจสอบ

$\mu = 4.06$ ($\sigma=0.22$) ส่วนด้านอื่น ๆ อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านการวางแผน $\mu = 3.60$ ($\sigma=0.24$) ด้านการลงมือปฏิบัติ $\mu = 3.67$ ($\sigma=0.31$) ด้านการปรับปรุงการดำเนินการอย่างเหมาะสม $\mu = 3.84$ ($\sigma=0.29$) และแนวทางการบริหารจัดการโครงการฯ สามารถสรุปแนวทางที่สำคัญในแต่ละด้าน ดังนี้ ด้านการวางแผน กำหนดแผน กิจกรรม/โครงการ ให้มีความสอดคล้องกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (ความถี่ = 13) ด้านการลงมือปฏิบัติ การจัดหาสิ่งสนับสนุนอำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานควรดูความเหมาะสมกับพื้นที่หรือบริบทนั้น ๆ และการจัดสรรงบประมาณให้มีความเหมาะสมต่อการดำเนินงาน (ความถี่ = 15) ด้านการตรวจสอบ มีแผนการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลหลังการดำเนินงาน (ความถี่ = 14) ด้านการปรับปรุงการดำเนินการอย่างเหมาะสม มีการวางแผนปรับปรุงผลการดำเนินงานในโครงการฯ (ความถี่ = 14)

คำสำคัญ: การบริหารจัดการโครงการ , โครงการส่งเสริมคุณภาพการศึกษา , โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน

Abstract

The purpose of this research and the research method was divided into two steps. 1. Studying to conditions and problems in project management, the study was based on the entire population as follow, Head teacher, Teacher of in border patrol police schools under the 344th border patrol police, Tha Song Yang District, Educational service officer, Administrator and lecturer involves in the project and Librarian of Kamphaeng Phet Rajabhat University includes 101 people. Collection of data from a rating scale questionnaire (Rating Scale) and statistical data were analyzed by finding the mean and standard deviation of the population. 2. Study the guidelines for developing project management, the key informants include people with knowledge of the project, people with experience or participation in operations and academics related to the Border Patrol Police School consisted of 17 using a interview form. And data analysis was performed using Content Analysis.

The results of the research found that the project management conditions Overall, it was found that overall practice was at the highest level $\mu= 4.57$ ($\sigma=0.27$) Separated by side it was found that the highest level of practice was in planning aspect $\mu=4.65$ ($\sigma=0.25$) Checking aspect $\mu= 4.54$ ($\sigma=0.28$) Acting aspect $\mu=4.54$ ($\sigma=0.28$). As for doing aspect at a high level $\mu=4.41$ ($\sigma=0.46$). Project management problems Overall, it is at a moderate level $\mu=3.73$ ($\sigma=0.15$). Separated by side it was found that there are problems at the highest level. Checking aspect $\mu = 4.06$ ($\sigma=0.22$). The other side is at a moderate level. Planning aspect $\mu=3.60$ ($\sigma=0.24$) Doing aspect $\mu=3.67$ ($\sigma=0.31$) Acting aspect $\mu=3.84$ ($\sigma=0.29$). And guidelines for developing the management of the project to promote the quality of education in the Border Patrol Police schools. Important guidelines in each area can be summarized as follows: Planning aspect: Set

plans, activities/projects to be consistent with stakeholders (Frequency=13) Doing aspect: Providing support and facilities in various areas related to operations should consider suitability for the area or context and budget allocation to be appropriate for operations (Frequency=15) checking aspect: There is a plan to follow up, inspect and evaluate after the operation (Frequency=14) Acting aspect: There is a plan to improve the performance of the project (Frequency=14)

Keywords: Project Management, Education Quality Promotion, Border Patrol Police Schools

บทนำ

สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเริ่มงานโครงการเพื่อเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2523 โดยคณะครูศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ได้รับมอบหมายจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาให้ดำเนินโครงการส่งเสริมคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในเขตพื้นที่จังหวัดตาก ซึ่งโครงการได้ดำเนินการมาอย่างยาวนานกว่า 40 ปี เริ่มจัดขึ้นเมื่อ ปี พ.ศ. 2526 (สำนักงานโครงการส่วนพระองค์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สำนักพระราชวัง, 2537) เพื่อช่วยเหลือนักเรียนที่อยู่ในถิ่นทุรกันดาร ซึ่งประสบกับความขาดแคลนในหลาย ๆ ด้าน ให้ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นการศึกษาภาคบังคับอย่างถูกต้อง ด้วยวิธีการและเทคโนโลยีที่จะช่วยให้นักเรียนได้รับความรู้ ความเข้าใจในวิชาการอย่างดี พร้อมทั้งจะไปศึกษาต่อในระดับสูง ต่อไปได้เท่าเทียมกับคนอื่น ๆ และช่วยให้ครูตำรวจตระเวนชายแดน ซึ่งไม่มีอาชีพครูโดยตรงทำหน้าที่ครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในส่วนของการส่งเสริมคุณภาพการศึกษายังมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความสามารถอ่านออก เขียนได้ คิดคำนวณได้ มีความสามารถในการประกอบอาชีพตามควรแก่วัยและสามารถดำรงตนเป็นพลเมืองดีในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ซึ่งการจัดการศึกษาจะมีคุณภาพหรือประสบผลสำเร็จหรือไม่นั้น จึงขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการรวมไปถึงกระบวนการเรียนการสอน และจำเป็นอย่างยิ่งต้องมีหน่วยงานต่าง ๆ ของทางราชการที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเข้าไปมีบทบาทสำคัญในการช่วยกันพัฒนาการศึกษาไทยให้กับนักเรียน เพื่อให้มีการศึกษาจนจบการศึกษาภาคบังคับ

การบริหารโครงการได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้นเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยให้โครงการประสบความสำเร็จภายใต้ข้อจำกัดที่มีอยู่ และบรรลุตามวัตถุประสงค์ของโครงการที่ตั้งไว้ เพื่อให้โครงการเป็นส่วนที่เสริมแผนกลยุทธ์ของหน่วยงานและพาหน่วยงานไปสู่ความสำเร็จตามแผนที่ตั้งไว้ (อรินทรา ปัญญายุทธการ, ม.ป.ป) โดยใช้ทฤษฎีการบริหารจัดการ PDCA วงจรบริหารงานคุณภาพ ประกอบไปด้วย 4 ขั้นตอน การวางแผน (Plan) การปฏิบัติตามแผน (Do) การตรวจสอบ (Check) และการปรับปรุงการดำเนินการอย่างเหมาะสม (Act) ซึ่งเป็นกระบวนการที่ใช้ปรับปรุงการทำงานของหน่วยงานอย่างเป็นระบบ และจุดเด่นคือเป็นกระบวนการที่ทำซ้ำได้เรื่อย ๆ จนกลายเป็นวงจร โดยมีเป้าหมายเพื่อแก้ปัญหาและเกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทำให้การบริหารจัดการโครงการประสบความสำเร็จและบรรลุผลลัพธ์ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีคุณภาพสูงสุดเป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้แต่ละขั้นตอนในกระบวนการโครงการ (สหธร เพชรวิโรจน์ชัย, 2564) สำหรับการบริหารจัดการ

โครงการส่งเสริมคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน สังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 34 จังหวัดตาก แม้ว่าที่ผ่านมาการจัดโครงการจะเป็นไปด้วยความเรียบร้อย แต่เนื่องจากบางขั้นตอนการดำเนินโครงการบางส่วนยังไม่เป็นไปตามกระบวนการการบริหารจัดการโครงการ หรือการบริหารจัดการในบางขั้นตอนยังมีความชัดเจนน้อยและเกิดปัญหาที่ต้องการแก้ไข อาทิ การจัดโครงสร้างของผู้รับผิดชอบในโครงการที่ยังไม่มีการกำหนดตำแหน่งงาน ภาระหน้าที่ที่ชัดเจน ปริมาณคนในการทำงานยังไม่เพียงพอต่องานที่ต้องดำเนินการ หรือการควบคุมที่ยังไม่สามารถควบคุมในเรื่องของกรอบเวลา ขั้นตอนการทำงานที่ยังไม่สามารถดำเนินการไปอย่างราบรื่น รวมไปถึงงบประมาณในการดำเนินงานที่ยังไม่สามารถควบคุมให้เพียงพอต่อการดำเนินงาน (ธิดารัตน์ ทวีทรัพย์, สัมภาษณ์, 10 พฤศจิกายน 2565)

ดังนั้น หากมีแนวทางการบริหารจัดการที่ดีจะส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน สำหรับโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ทั้ง 10 โรงเรียน ในสังกัดกองร้อยตำรวจตระเวนชายแดนที่ 344 อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก มีการบริหารจัดการภายในโรงเรียนที่มีโครงสร้างการบริหารของโรงเรียนที่แสดงให้เห็นถึงการดำเนินงานในโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ การแบ่งโครงสร้างงานที่ชัดเจน และคุณภาพการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนที่มีการพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง รวมไปถึงสภาพบริบทของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในเขตพื้นที่อำเภอท่าสองยาง ที่ผู้วิจัยสามารถดำเนินการเก็บข้อมูลจากประชากรได้ทั้งหมดใน 10 โรงเรียน ทำให้การทำวิจัยได้ผลและมีประสิทธิภาพ มีแนวทางอย่างชัดเจนในการพัฒนาให้โครงการประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้

จากความเป็นมาและปัญหาที่เกิดขึ้น จึงศึกษาเพื่อให้ได้มาซึ่งสภาพ และปัญหาการบริหารจัดการในโครงการฯ และหาแนวทางพัฒนาการบริหารจัดการโครงการฯ ให้มีการบริหารจัดการที่ดีของโครงการส่งเสริมคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน กองร้อยตำรวจตระเวนชายแดนที่ 344 อำเภอท่าสองยาง สังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 34 จังหวัดตาก ซึ่งจะเป็แนวทางในการวางแผนการบริหารภายในโครงการและหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องให้เป็นไปตามขั้นตอนและเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลอันสูงสุดกับโครงการให้ดียิ่ง ๆ ขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพ และปัญหาการบริหารจัดการโครงการส่งเสริมคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
2. เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาการบริหารจัดการโครงการส่งเสริมคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตการวิจัย ดังนี้

ขอบเขตด้านเนื้อหาในการศึกษาสภาพ และปัญหาการบริหารจัดการโครงการฯ ในครั้งนี้ได้ทำการศึกษาเนื้อหาจากทฤษฎีการบริหารจัดการ PDCA (Deming Cycle) โดย Edwards W. Deming (ณัฐธินพพัชร อ่อนตาม, 2562) ได้แก่ ด้านการวางแผน (Plan) การปฏิบัติตามแผน (Do) ด้านการตรวจสอบ (Check) และด้านการปรับปรุงการดำเนินการอย่างเหมาะสม (Act)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวิธีดำเนินการวิจัย 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพ และปัญหาการบริหารจัดการโครงการฯ

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางพัฒนาการบริหารจัดการโครงการฯ

โดยรายละเอียดของแต่ละขั้นตอน มีดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพ และปัญหาการบริหารจัดการโครงการฯ

ประชากร ในการศึกษาครั้งนี้ ศึกษาจากประชากรทั้งหมด ได้แก่ ครูใหญ่ ครูในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน สังกัดกองร้อยตำรวจตระเวนชายแดนที่ 344 อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก เจ้าหน้าที่งานบริการด้านการศึกษา สังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 34 จังหวัดตาก ผู้บริหารและอาจารย์ผู้เกี่ยวข้องในโครงการฯ เจ้าหน้าที่บรรณารักษ์ สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ที่เกี่ยวข้องในโครงการฯ จำนวน 101 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ซึ่งแบ่งเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม แบบตรวจสอบรายการ (Check List) ตอนที่ 2 สภาพการบริหารจัดการโครงการส่งเสริมคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนฯ และตอนที่ 3 ปัญหาการบริหารจัดการโครงการส่งเสริมคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนฯ โดยแบบสอบถามตอนที่ 2 และตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) การตรวจสอบเครื่องมือให้ผู้เชี่ยวชาญทำการตรวจสอบความสอดคล้องของคำถามแต่ละข้อว่ามีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือเนื้อหาหรือไม่ โดยการหาค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม หรือค่าสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์หรือเนื้อหา (IOC : Index of item objective congruence) โดยให้เกณฑ์ในการตรวจพิจารณาข้อคำถาม ค่า IOC ที่มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ซึ่งได้ทำการเก็บแบบสอบถาม 3 รูปแบบ ดังนี้ การจัดส่งด้วยตนเอง การส่งไปรษณีย์ และการเก็บแบบสอบถามแบบออนไลน์ และทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย (μ) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การหาค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การหาค่าความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสอบถาม

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางพัฒนาการบริหารจัดการโครงการฯ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ที่มีความรู้ ผู้ที่มีประสบการณ์หรือมีส่วนร่วมในการดำเนินงานในโครงการฯ และนักวิชาการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนฯ จำนวน 17 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล ทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยการสัมภาษณ์ออนไลน์และออนไลน์ โดยทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์ และทำการวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยการนำเสนอค่าความถี่

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาการบริหารจัดการโครงการส่งเสริมคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร สรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. สภาพการบริหารจัดการโครงการส่งเสริมคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนฯ จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปผลการวิจัยในภาพรวมพบว่าการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด $\mu = 4.57$ ($\sigma = 0.24$) แบ่งเป็น 4 ด้าน ดังนี้

1.1 ด้านการวางแผน พบว่า สภาพการบริหารจัดการโครงการฯ มีการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด $\mu = 4.65$ ($\sigma = 0.25$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีการปฏิบัติมากที่สุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ คำสั่งแต่งตั้งคณะทำงานในการดำเนินงานในโครงการฯ มีคุณสมบัติสอดคล้องกับงาน ระดับสภาพการบริหารจัดการฯ $\mu = 5.00$ ($\sigma = 0.00$) รองลงมาคือมีการจัดประชุมร่วมกันระหว่างเครือข่าย เพื่อวางแผนการดำเนินงานในโครงการฯ อย่างต่อเนื่อง $\mu = 5.00$ ($\sigma = 0.00$) และการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบคณะทำงานในการทำงานในโครงการฯ มีความชัดเจน $\mu = 4.70$ ($\sigma = 0.46$)

1.2 ด้านการลงมือปฏิบัติ พบว่า สภาพการบริหารจัดการโครงการฯ มีการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับมาก $\mu = 4.41$ ($\sigma = 0.46$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีการปฏิบัติมากที่สุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ กำหนดให้บุคลากรในสังกัดมีส่วนร่วมในการดำเนินงานในโครงการฯ $\mu = 4.85$ ($\sigma = 0.36$) รองลงมาคือมีการจัดกิจกรรม/โครงการ ที่เป็นความต้องการของโรงเรียนและชุมชน $\mu = 4.79$ ($\sigma = 0.41$) และมีการจัดให้บุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญ ความรู้ความสามารถ และทักษะ เข้ามาเป็นผู้ให้ความรู้ $\mu = 4.74$ ($\sigma = 0.44$)

1.3 ด้านการตรวจสอบ พบว่า สภาพการบริหารจัดการโครงการฯ มีการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด $\mu = 4.54$ ($\sigma = 0.28$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีการปฏิบัติมากที่สุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ การเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานในโครงการฯ $\mu = 4.90$ ($\sigma = 0.30$) รองลงมาคือมีการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผน $\mu = 4.90$ ($\sigma = 0.30$) และขณะดำเนินงานตามโครงการฯ มีการแก้ไขปรับปรุงวิธีการดำเนินงานในโครงการฯ เมื่อพบว่าบกพร่อง $\mu = 4.79$ ($\sigma = 0.41$)

1.4 ด้านการปรับปรุงการดำเนินการอย่างเหมาะสม พบว่า สภาพการบริหารจัดการโครงการฯ มีการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด $\mu = 4.54$ ($\sigma = 0.28$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีการปฏิบัติมากที่สุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ มีการนำผลการประเมินโครงการมาปรับปรุงแก้ไข และพัฒนา $\mu = 4.89$ ($\sigma = 0.31$) รองลงมาคือมีการปรับปรุงแผนการดำเนินงานในโครงการฯ ให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย ($\mu = 4.85$) และมีการถอดบทเรียนในการดำเนินงาน และสรุปรายงานผลการดำเนินงานในโครงการฯ ทุกครั้ง $\mu = 4.78$ ($\sigma = 0.36$)

2. ปัญหาการบริหารจัดการโครงการส่งเสริมคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนฯ จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปผลการวิจัยในภาพรวมพบว่าระดับปัญหาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง $\mu = 3.73$ ($\sigma = 0.15$) แบ่งเป็น 4 ด้าน ดังนี้

2.1 ด้านการวางแผน พบว่า ระดับปัญหาการบริหารจัดการโครงการฯ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง $\mu = 3.60$ ($\sigma = 0.24$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีปัญหามากที่สุด 3 ลำดับแรก ได้แก่

การดำเนินโครงการฯ ไม่ดำเนินการตามขั้นตอน $\mu = 4.98$ ($\sigma=0.19$) รองลงมาคือกิจกรรม/โครงการ ยังไม่สอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียนหรือชุมชน $\mu = 4.75$ ($\sigma=0.66$) และการจัดประชุมเพื่อวางแผนการดำเนินงานในโครงการฯ กระชั้นชิดเกินไป $\mu = 3.29$ ($\sigma=0.77$)

2.2 ด้านการลงมือปฏิบัติ พบว่า ระดับปัญหาการบริหารจัดการโครงการฯ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง $\mu = 3.67$ ($\sigma=0.31$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีปัญหามากที่สุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ การจัดสรรงบประมาณในการดำเนินงานในโครงการฯ ไม่เหมาะสมต่อการบริหารงาน $\mu = 5.00$ ($\sigma=0.00$) รองลงมาคือ สิ่งอำนวยความสะดวกและทรัพยากร ไม่เพียงพอต่อการดำเนินงานในโครงการฯ $\mu = 4.99$ ($\sigma=0.10$) และวัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในการทำงาน ไม่มีประสิทธิภาพ ไม่มีความทันสมัย $\mu = 4.98$ ($\sigma=0.19$)

2.3 ด้านการตรวจสอบ พบว่า ระดับปัญหาการบริหารจัดการโครงการฯ โดยรวมอยู่ในระดับมาก $\mu = 4.06$ ($\sigma=0.22$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีปัญหามากที่สุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ การติดตามตรวจสอบ ประเมินผลการปฏิบัติงานไม่เป็นไปตามแผน $\mu = 4.98$ ($\sigma=0.19$) รองลงมาคือ การประเมินผลการดำเนินงานในโครงการฯ ไม่ครอบคลุมทุกด้าน $\mu = 4.98$ ($\sigma=0.19$) และแบบประเมินผลการดำเนินงานในโครงการฯ ไม่ครอบคลุมประเด็นที่ต้องติดตามตรวจสอบ $\mu = 4.68$ ($\sigma=0.93$)

2.4 ด้านการปรับปรุงการดำเนินการอย่างเหมาะสม พบว่า ระดับปัญหาการบริหารจัดการโครงการฯ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง $\mu = 3.84$ ($\sigma=0.29$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีปัญหามากที่สุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ ขาดการวางแผนปรับปรุงผลการดำเนินงานในโครงการฯ $\mu = 4.98$ ($\sigma=0.19$) รองลงมาไม่มีการปรับปรุงตามผลการดำเนินงานในโครงการฯ ในแต่ละครั้ง $\mu = 4.97$ ($\sigma=0.29$) และไม่มีการส่งเสริมให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องได้พัฒนาตนเองให้เหมาะสมกับงาน $\mu = 4.97$ ($\sigma=0.29$)

3. แนวทางพัฒนาการบริหารจัดการโครงการส่งเสริมคุณภาพการศึกษาในตำรวจตระเวนชายแดน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถสรุปแนวทางที่สำคัญที่สุด ดังนี้

3.1 ด้านการวางแผน ผู้ให้ข้อมูลได้เสนอแนวทางพัฒนาการบริหารจัดการโครงการฯ 3 ลำดับแรก ได้แก่ 1. กำหนดแผน กิจกรรม/โครงการ ให้มีความสอดคล้องกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (ความถี่ = 13) 2. การดำเนินงาน ควรเป็นไปตามแผนที่วางไว้ (ความถี่ = 12) และ 3. ทำปฏิทินการดำเนินงานประจำปีเพื่อให้มีเป้าหมายการดำเนินงานที่ชัดเจน และกำหนดระยะเวลา กิจกรรมที่จะต้องดำเนินการ (ความถี่ = 10)

3.2 ด้านการลงมือปฏิบัติ ผู้ให้ข้อมูลได้เสนอแนวทางพัฒนาการบริหารจัดการโครงการฯ 3 ลำดับแรก ได้แก่ 1. การจัดหาสิ่งสนับสนุนอำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานควรดูความเหมาะสมกับพื้นที่หรือบริบทนั้น ๆ และการจัดสรรงบประมาณให้มีความเหมาะสมต่อการดำเนินงาน (ความถี่ = 15) 2.การจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ที่มีความทันสมัย (ความถี่ = 12) และ 3. การสนับสนุนงบประมาณเพิ่มเติมจากหน่วยงานอื่น และการสนับสนุนในการดำเนินงาน ทรัพยากรบุคคล และควรจัดวางระบบการทำงานให้เป็นไปตามแผน (ความถี่ = 11)

3.3 ด้านการตรวจสอบ ผู้ให้ข้อมูลได้เสนอแนวทางพัฒนาการบริหารจัดการโครงการฯ 3 ลำดับแรก ได้แก่ 1. มีแผนการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล หลังการดำเนินงาน (ความถี่ = 14) 2. มีการ

ประเมินผลการดำเนินงานในโครงการฯ ให้ครบทุกด้าน (ความถี่ = 12) และ 3.จัดทำแบบประเมินติดตาม ในการติดตามตรวจสอบดำเนินการ (ความถี่ = 11)

3.4 ด้านการปรับปรุงการดำเนินการอย่างเหมาะสม ผู้ให้ข้อมูลได้เสนอแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการโครงการฯ 3 ลำดับแรก ได้แก่ 1. มีการวางแผนปรับปรุงผลการดำเนินงานในโครงการฯ (ความถี่ = 14) 2. การจัดอบรม สัมมนา ให้นำความรู้ที่ได้มาพัฒนากับงานหรือหน่วยงานของตน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน (ความถี่ = 13) และ 3. ตรวจสอบการดำเนินงานภายหลังการจัดกิจกรรมสิ้นสุดลง เพื่อตรวจสอบผลการดำเนินงาน (ความถี่ = 12)

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์การพัฒนาการบริหารจัดการโครงการมีประเด็นน่าสนใจที่จะนำมาอภิปรายผล ดังนี้
**สภาพการบริหารจัดการของโครงการส่งเสริมคุณภาพการศึกษาในตำรวจตระเวนชายแดน
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬงเพชร**

1. ด้านการวางแผนในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด $\mu = 4.65$ ($\sigma=0.25$) สำหรับด้านที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุดคือมีการกำหนดเป้าหมายการดำเนินงานในโครงการฯ ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และสามารถวัดได้ $\mu = 4.32$ ($\sigma=0.47$) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการกำหนดเป้าหมายของโครงการจะต้องขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของโครงการ ที่สามารถวัดผลได้หลังจากเสร็จสิ้นโครงการ แต่ส่วนมากจะมีการกำหนดเป้าหมายไว้ล่วงหน้า เพื่อให้การดำเนินโครงการสามารถเป็นไปตามแผน และมีประสิทธิภาพในการบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งการกำหนดเป้าหมายของโครงการเป็นสิ่งสำคัญเพราะจะช่วยให้การวัดความสำเร็จของโครงการ และช่วยให้ทิศทางและแผนการดำเนินการของโครงการครบถ้วนและตรงตามวัตถุประสงค์ของโครงการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวรรณพันธุ์ อ่อนแย้ม (2562) ปัจจัยความสำเร็จของการบริหารจัดการโครงการที่เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดคือปัจจัยด้านกระบวนการ ได้แก่ นโยบายขององค์กรมีความชัดเจน มีการวางแผนโครงการที่ดี ครอบคลุมชัดเจน การดำเนินโครงการมีความยืดหยุ่น และมีความสามารถในการแก้ปัญหาได้ดี และปัญหาที่พบด้านกระบวนการ ได้แก่ การกำหนดวัตถุประสงค์ไม่ครอบคลุม ไม่ชัดเจน กลุ่มเป้าหมายไม่เข้าร่วม วิทยากรไม่สามารถมาได้ตามกำหนด การกำหนดตัวชี้วัดล่วงหน้าเมื่อถึงเวลาดำเนินการจริงอาจทำตามตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ไม่ได้ กลุ่มเป้าหมายให้ความสนใจในการเข้าร่วมโครงการแบบไม่เต็มที ด้านงบประมาณ อัตราการจ่ายค่าตอบแทนวิทยากร และการตั้งงบประมาณไม่เพียงพอ ด้านอื่น ๆ ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี

2. ด้านการลงมือปฏิบัติในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก $\mu= 4.41$ ($\sigma=0.46$) สำหรับด้านที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุดคือการจัดวางระบบการทำงานเป็นไปตามขั้นตอน และแผนที่ตั้งไว้ $\mu= 3.74$ ($\sigma=1.04$) ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะในทางปฏิบัติไม่สามารถทำตามขั้นตอนที่วางไว้ได้ทั้งหมด เนื่องจากการปฏิบัติงานในพื้นที่ต้องตรวจสอบสภาพบริบทของพื้นที่นั้น ๆ และปรับแผนการดำเนินงานให้เหมาะสมกับสภาพบริบท เพื่อให้การดำเนินงานไปด้วยความเรียบร้อย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐณิชา อ่อนตาม (2562) ที่กล่าวว่า ขั้นตอนการปฏิบัติ (Doing) เป็นการปฏิบัติให้เป็นไปตามแผนที่ได้กำหนดไว้ซึ่งก่อนที่จะปฏิบัติงานใด ๆ จำเป็นต้องศึกษาข้อมูลและเงื่อนไขต่าง ๆ ของสภาพงานที่จะลงมือปฏิบัติให้ถ่องแท้ก่อน ในกรณีที่เป็นการประจำที่เคยปฏิบัติหรือเป็นงานเล็ก

อาจใช้วิธีการเรียนรู้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง แต่ถ้าเป็นงานใหม่ หรืองานใหญ่ที่ต้องใช้บุคลากรจำนวนมากอาจต้องจัดให้มีการฝึกอบรม ก่อนที่จะปฏิบัติจริง การปฏิบัติจะต้องดำเนินการไปตามแผน วิธีการ และขั้นตอน ที่ได้กำหนดไว้และจะต้องเก็บรวบรวมและบันทึกข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานไว้ด้วยเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการดำเนินงานในขั้นตอนต่อไป

3. ด้านการตรวจสอบในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด $\mu = 4.54$ ($\sigma=0.28$) สำหรับด้านที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุดคือมีคณะกรรมการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานในโครงการฯ $\mu = 3.89$ ($\sigma=0.82$) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการแต่งตั้งคำสั่งคณะกรรมการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลไม่ได้ทำอย่างต่อเนื่อง และยังไม่มีความเหมาะสมกับงานที่รับผิดชอบตรงตามการนิเทศกับงานนั้น ๆ หากได้รับการตรวจสอบหรือนิเทศติดตามจากคณะกรรมการฯ จะทำให้การดำเนินงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ และสามารถนำผลการนิเทศไปปรับใช้ในครั้งถัดไปได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐธัญพัชร อ่อนตาม (2562) ขั้นตอนการตรวจสอบ (Checking) เป็นขั้นตอนการเพื่อประเมินผลว่ามีการปฏิบัติงานตามแผน หรือไม่มีปัญหาเกิดขึ้นในระหว่างปฏิบัติงานหรือไม่ ขั้นตอนนี้มีความสำคัญ เนื่องจากในการดำเนินงานใด ๆ มักจะเกิดปัญหาแทรกซ้อนที่ทำให้การดำเนินงานไม่เป็นไปตามแผนอยู่เสมอ ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อประสิทธิภาพและคุณภาพของการทำงาน การติดตาม การตรวจสอบ และการประเมินปัญหาจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องกระทำควบคู่ไปกับการดำเนินงานเพื่อจะได้ทราบข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการปรับปรุงคุณภาพของการดำเนินงานต่อไปในการตรวจสอบ และการประเมินการปฏิบัติงานจะต้องตรวจสอบด้วยการปฏิบัตินั้น เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้หรือไม่ ทั้งนี้เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพของงาน การตรวจสอบ เป็นการประเมินและติดตามการปฏิบัติงานต่าง ๆ ในองค์กรอย่างเป็นระบบ เริ่มตั้งแต่การวางแผนและเข้าสู่การปฏิบัติงานในองค์กร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการปรับปรุง และแก้ไขกระบวนการทำงานต่าง ๆ ให้ดียิ่งขึ้นตามลำดับ เป็นการปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายและความรับผิดชอบของแต่ละส่วน

4. ด้านการปรับปรุงการดำเนินการอย่างเหมาะสมในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด $\mu = 4.54$ ($\sigma=0.28$) สำหรับด้านที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุดคือมีการนำผลการนิเทศติดตาม และผลการประเมินโครงการฯ มาร่วมกันวิเคราะห์ $\mu = 4.27$ ($\sigma=0.71$) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผลการนิเทศที่ได้ทำการวิเคราะห์นั้น ไม่ได้นำมาวิเคราะห์และทำการพัฒนาข้อมูลต่อ จึงทำให้การดำเนินการในครั้งต่อไปไม่สามารถพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเพ็ญพรรณ บางอร และคณะ (2562) แนวทางการบริหารจัดการระบบบริหารงานงบประมาณของโรงเรียนสพเมวิทยาฯ อำเภอสพเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยใช้วงจรคุณภาพ PDCA แบ่งเป็น 4 ขั้นตอน คือ ขั้นการวางแผน (P) เป็นขั้นของการวางแผนร่วมกันทั้งกลุ่มงานเป็นหน้าที่หลักของงานแผนงาน ในการจัดทำเอกสาร การติดตาม และตรวจสอบ ขั้นการดำเนินงาน (D) เป็นการขอใช้งบประมาณ ที่ต้องมีความความถูกต้อง แม่นยำ รวดเร็วตรงตามความต้องการของผู้ใช้งาน เป็นหน้าที่หลักของงานการพัสดุและสินทรัพย์งานการเงินและงานบัญชี ขั้นการตรวจสอบการดำเนินงาน (C) เป็นการตรวจสอบเอกสารหลักฐานทางการเงิน บัญชี พักและสินทรัพย์ ทั้งจากผู้ตรวจสอบภายในและภายนอก ขั้นปรับปรุงแก้ไข (A) เป็นการสรุปผลโครงการโดยระบุปัญหา

ปัญหาการบริหารจัดการของโครงการส่งเสริมคุณภาพการศึกษาในตำรวจตระเวนชายแดน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

1. ด้านการวางแผนในภาพรวมระดับปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง $\mu = 3.60$ ($\sigma=0.24$) สำหรับด้านที่มีปัญหามากที่สุดคือการดำเนินโครงการฯ ไม่ดำเนินการตามขั้นตอน $\mu = 4.98$ ($\sigma=0.19$) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการดำเนินงานไม่สามารถดำเนินงานตามขั้นตอนได้ทุกครั้ง เกิดจากหลายสาเหตุและปัจจัยหลายด้านที่ส่งผลต่อการดำเนินงาน ซึ่งทำให้การดำเนินงานไม่สามารถดำเนินการต่อได้ ดังนั้นการวางแผนขั้นตอนการดำเนินงานจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสำรวจปัจจัยให้รอบด้านก่อนการดำเนินงานทุกครั้ง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธิตินัดดา สิงห์แก้ว (2562) ผลการศึกษาพบว่าโรงเรียนยังมีปัญหาขาดการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ ขาดการกำกับติดตามอย่างต่อเนื่อง ส่วนการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้วงจร PDCA ของโรงเรียนวัดป่าตึงห้วยยาบนั้น ต้องมีการพัฒนาและจัดทำเอกสารคู่มือที่สมบูรณ์ มีการกำหนดหลักเกณฑ์การประเมินมีแบบฟอร์มเอกสารการประเมินและแบบบันทึกพฤติกรรมนักเรียนให้ชัดเจนตามวงจร PDCA เพื่อใช้ในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดป่าตึงห้วยยาบต่อไป

2. ด้านการลงมือปฏิบัติในภาพรวมระดับปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง $\mu = 3.67$ ($\sigma=0.31$) สำหรับด้านที่มีปัญหามากที่สุดคือสิ่งอำนวยความสะดวกและทรัพยากร ไม่เพียงพอต่อการดำเนินงานในโครงการฯ $\mu = 4.99$ ($\sigma=0.10$) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในการจัดกิจกรรมบางครั้งจำเป็นต้องใช้อุปกรณ์วัสดุอุปกรณ์ที่หลากหลายและแบ่งกลุ่มออกเป็นจำนวนมาก หรืออาจเกิดจากหลายปัจจัย ซึ่งสิ่งอำนวยความสะดวกและทรัพยากรที่ไม่เพียงพอต่อการดำเนินงานในโครงการ อาจทำให้การดำเนินงานไม่สามารถดำเนินตามขั้นตอนหรือแผนที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นหากมีไม่เพียงพอหรือข้อจำกัดจึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนแผนการดำเนินงานให้เหมาะสมกับทรัพยากรที่มีอยู่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วุฒิพันธ์ เทพวงสา และคณะ (2560) ที่กล่าวว่าปัญหาการใช้เทคโนโลยีการศึกษาพบว่าขาดอุปกรณ์ทางเทคโนโลยีมาอำนวยความสะดวกในการใช้งานในระบบสารสนเทศ ครูและบุคลากรทางการศึกษาขาดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นด้วยการปรึกษาหารือกันในการดำเนินงาน บุคลากรไม่ได้พัฒนางานอย่างเต็มกำลังตามศักยภาพและความชำนาญที่มีอยู่ครู และบุคลากรทางการศึกษาไม่แสดงความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับงานของตนเอง

3. ด้านการตรวจสอบในภาพรวมระดับปัญหาอยู่ในระดับมาก $\mu = 4.06$ ($\sigma=0.22$) สำหรับด้านที่มีปัญหามากที่สุดคือการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลการปฏิบัติงานไม่เป็นไปตามแผน $\mu = 4.98$ ($\sigma=0.19$) การประเมินผลการดำเนินงานในโครงการฯ ไม่ครอบคลุมทุกด้าน $\mu = 4.98$ ($\sigma=0.19$) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะปัญหาในแผนงานที่ไม่สามารถดำเนินการได้ตามแผนที่ตั้งไว้ จึงทำให้การดำเนินการติดตาม ตรวจสอบผลการดำเนินงานมีการปรับเปลี่ยนแผน ทรัพยากรที่ไม่เพียงพอต่อการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการปฏิบัติงาน หรือปัญหาของบุคลากรที่ไม่ตรงตามความสามารถที่จะติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิพิฐพนธ์ อุไรวรรณ (2562) ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของกลุ่มเครือข่าย โรงเรียนน้ำหมันหาดลำ โดยมืองค์ประกอบรูปแบบ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านผู้บริหาร ด้านบุคลากร ด้านทรัพยากร และด้านการกำกับติดตามและประเมินผล อยู่ในระดับมาก สำหรับการพัฒนา รูปแบบ การบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนน้ำหมันหาดลำด้านผู้บริหาร ควรให้ความสำคัญ กำหนด และ

มอบหมายนโยบายในการดำเนินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน บริหารงาน แบบมีส่วนร่วมและบูรณาการกับทุกภาคส่วน ด้านบุคลากร ควรสร้างความตระหนัก ความรู้ ความเข้าใจในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และส่งเสริมให้มีการพัฒนาตนเองด้านทรัพยากร ควรส่งเสริม ให้มีการผลิตสื่อเอง พัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน และใช้งบประมาณตาม แผนงานโครงการ ด้านการกำกับติดตามและประเมินผล ควรดำเนินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามวงจรเดมมิ่ง PDCA และการติดตามประเมินผลแบบ AAR เป็นรายกิจกรรม มีการสรุปและเผยแพร่กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ผ่านสื่อสังคม ออนไลน์นิทรรศการ และการประชุมผู้ปกครอง

4. ด้านการปรับปรุงการดำเนินการอย่างเหมาะสมในภาพรวมระดับปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง $\mu = 3.84$ ($\sigma=0.29$) สำหรับด้านที่มีปัญหามากที่สุดคือขาดการวางแผนปรับปรุงผลการดำเนินงานในโครงการฯ $\mu = 4.98$ ($\sigma=0.19$) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะหลังจากการดำเนินงานของโครงการฯ สิ้นสุดลง ทางผู้ดำเนินการไม่มีการ ประชุมร่วมกันเพื่อวางแผนการปรับปรุงผลการดำเนินงานในโครงการฯ จึงทำให้การดำเนินงานในครั้งถัดไป ไม่ได้รับการแก้ไขปัญหาที่ถูกจุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรณพันธ์ อ่อนแย้ม (2562) ที่กล่าวว่า ปัญหาที่พบ ด้านบุคลากร ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงนโยบาย การมอบหมายหน้าที่ให้บุคลากรไม่เหมาะกับงาน ด้านกระบวนการ ได้แก่ การกำหนดวัตถุประสงค์ไม่ครอบคลุม ไม่ชัดเจน กลุ่มเป้าหมายไม่เข้าร่วม วิทยากรไม่สามารถมาได้ ตามกำหนด การกำหนดตัวชี้วัดล่วงหน้าเมื่อถึงเวลาดำเนินการจริงอาจทำตามตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ใช้ไม่ได้ กลุ่มเป้าหมายให้ความสนใจในการเข้าร่วมโครงการแบบไม่เต็มที่ ด้านงบประมาณ อัตราการจ่ายค่าตอบแทน วิทยากร และการตั้งงบประมาณไม่เพียงพอ ด้านอื่น ๆ ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี

การศึกษาแนวทางพัฒนาการบริหารจัดการโครงการส่งเสริมคุณภาพการศึกษาในตำรวจตระเวน ขายแดน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

ซึ่งได้วิเคราะห์ข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลและพบว่าแนวทางทั้ง 4 ด้าน ตามทฤษฎีการบริหารจัดการ PDCA (Deming Cycle) โดย Edwards W. Deming (ณัฐธณิพัทธ์ อ่อนตาม, 2562) ดังนี้

1. ด้านการวางแผน ผู้ให้ข้อมูลได้เสนอแนวทางพัฒนาการบริหารจัดการโครงการฯ ไว้ แนวทางที่มี ค่าความถี่มากที่สุด ได้แก่ กำหนดแผน กิจกรรม/โครงการ ให้มีความสอดคล้องกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (ความถี่ = 13) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าแผนหรือกิจกรรมของโครงการนั้นต้องมีความสอดคล้องกับความต้องการของ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อให้ผลการดำเนินงานของโครงการเป็นไปด้วยความสำเร็จ และสัมฤทธิ์ผลตามที่ต้องการ และเกิดการพัฒนายอย่างแท้จริง ซึ่งจำเป็นที่จะต้องมีการแต่งตั้งคณะกรรมการในการดำเนินงานเพื่อควบคุมการ ปฏิบัติงานให้เป็นไปตามแนวทางที่กำหนด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พลวัฒน์ แจ่มดี (2563) ที่กล่าวว่าแนวทาง พัฒนาการวางแผนควบคุมการปฏิบัติงานของโครงการโรงเรียนสุจริตที่เหมาะสม ได้แก่ การแต่งตั้งคณะกรรมการ ขับเคลื่อนโครงการโรงเรียนสุจริตให้ชัดเจน เพื่อวางแผนควบคุมการปฏิบัติงาน การจัดทำและควบคุมการ ปฏิบัติงานตามแนวทางการดำเนินงานของโครงการโรงเรียนสุจริต และประเมินผลการปฏิบัติงานตามแนวทางการ ดำเนินงานของโครงการโรงเรียนสุจริต

2. ด้านการลงมือปฏิบัติ ผู้ให้ข้อมูลได้เสนอแนวทางพัฒนาการบริหารจัดการโครงการฯ ไว้ แนวทางที่มี ค่าความถี่มากที่สุด ได้แก่ การจัดหาสิ่งสนับสนุนอำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงาน ควรดูความเหมาะสมกับพื้นที่หรือบริบทนั้น ๆ และการจัดสรรงบประมาณให้มีความเหมาะสมต่อการดำเนินงาน

(ความถี่ = 15) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสิ่งอำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ นั้น ต้องมีความเหมาะสมกับพื้นที่บริบท เพื่อให้สามารถรองรับการดำเนินงานได้เป็นอย่างดี เช่น สัญญาณอินเทอร์เน็ตบางพื้นที่ที่ไม่มีความเสถียร หากจัดสรรสิ่งสนับสนุนอำนวยความสะดวกที่ต้องใช้อินเทอร์เน็ตในการดำเนินงานก็จะทำให้ไม่สามารถดำเนินการต่อได้ ดังนั้นการจัดสรรสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ต้องยึดบริบทของพื้นที่นั้น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กุลพัทธ์ กุลชาติติก และเมธิชญ์ ปรัชญ์ชญากร (2562) ที่กล่าวไว้ว่า แนวทางการดำเนินงานตามเกณฑ์ คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (โดยผู้วิจัยใช้มหาวิทยาลัยมหิดล) พบว่าในแต่ละหมวดมีการดำเนินงานโดยใช้วงจรคุณภาพ PDCA มีการเรียนรู้ในระดับองค์กร และมีการสร้างนวัตกรรมเพื่อปรับปรุง ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของกระบวนการที่สำคัญ โดยในแต่ละหมวดนั้นจะมีผู้บริหารที่ให้ความสำคัญและใช้ ระบบสารสนเทศในการเชื่อมโยงข้อมูลต่าง ๆ โดยแนวทางการดำเนินงานที่สำคัญที่มหาวิทยาลัยควรนำมาเป็น แนวทางคือการกำหนดนโยบายการดำเนินงาน โดยมีการกำหนดเป็นยุทธศาสตร์ และมีการกำกับติดตาม การดำเนินงานเป็นระยะโดยผู้บริหาร การนำระบบสารสนเทศมาใช้ในการวิเคราะห์หรือประมวลผลข้อมูลและใช้ วงจรคุณภาพ PDCA มาใช้ในการดำเนินงาน คือ การกำหนดแผนการดำเนินงาน การดำเนินการ การประเมิน และการปรับปรุง

3. ด้านการตรวจสอบ ผู้ให้ข้อมูลได้เสนอแนวทางการบริหารจัดการโครงการฯ ไว้ แนวทางที่มี ค่าความถี่มากที่สุด ได้แก่ มีแผนการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล หลังการดำเนินงาน (ความถี่ = 14) ทั้งนี้ เพราะการตรวจสอบ หรือการติดตามหลังจากเสร็จสิ้นโครงการฯ เป็นสิ่งสำคัญที่ขณะดำเนินงานจะต้องนำ ผลดังกล่าวมาแก้ไข หรือพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น เพื่อให้เกิดการพัฒนาในการดำเนินงานครั้งถัดไป ให้ประสบความสำเร็จ ตามเป้าหมายของโครงการ ซึ่งควรจัดให้มีแผนการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล เพื่อจะได้ดำเนินการเป็นไป ตามกระบวนการอย่างชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธัญญพัทธ์ แสงสีเหลือง และคณะ (2564) ที่กล่าวไว้ว่า แนวทางการบริหารงานตามแผนยุทธศาสตร์ของโรงเรียนกีฬา ด้านกระบวนการติดตามและประเมินผล มีการ กำกับ ติดตามการประเมินผลตามรายละเอียดที่กำหนดอย่างสม่ำเสมอ และปรับปรุงพัฒนาการรายละเอียดของ การประเมินเพื่อให้ได้รูปแบบการประเมินมีความเหมาะสมที่สุด

4. ด้านการปรับปรุงการดำเนินการอย่างเหมาะสม ผู้ให้ข้อมูลได้เสนอแนวทางการบริหารจัดการ โครงการฯ ไว้ แนวทางที่มีค่าความถี่มากที่สุด ได้แก่ มีการวางแผนปรับปรุงผลการดำเนินงานในโครงการฯ (ความถี่ = 14) ทั้งนี้ควรจัดให้มีการวางแผนร่วมกัน เพื่อปรับปรุงแผนการดำเนินงานในโครงการฯ ให้มีความ สอดคล้องกับแผนงาน และสามารถนำผลการดำเนินงานนำไปจัดทำแผนการดำเนินงานในครั้งถัดไป และปรับปรุง แก้ไขให้ตรงตามเป้าหมาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเพ็ญพรรณ บางอร และคณะ (2562) ที่กล่าวไว้ว่า แนวทางการบริหารจัดการระบบบริหารงานงบประมาณของโรงเรียนสบเมยวิทยาคม อำเภอสบเมย จังหวัด แม่ฮ่องสอน โดยใช้วงจรคุณภาพ PDCA ขั้นปรับปรุงแก้ไข (A) เป็นการสรุปผลโครงการโดยระบุปัญหา วิธีการ ข้อเสนอและการบริหารความเสี่ยงต่าง ๆ เพื่อนำข้อมูลมาจัดทำเป็นแผนปฏิบัติการในปีงบประมาณถัดไป

องค์ความรู้จากการวิจัยสู่การพัฒนา

ภาพที่ 1 แนวทางพัฒนาการบริหารจัดการโครงการฯที่สำคัญ ที่จะนำไปใช้ในการพัฒนาโครงการ

การพัฒนาการบริหารจัดการโครงการส่งเสริมคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน สังกัดกองร้อยตำรวจตระเวนชายแดนที่ 344 อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก ของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ซึ่งได้แนวทางพัฒนาการบริหารจัดการโครงการฯที่สำคัญ ที่จะนำไปใช้ในการพัฒนาโครงการให้ดีขึ้น ดังนี้ 1. กำหนดแผน กิจกรรม/โครงการ ให้มีความสอดคล้องกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เนื่องจากการกำหนดแผนที่ตรงกับความต้องการหรือความสอดคล้องของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียนั้นจะทำให้การบริหารโครงการฯ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสำเร็จตามแผนที่ตั้งไว้ 2. การจัดหาสิ่งสนับสนุนอำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานควรดูความเหมาะสมกับพื้นที่หรือบริบทนั้น ๆ หากการจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกที่ได้จัดเตรียมไว้ไม่เอื้อต่อบริบทสภาพแวดล้อมนั้น ๆ อาจก่อให้เกิดความเสียหายระหว่างการดำเนินโครงการฯ เพื่อป้องกันการเสียหายที่เกิดขึ้นจึงจำเป็นต้องพิจารณาคุณสมบัติของสิ่งสนับสนุนก่อน

การดำเนินโครงการฯ ทุกครั้ง 3. การจัดสรรงบประมาณให้มีความเหมาะสมต่อการดำเนินงาน เนื่องจากงบประมาณเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้งานดำเนินการต่อไปได้อย่างต่อเนื่อง ดังนั้นการจัดสรรงบประมาณจำเป็นที่จะต้องจัดสรรให้ตรงกับการบริหารจัดการในการดำเนินงาน 4. มีแผนการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลหลังการดำเนินงาน เมื่อการดำเนินโครงการสิ้นสุดลง คณะกรรมการดำเนินโครงการฯ ต้องมีการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลหลังจากการจัดกิจกรรมสิ้นสุดลง เพื่อนำผลการประเมินมาวิเคราะห์และประชุมร่วมกันว่าเป็นไปตามแผนที่วางไว้หรือไม่ และ 5. มีการวางแผนปรับปรุงผลการดำเนินงานในโครงการฯ หลังจากการดำเนินโครงการฯ เสร็จสิ้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการประชุมร่วมกันอีกครั้ง เพื่อวางแผนและปรับปรุงดำเนินโครงการฯ ในครั้งถัดไป เพื่อให้โครงการฯ มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

สำหรับคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

1. ด้านการวางแผน

จากผลการวิจัยพบว่าการบริหารจัดการของโครงการฯ นั้น ยังมีการจัดกิจกรรม/โครงการ ที่ไม่เป็นไปตามความต้องการหรือความสอดคล้องกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้รับผิดชอบโครงการฯ ต้องดำเนินการจัดการประชุม เพื่อวางแผนการดำเนินงาน และกำหนดเป้าหมายร่วมกัน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามแผนที่วางไว้ และบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการฯ

2. ด้านการลงมือปฏิบัติ

จากการผลการวิจัยพบว่าสิ่งสนับสนุนอำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานยังไม่เหมาะสมกับพื้นที่หรือบริบทที่มีการปฏิบัติงาน และไม่มี ความทันสมัย ซึ่งทางโครงการฯ ควรสำรวจพื้นที่หรือบริบทของพื้นที่ที่ต้องดำเนินการก่อนทุกครั้ง และจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกและทรัพยากรอื่น ๆ ที่ใช้ในโครงการฯ แต่ทั้งนี้ต้องให้มีความเหมาะสมตามสภาพบริบทของพื้นที่นั้น ๆ เพื่อความสะดวกของการใช้งาน

3. ด้านการตรวจสอบ

จากผลการวิจัยพบว่าแผนการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล หลังการดำเนินงาน มีปัญหามากที่สุดเนื่องจากทางโครงการฯ มีการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลไม่ต่อเนื่อง ทำให้ปัญหาบางอย่างไม่สามารถแก้ไขได้ และมีความเสี่ยงเกิดขึ้นทุกครั้งที่มีการจัดโครงการฯ ในครั้งถัดไป ดังนั้นเพื่อลดความเสี่ยง ทุกครั้งหลังโครงการฯ สิ้นสุดลง จึงจำเป็นที่จะต้องให้ผู้เชี่ยวชาญจัดทำแผน และแบบติดตามตรวจสอบ เพื่อประเมินผลการดำเนินงานทุกครั้ง โดยผลจากการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลนั้น สามารถนำมาวิเคราะห์ และวางแผนการดำเนินงานร่วมกัน เพื่อลดปัญหาที่จะเกิดขึ้นในครั้งถัดไป

4. ด้านการปรับปรุงการดำเนินการอย่างเหมาะสม

จากผลการวิจัยพบว่าการดำเนินโครงการฯ ไม่มีการวางแผนปรับปรุงผลการดำเนินงานในโครงการฯ ดังนั้นเพื่อให้การดำเนินงานเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล จึงจำเป็นที่จะต้องดำเนินการตรวจสอบการดำเนินงานภายหลัง

การจัดกิจกรรมสิ้นสุดลง เพื่อตรวจสอบผลการดำเนินงานให้มีการปรับปรุงตามผลการดำเนินงานในโครงการฯ ในแต่ละครั้ง และเพื่อให้เกิดการดำเนินงานของโครงการฯ อย่างต่อเนื่อง

สำหรับกองร้อยตำรวจตระเวนชายแดนที่ 344 อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก

1. ด้านการวางแผน

ควรมีการกำหนดจัดกิจกรรม/โครงการ ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงาน เพื่อวางแผน และกำหนดแผนการดำเนินโครงการอย่างชัดเจนและเพื่อให้แผนนั้นมีเป้าหมายที่ตรงกับความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

2. ด้านการลงมือปฏิบัติ

ควรจัดหาอุปกรณ์ วัสดุ และทรัพยากรอื่น ๆ ที่เหมาะสมต่อการจัดกิจกรรม หรือสามารถทดแทนกันได้ เพื่อให้การดำเนินเป็นไปได้อย่างราบรื่น และบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการฯ ทั้งนี้ อุปกรณ์ วัสดุ และทรัพยากรอื่น ๆ ที่จัดหามาแล้วควรมีความเหมาะสมกับสภาพบริบทในพื้นที่นั้น ๆ

3. ด้านการตรวจสอบ

ควรแต่งตั้งให้นายตำรวจนิเทศ ร่วมเป็นผู้นิเทศติดตามการดำเนินงานกับทางโครงการฯ และจัดให้มีการประเมินผลโครงการทุกครั้ง หลังจากการจัดกิจกรรม โดยควรนำผลการประเมินจากคณะครูศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ในฐานะผู้จัดโครงการฯ เพื่อประกอบในติดตามผลการดำเนินงานของโครงการฯ

4. ด้านการปรับปรุงการดำเนินการอย่างเหมาะสม

ควรมีการส่งเสริมให้บุคลากรในสังกัด ได้มีโอกาสเข้าร่วมอบรม สัมมนาเพื่อพัฒนาตนเอง เพิ่มพูนทักษะ และสมรรถนะการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ เพื่อให้สามารถเป็นผู้ให้ความรู้ร่วมกับคณะครูศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชรได้

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาการพัฒนาการบริหารจัดการโครงการส่งเสริมคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในเขตพื้นที่อื่น ๆ เพื่อนำข้อมูลไปเป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารจัดการโครงการตามบริบทของแต่ละพื้นที่

2. ควรให้มีการประเมินผลโครงการในกองร้อยอื่น ๆ ของสังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 34 จังหวัดตากด้วย

เอกสารอ้างอิง

- กุลพัทธ์ กุลชาติดี และเมธิชญ์ ปรัชญ์ชญากร. (2562). แนวทางการดำเนินงานตามเกณฑ์คุณภาพการศึกษา เพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์.
- โครงการส่วนพระองค์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. (2537). แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนใน ถิ่นทุรกันดารตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. กรุงเทพฯ: สำนัก พระราชวัง.
- ณัฐณิพัทธ์ อ่อนตาม. (2562). เทคนิคการบริหารงานแบบ PDCA (Deming Cycle). วารสารสมาคมพัฒนา วิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย, 1(3), 39-46.
- จิตรรัตน์ ทวีทรัพย์. (10 พฤศจิกายน 2565). ผู้ช่วยคณบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร. สัมภาษณ์.
- จิตินัดดา สิงห์แก้ว. (2562). การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้วงจร PDCA: กรณีศึกษาโรงเรียนวัดป่า ตึงห้วยยาบ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- ธัญญพัทธ์ แสงสีเหลือง, ปพนสรณ์ โพธิพิทักษ์ และทีปพิพัฒน์ สันตะวัน. (2564). แนวทางการบริหารงานตาม แผนยุทธศาสตร์ของโรงเรียนกีฬาสังกัดมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ. วารสารวิจัยวิชาการ, 4(2), 187-200.
- นิพัทธ์พนธ์ อุไรวรรณ. (2563). การพัฒนารูปแบบการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนน้ำ หมันหาดล้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรดิต เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิต.
- พลวัฒน์ แจ้งดี. (2563). การประเมินโครงการโรงเรียนสุจริตของโรงเรียนวัชรวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- เพ็ญพรรณ บางอร, จักรปรุฬห์ วิชาอัครวิทย์ และหนูม้วน ร่มแก้ว. (2562). แนวทางการบริหารจัดการระบบ บริหารงานงบประมาณของโรงเรียนสบเมยวิทยาคม อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน. วารสารสมาคม พัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย, 1(1), 13-21.
- วรรณพันธุ์ อ่อนแย้ม. (2562). ปัจจัยความสำเร็จและการศึกษาปัญหาในการบริหารจัดการโครงการ วิทยาลัย นานาชาติ มหาวิทยาลัยมหิดล. วารสารการพัฒนางานประจำสู่งานวิจัย, 6, 1-8.
- สทธร เพชรวิโรจน์ชัย. (2564). PDCA: ความหมาย ประโยชน์ และตัวอย่างใช้ 4 ขั้นตอนเพื่อพัฒนาองค์กรอย่าง ต่อเนื่อง. สืบค้น 16 กรกฎาคม 2565, จาก <https://th.hrnote.asia/orgdevelopment/what-is-pdca-210610/>.
- อรินทรา ปัญญายุทธการ. (ม.ป.ป.). การบริหารโครงการสำคัญอย่างไร. สืบค้น 16 กรกฎาคม 2565, จาก <https://www.knowledgetraining.com/index.php?tpid=0023>.

การพัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์วัสดุธรรมชาติ จากกาบกล้วย เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกร จังหวัดกำแพงเพชร

THE DEVELOPMENT AND DESIGN OF NATURAL MATERIAL PRODUCTS FROM
BANANA SHEATH TO ENHANCE THE INCOME OF FARMERS
IN KAMPHAENG PHET PROVINCE

เพชร บุดเสิตา^{1*} และอำไพ แสงจันทร์ไทย²
Petchara Budseeta^{1*} and Umpai Saengchanthai²

¹คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

²คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

¹Faculty of Management Science, Kamphaeng Phet Rajabhat University

²Faculty of Industrial Technology, Kamphaeng Phet Rajabhat University

*Corresponding email: phetra_b@kpru.ac.th

การพัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์วัสดุธรรมชาติจากกากกล้วย
เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกร จังหวัดกำแพงเพชร

THE DEVELOPMENT AND DESIGN OF NATURAL MATERIAL PRODUCTS FROM BANANA
SHEATH TO ENHANCE THE INCOME OF FARMERS IN KAMPHAENG PHET PROVINCE

เพชร บุดสีทา^{1*} และอำไพ แสงจันทร์ไทย²

Petchara Budseeta^{1*}, and Umpai Saengchanthai²

¹คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

²คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

¹Faculty of Management Science, Kamphaeng Phet Rajabhat University

²Faculty of Industrial Technology, Kamphaeng Phet Rajabhat University

*Corresponding email: phetra_b@kpru.ac.th

Receives: 1 July 2024, Revised: 13 July 2024, Accepted: 24 July 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อศึกษาความต้องการ และปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อการซื้อผลิตภัณฑ์ที่ได้รับจากการพัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์วัสดุธรรมชาติจากกากกล้วย พัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์วัสดุธรรมชาติจากกากกล้วย และศึกษารายได้ของเกษตรกรที่เกิดจากการพัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์วัสดุธรรมชาติจากกากกล้วย จังหวัดกำแพงเพชร การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี โดยเก็บข้อมูลจากลูกค้าที่คาดว่าจะซื้อผลิตภัณฑ์ที่ได้รับจากการพัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์วัสดุธรรมชาติจากกากกล้วย จำนวน 323 คน ตัวแทนหรือบุคลากรของเกษตรกรผู้ปลูกกล้วย ตำบลเทพนคร อำเภอเมืองจังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 25 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์วัสดุธรรมชาติจากกากกล้วย จำนวน 15 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบประเมินผลิตภัณฑ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา สถิติค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่าลูกค้ามีความต้องการผลิตภัณฑ์ที่ได้รับจากการพัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์วัสดุธรรมชาติจากกากกล้วย ปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อการซื้อผลิตภัณฑ์วัสดุธรรมชาติจากกากกล้วย คือ ด้านผลิตภัณฑ์ในประเด็นความปลอดภัย ด้านราคาในประเด็นระดับราคาที่สามารถยอมรับได้ ด้านการส่งเสริมการตลาดในประเด็นการประชาสัมพันธ์ถึงประโยชน์ของการนำวัสดุธรรมชาติจากกากกล้วยมาสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ และด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ประเด็นมีระบบการจัดจำหน่ายผ่านออนไลน์ ผลจากการพัฒนาผลิตภัณฑ์วัสดุธรรมชาติจากกากกล้วย คือ ภาชนะใส่อาหารประเภทถ้วย ชาม ภาชนะใส่ของ “อิมสุซ” ที่ผ่านการตรวจสอบความเหมาะสมขององค์ประกอบผลิตภัณฑ์ภาชนะวัสดุธรรมชาติจากกากกล้วยในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.66) และรายได้

ของเกษตรกรที่เกิดจากการพัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์วัสดุธรรมชาติจากกาบกล้วย ได้รับจากการจำหน่าย
กาบกล้วยตากแห้ง และผลิตภัณฑ์ภาชนะจากกาบกล้วยใส่อาหารประเภทถ้วย ชาม ส่งผลให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น
และสามารถใช้เวลาวางให้เป็นประโยชน์

คำสำคัญ: การพัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์, วัสดุธรรมชาติจากกาบกล้วย, เพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกร

Abstract

The objectives of this research were to analyze the market demand and factors that influence the purchase of products made from banana sheath, a natural material. To develop and design natural material products from banana sheath. To examine the income that farmers gain from the development and design of natural material products from the banana sheath in Kamphaeng Phet Province. This research employs a mixed-method research approach. Data was gathered from 323 prospective customers who were expected to purchase products derived from the development and design of natural material products made from banana sheaths, the 25 representatives from the agricultural community actively engaged in banana cultivation within Thephnakorn sub-district, Mueang district, Kamphaeng Phet Province. Additionally, five experts in the field of natural material product development and design from banana sheath. The research tools included surveys, interviews, and product evaluation forms. The data analysis encompasses content analysis, statistical mean, and standard deviation analysis.

The research findings reveal that customers prefer products made from banana sheath, which is a natural material item. Market factors affecting the purchase of natural material products from banana sheath include aspects related to product safety, pricing within an acceptable range, marketing promotion, and public relations concerning the advantages of utilizing natural materials from banana sheath in creative product development, and distribution channels, notably the presence of an online distribution system. Results of development the natural material products from banana sheath, specifically, food containers such as bowls and dishes, under the brand name "Im-sook", and these products have undergone comprehensive suitability assessments and were rated at the highest level, with an average score of 4.66. Farmers' income, resulting from the development and design of natural material products crafted from banana sheaths, was generated through the sale of dried banana sheaths and food containers, particularly bowls and dishes. This has resulted in an increase in the farmers' income and allowed them to utilize their available leisure time in a productive manner

Keywords: develop and design Products, natural from banana sheath, Enhance the Income of Farmers

บทนำ

จังหวัดกำแพงเพชร เป็นจังหวัดที่มีพื้นที่ในการทำเกษตรหลากหลายชนิด หลายประเภท ซึ่งการปลูกกล้วยเป็นพืชผลทางเศรษฐกิจของจังหวัด โดยมีคำขวัญของจังหวัดว่า “กรุพระเครื่อง เมืองคนแกร่ง พระแสงฯ ล้ำค่า ศิลาแลงใหญ่ กล้วยไข่หวาน น้ำมันลานกระบือ เลื่องลือมรดกโลก” ซึ่งการปลูกกล้วยไข่ของจังหวัดกำแพงเพชร เป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญที่สุดของจังหวัด ทำให้คนทั่วไปเรียกจังหวัดกำแพงเพชรว่า เมืองกล้วยไข่ และกล้วยไข่เมืองกำแพงเพชร เป็นกล้วยไข่ที่มีรสดีที่สุดในประเทศไทย ทำรายได้ให้จังหวัดกำแพงเพชรมากและทำให้เกิดประเพณีสารทไทยกล้วยไข่เมืองกำแพงเพชรขึ้น อีกทั้งยังมีการปลูกกล้วยน้ำว้าร่วมด้วยกับการในพื้นที่ของจังหวัดกำแพงเพชร (สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร)

ซึ่งหลังจากที่เกษตรกรได้ตัดเครือกล้วยเพื่อนำผลกล้วยไปจำหน่ายแล้ว เกษตรกรมีคำถามว่า “ต้นกล้วยที่เหลืออยู่สามารถนำมาใช้ประโยชน์อย่างไรได้ ทำการพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ หรือเพิ่มเป็นผลผลิตอะไรได้บ้าง” จากการที่นักวิจัยได้สอบถามกับเกษตรกรผู้ปลูกกล้วย ตำบลเทพนคร อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร พบว่า เมื่อทำการตัดเครือกล้วยเพื่อนำมาจำหน่ายผลผลิตกล้วยแล้ว เกษตรกรจะตัดต้นกล้วยนั้นทิ้ง หรือทำเป็นปุ๋ยให้กับการปลูกพืชอีกต่อหนึ่ง อีกทั้งจากการที่ผู้วิจัยได้ปฏิบัติงานเป็นที่ปรึกษาโครงการยกระดับเศรษฐกิจและสังคมรายตำบล (มหาวิทยาลัยสู่ตำบล สร้างรากแก้วให้ประเทศ: U2T) มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ประจำปี 2564-2565 ผู้วิจัยได้ค้นพบโจทย์การวิจัยเกี่ยวกับความต้องการของประชาชนในการออกแบบและเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรในพื้นที่ของจังหวัดกำแพงเพชร และการเพิ่มมูลค่าให้กับวัสดุธรรมชาติที่เหลือจากการทำการเกษตรของเกษตรกร (นางศิริรัตน์ ชุมแวงวาปี, สัมภาษณ์, 25 มีนาคม 2565)

กาบกล้วย เป็นวัสดุธรรมชาติที่ได้จากลำต้นของต้นกล้วย มีลักษณะเป็นท่อนกลวง ผิวด้านนอกมีสีเขียว หรือสีน้ำตาล ด้านในมีเส้นใยสีขาว กาบกล้วยมีน้ำหนักเบา แข็งแรง ทนทาน และย่อยสลายได้ง่าย สามารถนำมาใช้ทำเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ได้มากมาย เช่น ถ้วยชาม จานชาม กล่องอาหาร บรรจุภัณฑ์ เฟอร์นิเจอร์ เครื่องประดับ เป็นต้น กาบกล้วยมีประโยชน์ คือ เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ไม่ก่อให้เกิดมลพิษ ย่อยสลายได้ง่าย ไม่ทิ้งขยะเป็นภาระต่อสิ่งแวดล้อม แข็งแรงทนทาน ใช้งานได้นาน มีความสวยงามและเอกลักษณ์เฉพาะตัว (กฤตณัฐ มีประมูล, พชรพล แก้วเกษ และสรพรเพชญ์ สุรกุล, 2559) จากแนวคิด ภาชนะจากธรรมชาติ วัตถุหรือวัสดุใช้ใส่ ห่อ หุ้มสินค้าหรือผลิตภัณฑ์โดยต้องปกป้องคุ้มครองสิ่งของภายในให้มีความปลอดภัยสะดวกต่อการใช้งานแล้วการขนส่ง โดยจากการทำเป็นภาชนะต่าง ๆ เช่น กระเป๋า เครื่องใช้ในครัวเรือน หรือภาชนะสำหรับใส่อาหาร ภาชนะที่ทำจากใบไม้ เช่น ใบหูกวาง และใบสัก เป็นต้น หรือวัสดุจากธรรมชาติ โดยเป็นทางเลือกในการแก้ปัญหาขยะที่เกิดขึ้นจากพลาสติกโดยมีการนำวัสดุธรรมชาติที่มีในชุมชนมาขึ้นรูปเป็นภาชนะเป็นภาชนะใส่อาหารหรือขนม โดยผ่านกระบวนการขึ้นรูปออกมาเป็นภาชนะที่ใส่อาหารเช่น ถ้วย จาน เป็นต้น ในอีกด้านเป็นการส่งเสริมการใช้วัสดุเหลือทิ้งทางการเกษตรให้เกิดประโยชน์ เสริมสร้างเศรษฐกิจหมุนเวียน การรีไซเคิลใบไม้มาสร้างมูลค่าเพิ่มเกษตรกร (ทัศนา ทรัพย์มีชัย, 2565) ภาชนะบรรจุภัณฑ์อาหารที่ทำจากกาบกล้วยเมื่อนำมาบดแล้วขึ้นรูปร้อนจนได้ภาชนะออกมา ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ที่สามารถป้องกันการซึมผ่านของความชื้น มีคุณสมบัติทนทานต่อความร้อน สามารถย่อยสลายได้ตามธรรมชาติ ลดการปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์ออกสู่ชั้นบรรยากาศซึ่งเป็นสาเหตุของภาวะโลกร้อนนั่นเอง (มลสุดา ลิ่วโรสง, 2556) กาบกล้วยสามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชนได้ ซึ่งการพัฒนาผลิตภัณฑ์

เชิงสร้างสรรค์ทางด้านวัฒนธรรมและชุมชน เป็นสิ่งที่ตอบสนองต่อความพึงพอใจของผู้บริโภคในเรื่องผลิตภัณฑ์นั้น จะต้องมียุทธศาสตร์ที่ตอบสนองหรือมีคุณค่าในสายตาของลูกค้าอีกหนึ่งปัจจัยที่สำคัญของการแข่งขันผลิตภัณฑ์นั้น ผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์เป็นการสร้างความแตกต่างให้กับผลิตภัณฑ์ภายใต้แนวคิด “การสร้างสรรค์คุณค่า” การพัฒนาผลิตภัณฑ์โดย การเพิ่มผลผลิตเป็นการพัฒนาไปสู่การสร้างมูลค่าเพิ่มให้ผลิตภัณฑ์โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์อย่างจริงจังด้วยแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (รุจเรขา วิทยายุทธภูมิ, 2557)

จากสถานการณ์ของปัญหาของเกษตรกรดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะเป็นนักวิชาการด้านการตลาดและการออกแบบผลิตภัณฑ์ ของมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชรได้ตระหนักถึงพันธกิจเพื่อการวิจัยและพัฒนาท้องถิ่น จึงเห็นความสำคัญในการนำความรู้ ความสามารถด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์เพื่อทำการตลาดให้กับเกษตรกร โดยการทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์วัสดุธรรมชาติจากกากกล้วยเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกร จังหวัดกำแพงเพชร มีเป้าหมายให้เกษตรกรในพื้นที่จังหวัดกำแพงเพชร สามารถใช้ประโยชน์และเพิ่มมูลค่าให้กับต้นกล้วยที่เหลือจากการขายผลผลิตไปแล้วสามารถเพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกรอีกทางหนึ่ง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการ และปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อการซื้อผลิตภัณฑ์ที่ได้รับจากการพัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์วัสดุธรรมชาติจากกากกล้วย จังหวัดกำแพงเพชร
2. เพื่อพัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์วัสดุธรรมชาติจากกากกล้วยให้กับเกษตรกร จังหวัดกำแพงเพชร
3. เพื่อศึกษารายได้ของเกษตรกรที่เกิดจากการพัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์วัสดุธรรมชาติจากกากกล้วย

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับพัฒนา และออกแบบผลิตภัณฑ์วัสดุธรรมชาติจากกากกล้วยให้กับเกษตรกร จังหวัดกำแพงเพชร

ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

1. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ลูกค้าที่คาดว่าจะซื้อผลิตภัณฑ์ที่ได้รับจากการพัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์วัสดุธรรมชาติจากกากกล้วย จังหวัดกำแพงเพชร โดยผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากสูตรของโคชเรน (Cochran, 1953) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างเมื่อไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอนจากประชากร ร้อยละ 30 ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และยอมให้เกิดความคลาดเคลื่อน ร้อยละ 5 ได้ขนาดตัวอย่าง 323 คน และใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้นหรือแบบแยกประเภท (Stratified Random Sampling) ตามอาชีพ
2. ตัวแทนหรือบุคลากรของเกษตรกรผู้ปลูกกล้วย ตำบลเทพนคร อำเภอเมืองจังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 25 คน
3. ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์วัสดุธรรมชาติจากกากกล้วย จำนวน 5 คน
4. ตัวแทนหรือบุคลากรของเกษตรกรผู้ปลูกกล้วย ตำบลเทพนคร อำเภอเมืองจังหวัดกำแพงเพชร ที่ดำเนินการผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์วัสดุธรรมชาติจากกากกล้วย จำนวน 15 คน

ขอบเขตด้านตัวแปร

1. ความต้องการ และปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อการซื้อผลิตภัณฑ์ที่ได้รับจากการพัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์วัสดุธรรมชาติจากกากกล้วย จังหวัดกำแพงเพชร
2. องค์ประกอบผลิตภัณฑ์วัสดุธรรมชาติจากกากกล้วย ซึ่งประกอบด้วย 1. หน้าที่ใช้สอย (Function) 2. ความงาม (Aesthetics) 3. ความสะดวกในการใช้ (Ergonomics) 4. ความปลอดภัย (Safety) 5. โครงสร้าง (Construction) 6. ราคา (Cost) 7. วัสดุ (Materials) 8. กรรมวิธีการผลิต (Production) และ 9. การขนส่ง (Transportation)
3. รายได้ของเกษตรกรที่เกิดจากการพัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์วัสดุธรรมชาติจากกากกล้วย

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาความต้องการ และปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อการซื้อผลิตภัณฑ์ที่ได้รับจากการพัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์วัสดุธรรมชาติจากกากกล้วย จังหวัดกำแพงเพชร โดยใช้วิธีการ สัมภาษณ์ลูกค้าที่คาดว่าจะซื้อผลิตภัณฑ์ที่ได้รับจากการพัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์วัสดุธรรมชาติจากกากกล้วย จังหวัดกำแพงเพชร โดยผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากสูตรของ โคชเรน (Cochran, 1953) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างเมื่อไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน จากประชากร ร้อยละ 30 ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และยอมให้เกิดความคลาดเคลื่อน ร้อยละ 5 ได้ขนาดตัวอย่าง 323 คน และใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้นหรือแบบแยกประเภท (Stratified Random Sampling) ตามอาชีพ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความต้องการ และปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อการซื้อผลิตภัณฑ์ที่ได้รับจากการพัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์วัสดุธรรมชาติจากกากกล้วย ซึ่งมีข้อมูล 3 ตอน ได้แก่ 1. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม 2. ความต้องการซื้อผลิตภัณฑ์ที่ได้รับจากการพัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์วัสดุธรรมชาติจากกากกล้วย 3. ปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อการซื้อผลิตภัณฑ์ที่ได้รับจากการพัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์วัสดุธรรมชาติจากกากกล้วย จังหวัดกำแพงเพชร ทั้งนี้ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่านตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหา และนำแบบสอบถามไปทดลองสอบถามกับลูกค้าที่คาดว่าจะซื้อผลิตภัณฑ์ที่ได้รับจากการพัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์วัสดุธรรมชาติจากกากกล้วย จังหวัดตาก จำนวน 35 คน เพื่อนำมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ 0.86 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์วัสดุธรรมชาติจากกากกล้วยให้กับเกษตรกร จังหวัดกำแพงเพชร ผู้ให้ข้อมูล คือ ตัวแทนหรือบุคลากรของเกษตรกรผู้ปลูกกล้วย ตำบลเทพนคร อำเภอเมืองจังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 25 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์วัสดุธรรมชาติจากกากกล้วย จำนวน 5 คนใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการอบรมเชิงปฏิบัติการ และการประเมินองค์ประกอบของผลิตภัณฑ์วัสดุธรรมชาติจากกากกล้วย โดยใช้แบบสอบถามประเมิน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนที่ 3 ศึกษารายได้ของเกษตรกรที่เกิดจากการพัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์วัสดุธรรมชาติจากกากกล้วย ผู้ให้ข้อมูล คือ ตัวแทนหรือบุคลากรของเกษตรกรผู้ปลูกกล้วย ตำบลเทพนคร อำเภอเมืองจังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 15 คน ใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) จากผู้ที่ผ่านการอบรมเชิงปฏิบัติการในขั้นตอนที่ 2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาความต้องการ และปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อการซื้อผลิตภัณฑ์ที่ได้รับจากการพัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์วัสดุธรรมชาติจากกากกล้วย จังหวัดกำแพงเพชร พบว่า

1.1 ความต้องการและพฤติกรรมที่คาดว่าจะทำการซื้อผลิตภัณฑ์ที่ทำจากวัสดุธรรมชาติจากกากกล้วย พบว่า รู้จักผลิตภัณฑ์ที่ทำจากวัสดุเส้นใยธรรมชาติจากพืชที่เป็นกากกล้วย ร้อยละ 69.97 ประเภทวัสดุเส้นใยธรรมชาติจากพืชที่นำมาทำภาชนะที่รู้จัก ส่วนใหญ่ เป็นกากกล้วย ร้อยละ 63.16 รองลงมาเป็นผักตบชวา ร้อยละ 56.04 ประเภทวัสดุเส้นใยธรรมชาติจากพืชที่สนใจมากที่สุดคือกากกล้วยเป็นส่วนใหญ่ ร้อยละ 48.30 รองลงมาเป็นผักตบชวา ร้อยละ 25.08 ความสนใจ / มีความต้องการต่อผลิตภัณฑ์ที่ทำจากวัสดุธรรมชาติ “กากกล้วย” ส่วนใหญ่ความสนใจ / มีความต้องการ ร้อยละ 84.52 ประเภทผลิตภัณฑ์ที่ทำจากวัสดุธรรมชาติ “กากกล้วย” ที่มีความสนใจ / มีความต้องการ ส่วนใหญ่คือถ้วย ชาม จาน ร้อยละ 54.49 รองลงมาคือกล่องใส่ของ ร้อยละ 41.49 และกระเป๋าร้อยละ 38.39 คุณสมบัติที่ใช้พิจารณาในการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ที่ทำจากวัสดุธรรมชาติ “กากกล้วย” ส่วนใหญ่พิจารณาจากรูปทรง ร้อยละ 68.11 รองลงมาพิจารณาราคา ร้อยละ 57.59 และพิจารณาวัสดุ ร้อยละ 47.06 เหตุผลที่ท่านเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ที่ทำจากวัสดุธรรมชาติ “กากกล้วย” ส่วนใหญ่ วัสดุมีความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ร้อยละ 49.54 รองลงมา ต้องการส่งเสริมรายได้แก่กลุ่มผู้ผลิตหรือชุมชน ร้อยละ 24.15

1.2 ปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ที่ได้รับจากการพัฒนา และออกแบบผลิตภัณฑ์วัสดุธรรมชาติจากกากกล้วย แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ที่ได้รับจากการพัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์วัสดุธรรมชาติจากกากกล้วย

				(n = 323)
รายการ		$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความสำคัญ
ด้านผลิตภัณฑ์				
1	ผลิตภัณฑ์วัสดุธรรมชาติจากกากกล้วยมีความหลากหลาย	4.20	.65	มาก
2	ความแข็งแรง ทนทานของผลิตภัณฑ์วัสดุธรรมชาติจากกากกล้วย	4.11	.78	มาก
3	รูปแบบของผลิตภัณฑ์วัสดุธรรมชาติจากกากกล้วย	4.17	.68	มาก
4	ความสวยงาม ของผลิตภัณฑ์วัสดุธรรมชาติจากกากกล้วย	4.27	.73	มาก
5	ความประณีต ของผลิตภัณฑ์วัสดุธรรมชาติจากกากกล้วย	4.26	.67	มาก
6	ความปลอดภัย ของผลิตภัณฑ์วัสดุธรรมชาติจากกากกล้วย	4.37	.77	มาก
รวมค่าเฉลี่ยด้านผลิตภัณฑ์		4.23	.49	มาก
ด้านราคา				
7	ระดับราคาเหมาะสมกับคุณภาพของผลิตภัณฑ์วัสดุธรรมชาติจากกากกล้วย	4.31	.74	มาก
8	ระดับราคาผลิตภัณฑ์วัสดุธรรมชาติจากกากกล้วย อยู่ในระดับที่สามารถยอมรับได้	4.32	.71	มาก
9	ระดับราคาผลิตภัณฑ์วัสดุธรรมชาติจากกากกล้วย มีความหลากหลาย	4.27	.74	มาก
รวมค่าเฉลี่ยด้านราคา		4.30	.59	มาก
ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย				
10	ความสะดวกในการเข้าถึงสถานที่การจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์วัสดุธรรมชาติจากกากกล้วย	4.13	.80	มาก
11	จำหน่ายผลิตภัณฑ์วัสดุธรรมชาติจากกากกล้วยรับคำสั่งซื้อและส่งมอบสินค้าให้ผู้ซื้อ (Delivery) โดยผู้ซื้อไม่ต้องมาที่สถานที่จำหน่ายด้วยตนเอง	4.13	.81	มาก
12	มีระบบการจัดจำหน่ายผ่านออนไลน์ สำหรับจำหน่ายผลิตภัณฑ์วัสดุธรรมชาติจากกากกล้วย	4.27	.78	มาก
รวมค่าเฉลี่ยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย		4.17	.66	มาก

ตารางที่ 1 (ต่อ)

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความสำคัญ
ด้านการส่งเสริมการตลาด			
13 ผลิตภัณฑ์วัสดุธรรมชาติจากกากกล้วย สามารถต่อราคาได้	4.15	.87	มาก
14 มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์วัสดุธรรมชาติจากกากกล้วย ผ่านสื่อที่หลากหลาย	4.24	.80	มาก
15 การจัดกิจกรรมและการสร้างประสบการณ์ให้ผู้ซื้อ ได้มีประสบการณ์ในการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์วัสดุธรรมชาติจากกากกล้วย	4.26	.71	มาก
16 กิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อส่งเสริมการตลาด เช่น กิจกรรมต่าง ๆ หรือ นิทรรศการในช่วงเทศกาลต่าง ๆ สำหรับการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์วัสดุธรรมชาติจากกากกล้วย	4.24	.64	มาก
17 การประชาสัมพันธ์ ถึงประโยชน์ของการนำวัสดุธรรมชาติจากกากกล้วยมาสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์	4.31	.63	มาก
18 การทำการตลาดทางตรง ใช้อีเมล อินเทอร์เน็ต โทรศัพท์ ในการติดต่อสื่อสารโดยตรงกับลูกค้า	4.22	.77	มาก
รวมค่าเฉลี่ยด้านการส่งเสริมการตลาด	4.23	.48	มาก
รวมค่าเฉลี่ยปัจจัยทางด้านการตลาด	4.24	.46	มาก

จากตารางที่ 1 ปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ที่ได้รับจากการพัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์วัสดุธรรมชาติจากกากกล้วย ภาพรวม พบว่า มีผลต่อการตัดสินใจซื้ออยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.24) เมื่อพิจารณาจัดอันดับตามปัจจัยทางการตลาด สามารถจัดอันดับได้ดังนี้

อันดับที่ 1 ปัจจัยทางการตลาดด้านผลิตภัณฑ์ในประเด็น ความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์วัสดุธรรมชาติจากกากกล้วย มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ที่ได้รับจากการพัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์วัสดุธรรมชาติจากกากกล้วย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.37)

อันดับที่ 2 ปัจจัยทางการตลาดด้านราคา ในประเด็น ระดับราคาผลิตภัณฑ์วัสดุธรรมชาติจากกากกล้วย อยู่ในระดับที่สามารถยอมรับได้ มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ที่ได้รับจากการพัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์วัสดุธรรมชาติจากกากกล้วย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.32)

อันดับที่ 3 ปัจจัยทางการตลาดด้านราคา ในประเด็น ระดับราคาเหมาะสมกับคุณภาพของผลิตภัณฑ์วัสดุธรรมชาติจากกากกล้วย และปัจจัยทางการตลาดด้านการส่งเสริมการตลาด ในประเด็น การประชาสัมพันธ์ถึงประโยชน์ของการนำวัสดุธรรมชาติจากกากกล้วยมาสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ที่ได้รับจากการพัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์วัสดุธรรมชาติจาก กากกล้วย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.31)

อันดับที่ 4 ปัจจัยทางการตลาดด้านผลิตภัณฑ์ ในประเด็น ความสวยงามของผลิตภัณฑ์วัสดุธรรมชาติจากกาบกล้วย ปัจจัยด้านราคา ในประเด็น ระดับราคาผลิตภัณฑ์วัสดุธรรมชาติจากกาบกล้วย มีความหลากหลาย ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ประเด็นมีระบบการจัดจำหน่ายผ่านออนไลน์ สำหรับจำหน่ายผลิตภัณฑ์วัสดุธรรมชาติจากกาบกล้วย มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ที่ได้รับจากการพัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์วัสดุธรรมชาติจากกาบกล้วย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.27)

อันดับที่ 5 ปัจจัยทางการตลาดด้านผลิตภัณฑ์ ในประเด็น ความประณีตของผลิตภัณฑ์วัสดุธรรมชาติจากกาบกล้วย และปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด ประเด็น การจัดกิจกรรมและการสร้างประสบการณ์ให้ผู้ซื้อได้มีประสบการณ์ในการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์วัสดุธรรมชาติจากกาบกล้วย มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ที่ได้รับจากการพัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์วัสดุธรรมชาติจากกาบกล้วย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.26)

อันดับที่ 6 ปัจจัยทางการตลาดด้านการส่งเสริมการตลาด ในประเด็น มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์วัสดุธรรมชาติจากกาบกล้วย ผ่านสื่อที่หลากหลาย และประเด็นกิจกรรม ที่จัดขึ้นเพื่อส่งเสริมการตลาด เช่น กิจกรรมต่าง ๆ หรือนิทรรศการในช่วงเทศกาลต่าง ๆ สำหรับการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์วัสดุธรรมชาติจากกาบกล้วย มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ที่ได้รับจากการพัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์วัสดุธรรมชาติจากกาบกล้วย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.24)

2. ผลการพัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์วัสดุธรรมชาติจากกาบกล้วยของเกษตรกรจังหวัดกำแพงเพชร ดำเนินการดังนี้

การลอกกาบกล้วยเพื่อเป็นวัตถุดิบในการผลิตถ้วย จานและการประยุกต์ใช้ โดย

2.1 การเลือกสายพันธุ์กล้วย จะทำการเลือก กล้วยน้ำว้า มีคุณสมบัติมีลักษณะลำต้นขนาดใหญ่ ส่งผลให้กาบกล้วยมีขนาดใหญ่ มี ลวดลายและสีสวย หรือ กล้วยตานี มีคุณสมบัติยางน้อย สีขาวสะอาด เมื่อลอกกาบกล้วยจะแห้งเร็ว อีกทั้งมีลวดลายและสีสวย

2.1.1 การลอกกาบกล้วย

ขั้นที่ 1 เลือกต้นกล้วยที่ออกเครือแล้ว มีต้นขนาดใหญ่ ตัดแบ่งเป็นท่อน มีความยาวท่อนละ 70 เซนติเมตร หรือ 100 เซนติเมตร ตัดพักไว้ 2-3 วัน เพื่อให้น้ำยางจากกาบกล้วยไหลจนแห้ง

ขั้นที่ 2 ใช้มือลูบหารอยต่อของกาบกล้วย และลอกออกมาเป็นแผ่น ๆ

ขั้นที่ 3 ใช้มีดปลายแหลมลอกเอาเปลือกแข็งที่กาบกล้วยออกครึ่งหนึ่ง กรีดออกโดยเว้นพื้นที่ริมกาบกล้วยไว้ 1 เซนติเมตร หากต้องการกรีดแบบหนาให้กรีดแค่เปลือกแข็งออก

ขั้นที่ 4 นำกาบกล้วยที่ลอกแล้ว ไปตากแดดโดยพลิกตากด้านนอกกาบ โดยหนีบริมกาบไว้ทั้ง 2 ด้าน ประมาณ 1-2 แดง

ขั้นที่ 5 นำกาบกล้วยที่ผ่านการตากแล้ว มารีดด้วยเตารีด ความร้อนเบอร์ 2 รีดด้านนอกของกาบ ห้ามรีดด้านใน เพราะจะทำให้แว็กซ์ที่เคลือบกาบเสียหายได้

ขั้นที่ 6 เก็บกาบกล้วยที่รีดแล้วใส่กล่องป้องกันความชื้น

2.1.2 การนำกากกล้วยไปขึ้นรูปเป็นภาชนะ

- ขั้นที่ 1 นำกากกล้วยมาวางไขว้กัน ทากาวแป้งเปียก
- ขั้นที่ 2 วางกากกล้วยที่ทาแป้งเปียกแล้วบนเครื่องขึ้นรูป กดด้วยความร้อนประมาณ 1-2 นาที
- ขั้นที่ 3 นำภาชนะกากกล้วยไปตากแดด หรือทอดซ้ำอีกครั้ง ตัดแต่งขอบให้สวยงาม
- ขั้นที่ 4 จัดเก็บภาชนะถ้วย จานกากกล้วยใส่กล่อง

ภาพที่ 1 แสดงภาพภาชนะกากกล้วย

2.3 แท็กสำหรับติดภาชนะกากกล้วย เพื่อส่งเสริมการตลาดให้ลูกค้าได้สั่งซื้อภาชนะจากกากกล้วยภายใต้ชื่อ “อิมสุข” ถ้วยจานกากกล้วย และมีเบอร์โทรศัพท์ให้ผู้ซื้อได้ติดต่อสั่งซื้อได้

ภาพที่ 2 แสดงภาพแท็กสำหรับติดภาชนะกากกล้วย

2.4 ผลการประเมินองค์ประกอบของผลิตภัณฑ์วัสดุธรรมชาติจากกากกล้วย แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบผลิตภัณฑ์ภาชนะวัสดุธรรมชาติจากกากกล้วย

(n = 5)			
รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
ด้านหน้าที่และประโยชน์ใช้สอย			
1 ผลิตภัณฑ์ภาชนะจากกากกล้วยมีความแข็งแรง ที่สามารถนำไปใช้ในการบรรจุอาหาร	4.80	.44	มากที่สุด
2 ผลิตภัณฑ์ภาชนะจากกากกล้วยมีความสะดวกต่อการใช้งาน	4.40	.54	มาก
รวมค่าเฉลี่ย	4.60	.44	มากที่สุด
ด้านความงาม (Aesthetics)			
1 รูปทรงผลิตภัณฑ์ภาชนะจากกากกล้วยความสวยงาม	4.80	.44	มากที่สุด
2 ผลิตภัณฑ์ภาชนะจากกากกล้วยสามารถผลิตภาชนะได้หลากหลายรูปแบบ	4.20	.83	มาก
3 ผลิตภัณฑ์ภาชนะจากกากกล้วยมีสีที่เหมาะสมสวยงาม	4.20	.83	มาก
4 ผลิตภัณฑ์ภาชนะจากกากกล้วยสามารถจูงใจผู้ซื้อได้เป็นอย่างดี	4.40	.54	มาก
รวมค่าเฉลี่ย	4.40	.51	มาก
ด้านความสะดวกในการใช้(Ergonomics)			
1 ผลิตภัณฑ์ภาชนะจากกากกล้วยมีความสะดวกในการบรรจุอาหารทั้งคาวหวาน	4.80	.44	มากที่สุด
2 ผลิตภัณฑ์ภาชนะจากกากกล้วยมีความสะดวกในการจัดเก็บ	4.80	.44	มากที่สุด
รวมค่าเฉลี่ย	4.80	.44	มากที่สุด
ด้านความปลอดภัย (Safety)			
1 ผลิตภัณฑ์ภาชนะจากกากกล้วยมีอัตราการเสี่ยงของการเป็นวัสดุธรรมชาติที่รักษาสีแฉดล้น	5.00	.00	มากที่สุด
2 ผลิตภัณฑ์ภาชนะจากกากกล้วยมีอัตราการเสี่ยงของการเป็นผลิตภัณฑ์ที่ปลอดภัย	4.80	.44	มากที่สุด
3 ผลิตภัณฑ์ภาชนะจากกากกล้วยสามารถเพิ่มมูลค่าให้กับวัสดุธรรมชาติ	5.00	.00	มากที่สุด
รวมค่าเฉลี่ย	4.93	.14	มากที่สุด

ตารางที่ 2 (ต่อ)

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
ด้านโครงสร้าง (Construction)			
1 ผลิตภัณฑ์ภาชนะจากกากกล้วยมีโครงสร้างที่เหมาะสมกับการบรรจุอาหาร	4.80	.44	มากที่สุด
2 ผลิตภัณฑ์ภาชนะจากกากกล้วยมีโครงสร้างที่แข็งแรง	4.20	.44	มาก
3 ผลิตภัณฑ์ภาชนะจากกากกล้วยมีโครงสร้างที่เป็นเสมือนงานศิลปะที่ทำจากธรรมชาติ	4.60	.54	มากที่สุด
รวมค่าเฉลี่ย	4.53	.29	มากที่สุด
ด้านราคา (Cost)			
1 ผลิตภัณฑ์ภาชนะจากกากกล้วยมีระดับราคาที่เหมาะสมกับการเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชน	4.20	.83	มาก
2 ผลิตภัณฑ์ภาชนะจากกากกล้วยมีระดับราคาที่สามารถตอบสนองกับกลุ่มตลาดเป้าหมายที่มีความต้องการผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติ	4.80	.44	มากที่สุด
รวมค่าเฉลี่ย	4.50	.61	มาก
ด้านวัสดุ (Materials)			
1 ผลิตภัณฑ์ภาชนะจากกากกล้วยผลิตจากวัสดุที่เป็นต้นผลไม้ธรรมชาติ หาได้ง่าย	4.80	.44	มากที่สุด
2 ผลิตภัณฑ์ภาชนะจากกากกล้วยผลิตจากวัสดุที่เหลือทิ้ง (กากกล้วย ต้นกล้วย) ทำให้เกิดมูลค่า	5.00	.00	มากที่สุด
3 ผลิตภัณฑ์ภาชนะจากกากกล้วยผลิตจากวัสดุที่มีความปลอดภัยต่อผู้ใช้และรักษาธรรมชาติ	5.00	.00	มากที่สุด
รวมค่าเฉลี่ย	4.93	.14	มากที่สุด
ด้านกรรมวิธีการผลิต (Production)			
1 ผลิตภัณฑ์ภาชนะจากกากกล้วยมีกรรมวิธีการผลิตที่ง่ายต่อการผลิต	4.40	.54	มาก
2 ผลิตภัณฑ์ภาชนะจากกากกล้วยใช้กรรมวิธีการผลิตที่สะดวกและประหยัด	4.60	.54	มากที่สุด
3 ผลิตภัณฑ์ภาชนะจากกากกล้วยสามารถเพิ่มมูลค่าให้กับวัสดุที่เหลือทิ้งให้มีมูลค่าเพิ่ม	5.00	.00	มากที่สุด
รวมค่าเฉลี่ย	4.66	.33	มากที่สุด

ตารางที่ 2 (ต่อ)

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
ด้านการขนส่ง (Transportation)			
1 ผลกระทบภาระจากกบกล้วยี่มีความสะดวกในการขนส่ง	4.80	.44	มากที่สุด
2 ผลกระทบภาระจากกบกล้วยี่มีน้ำหนักเบาส่งผลให้ต้นทุนการขนส่งที่ต่ำ	4.80	.44	มากที่สุด
รวม	4.80	.44	มากที่สุด
รวมค่าเฉลี่ยทั้ง 9 ด้าน	4.66	.32	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 ผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบผลิตภัณฑ์ภาระงานวัสดุธรรมชาติจากกบกล้วยี่ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.66) สามารถจัดอันดับองค์ประกอบได้ดังนี้

อันดับที่ 1 องค์ประกอบด้านวัสดุ (Materials) และด้านความปลอดภัย (Safety) มีความเหมาะสม รวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.93)

อันดับที่ 2 องค์ประกอบด้านความสะดวกในการใช้ (Ergonomics) และด้านการขนส่ง (Transportation) มีความเหมาะสม รวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.80)

อันดับที่ 3 องค์ประกอบด้านกรรมวิธีการผลิต (Production) มีความเหมาะสม รวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.66)

อันดับที่ 4 องค์ประกอบ ด้านหน้าที่และประโยชน์ใช้สอย มีความเหมาะสม รวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.60)

อันดับที่ 5 องค์ประกอบด้านโครงสร้าง (Construction) มีความเหมาะสม รวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.53)

อันดับที่ 6 องค์ประกอบด้านราคา (Cost) มีความเหมาะสมรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.50)

อันดับที่ 7 องค์ประกอบด้านความงาม (Aesthetics) มีความเหมาะสม รวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.40)

3. ผลการศึกษารายได้ของเกษตรกรที่เกิดจากการพัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์วัสดุธรรมชาติจากกบกล้วยี่โดยเกษตรกรได้รับรายได้ ดังนี้

3.1 รายได้จากการขายกบกล้วยี่ตากแห้งขนาดมาตรฐาน ความกว้างของกบกล้วยี่ตากแห้ง 13 เซนติเมตร มีความยาว 60 เซนติเมตร ราคากบละ 1 บาท (1 ตันกล้วยี่ได้กบกล้วยี่ 2 ท่อน ๆ ละ 40-50 กาบ) ดังนั้น เกษตรกรจะได้รายได้จากการลอกกบกล้วยี่และตากกบกล้วยี่ สัปดาห์ละ 2,000 ขึ้น ๆ ละ 1 บาท จะได้รายได้ต่อเดือนในการขายกบกล้วยี่ตากแห้ง 8,000 บาท เป็นอย่างต่ำ

3.2 รายได้จากการขายภาชนะบรรจุอาหารจากกากกล้วย ได้รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ประมาณ 8,000 – 12,000 บาท ซึ่งจากงานวิจัยครั้งนี้ เป็นจุดเริ่มต้น หรือต้นแบบในการทำภาชนะบรรจุอาหารจากกากกล้วย จำหน่าย อีกทั้งเกษตรกรสามารถใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาความต้องการและปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ที่ได้รับจากการพัฒนา และออกแบบผลิตภัณฑ์วัสดุธรรมชาติจากกากกล้วย พบว่า ผู้บริโภครู้จักผลิตภัณฑ์ที่ทำจากวัสดุเส้นใยธรรมชาติจากพืชที่เป็นกากกล้วย ประเภทวัสดุเส้นใยธรรมชาติจากพืชที่นำมาทำภาชนะที่รู้จักคือกากกล้วยและผักตบชวา ประเภทวัสดุเส้นใยธรรมชาติจากพืชที่สนใจมากที่สุดคือกากกล้วย มีความสนใจ / มีความต้องการต่อผลิตภัณฑ์ที่ทำจากวัสดุธรรมชาติ “กากกล้วย” ที่ผลิตเป็นถ้วย ชาม จาน กล่องใส่ของ และกระเป๋าคูณสมบัติที่ใช้พิจารณาในการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ที่ทำจากวัสดุธรรมชาติ “กากกล้วย” พิจารณาจากรูปร่าง ราคา และวัสดุที่ใช้ในการผลิต เหตุผลที่เลือกซื้อผลิตภัณฑ์ที่ทำจากวัสดุธรรมชาติ “กากกล้วย” เป็นวัสดุมีความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และต้องการส่งเสริมรายได้แก่กลุ่มผู้ผลิตหรือชุมชน ปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้ออยู่ในระดับมาก โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลจัดเรียงลำดับได้ดังนี้ อันดับที่ 1 ด้านผลิตภัณฑ์ ในประเด็น ความปลอดภัย ความสวยงาม ความประณีต ของผลิตภัณฑ์วัสดุธรรมชาติจากกากกล้วย อันดับที่ 2 ด้านราคา ในประเด็น ราคาส่งที่สามารถยอมรับได้ ราคาเหมาะสมกับคุณภาพ อันดับที่ 3 ด้านการส่งเสริมการตลาด ในประเด็นการประชาสัมพันธ์ถึงประโยชน์ของการนำวัสดุธรรมชาติจากกากกล้วยมาสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ การจัดกิจกรรมและการสร้างประสบการณ์ให้ผู้ซื้อได้มีประสบการณ์ในการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์วัสดุธรรมชาติจากกากกล้วยมีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ วัสดุธรรมชาติจากกากกล้วย ผ่านสื่อที่หลากหลาย กิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อส่งเสริมการตลาด เช่น กิจกรรมต่าง ๆ หรือนิทรรศการในช่วงเทศกาลต่าง ๆ สำหรับการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์วัสดุธรรมชาติจากกากกล้วย อันดับที่ 4 ด้านช่องทางจัดจำหน่าย ในประเด็นมีระบบการจัดจำหน่ายผ่านออนไลน์ สำหรับจำหน่ายผลิตภัณฑ์วัสดุธรรมชาติจากกากกล้วย รับคำสั่งซื้อและส่งมอบสินค้าให้ถึงผู้ซื้อ (Delivery) สอดคล้องกับงานวิจัยของ โคศิษฐา แดงตา ปาณิสรา คงปัญญา และอำพล ชะโยมชัย (2563) พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่สำคัญ ได้แก่ ราคา คุณภาพ และความปลอดภัยต่อสุขภาพ ส่วนแรงจูงใจที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ ได้แก่ ความต้องการบริโภคอาหารที่ปลอดภัย และความต้องการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม อีกทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณฐมน ทรัพย์บุญโต, รสริน จอห์นสัน, นพรัตน์ เตชะพันธ์รัตน์กุล, และมงคลกร ศรีวิชัย (2565) พบว่า ด้านผลิตภัณฑ์ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับภาชนะที่ผลิตจากวัสดุธรรมชาติ รูปแบบของภาชนะมีความสะดวกง่ายต่อการใช้ พัฒนาการออกผลิตภัณฑ์ดัดแปลงในรูปแบบต่าง ๆ ให้เพิ่มมากขึ้นเพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้เพิ่มมากขึ้น ด้านราคาผู้บริโภคให้ความสำคัญกับราคาส่งที่มีความเหมาะสม ด้านช่องทางการจัดจำหน่ายผู้บริโภคให้ความสำคัญกับจุดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ควรมีการแสดงป้ายและรายละเอียดวัสดุที่ใช้ในการผลิตภาชนะ ด้านการส่งเสริมทางการตลาดผู้บริโภคให้ความสำคัญกับภาชนะที่ผลิตจากวัสดุธรรมชาติควรมีการจัดงานแสดงสินค้าตามสถานที่ต่าง ๆ

ผลการวิจัยผลิตภัณฑ์วัสดุธรรมชาติจากกากกล้วยที่ได้รับการพัฒนาเป็นถ้วย ชามที่ใช้วัสดุจากกากกล้วย น้ำว้าและกล้วยตานี ซึ่งมีคุณสมบัติลำต้นขนาดใหญ่ ส่งผลให้กากกล้วยมีขนาดใหญ่ มีลวดลายและสีสวยหรือ กล้วยตานี มีคุณสมบัติยางน้อย สีขาวสะอาด เมื่อลอกกากกล้วยจะแห้งเร็ว อีกทั้งมีลวดลายและสีสวยผ่าน กระบวนการลอกกากกล้วย ตากกากกล้วย และนำไปอัดเป็นถ้วยชาม ภายใต้ชื่อ “อิมสุข ถ้วยจานกากกล้วย” ผลการประเมินองค์ประกอบของผลิตภัณฑ์วัสดุธรรมชาติจากกากกล้วย ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งประกอบด้วย องค์ประกอบด้านวัสดุ (Materials) ด้านความปลอดภัย (Safety) ด้านความสะดวกในการใช้ (Ergonomics) ด้านการขนส่ง (Transportation) ด้านกรรมวิธีการผลิต (Production) ด้านหน้าที่และประโยชน์ ใช้สอย ด้านโครงสร้าง (Construction) มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนองค์ประกอบด้านราคา (Cost) ด้านความงาม (Aesthetics) มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ บุชรา สร้อยระย้า, ชมกฤษณ์ เพ็ญพิภพ, ดวงกมล ตั้งสฤติพร, รัชชา ศิริพันธ์ และประภาพรพรณ์ ชีรมงคล (2554) พบว่า บรรจุภัณฑ์ที่ พัฒนาขึ้นนั้นสามารถย่อยสลายได้ตามธรรมชาติ และสามารถปกป้องสินค้าเกษตรอินทรีย์จากความเสียหายได้ดี ซึ่งผลจากการวิจัย แสดงให้เห็นว่าการพัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์จากวัสดุธรรมชาติมีความสำคัญต่อการ พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืน ผู้ผลิตและนักออกแบบควรมุ่งเน้นพัฒนาผลิตภัณฑ์จากวัสดุธรรมชาติที่มี คุณภาพสูง สวยงาม ใช้งานได้จริง และมีความยั่งยืน เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคและช่วยอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม งานวิจัยของ วรณิภัก สหสมโชค, รัฐไท พรเจริญ และสุพรรณ สมไทย (2556) ทำวิจัย การพัฒนา ต้นแบบผลิตภัณฑ์กลุ่มของที่ระลึกประเภทของใช้และของตกแต่งบ้านจากวัสดุธรรมชาติประกอบกับวัสดุที่เหลือใช้ จากการผลิต ในจังหวัดปทุมธานี พบว่า ผลิตภัณฑ์ที่พัฒนาขึ้นนั้นได้รับความนิยมจากผู้บริโภค เนื่องจากมีความ สวยงาม โดดเด่น แปลกใหม่ และมีความยั่งยืน

ผลการวิจัยรายได้ของเกษตรกรที่เกิดจากการพัฒนาและออกแบบ ผลิตภัณฑ์วัสดุธรรมชาติจากกากกล้วย โดยเกษตรกรได้รับรายได้ คือ 1. รายได้จากการจำหน่ายกากกล้วยตากแห้งขนาด มาตรฐาน ความกว้างของกาก กล้วยตากแห้ง 13 เซนติเมตร มีความยาว 60 เซนติเมตร ราคาากละ 1 บาท (1 ต้นกล้วยได้กากกล้วย 2 ท่อน ๆ ละ 40-50 กาบ) ดังนั้น เกษตรกรจะได้รายได้จากการลอกกากกล้วยและตากกากกล้วย สัปดาห์ละ 2,000 ขึ้น ๆ ละ 1 บาท จะได้รายได้ต่อเดือนในการขายกากกล้วยตากแห้ง 8,000 บาทเป็นอย่างต่ำ 2. รายได้จากการขาย ภาชนะบรรจุอาหารจากกากกล้วย ได้รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ประมาณ 8,000 – 12,000 บาท ซึ่งเป็นรายได้ที่เพิ่มขึ้น ร้อยละ 80-100 จากการจำหน่ายกากกล้วยและภาชนะที่พัฒนาจากกากกล้วย แทนที่จะตัดทิ้งไป ซึ่งจากงานวิจัย ครั้งนี้ เป็นเพียงจุดเริ่มต้น หรือต้นแบบในการทำภาชนะบรรจุอาหารจากกากกล้วยจำหน่าย อีกทั้งเกษตรกร สามารถใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิตพนธ์ ชุมเกตุ (2560) พบว่า ทำให้เศรษฐกิจของ คนในชุมชนแข็งแรงขึ้น นำรายได้ให้กับชาวบ้านมากยิ่งขึ้น สำหรับแนวทางการจัดการผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญา ท้องถิ่นของชุมชนมุสลิม สามารถแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ส่วนแรกคือ การเพิ่มมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ชุมชน ที่ประกอบด้วย การเรียนรู้ภูมิปัญญา การรวมกลุ่ม และการเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ส่วนที่สอง คือ กระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน โดยพิจารณาถึงทุนของชุมชน และส่วนที่ 3 เป็นการจัดการชุมชนเพื่อรองรับ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ ที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน และระบบการเรียนรู้โดยมีภูมิปัญญา ท้องถิ่นเป็นแกนกลาง สรุปได้ว่า เมื่อเกษตรกร หรือชุมชนได้เข้ารับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนส่งผลต่อชุมชนและ

เกษตรกร คือ การเพิ่มรายได้และสร้างงาน การยกระดับคุณภาพชีวิต การอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนจึงเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนอย่างยั่งยืน

องค์ความรู้จากการวิจัยสู่การพัฒนา

1. การวิจัยการพัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์วัสดุธรรมชาติจากกากกล้วยครั้งนี้ ทำให้ได้รับองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการนำกากกล้วยที่เหลือจากการตัดเครื่องกล้วยไปแล้วมาใช้ประโยชน์ในการทำผลิตภัณฑ์ หรือนำมาตากเพื่อจำหน่ายให้กับธุรกิจที่สั่งซื้อไปเพื่อผลิตเป็นผลิตภัณฑ์อีกต่อหนึ่ง
2. ผลการวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปสู่การนำวัสดุธรรมชาติชนิดอื่น ๆ ที่จะนำมาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ได้ เช่น กาบไผ่ ใบสั๊ก เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

การพัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์วัสดุธรรมชาติจากกากกล้วยในครั้งนี้ จะเป็นประโยชน์แก่เกษตรกร ผู้ปลูกกล้วย กลุ่มวิสาหกิจชุมชน รวมทั้งหน่วยงานผู้ดูแลเกษตรกร สามารถนำกระบวนการออกแบบผลิตภัณฑ์วัสดุธรรมชาติจากกากกล้วยไปประยุกต์ใช้กับพื้นที่ชุมชนที่มีผลการทำสวนกล้วยต่อไป

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์วัสดุธรรมชาติจากพืชชนิดอื่น ๆ โดยการนำอัตลักษณ์ชุมชนมาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อผลิตภัณฑ์ของชุมชนออกแบบให้สอดคล้องกับวิถีชุมชนที่เรียบง่าย และไม่ซับซ้อน ในลักษณะผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ด้วยตนเองได้ และพร้อมนำมาใช้งานและสามารถนำภูมิปัญญาท้องถิ่นในการสร้างสรรค์ให้เกิดความแตกต่างอย่างเป็น อัตลักษณ์ของชุมชน

เอกสารอ้างอิง

- กฤตณัฐ มีประมูล ,พัชรพล แก้วเกษ และสรรเพชญ์ สุรกุล. (2559). *กระดาษกล้วย*. สืบค้น 25 มีนาคม 2566, จาก http://bananapaperslbsg.blogspot.com/2016/08/blog-post_22.html.
- จิตพนธ์ ชุมเกต. (2560). *การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการชุมชนอย่างยั่งยืนของชุมชนไทยมุสลิม อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ณฐมน ทรัพย์บุญโต, รสริน จอห์นสัน, นพรัตน์ เตชะพันธ์รัตนกุล, และมงคลกร ศรีวิชัย. (2565). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเลือกซื้อภาชนะที่ผลิตจากวัสดุธรรมชาติของผู้บริโภคในจังหวัดเชียงใหม่. *วารสารบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี*, 11(2), 33-53.
- ทัศนา ทรัพย์มีชัย. (2565). *ภาชนะจากธรรมชาติ*. สืบค้น 25 มีนาคม 2566, จาก <https://petromat.org/home/natural-food-container/>.

- บุษรา สร้อยระย้า, ชมภูณูช เพื่อนพิภพ, ดวงมล ตั้งสฤติพร, รัชชา คิริพันธุ์ และ ประพาฬภรณ์ ชีรมงคล. (2554). การพัฒนาบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมจากเส้นใยกล้วยสำหรับบรรจุผลิตภัณฑ์อาหารสำเร็จรูป. *วารสารวิชาการและวิจัย มทร.พระนคร สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีกรุงเทพฯ*, 7(1), 1-24
- มลสุดา ลิ่วไสย. (2556). การผลิตภาชนะย่อยสลายได้ทางชีวภาพจากกากกล้วย. *วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี*.
- รุจเรชา วิทยาทนกุล. (2557). การพัฒนาแบบจำลองเครือข่ายสังคมเพื่อการเพิ่มผลผลิตงานวิจัยในมหาวิทยาลัย *วิจัยไทย*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วรรณิภา สหสมโชค, รัฐไท พรเจริญ, และสุพรรณ สมไทย. (2556). การออกแบบพัฒนาต้นแบบผลิตภัณฑ์กลุ่ม ของที่ระลึก ประเภทของใช้และของตกแต่งบ้าน จากวัสดุธรรมชาติประกอบกับวัสดุที่เหลือใช้จากการผลิต ในจังหวัดปทุมธานี. *วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร*, 8(1), 143-154.
- โตศิษฐา แดงตา, ปาณิสรา คงปัญญา และ อำพล ชะโยมชัย. (2563). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดและ แรงจูงใจที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ เกษตรอินทรีย์ของผู้บริโภคในจังหวัดเพชรบูรณ์. *วารสารวิชาการและวิจัยมหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*, 10(3), 41-54.
- สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร. (2562). *ฐานข้อมูลท้องถิ่นจังหวัด กำแพงเพชรและตาก*. สืบค้น 25 มีนาคม 2566, จาก https://arit.kpru.ac.th/ap2/local/?nu=pages&page_id=1216&code_db=610001&code_type=01
- Cochran, W.G. (1953). *Sampling Techniques*. New York: John Wiley & Sons. Inc.,.

แนวทางการส่งเสริมและเผยแพร่ศักยภาพ การใช้สื่อดิจิทัลเพื่อภาวะพหุคูณพลัง ของผู้สูงอายุไทย

GUIDELINES TO PROMOTE AND DISSEMINATE THE POTENTIAL
OF USING DIGITAL MEDIA FOR THE ACTIVE AGING
OF THAI SENIOR CITIZENS

มัทนา ภาคสุวรรณ* และนภาพรณ อาชาเพชร
Mantana pharksuwan* and Napawan archaphet

คณะสารสนเทศและการสื่อสาร มหาวิทยาลัยแม่โจ้
Faculty of Information and Communication, Maejo University

*Corresponding email: mantanadc@gmail.com

แนวทางการส่งเสริมและเผยแพร่ศักยภาพ
การใช้สื่อดิจิทัลเพื่อภาวะพลพลังของผู้สูงอายุไทย
GUIDELINES TO PROMOTE AND DISSEMINATE THE POTENTIAL OF
USING DIGITAL MEDIA FOR THE ACTIVE AGING OF THAI SENIOR CITIZENS

มณฑนา ภาคสุวรรณ* และนภาพรณ อาชาเพชร

Mantana pharksuwan* and Napawan archaphet

คณะสารสนเทศและการสื่อสาร มหาวิทยาลัยแม่โจ้

Faculty of Information and Communication, Maejo University

*Corresponding email: mantanadc@gmail.com

Receives: 16 July 2024, Revised: 13 September 2024, Accepted: 24 September 2024

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1. การเข้าถึงและความสามารถในการใช้สื่อดิจิทัลของผู้สูงอายุ และ 2. การใช้สื่อดิจิทัลเพื่อสร้างภาวะพลพลังของผู้สูงอายุ และ 3. แนวทางการส่งเสริมและเผยแพร่ศักยภาพการใช้สื่อดิจิทัลเพื่อภาวะพลพลังของผู้สูงอายุ ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพและเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก ใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจงเป็นผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไปจำนวน 3 คนที่เป็นอินฟลูเอนเซอร์ (Influencer) มีการใช้สื่อดิจิทัลสื่อใดสื่อหนึ่ง เพื่อสร้างภาวะพลพลังด้านใดด้านหนึ่ง 3 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านการสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว 2. ด้านการมีส่วนร่วมในสังคม และ 3. ด้านการสร้างงานสร้างรายได้ โดยมีผู้ติดตามในสื่อดิจิทัลสื่อใดสื่อหนึ่งอย่างน้อย 5,000 คนขึ้นไป และผู้ให้ข้อมูลหลักต้องเป็นผู้ได้รับรางวัลหรือการยกย่องเชิดชูเกียรติในระดับประเทศขึ้นไป

ผลการวิจัยพบว่าผู้สูงอายุเข้าถึงการใช้อย่างมีประสิทธิภาพและประโยชน์ได้ โดยเรียนรู้การใช้งานจากลูกหลาน หน่วยงานรัฐ หลักสูตรออนไลน์ และศึกษาด้วยตนเอง แรงจูงใจในการผลิตคลิปวิดีโอเกิดจากลูกที่ต้องการให้ผู้สูงอายุมีกิจกรรมทำ ความต้องการสร้างประโยชน์ให้คนในสังคม ฯลฯ ซึ่งเนื้อหาที่ผลิตมาจากความรู้ ประสบการณ์ ความถนัด และความเป็นตัวตน ทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองส่งผลต่อความสัมพันธ์ในครอบครัว การมีส่วนร่วมในสังคมและสร้างรายได้

ผู้วิจัยได้เสนอแนวทางการส่งเสริมและเผยแพร่ศักยภาพการใช้สื่อดิจิทัลเพื่อภาวะพลพลังของผู้สูงอายุไทย โดย 1. ทักษะคิด ความรู้ ประสบการณ์ และความเป็นตัวตนของผู้สูงอายุเป็นต้นทุนที่สร้างภาวะพลพลัง 2. การเชื่อมประสานของคนในครอบครัว 3. การสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐ และ 4. การสนับสนุนจากหน่วยงานภาคเอกชน

คำสำคัญ: ผู้สูงอายุ, สื่อดิจิทัล, พลพลัง

Abstract

This research aimed to study 1. the accessibility and proficiency in using digital media among senior citizens, 2. the use of digital media to foster active aging among senior citizens, and 3. Guidelines to promote and disseminate the potential of using digital media for active aging of senior citizens. The study utilized qualitative research methods, gathering data through in-depth interviews. The study utilized a purposive sampling approach, selecting three senior influencers who actively use at least one form of digital media through online social platforms in one of the following areas: 1. family relationship building, 2. social participation, or 3. income generation. Each influencer has at least 5,000 followers on one digital media platform, and they must have received national recognition or awards.

The results indicate that senior citizens access and utilize smartphones and social media platforms. They learn these technologies from their descendants, governmental agencies, online courses, and self-study. The motivation to produce video content stems from familial encouragement for them to engage in activities, the desire to create social benefits, and other factors. Content produced is based on their knowledge, experiences, skills, and personal identities, helps senior citizens recognize their self-worth, and improves family relationships, social participation, and income generation.

The study offers guidance to promote and disseminate the potential of digital media for enhancing the active aging of Thai senior citizens through: 1. attitudes, knowledge, experience, and personal identity of senior citizens as assets in creating active aging; 2. fostering family cohesion; 3. support from governmental organizations; and 4. support from private-sector organizations.

Keywords: Senior citizen, Digital media, Active aging

บทนำ

สังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) ตามคำนิยามขององค์การสหประชาชาติ (United Nations, 2022) หมายถึง สังคมที่มีสัดส่วนของประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปมากกว่า 10 % ของประชากรโดยรวมทั้งประเทศ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) ของโลก ได้กลายเป็นประเด็นที่ทั่วโลกให้ความสำคัญ รวมทั้งประเทศไทยที่ปัจจุบันมีประชากรผู้สูงอายุ อายุ 60 ปีขึ้นไป คิดเป็น 1 ใน 5 ของจำนวนประชากรทั้งประเทศ หรือประมาณ 13 ล้านคน ของประชากรไทยทั้งประเทศ 66,041,239 คน (กรมการปกครอง, 2567) เป็น 1 ใน 10 ประเทศที่มีสัดส่วนประชากรผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วคิดเป็นร้อยละ 22.00 ในภาคพื้นเอเชีย และแปซิฟิก มีการคาดการณ์ว่าในปี พ.ศ. 2593 จะมีผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 38.30 (United Nations, 2022, p.3) โดยปัจจุบันประเทศไทยมีจำนวนผู้สูงอายุ การเปลี่ยนแปลงนี้มีผลกระทบทั้งในระดับมหภาคและ

จุลภาค เป็นประเด็นที่ทุกภาคส่วนจะต้องตระหนักและมีการเตรียมการด้านต่าง ๆ พร้อมทั้งระดมทรัพยากรและสหวิทยาการต่าง ๆ เพื่อพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง

TABLE 4 Top 10 countries/areas with the highest proportion of the population aged 60 years or over in Asia and the Pacific, 1950, 2022 and 2050

Rank	1950		2022		2050	
	Country/area	Percentage	Country/area	Percentage	Country/area	Percentage
1.	New Zealand	13.2	Japan	35.8	Hong Kong, China	48.3
2.	Georgia	12.9	Hong Kong, China	28.7	Republic of Korea	46.4
3.	Australia	12.5	Republic of Korea	25.5	Japan	43.7
4.	Kyrgyzstan	12.1	Singapore	23.0	Singapore	41.5
5.	Armenia	11.1	Russian Federation	22.8	China	38.8
6.	Nauru	11.0	Australia	22.6	Thailand	38.3
7.	Sri Lanka	11.0	New Zealand	22.2	Macao, China	36.5
8.	Palau	10.7	Thailand	22.0	Maldives	34.1
9.	Kazakhstan	10.1	Georgia	21.0	Russian Federation	32.6
10.	Kiribati	10.0	Niue	21.0	French Polynesia	31.8

Source: United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division (2022). World Population Prospects 2022, Online Edition.

ภาพที่ 1 10 ประเทศที่มีสัดส่วนประชากรอายุ 60 ปี สูงที่สุดในเอเชียและแปซิฟิก

ที่มา: United Nations, 2022, p.3

องค์การอนามัยโลก (WHO) ได้บัญญัติคำว่า Active Aging ขึ้นในปี 1990 ภาษาไทยใช้คำว่า “พดพพลัง” (ประภาเพ็ญ สุวรรณ และมณีนรัตน์ อธิระวิวัฒน์, 2564, น.14) หมายถึง กระบวนการที่จะเสริมสร้างคุณภาพชีวิตเมื่อสูงวัย มีองค์ประกอบ 3 เสาหลักได้แก่ 1. การมีสุขภาพดี 2. การมีส่วนร่วม และ 3. การมีความปลอดภัยและมั่นคงทางสังคม การเงินและกายภาพ (World Health Organization, 2002, p.45) ดังนั้นเพื่อลดผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากภาวะสังคมสูงวัยจึงควรส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีโดยใช้แนวคิดพดพพลัง ซึ่งจะนำไปสู่การเป็นผู้สูงอายุที่ยังคุณประโยชน์ (Productive Aging)

ในประเทศไทย กรมกิจการผู้สูงอายุได้จัดทำแผนงานบูรณาการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับสังคมสูงวัย พ.ศ. 2566 (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2566, น.6) สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580 ข้อ 4.3.2 การรองรับสังคมสูงวัยอย่างมีคุณภาพ โดยเตรียมความพร้อมในทุกมิติ ส่งเสริมการสร้างสรรค์เทคโนโลยีและนวัตกรรมสำหรับการส่งเสริมและฟื้นฟูสุขภาพผู้สูงอายุ และร่วมสร้างสังคมที่ไม่ทอดทิ้งกันเพื่อเพิ่มคุณค่าของผู้สูงอายุ (สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561, น.42) ทั้งนี้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566-2570 หมายความว่า 12 ไทยมีกำลังคนสมรรถนะสูง มุ่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตอบโจทย์การพัฒนาแห่งอนาคต มีการพัฒนาผู้สูงอายุให้เป็นพลังของสังคม (สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561, น.128) ซึ่งแผนงานเหล่านี้แสดงให้เห็นว่ารัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับประชากรสูงวัย การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาส่งเสริมการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุและการปรับกระบวนการที่มอง

ผู้สูงอายุว่าเป็นภาระของสังคมเปลี่ยนเป็นผู้ที่ส่งเสริมประสบการณ์ภูมิปัญญามายาวนานเพื่อเป็นอีกหนึ่งพลังของสังคม

ผู้สูงอายุส่วนหนึ่งยอมรับและปรับตัวในการใช้สื่อดิจิทัลตามทฤษฎีการแพร่กระจายและการยอมรับนวัตกรรม โดยใช้สื่อดิจิทัลถ่ายทอดแบ่งปันเรื่องราวที่มีประโยชน์หรือประสบการณ์ของตนเองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ การใช้สื่อดิจิทัลของผู้สูงอายุสามารถสร้างรายได้ผ่านการขายสินค้าบนสื่อสังคมออนไลน์ ทำให้มีส่วนร่วมในกำลังแรงงาน ซึ่งผลของงานวิจัยหลายเรื่องพบว่า การใช้สื่อดิจิทัลสามารถรองรับการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้สูงอายุ ช่วยให้มีความเป็นอยู่ที่ดี บรรเทาความเหงา ลดช่องว่างและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีขึ้นระหว่างสมาชิกในครอบครัวกับผู้สูงอายุได้ (Blažič A. J., & Blažič, B.J., 2018, p.1; Bevilacqua et al., 2021, p.74; สุนทรี ชุ่มมงคล, ม.ป.ป., น.8)

งานวิจัยเรื่องนี้ศึกษากรณีตัวอย่างผู้สูงอายุที่ใช้สื่อดิจิทัลผ่านสื่อสังคมออนไลน์ 3 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านการสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว 2. ด้านการมีส่วนร่วมในสังคม และ 3. ด้านการสร้างงานสร้างรายได้ ซึ่งเป็นผู้สูงอายุที่มีภาวะพหุพลังตามองค์การอนามัยโลก (WHO) โดยศึกษาการเข้าถึงสื่อดิจิทัล ความสามารถในการใช้สื่อดิจิทัล และการใช้สื่อดิจิทัลเพื่อสร้างภาวะพหุพลัง ทั้งนี้เพื่อมุ่งสร้างองค์ความรู้แนวทางการส่งเสริมและเผยแพร่ศักยภาพการใช้สื่อดิจิทัลของผู้สูงอายุไทย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการเข้าถึงสื่อดิจิทัลและความสามารถในการใช้สื่อดิจิทัลของผู้สูงอายุ
2. เพื่อศึกษาการใช้สื่อดิจิทัลเพื่อสร้างภาวะพหุพลังของผู้สูงอายุ
3. เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมและเผยแพร่ศักยภาพการใช้สื่อดิจิทัลเพื่อภาวะพหุพลังของผู้สูงอายุ

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านประชากรกลุ่มตัวอย่าง หรือผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) เป็นผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 3 คน ที่เป็นอินฟลูเอนเซอร์ (Influencer) มีการใช้สื่อดิจิทัลสื่อใดสื่อหนึ่ง ได้แก่ ยูทูบ (YouTube) เฟซบุ๊ก (Facebook) หรือติ๊กต็อก (TikTok) เพื่อสร้างภาวะพหุพลังด้านใดด้านหนึ่ง 3 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านการสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว 2. ด้านการมีส่วนร่วมในสังคม และ 3. ด้านการสร้างงานสร้างรายได้ โดยมีผู้ติดตามในสื่อดิจิทัลสื่อใดสื่อหนึ่งอย่างน้อย 5,000 คนขึ้นไป และผู้ให้ข้อมูลหลักต้องเป็นผู้ได้รับรางวัลหรือการยกย่องเชิดชูเกียรติในระดับประเทศขึ้นไป

ขอบเขตด้านเวลา

ผู้ศึกษาใช้เวลาการวิจัยตั้งแต่เดือนมิถุนายน 2566 – เดือนมิถุนายน 2567

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

ประชากรกลุ่มตัวอย่าง หรือผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) เป็นผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 3 คน ที่เป็นอินฟลูเอนเซอร์ (Influencer) มีการใช้สื่อดิจิทัลสื่อใดสื่อหนึ่ง ได้แก่ ยูทูบ (YouTube) เฟซบุ๊ก (Facebook) หรือติ๊กต็อก (TikTok) เพื่อสร้างภาวะพลพัฒนาด้านใดด้านหนึ่ง 3 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านการสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว 2. ด้านการมีส่วนร่วมในสังคม และ 3. ด้านการสร้างงานสร้างรายได้ โดยมีผู้ติดตามในสื่อดิจิทัลสื่อใดสื่อหนึ่งอย่างน้อย 5,000 คนขึ้นไป และผู้ให้ข้อมูลหลักต้องเป็นผู้ได้รับรางวัลหรือการยกย่องเชิดชูเกียรติในระดับประเทศขึ้นไป

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในงานวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์โดยใช้คำถามแบบกึ่งโครงสร้างแบ่งเป็น 3 ตอน 29 ข้อ ได้แก่ 1. ประวัติส่วนบุคคลและการเข้าถึงสื่อดิจิทัลของผู้สูงอายุ จำนวน 6 ข้อ 2. ความสามารถในการใช้สื่อดิจิทัลของผู้สูงอายุ จำนวน 7 ข้อ และ 3. การใช้สื่อดิจิทัลเพื่อสร้างภาวะพลพัฒนาด้านใดด้านหนึ่ง จำนวน 16 ข้อ ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความเชื่อมั่นและความเที่ยงตรงของเครื่องมือวิจัยโดยนำแบบสัมภาษณ์ผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน และผ่านการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ หมายเลขรับรอง IRBCMRU 2024/054.19.01 และใช้วิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบข้อมูลโดยทำการเก็บข้อมูล ณ เวลาหนึ่ง แล้วย้อนกลับไปถามผู้ให้ข้อมูลหลักรายเดิมอีกครั้ง ปรากฏว่าข้อมูลที่ได้ไม่ต่างไปจากเดิม นอกจากนี้ยังได้ทำการตรวจสอบข้อมูลที่ได้กับข้อมูลเดิมที่ผู้ให้ข้อมูลเคยให้ไว้ในสื่อออนไลน์ต่าง ๆ พบว่าข้อมูลที่ได้ไม่แตกต่างกัน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลเชิงลึก โดยผู้วิจัยได้เดินทางไปเก็บข้อมูล ณ พื้นที่ของผู้ให้ข้อมูลหลัก การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์มีขั้นตอนดังต่อไปนี้ คือ ผู้วิจัยได้เตรียมความพร้อมก่อนการสัมภาษณ์ประสานผู้ให้ข้อมูลหลัก การเตรียมความพร้อมด้านระบบบันทึกข้อมูลและการรักษาข้อมูลส่วนตัวของผู้ให้ข้อมูล จริยธรรมการวิจัย ผู้วิจัยได้ทำการนัดหมายล่วงหน้าเกี่ยวกับสถานที่และเวลาที่ผู้ให้ข้อมูลสะดวก รวมทั้งแจ้งคำถามการวิจัยล่วงหน้า ในเวลานัดหมาย ผู้วิจัยมีการแนะนำตัวพร้อมชี้แจงวัตถุประสงค์การทำวิจัย แนะนำขั้นตอนการสัมภาษณ์ โดยมีการแสดงข้อมูลและสาระของการวิจัย การแจ้งสิทธิของผู้ให้ข้อมูลตามหลักการการทำวิจัยในมนุษย์เพื่อขอคำยินยอมและขออนุญาตในการบันทึกเสียงจากผู้ให้ข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องเชื่อถือได้และตรงตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลทั้งหมดจากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์เนื้อหา ตีความหมาย สรุปผลการวิเคราะห์และนำเสนอผลของการวิจัยแบบพรรณนา (Descriptive Analysis)

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้แบ่งการศึกษาผู้สูงอายุที่มีภาวะพลพลง 3 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านการสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว 2. ด้านการมีส่วนร่วมในสังคม 3. ด้านการสร้างงานสร้างรายได้ ซึ่งผู้ให้ข้อมูลหลักในแต่ละด้านมีลักษณะส่วนบุคคล ดังนี้

1. ด้านการใช้สื่อดิจิทัลด้านการสร้างสัมพันธ์ในครอบครัว

ผู้สูงอายุเป็นพ่อกับลูกสาว พ่ออายุ 78 ปี เกษียณตนเองจากการทำงานแล้ว เป็นคนสนุกสนานเฮฮา มีเพื่อนเยอะ ส่วนลูกสาวอายุ 41 ปี ทำคลิปวิดีโอที่นำเสนอความรัก ความสนุก ความตลกระหว่างพ่อและลูกสาว ลงในหลายแพลตฟอร์มให้คนดูได้ยิ้มและหัวเราะ โดยส่วนใหญ่คนจะรู้จักและติดตามเนื้อหาของผู้พ่อผ่านทาง TikTok โดยมีผู้ติดตาม 3 ล้านคน

2. ด้านการมีส่วนร่วมในสังคม

ผู้สูงอายุเป็นผู้หญิง อายุ 72 ปี ทำคลิปวิดีโอแบ่งปันสูตรอาหารที่ส่วนหนึ่งเป็นมรดกตกทอดมาจากคุณยายที่เป็นคนอยุธยา โดยทำคลิปลงใน TikTok ปัจจุบันมีผู้ติดตาม 145,000 คน คุณแม่เป็นข้าราชการบำนาญ จบการศึกษาปริญญาโทสาขาการจัดการภาครัฐและเอกชน ปัจจุบันอาศัยอยู่กับสามี และมีลูกชายเพียงคนเดียว โดยลูกชายได้แยกตัวออกไปมีครอบครัว แต่ยังติดต่อกันอย่างสม่ำเสมอ ในอดีตคุณแม่เคยรับราชการเป็นนักบัญชีของกรมสรรพากร หลังจากนั้นจึงลาออกจากราชการแล้วไปทำงานศิลปะส่วนตัว ซึ่งปัจจุบันเป็นเพียงท่านเดียวที่ได้รับการถ่ายทอดจากศิลปินระดับโลกจากฮอลแลนด์ นิยายส่วนตัวเป็นคนไม่อยู่นิ่ง ชอบเรียนรู้และพัฒนาตนเองตลอดเวลา

3. ด้านการสร้างงานสร้างรายได้

ผู้สูงอายุเป็นผู้หญิง อายุ 79 ปี เริ่มต้นจากการทำคลิปวิดีโอสูตรอาหารพื้นเมืองภูเก็ตลงยูทูบ จนภายหลังได้ต่อยอดทำผลิตภัณฑ์อาหารสูตรของตนเองขายทางออนไลน์ด้วย อาทิ พริกแกง น้ำไตปลา น้ำพริกกุ้งเสียบ ปัจจุบันมีผู้ติดตามช่องยูทูบประมาณ 430,000 คน เป็นผู้ชื่นชอบทำอาหารมาตั้งแต่เด็ก คอยเป็นลูกมือช่วยแม่ทำอาหารอยู่เสมอ ทำให้จำสูตรอาหารของแม่ได้อย่างแม่นยำ เมื่อโตขึ้นได้เข้าเรียนการช่างสตรี สาขาหัตถกรรม และทำขนมขายอยู่ตลอด มีลูกชาย 1 คน ทำงานถ่ายภาพและออกแบบกราฟิก ปัจจุบันในบ้านอาศัยอยู่ร่วมกันกับลูกชาย ลูกสะใภ้ และหลานชาย

ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยเป็น 3 ประเด็นสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. การเข้าถึงสื่อดิจิทัลของผู้สูงอายุ

ประเภทสื่อดิจิทัลที่ใช้

ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงโทรศัพท์มือถือ สามารถโทรและรับสายได้ ถ่ายรูปได้ และแชร์ข้อมูลได้ ผู้สูงอายุใช้แอปพลิเคชันสื่อสังคมออนไลน์ที่หลากหลาย เช่น ไลน์ (Line) เฟซบุ๊ก (Facebook) ยูทูบ (YouTube) และ TikTok โดยมีลูกเป็นผู้สอบถามคุณลักษณะของโทรศัพท์มือถือที่ต้องการใช้และให้คำแนะนำในการใช้งาน

ความถี่ในการใช้สื่อดิจิทัล

ผู้สูงอายุมีการใช้สมาร์ทโฟนทุกวัน โดยเฉพาะการติดต่อสื่อสารพูดคุยกับคนในครอบครัว เพื่อน การใช้สื่อเพื่อติดตามข่าวสาร ตารางนัดหมายงาน การดูเนื้อหาที่ตนสนใจ และการใช้สื่อโพสต์เนื้อหาเพื่อการมีส่วนร่วมในสังคมโซเชียลมีเดีย

ประเภทเนื้อหาของสื่อดิจิทัล

ผู้สูงอายุใช้สมาร์ทโฟนเพื่อดูสิ่งที่ตนเองสนใจโดยเฉพาะ ข้อมูลสุขภาพ รวมทั้งส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเป็นอินฟลูเอนเซอร์ของตนเอง นอกจากนี้หากมีเนื้อหาที่น่าสนใจจะมีการส่งต่อหรือแชร์เนื้อหานั้นให้กับคนในครอบครัวและเพื่อน ๆ รวมทั้งการติดตามงานที่ตนเองทำอยู่

การเรียนรู้การใช้สื่อดิจิทัล

ผู้สูงอายุเรียนรู้การใช้สมาร์ทโฟนและแอปพลิเคชันต่าง ๆ จากลูกหลาน คนในครอบครัวหรือลูกน้อง บางคนเรียนรู้การใช้งานจากหน่วยงานของภาครัฐที่จัดโครงการสอนการใช้สื่อและเทคโนโลยีแก่ผู้สูงอายุ การลงเรียนหลักสูตรออนไลน์แบบมีค่าใช้จ่ายจากโค้ช และการศึกษาดด้วยตนเอง โดยการเรียนรู้เกิดจากความต้องการรู้ของผู้สูงอายุเอง และไม่อายที่จะถามหากมีปัญหาในการใช้งาน

“ลูกเป็นคนแนะนำให้ใช้ ผมทำได้แค่ส่งไลน์ ถามลูกบ้างลูกน้องบ้าง เขาก็บอกมา สองวันลืมก็ถามใหม่”

ผู้ให้ข้อมูลหลักด้านการสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว

“ลูกชวนให้ทำดีด็อก ลูกสอนใช้วันนั้นเลยเราก็จดไว้ หลังจากนั้นถ้ามีอะไรที่ฝึกออกไป เราก็กถามเขาเป็นประเด็นไป แล้วก็เรียนรู้ด้วยตัวเองไปเรื่อย ๆ..... เรื่องการทำคอนเทนต์ของพวกโค้ชต่าง ๆ เป็นคนที่ยากรูอะไรต้องรู้ให้จริงว่าสิ่งที่เราทำมันไปทิศทางนี้ถูกต้องไหมก็เลยไปเรียนเป็นเรื่องราว”

ผู้ให้ข้อมูลหลักด้านการมีส่วนร่วมในสังคม

“ช่วงแรกที่ซื้อมาใหม่ ลูกสอน บางทีลูกไม่อยู่ อยู่กับหลาน เราก็มไม่ต้องอาย ถามหลาน อยู่กับลูกสะใภ้ก็ถามเขาไปเขาก็สอน... ทางเทศบาลจะให้ผู้สูงอายุไปเรียนที่ศูนย์ไอทีเกี่ยวกับใช้สมาร์ทโฟน ใช้ไลน์ ให้เราทำเป็นทุกอย่าง เขาดูแลผู้สูงอายุดีมาก เราต้องติดตามเขาตลอด”

ผู้ให้ข้อมูลหลักด้านสร้างงานสร้างรายได้

2. ความสามารถในการใช้สื่อดิจิทัลของผู้สูงอายุ

ความสามารถในการใช้เครื่องมือผลิตสื่อ

ผลการวิจัยพบว่า มีทั้งผู้สูงอายุที่สามารถใช้เครื่องมือผลิตคลิปวิดีโอได้ด้วยตนเองและผู้สูงอายุที่ไม่สามารถทำได้ โดยผู้สูงอายุที่ใช้เครื่องมือผลิตคลิปวิดีโอเองได้นั้น สามารถตั้งกล้องถ่ายวิดีโอตัดต่อและโพสต์คลิปวิดีโอลงในโซเชียลมีเดียได้ด้วยตนเอง โดยได้รับการสอนจากลูก ลงเรียนหลักสูตรออนไลน์ ฝึกฝนการใช้กล้องและการใช้โปรแกรมตัดต่อวิดีโอด้วยตนเองจนชำนาญ ผู้สูงอายุที่ใช้สื่อดิจิทัลเพื่อสร้างภาวะพลพทุพลังทุกด้านได้สร้างเนื้อหาใน

คลิปวิดีโอมาจากความรู้ที่สั่งสม ประสบการณ์ ความถนัด และความเป็นตัวตนของตนเอง ซึ่งการพูด สืบทอดทาง
น้ำเสียงเป็นส่วนสำคัญในการสร้างเนื้อหาและผลิตสื่อ

ตอนนั้นยังไม่ได้ชื่อเป็นฟรีเมียม ลูกสอนตัดต่อแล้วเราก็จำไว้ จดใส่สมุดไว้ ตัดต่อเสร็จแล้วก็อัปโหลด
ติ๊กต็อก...เรื่องการทำคอนเทนต์ของพวกโค้ชต่าง ๆ เป็นคนที่อยากรู้อะไรต้องรู้ให้จริงว่าสิ่งที่เราทำมันไปทิศทางนี้
ถูกต้องไหมก็เลยไปเรียนเป็นเรื่องราว พอได้มาปั๊บ เราก็ต้องรับข้อมูลเพิ่มด้วยแล้วมาพัฒนาตัวเอง”

ผู้ให้ข้อมูลหลักด้านการมีส่วนร่วมในสังคม

“พอดิเป็น อสม. ด้วยแล้วเขาให้เราส่งรายงานทุกเดือน... ส่งไลน์เหมือนกัน เรามีกงานอะไร ก็ส่งไลน์กลุ่ม
บ้าง ไลน์ส่วนตัวให้เพื่อนบ้าง ไลน์นี้ลูกสอนให้... ควรมีมือถือที่ดีก่อนแล้วจากนั้นต้องมีใจในการเรียน เปิดใจด้วย”

ผู้ให้ข้อมูลหลักด้านสร้างงานสร้างรายได้

ความสามารถในการใช้สื่อดิจิทัลแพลตฟอร์มต่าง ๆ

ผู้สูงอายุทั้งหมดนิยมใช้แอปพลิเคชันไลน์ในการสื่อสาร โดยสามารถอ่าน ดู ตอบ โทรศัพท์ผ่านไลน์ได้ และ
ผู้สูงอายุ 2 ใน 3 คนสามารถส่งรูป เนื้อหา แชร์ข้อมูล และติดต่องานผ่านไลน์ได้ ส่วนแอปพลิเคชันอื่น ๆ เพชบุ๊กร
(Facebook) ยูทูบ (YouTube) และติ๊กต็อก (TikTok) พบว่าผู้สูงอายุสามารถเข้าดูได้ แต่การอัปโหลด ตอบกลับ
และส่งต่อไม่ได้ทำเป็นทุกคน

3. แนวทางการส่งเสริมและเผยแพร่ศักยภาพการใช้สื่อดิจิทัลเพื่อภาวะพลพลังของผู้สูงอายุ แนวคิดหรือแรงจูงใจ

จุดเริ่มต้นของการทำคลิปวิดีโอของผู้สูงอายุเริ่มต้นจากการที่ถูกแนะนำให้ใช้ โดยให้เหตุผลที่แตกต่าง
กันไป เช่น กลัวผู้สูงอายุเหงา หว่ะไรให้ผู้สูงอายุทำ ต้องการใช้เวลาว่างกัน โดยลูกมีส่วนมากในการส่งเสริมและ
ผลักดันให้ผู้สูงอายุใช้สื่อ เนื่องจากเห็นความสามารถหรือคุณค่าอย่างใดอย่างหนึ่งของผู้สูงอายุ เช่น ความสามารถ
ในการทำอาหาร ความเป็นตัวตนของผู้สูงอายุ เป็นต้น เมื่อผู้สูงอายุลองทำแล้วมีคนดูมีผู้ติดตามจึงอยากทำต่อ

“...ตอนแรกไม่ค่อยอยากทำคลิป พอทำสักพักหนึ่งแล้ว ไปไหนมีแต่คนรู้จัก แม้กระทั่งเข้าปั๊มไปเข้าห้องน้ำ
คนก็ยังทัก ตอนนั้นก็เลยอยากทำ”

ผู้ให้ข้อมูลหลักด้านการสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว

“พอลองอัปโหลดขึ้นไปปรากฏว่าในสปีนาที่แรกมียอดวิถึง หกร้อยกว่าวิว โอ้เราทำได้นี่ มีคนดูเราเหมือนกัน ไม่ใช่ว่าทำขึ้นไปแล้วไม่มีคนดู แสดงว่าเราทำได้ เป็นแรงบันดาลใจนับตั้งแต่วันนั้นเลยทำวิดีโอคอนเทนต์มาถึงทุกวันนี้”

ผู้ให้ข้อมูลหลักด้านการมีส่วนร่วมในสังคม

“พอฝึกกล้วยหน้าบ้านมันสุกขึ้นมา ทำเหมือนกล้วยโบราณอะ ทำแบบรุ่มเก่าโบราณเลย กล้วยต้องมาผ่า แล้วก็ใช้มือขยำ ๆ แต่รุ่นนี้ สมัยนี้ มันเข้าเครื่องปั่นอะ กินไม่อร่อยมันเมือก เราทำขนมกล้วยโบราณแล้วทำขนมกล้วย พอถ่ายคลิปออกไป 5 – 6 อย่าง คนติดตามเยอะ.... ลูกชายดีใจมาก วิ่งจากที่ทำงานมา แม่ของเราผ่านแล้วนุ๋นนั่น แม่ดีใจม๊ยะ บอกดีใจ โอเคเราทำไปเรื่อย ๆ อย่างนี้ มีกำลังใจต่อยอดเรื่อย ๆ”

ผู้ให้ข้อมูลหลักด้านสร้างงานสร้างรายได้

การสร้างเนื้อหาและการผลิตสื่อ

การสร้างเนื้อหาและผลิตสื่อของผู้สูงอายุนั้นมาจากความรู้ที่สั่งสม และถูกถ่ายทอดเป็นประสบการณ์ของผู้สูงอายุเอง สิ่งที่คุณสูงอายุมองเห็นแล้วและความเป็นตัวตนของคุณสูงอายุนั้นการพูด ลีลาท่าทาง น้ำเสียงเป็นส่วนสำคัญในการสร้างเนื้อหาและผลิตคลิปวิดีโอของคุณสูงอายุนั้น คุณสูงอายุนั้นมีความกระตือรือร้นและตั้งใจในการผลิตเนื้อหาโดยคิดถึงประโยชน์ที่ผู้ติดตามจะได้รับ ในการผลิตคลิปวิดีโอ คุณสูงอายุนั้นบางคนถ่ายทำและตัดต่อด้วยตนเอง แต่บางคนไม่สามารถทำได้ อย่างไรก็ตาม ในการผลิตคลิปวิดีโอของช่องไม่ได้ใช้อุปกรณ์ในการผลิตที่ยุ่งยาก ใช้เพียงกล้องจากโทรศัพท์มือถือหรือกล้องดิจิทัลพร้อมเลนส์ที่ราคาไม่สูง ขาดกล้อง ไมค์บันทึกเสียง และโปรแกรมตัดต่อคลิปวิดีโอที่ไม่ซับซ้อน มีการดูแลเครื่องแต่งกายและใบหน้าของตนเองก่อนถ่ายคลิปวิดีโอเพื่อต้องการให้ผู้ติดตามมีภาพจำที่ดีต่อตนเอง

การโพสต์คลิปวิดีโอลงในแอปพลิเคชัน คุณสูงอายุนั้นบางคนไม่สามารถทำได้และให้ลูกเป็นผู้ดำเนินการเรื่องนี้ แต่คุณสูงอายุนั้นทุกคนจะอ่านความคิดเห็นของผู้ติดตามตลอด มีความเอาใจใส่ผู้ติดตามเช่น แสดงปฏิสัมพันธ์โต้ตอบตอบกลับความคิดเห็นด้วยความตั้งใจ

“การถ่ายทำไม่ต้องหาอะไรมาก อย่าไปคิดว่าต้องเอาขาตั้ง ที่วิเศษ กล้องตัวเดียวถ่ายทำได้แล้ว มีไมค์ไฟ อ่านหนังสือที่ให้แสงสว่างพอ เวลาถ่ายงานออกมาภาพเราสวยก็พอแล้ว มือถือเลือกสเปคให้ดีขึ้นหน่อย ขอให้ภาพสวยแค่นั้นเอง”

ผู้ให้ข้อมูลหลักด้านการมีส่วนร่วมในสังคม

“สมมติว่าวันนี้แม่ไปตลาดแต่เช้าเห็นปลาที่มันสดน่ากิน เราซื้อมาก็บอกลูก เอ็นวันนี้เราจะแกงส้มนะ แกงส้มยอตะมะพร้าวมัน แกงส้มมันขี้หนูบ้าง แกงส้มหน่อไม้ต้องบ้าง เราก็เอาเครื่องแกงของเราเนี่ยมาบอกว่า ใช้เครื่องแกงพริกสดอย่างนี้...ที่ได้มาวันนี้หัวปลาสด ๆ ปลาทะเลเพิ่งขึ้นมา เราก็กินแกงส้มให้เขาดูกัน ทำคลิปกันตอนเย็น ๆ พอทำคลิปเสร็จ ลูกชายก็จะเป็นคนลงคลิปในยูทูบ”

ผู้ให้ข้อมูลหลักด้านสร้างงานสร้างรายได้

มุมมองในการใช้สื่อดิจิทัล

ผู้สูงอายุทั้งหมดมีความเห็นว่า การที่ได้ผลิตคลิปวิดีโอลงโซเชียลมีเดียทำให้ความสัมพันธ์ในครอบครัวตนเองดีขึ้น ทั้งจากการที่ลูกสอนการใช้เครื่องมือสื่อสารและโปรแกรม แอปพลิเคชันต่าง ๆ หรือการช่วยผลิตคลิปวิดีโอ ทำให้ครอบครัวมีการพูดคุยกันมากกว่าเดิมใกล้ชิดกันมากขึ้น รู้สึกถึงความรักและห่วงใยกัน ครอบครัวและการได้รับปฏิกิริยาตอบกลับที่ดีจากผู้ชมที่ติดตามหรือแฟนคลับทำให้คนใกล้ชิด เช่น ครอบครัว ญาติเพื่อน ฯลฯ เกิดความรู้สึกภาคภูมิใจและมีความสุขไปด้วย

การใช้สื่อดิจิทัลในการสร้างเนื้อหาต่าง ๆ เพื่อเผยแพร่ผ่านโซเชียลมีเดียนี้ทำให้ผู้สูงอายุทั้งหมดรู้สึกว่าการตนเองมีประโยชน์ เห็นคุณค่าในตนเอง โดยเฉพาะการเป็นที่รู้จักในสังคม มีผู้ติดตามมีแฟนคลับ ส่งผลให้สุขภาพจิตใจดีมีความสุข มีกำลังใจการผลิตสื่อต่อไป นอกจากนี้ยังส่งผลให้สุขภาพร่างกายดีขึ้น ความจำดีขึ้น คิดเร็ว กระฉับกระเฉงว่องไว พูดได้ไม่ติดขัด

ผู้สูงอายุมีความเห็นว่าผู้สูงอายุทุกคนมีประสบการณ์ในชีวิตมากย่อมมีประโยชน์ต่อสังคมควรนำมาเผยแพร่ถ่ายทอดให้คนในสังคมทราบแต่ลูกหลานต้องช่วยสนับสนุนโดยเฉพาะในช่วงแรกที่สูงอายุอาจต้องการคำปรึกษาในการใช้สื่อดิจิทัลการผลิตเนื้อหาและกำลังใจ

แม้ว่าผู้สูงอายุจะเห็นตรงกันว่าในการทำคลิปวิดีโอลงโซเชียลมีเดียทำให้เกิดรายได้ แต่ผู้สูงอายุไม่ได้ให้ความสำคัญกับเรื่องนี้เป็นหลัก เป้าหมายที่ผู้สูงอายุต้องการ คือ การได้ถ่ายทอดประสบการณ์ที่ตนเองมี อย่่างไรก็ตาม การที่สามารถหารายได้ด้วยตนเองในขณะที่ยังมีเรี่ยวแรงนั้นเป็นสิ่งที่ผู้สูงอายุควรทำ โดยผู้สูงอายุต้องเปิดใจเรียนรู้การใช้สมาร์ทโฟนและแอปพลิเคชันต่าง ๆ หากต้องการมีความสามารถด้านใดก็สามารถเรียนรู้จากโซเชียลมีเดียได้

นอกจากนี้ ผู้สูงอายุแสดงความคิดเห็นว่าการให้ผู้สูงอายุสอนคนวัยเดียวกันนั้นจะทำให้ได้รับความรู้และความเข้าใจมากกว่า รวมทั้งสร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้สูงอายุคนอื่น ๆ ได้

“การทำคลิปทำให้เรารู้สึกว่าลูกยังรักเรา เวลาเราเล่นกันเพื่อถ่ายคอนเทนต์ มันทำให้ความสัมพันธ์เราดีขึ้น... ไปไหนมีแต่คนรู้จัก เข้าปั๊มไปห้องน้ำ คนก็ทัก ไปร้านอาหารเขาก็ทัก เราเป็นคนมีคุณค่านี้ ...รู้สึกมีความสุขพอดีขึ้นมาก ๆ ความจำพอดีขึ้น”

ผู้ให้ข้อมูลหลักด้านการสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว

“ประสบการณ์คนวัยนี้มีค่ามาก เราเอาประสบการณ์ทั้งดีและไม่ดีมาสอนให้คนรุ่นหลังรับรู้ เขาจะได้ใช้ประโยชน์...ลูกหลานต้องสนับสนุน กระตุ้นด้วย ...การเรียนรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ทำให้ช่องว่างระหว่างวัยของคนในครอบครัวลดลง ทำให้เราคุยกับลูก มีความสุข สังคมกว้างขึ้น มีแฟนกลับไปไหนก็มีคนรู้จัก ทำให้รู้สึกว่าเราทำประโยชน์เพื่อสังคมได้นะ”

ผู้ให้ข้อมูลหลักด้านการมีส่วนร่วมในสังคม

“เราไม่ต้องไปยุ่งเงินของลูก เงินของเรามี เราก็ใช้ของเรา เทียวของเรา สบายใจมากไม่ไปผลาญเงินลูก...เดี๋ยวนี้แม่เปลี่ยนจากคนเรียนเป็นคนสอน เป็นครู ไปสอนขนมบ้าง อาหารบ้าง ... ผู้สูงอายุอยู่อย่างหนึ่ง อย่างคิดว่าสายให้ตื่นตัวกัน...ควรมีมือถือที่ดีก่อนแล้วต้องมีใจในการเรียน...เดี๋ยวนี้สื่อมันมีเยอะ ถ้าชอบอะไรเราเข้าไปดูได้ในยูทูบ ติดตอก เขามีสอนหมด ...อย่าไปยอมแพ้ สู้ไปเรียนรู้ด้วยตัวเองไป เราจะ ไม่เหงา เรียนได้จำ ข่ายได้ สร้างงานสร้างอาชีพได้รับรอง”

ผู้ให้ข้อมูลหลักด้านสร้างงานสร้างรายได้

ปัญหาและอุปสรรคในการใช้สื่อ

ผู้สูงอายุเห็นว่าอุปสรรคในการใช้สื่ออย่างหนึ่งคือ แอปพลิเคชันมักมีการเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ อยู่เสมอ ทำให้ผู้สูงอายุเรียนรู้สิ่งใหม่เหล่านี้ไม่ทัน ปัญหาอีกอย่างหนึ่งคือ ผู้สูงอายุควรมีโทรศัพท์สมาร์ทโฟนที่มีคุณสมบัติที่ดีเพียงพอต่อการใช้งาน

อุปสรรคในการใช้สื่อดิจิทัลของผู้สูงอายุเกิดจากสภาพร่างกาย ความกังวลในเรื่องสายตา เนื่องจากต้องใช้ดวงตาดูสมาร์ทโฟนทั้งในช่วงการถ่ายทำและตัดต่อคลิปวิดีโอ

อภิปรายผลการวิจัย

1. การเรียนรู้การใช้สื่อดิจิทัลของผู้สูงอายุ

จากผลการวิจัยพบว่าผู้สูงอายุมีความรู้ เรียนรู้การใช้สื่อดิจิทัลทั้งจากลูกศิษย์ออนไลน์ เว็บไซต์ และเข้าร่วมโครงการอบรมการใช้สื่อดิจิทัลของหน่วยงานรัฐทำให้ผู้สูงอายุมีความรู้ ทักษะการใช้สื่อดิจิทัลสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับผู้สูงอายุและภาวะพลฒพลังเรื่องการพัฒนาศักยภาพให้ผู้สูงอายุใช้เทคโนโลยีว่าผู้สูงอายุควรสร้างหรือปรับเปลี่ยนตนให้มีเจตคติที่ดีต่อเทคโนโลยี เรียนรู้และพัฒนาตนเองให้มีทักษะการใช้เทคโนโลยีที่จำเป็นต่อชีวิตเช่น การสื่อสาร การเรียนรู้ การดูแลสุขภาพ การเป็นยูทูบเบอร์เพื่อสร้างรายได้และสอดคล้องกับทฤษฎีการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจจากสื่อ (Katz et al., 1973 อ้างถึงใน พิระ จิระโสภณ, 2557, น.86) ที่กล่าวว่าผู้รับสารมีความกระตือรือร้นและมีเจตนาชัดเจนในการเลือกและใช้สื่อเพื่อสร้างความพึงพอใจให้แก่ตนเอง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัย หลายเรื่องที่พบว่าผู้สูงอายุมีการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีการสื่อสารและสื่อออนไลน์ เช่น เพื่อรับรู้ข่าวสารได้ทันทั่วทั้งที่ เพื่อพัฒนาศักยภาพของตนเอง เพื่อสร้างปฏิสัมพันธ์กับคนในครอบครัวและกลุ่มเพื่อน (พัชนี เจริญรยา, 2559; พิมพ์ชนก ผลอ่อน และบุหงา ชัยสุวรรณ, 2562, น.23-24; พนม คลีฉายา, 2564, น.65-66; สุนทรีย์ ชุ่มมงคล, ม.ป.ป., น.8)

2. ทักษะ ความรู้ ประสบการณ์ และความเป็นตัวตนของผู้สูงอายุ

ผู้สูงอายุมีทัศนคติเชิงบวก เห็นประโยชน์ของสื่อดิจิทัล คิดว่าตนเองเรียนรู้ การใช้สื่อดิจิทัลและสามารถนำความรู้ ประสบการณ์ และนำเสนอตัวตนผ่านสื่อโซเชียลมีเดียได้ทำให้ประสบความสำเร็จในฐานะอินฟลูเอนเซอร์ สอดคล้องกับแนวคิดเรื่องปัจจัยที่เพิ่มประสิทธิผลของการสื่อสารที่ระบุว่าหากผู้ส่งสารมีทัศนคติที่ดีต่อตนเอง มีความเชื่อว่าตนมีความสามารถ มีความรู้เรื่องที่จะสื่อสารดี มีทักษะในการถ่ายทอดเนื้อหาให้ผู้อื่นเข้าใจจะทำให้เกิดความมั่นใจและประสบความสำเร็จในการสื่อสาร (ภาภิรัตน์ ตรีสกุล และคณะ, 2563, น.79-81)

3. ความสามารถในการใช้สื่อดิจิทัลของผู้สูงอายุ

ผู้สูงอายุทั้งหมดเป็นอินฟลูเอนเซอร์ซึ่งมีธุรกิจส่วนตัว บางคนมีการศึกษาสูง เคยมีประสบการณ์ทำงานในหน่วยงานของรัฐทุกคนใช้สื่อดิจิทัลเพื่อสร้างภาวะพลวัตผล โดยการสร้างเนื้อหาจากความรู้ที่สั่งสมประสบการณ์ ความถนัด และความเป็นตัวตนของตนเองสอดคล้องกับผลการวิจัยที่พบว่าปัจจัยที่สนับสนุนให้แก่นำผู้สูงอายุยอมรับนวัตกรรม ได้แก่ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน เงิน การมีอุปกรณ์สื่อสาร เช่น โทรศัพท์มือถือ คอมพิวเตอร์ ฯลฯ (มลินี สมภพเจริญ และคณะ, 2564, น.16)

4. แรงจูงใจในการใช้สื่อดิจิทัล

ตัวแปรสำคัญในการใช้สื่อดิจิทัลของผู้สูงอายุคือ ลูกหลานที่ทำให้เกิดการยอมรับหรือใช้สื่อดิจิทัล โดยเฉพาะในช่วงแรกผู้สูงอายุอาจต้องการคำปรึกษาในการใช้งาน การผลิตเนื้อหาและการให้กำลังใจ สอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับผู้สูงอายุและภาวะพลวัตผลที่ระบุว่าการใช้เทคโนโลยีในผู้สูงอายุนั้นครอบคลุม บุตรหลานหรือญาติควรส่งเสริมและสนับสนุนผู้สูงอายุโดยให้กำลังใจ สร้างแรงจูงใจเพื่อให้ผู้สูงอายุเกิดเจตคติที่ดีต่อการเข้าถึงและใช้เทคโนโลยี (จุฑา รอดเข็ม และสุตารัตน์ ไชยประสิทธิ์, 2562, น.42) และสอดคล้องกับผลการวิจัยทั้งในและต่างประเทศที่พบว่าผู้สูงอายุต้องการความช่วยเหลือในการใช้เทคโนโลยี ซึ่งครอบคลุม บุตรหลานและเพื่อนมีส่วนในการกระตุ้นและให้กำลังใจผู้สูงอายุให้เกิดการยอมรับหรือใช้เทคโนโลยีเพื่อติดต่อสื่อสาร (Lina Lee and Mary Lou Maher, 2021, p.15; พนม คลีฉายา, 2564; เสกสรร สายสีสด และคณะ, 2566)

5. อุปสรรคในการใช้สื่อดิจิทัล

อุปสรรคในการใช้สื่อดิจิทัลของผู้สูงอายุได้แก่ การเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ ของเทคโนโลยี ความต้องการสมาร์ทโฟนที่ดีในการใช้งาน และความเสื่อมทางร่างกาย เช่น ปัญหาสายตา สอดคล้องกับผลการวิจัยที่พบว่าผู้สูงอายุไม่เข้าใจความซับซ้อนของเทคโนโลยีและระบบการทำงานของแอปพลิเคชัน ค่าใช้จ่ายของสมาร์ทโฟนและอินเทอร์เน็ตสูง ปัญหาสายตา (มนัสสินี บุญมีศรีสง่า และมินตรา สดชื่น, 2560, น.1602; พนม คลีฉายา, 2564)

6. มุมมองในการใช้ประโยชน์จากสื่อดิจิทัลของผู้สูงอายุ

การใช้สื่อดิจิทัลผลิตเนื้อหาและเผยแพร่ผ่านโซเชียลมีเดียทำให้ความสัมพันธ์ของครอบครัวผู้สูงอายุดีขึ้น การได้รับกำลังใจจากคนใกล้ชิดและผู้ติดตามทำให้ภูมิใจ เห็นคุณค่าในตนเอง สอดคล้องกับงานวิจัยหลายเรื่องที่พบว่าการใช้เทคโนโลยีทางการสื่อสาร และโซเชียลมีเดียของผู้สูงอายุมีผลต่อความสัมพันธ์ทางสังคมกับครอบครัวและเพื่อน (พัชนี เขยจรรยา, 2559, น.123; มนัสสินี บุญมีศรีสง่า และมินตรา สดชื่น, 2560, น.1602) นอกจากนี้ การใช้สื่อดิจิทัลเพื่อถ่ายทอดประสบการณ์ชีวิตของผู้สูงอายุช่วยสร้างรายได้ สร้างประโยชน์แก่ผู้ชม ผู้ชมส่วนใหญ่

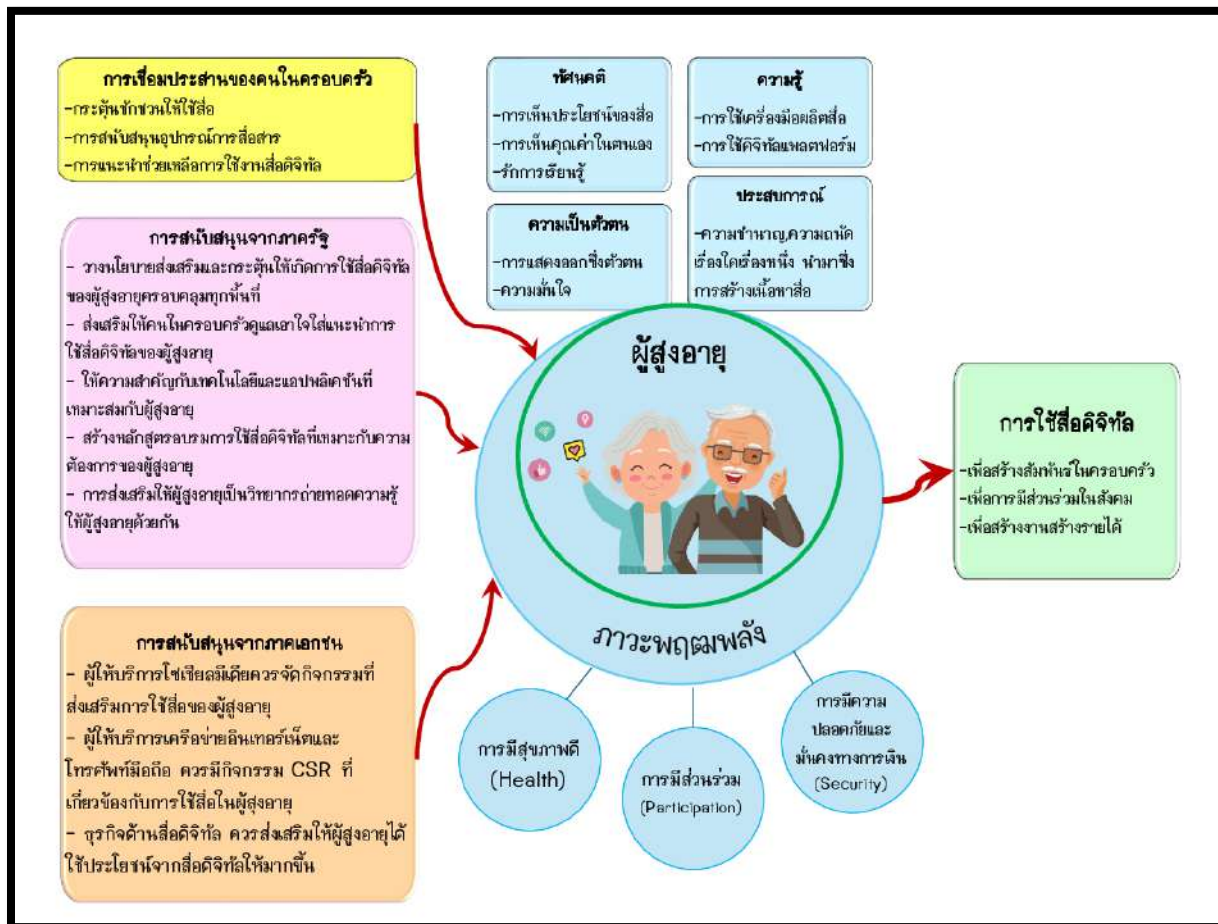
แสดงความคิดเห็นเชิงบวกทำให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตดีสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับผู้สูงอายุและภาวะพลพลงที่อธิบายว่า ผู้สูงอายุที่มีความรู้ ทักษะประสบการณ์ชีวิตของตนเองที่สามารถใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตน ผู้อื่น และสังคมจะทำให้ผู้สูงอายุได้รับความสุขทางกาย จิตวิญญาณ สังคม และอาจได้รับค่าตอบแทน (พนม คลีฉายา, 2564, น.59) และสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องความสำคัญของเทคโนโลยีต่อผู้สูงอายุด้านเศรษฐกิจที่ระบุว่า การพัฒนาให้ผู้สูงอายุเป็นยูทูบเบอร์ตามประสบการณ์และความรู้จะช่วยสร้างรายได้ให้เกิดขึ้นได้ (Suvetwethin อ่างถึงในรุจา รอดเข้ม และ สุดาร์ตน์ ไชยประสิทธิ์, 2562, น.40-41)

7. การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐทำให้ผู้สูงอายุเกิดภาวะพลพลง

ผู้สูงอายุได้พัฒนาศักยภาพการใช้สื่อดิจิทัลเพิ่มจากการเข้าร่วมโครงการที่ หน่วยงานรัฐจัดทำให้มีทักษะรับส่งข้อมูลข่าวสารสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับผู้สูงอายุและภาวะพลพลงเรื่องการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในผู้สูงอายุที่ระบุว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเชิงนโยบายควรจัดสรรพื้นที่ตั้งเป็นศูนย์การเรียนรู้ในชุมชน ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเข้าถึงและเรียนรู้เทคโนโลยีได้ (รุจา รอดเข้ม และ สุดาร์ตน์ ไชยประสิทธิ์, 2562, น.43) และสอดคล้องกับผลวิจัยที่พบว่าแกนนำที่เป็นกลุ่มผู้บุกเบิกเปิดรับนวัตกรรมตลอดเวลา มีประสบการณ์เคยเข้าร่วมการอบรมจากหน่วยงานต่าง ๆ ของภาครัฐจะมีความเชี่ยวชาญในการใช้เทคโนโลยีการสื่อสาร (มลินี สมภาพเจริญ และคณะ, 2564, น.12-13) ควรส่งเสริมให้ผู้สูงอายุใช้สื่อสังคมออนไลน์ ส่งเสริมการทำงานเพื่อสังคม การแบ่งปันข้อมูล การแสดงความคิดเห็น การสร้างเพื่อนใหม่ ฯลฯ (อดิศักดิ์ จำปาทอง และศษากานท์ แก้วแพร่, 2564, น.236)

องค์ความรู้จากการวิจัยสู่การพัฒนา

จากงานวิจัยครั้งนี้ ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุที่ใช้สื่อดิจิทัลเพื่อการสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว ผู้สูงอายุที่ใช้สื่อดิจิทัลเพื่อการมีส่วนร่วมในสังคม และผู้สูงอายุที่ใช้สื่อดิจิทัลเพื่อการสร้างงานสร้างรายได้ ได้สะท้อนให้เห็นแนวทางที่สามารถนำไปสู่การส่งเสริมและเผยแพร่ศักยภาพการใช้สื่อดิจิทัลเพื่อภาวะพลพลังของผู้สูงอายุไทย ดังนี้

ภาพที่ 1 แนวทางการส่งเสริมและเผยแพร่ศักยภาพการใช้สื่อดิจิทัลเพื่อภาวะพลพลังของผู้สูงอายุไทย

การส่งเสริมให้ผู้สูงอายุใช้สื่อดิจิทัลเพื่อภาวะพลพลังนั้น คือ การใช้สื่อดิจิทัลเพื่อให้สุขภาพกาย สุขภาพใจดี มีความสุข ความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว สร้างการมีส่วนร่วมในสังคมออนไลน์ และสามารถสร้างรายได้จากการใช้สื่อดิจิทัลได้ เริ่มจากทัศนคติของผู้สูงอายุที่เห็นประโยชน์ของสื่อดิจิทัลด้านใดด้านหนึ่ง และรักในการเรียนรู้ การใช้อุปกรณ์เทคโนโลยีใหม่ ๆ และมีการใช้ซ้ำบ่อย ๆ จะทำให้เกิดความชำนาญ และมั่นใจ กล้าแสดงออกถึงความเป็นตัวตน ซึ่งการเผยแพร่ศักยภาพของผู้สูงอายุนั้น ส่วนใหญ่มาจากประสบการณ์ความชำนาญ ความถนัด

ของตนแต่เดิม จะทำให้การสร้างเนื้อหาสื่อมีความง่าย และหากได้รับกำลังใจ การสนับสนุนจากคนในครอบครัว แล้ว ยังจะทำให้ผู้สูงอายุมีความมั่นใจ มีความกล้าที่จะใช้สื่อมากขึ้น คนในครอบครัวควรกระตุ้นชักชวนหาอุปกรณ์สื่อสารที่ใช้สะดวก และให้คำแนะนำช่วยเหลือในการทำงาน นอกจากนี้ ในขณะที่สังคมไทยเป็นสังคมผู้สูงอายุ โดยสมบูรณ์ (Aged Society) ผู้สูงอายุควรได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ ตั้งแต่การวางนโยบายส่งเสริม และกระตุ้นให้ผู้สูงอายุใช้สื่อดิจิทัล โดยสร้างหลักสูตรที่เหมาะสมในชุมชน ทั้งภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องตั้งแต่ผู้ให้บริการ เครือข่ายอินเทอร์เน็ต ผู้ให้บริการโซเชียลมีเดีย และธุรกิจด้านสื่อดิจิทัล ควรส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้ใช้ประโยชน์จากสื่อดิจิทัลให้มากขึ้น เพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุไทย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม และกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม และสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล กระทรวงสาธารณสุข ควรมีนโยบายส่งเสริมและกระตุ้นให้เกิดการใช้สื่อดิจิทัลของผู้สูงอายุครอบคลุมทุกพื้นที่ กระตุ้นให้เกิดการตื่นตัวและเตรียมตัวตั้งแต่ก่อนวัยเกษียณอายุ
2. องค์กรบริหารงานส่วนท้องถิ่น โรงเรียนผู้สูงอายุ ควรให้ความสำคัญกับการใช้สื่อดิจิทัลของผู้สูงอายุเพื่อภาวะพลพลัง การสร้างหลักสูตรอบรมการใช้สื่อดิจิทัลที่เหมาะสมกับความต้องการของผู้สูงอายุ การให้บริการห้องเรียน การส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ให้ผู้สูงอายุด้วยกัน
3. หน่วยงานภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ อาทิ ผู้ให้บริการโซเชียลมีเดีย ผู้ให้บริการเครือข่ายอินเทอร์เน็ตและโทรศัพท์มือถือ ธุรกิจด้านสื่อดิจิทัล ควรมีการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้ใช้ประโยชน์จากสื่อดิจิทัลให้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. การเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้สื่อดิจิทัลเพื่อสร้างภาวะพลพลังด้านอื่น และอาจเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างกลุ่มอื่นเพิ่ม เช่น คนในครอบครัว ผู้ติดตาม แฟนคลับ เป็นต้น
2. การเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุที่ไม่ได้เป็นอินฟลูเอนเซอร์หรือเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานของภาครัฐที่จัดกิจกรรมอบรมการใช้สื่อของผู้สูงอายุ
3. การศึกษาหัวข้อ เช่น กลยุทธ์การใช้สื่อดิจิทัลที่ประสบความสำเร็จของ อินฟลูเอนเซอร์สูงอายุ ลักษณะภาวะพลพลังของอินฟลูเอนเซอร์สูงอายุ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมการปกครอง. (2567). สถิติจำนวนประชากร. กรมการปกครอง.
- กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2566). แผนปฏิบัติการแผนงานบูรณาการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับสังคมสูงวัย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566. กรมกิจการผู้สูงอายุ.
- พนม คล้ายยา. (2564). การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของผู้สูงอายุและข้อเสนอเพื่อการเสริมสร้างภาวะพลัดพลังและผลิตภาพของผู้สูงอายุไทย. *วารสารนิเทศศาสตร์*, 39(2), 56-78.
- พิมพ์ชนก ผลอ่อน และบุหงา ชัยสุวรรณ. (2562). พฤติกรรมการเปิดรับสื่อออนไลน์ การแสดงตัวตนในสังคมและรูปแบบการดำเนินชีวิตออนไลน์ของผู้สูงอายุ. *วารสารนิเทศศาสตร์*, 37(3), 20-29.
- พีระ จิระโสภณ. (2557). *ทฤษฎีการสื่อสารมวลชน*. ประมวลสาระชุดวิชาปรัชญานิเทศศาสตร์ และทฤษฎีการสื่อสารหน่วยที่ 11-15. นนทบุรี: สำนักพิมพ์สุโขทัยธรรมมาธิราช.
- พัชนี เขยจรรยา. (2559). รูปแบบการใช้ประโยชน์และปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารของผู้สูงอายุไทย. *วารสารจันทร์เกษมสาร*, 22(43), 121-135.
- ประภาเพ็ญ สุวรรณ และมณีนรัตน์ ธีระวิวัฒน์. (2564). จากพลัดพลังสู่พลดสุขภาวะ. *วารสารสุขศึกษา*, 44(1), 12-29.
- ภาทิพย์ ตรีสกุล, วิภาณี แม้นอินทร์ และเรวดี ไวยศาสนา. (2563). *หลักนิเทศศาสตร์*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- มนัสสินี บุญมีศรีสง่า และมินตรา สดชื่น. (2560). รูปแบบการใช้สื่อโซเชียลมีเดียของผู้สูงอายุในสังคมไทย ใน *การประชุมวิชาการมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ครั้งที่ 9 “ราชมงคลสร้างสรรค์นวัตกรรมที่ยั่งยืนสู่ประเทศไทย 4.0”*, นครปฐม: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์.
- มลินี สมภพเจริญ และคณะ. (2564). การยอมรับนวัตกรรม 4 สมาร์ทในแกนนำผู้สูงอายุในเขตดอนเมือง. *วารสารนิเทศศาสตร์*, 39(3), 1-21.
- รุจา รอดเข็ม และสุดารัตน์ ไชยประสิทธิ์. (2562). สังคมสูงวัยกับเทคโนโลยีผู้สูงอายุ. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ฉบับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี*, 13(2), 36-45.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562). *ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการ.
- ยุทธศาสตร์ชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. สุนทรีย์ ชุ่มมงคล. (ม.ป.ป.). *การสื่อสารเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุด้วยสื่อใหม่ผ่านโซเชียลมีเดีย*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี.
- เสกสรร สายสีสอด, ภารดา ศิริมนตรี และณัชชิตา สุขคำ. (2566). พฤติกรรมการใช้ความพึงพอใจ และการใช้ประโยชน์ต่อโซเชียลมีเดียของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครอุดรธานี. *วารสารนิเทศศาสตร์ปริทัศน์*, 27(3), 43-53.
- อดิศักดิ์ จำปาทอง และศุภกานท์ แก้วแพร่. (2564). แนวทางการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดลำปาง. *วารสารนิเทศศาสตร์ธุรกิจบัณฑิต*, 15(2), 235-267.

- Bevilacqua, R., Strano, S., Di Rosa, M., Giammarchi, C., Cerna, K. K., Mueller, C., & Maranesi, E. (2021). eHealth Literacy: From Theory to Clinical Application for Digital Health Improvement. Results from the ACCESS Training Experience. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(22), 1-11.
- Blažič, A. J., & Blažič, B.J. (2018). Digital Skills for Elderly People: A Learning Experiment in Four European Countries. *Review of European Studies*, 10(4), 74-86.
- Lee, L. and Maher, M. L. (2021). Factors Affecting the Initial Engagement of Older Adults in the Use of Interactive Technology. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(6), 1-22.
- Katz, E., Gurevitch, M., & Haas, H. (1973). On the use of the mass media for important things. *American Sociological Review*, 38(2), 164–181.
- Sheldon, P., Antony, M. G., & Ware, L. J. (2021). Baby Boomers' use of Facebook and Instagram: uses and gratifications theory and contextual age indicators. *Heliyon*, 7(4), 1-7.
- United Nations. (2022). *Asia-Pacific Report on Population Aging 2022: Trends, policies and good practices regarding older persons and population aging*. United Nations.
- World Health Organization. (2002). *Active Aging: A Policy Framework*. World Health Organization.

ผลการยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาโรงเรียน กองทุนการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1

EFFECT OF IMPROVING THE QUALITY OF EDUCATION IN EDUCATION FUND
SCHOOLS UNDER THE JURISDICTION OF KAMPHAENG PHET PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

ยุทธนา พันธุ์มี*
Yutthana Punmee*

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
Faculty of Education, Kamphaeng Phet Rajabhat University
*Corresponding email: Yutthana.edu@gmail.com

ผลการยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาโรงเรียนกองทุนการศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1

EFFECT OF IMPROVING THE QUALITY OF EDUCATION IN EDUCATION FUND SCHOOLS UNDER
THE JURISDICTION OF KAMPHAENG PHHET PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

ยุทธนา พันธุ์มี*

Yutthana Punmee*

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

Faculty of Education, Kamphaeng Phet Rajabhat University

*Corresponding email: Yutthana.edu@gmail.com

Receives: 22 July 2024, Revised: 13 September 2024, Accepted: 15 September 2024

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการจำเป็นของผู้บริหาร ครู และชุมชน พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นภูมิปัญญาบ้านโละโคะ จากการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย และศึกษาผลการใช้ หลักสูตรท้องถิ่นภูมิปัญญาบ้านโละโคะ สำหรับการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะสื่อสารภาษาไทย กลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย ครู ผู้บริหาร และนักเรียนระดับประถมศึกษาชั้นปีที่ 1-6 โดยการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการ วิจัย คือ หลักสูตรท้องถิ่นภูมิปัญญาบ้านโละโคะ, แผนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาไทยตาม แนวทางทวิ/พหุภาษา โดยใช้ภาษาแม่เป็นฐาน, แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบประเมินความพึงพอใจต่อ กิจกรรมการเรียนการสอน วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสถิติที่ทดสอบค่าทีแบบอิสระ

ผลการวิจัย พบว่า โรงเรียนบ้านหนองแดน สาขาบ้านโละโคะ อยู่ในเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติคลองวังเจ้า จังหวัดกำแพงเพชร เป็นโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร ครู ผู้บริหาร จำนวน 7 คน นักเรียนระดับประถมศึกษาชั้นปีที่ 1-6 จำนวน 79 คน เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ม้งปกากะญอ มีความต้องการพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการ สื่อสารภาษาไทย สำหรับหลักสูตรท้องถิ่นภูมิปัญญาบ้านโละโคะ จากการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย กลุ่มสาระการ เรียนรู้ภาษาไทย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2560) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.53$, $S.D.=0.54$) และผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทักษะการ สื่อสารภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผลการประเมินความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อตามแนวทางทวิ/พหุภาษา โดยใช้ภาษาแม่เป็นฐาน ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.51$, $S.D.=0.51$)

คำสำคัญ: โครงการกองทุนการศึกษา, ยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษา, นักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์

Abstract

This study aimed to study and analyze the current situation, issues, and needs of school administrators, teachers, and the community, develop a local curriculum based on the Ban Lolo wisdom with the participation of network partners, and study the effects of using the local curriculum based on Ban Lolo wisdom for instruction to develop Thai communication skills. The target group included teachers, administrators, and primary school students from grades 1-6, selected through group cluster sampling. The research tools included a local curriculum based on Ban Lolo wisdom, a lesson plan to develop Thai communication skills according to bilingual/multilingual approaches using the mother tongue as a base, an academic achievement test, and a satisfaction survey for instructional activities. Data analyzed statistics employed percentage, mean, standard deviation, and independent t-test.

The research findings were as follows Ban Nong Dan School, Ban Lolo branch, located in the Khlong Wang Chang National Park area in Kamphaeng Phet Province, is a remote highland school. There were seven teachers and administrators and 79 students from grades 1-6, all of whom were Hmong and Karen (Pga K'nyau) ethnic groups. They expressed a need for the development of instruction to improve Thai communication skills. The local curriculum based on Ban Lolo wisdom, developed with network partner participation, was aligned with the Thai language learning area of the 2008 Basic Education Core Curriculum (revised in 2017), and was rated at the highest level overall (mean=4.53, S.D.= 0.54). The academic achievement comparison of the Thai communication skills of students from grades 1-6 before and after learning showed a statistically significant improvement at the .05 level. Additionally, the evaluation of satisfaction toward the bilingual/multilingual learning activities using the mother tongue as a base was also rated at the highest level overall (mean=4.51, S.D.=0.51).

Keywords: Educational Fund Project, Enhancing the Quality of Education Management, Ethnic Minority Students

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 57 วรรคหนึ่ง ได้บัญญัติไว้ว่ากำหนดให้รัฐต้องจัดหรือดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ซึ่งในการปฏิรูปการศึกษาที่ผ่านมา พบประเด็นสำคัญในการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษา คือ คุณภาพและโอกาสของผู้เรียนมีสาเหตุสำคัญประการหนึ่งของคุณภาพและโอกาสของผู้เรียนกล่าวคือ โรงเรียนขนาดเล็ก (โรงเรียนที่มีนักเรียนต่ำกว่า 120 คน ประมาณ 19,000 โรงเรียน) ในสังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีแนวโน้มมีจำนวนมากขึ้นในทุกปีอย่างต่อเนื่อง เกิดปัญหาอุปสรรคในการ

บริหารจัดการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก ทั้งนี้สำนักปลัดกระทรวงศึกษาธิการได้มีหนังสือที่ ศธ.02137/14727 ถึงผู้ว่าราชการจังหวัดทุกจังหวัด เรื่อง การบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็กอย่างไรให้มีประสิทธิภาพ (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2562) ทั้งนี้ปัจจุบันปีการศึกษา 2566 จังหวัดกำแพงเพชร มีโรงเรียนขนาดเล็ก 117 แห่งสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชรทั้ง 2 เขต ซึ่งโรงเรียนบ้านหนองแดน สาขาบ้านโล๊ะโคะ อำเภอโกสัมพีนคร เป็นหนึ่งในโรงเรียนขนาดเล็กได้รับการพิจารณาให้อยู่ในโครงการโรงเรียนกองทุนการศึกษา

โครงการกองทุนการศึกษา เป็นโครงการพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 เมื่อปี พ.ศ. 2555 โดยมีพระราชประสงค์ที่จะพระราชทานเงินส่วนพระองค์จำนวนหนึ่งมาใช้เพื่อพัฒนาการศึกษา มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การสร้าง "โรงเรียนคุณธรรมจริยธรรม" เพื่อสร้างคนดีให้แก่บ้านเมือง โครงการนี้ได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วนและประสบความสำเร็จเป็นอย่างมาก (ศูนย์คุณธรรม, 2561) แม้ว่าโครงการกองทุนการศึกษาจะประสบความสำเร็จ แต่ยังมีช่องว่างที่ต้องศึกษาเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพของโครงการให้ดียิ่งขึ้น การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในโรงเรียนกองทุนการศึกษา ถือว่าเป็นพันธกิจหลักสำคัญของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ในการพัฒนาครูให้มีความรู้สมรรถนะวิชาชีพ พร้อมทั้งสร้างสรรค์พัฒนานวัตกรรมด้านการศึกษาด้านการบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลให้ชุมชนท้องถิ่นเกิดความเข้มแข็งตามบริบทเชิงพื้นที่บริการของมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

ทั้งนี้เมื่อวันที่ 28 มิถุนายน 2566 คณะผู้วิจัยร่วมรับฟังรายงานผลการดำเนินงานโรงเรียนบ้านหนองแดน สาขาบ้านโล๊ะโคะ โดยนางสุมิตรา กลิ่นบุบผา รองผู้อำนวยการโรงเรียน ต่อท่านรองคณบดี พลเอกกัมปนาท รุดดิษฐ์ ร่วมกับผู้ว่าราชการจังหวัด และหัวหน้าส่วนราชการจังหวัดกำแพงเพชร ในการติดตามตรวจเยี่ยมโรงเรียนกองทุนการศึกษาในจังหวัดกำแพงเพชร ทำให้ทราบถึงแนวทางการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณภาพด้วยแผนพัฒนาการจัดการศึกษา ของสถานศึกษาสู่การปฏิบัติจริงตามพระบรมราโชบายด้านการศึกษาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ประกอบด้วย 3 เสาหลัก คือ คุณภาพครู คุณภาพผู้เรียน การบริหารจัดการ และ 5 กลยุทธ์คือ การพัฒนาครูให้มีศักยภาพในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียนให้มีวินัย คุณธรรม การพัฒนาทักษะชีวิตและทักษะอาชีพ และการบริหารจัดการโรงเรียนให้มีคุณภาพ (สุมิตรา กลิ่นบุบผา, 2566) ซึ่งพบว่าปัญหาของการยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษา คือ ควรพัฒนาความรู้ความสามารถทางภาษาไทยของนักเรียนเนื่องจากเป็นนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ม้ง และปกากะญอ ทุกคนซึ่งการใช้ภาษาไทยที่ถูกต้องเหมาะสมจะส่งผลการเรียนรู้ในรายวิชาต่าง ๆ ได้ดียิ่งขึ้น อันจะเป็นการยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาอย่างแท้จริง

โรงเรียนบ้านหนองแดน สาขาบ้านโล๊ะโคะ เป็นโรงเรียนที่อยู่พื้นที่อุทยานแห่งชาติคลองวังเจ้า ซึ่งจัดอยู่ในถิ่นกันดารและยังเป็นพื้นที่สีแดงตามประกาศของรัฐบาล ไม่มีน้ำประปา ไม่มีไฟฟ้า ไม่มีบ้านพัก ชาวบ้านและนักเรียนกลุ่มเป็นชาติพันธุ์ม้ง ปกากะญอ ที่มีภาษา ประเพณี วัฒนธรรม และความเชื่อที่ฝังแน่นมายาวนาน ในด้านการจัดการศึกษาของ นักเรียนชั้นอนุบาล ถึง ประถมศึกษาปีที่ 2 ขาดทักษะการสื่อสารภาษาไทย และในระดับประถมศึกษาปีที่ 3-6 ต้องได้รับการพัฒนาอย่างมาก อันเป็นเป้าหมายการพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาไทยเพื่อจะใช้เป็นสื่อกลางหรือสะพานในการเรียนรู้รายวิชาอื่น ๆ และส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ถึงวัฒนธรรมประเพณีความเป็นไทยที่เกิดจากความรัก พร้อมทั้งรักษามรดกภูมิปัญญาท้องถิ่นความชาติพันธุ์ของตนเอง

ทั้งนี้ผู้วิจัยจึงมีความตั้งใจที่พัฒนาการเรียนการสอนของครูผู้สอนและนำเสนอแนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการสื่อสารภาษาไทยอันจะเป็นการยกระดับการศึกษาของผู้เรียนที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ให้เกิดความรักความภาคภูมิใจในความเป็นไทยพร้อมกับรักษาและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเอง ตามพระบรมราโชบายด้านการศึกษาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว คือ พัฒนาคุณภาพครู คุณภาพผู้เรียน และการบริหารจัดการ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการจำเป็นของผู้บริหาร ครู และชุมชนโรงเรียนบ้านหนองแดน สาขาบ้านโละโคะ
2. เพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นภูมิปัญญานบ้านโละโคะ จากการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
3. เพื่อศึกษาผลการใช้หลักสูตรท้องถิ่นภูมิปัญญานบ้านโละโคะ สำหรับการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาไทย

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาโรงเรียนกองทุนการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 โดยแบ่ง 3 ขั้นตอน 1. ศึกษาวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการจำเป็นของผู้บริหาร ครู และชุมชนบ้านโละโคะ 2. พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นภูมิปัญญานบ้านโละโคะ จากการมีส่วนร่วมของภาคี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2560) และ 3. ศึกษาผลการใช้หลักสูตรท้องถิ่นภูมิปัญญานบ้านโละโคะ เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาไทย (ฟัง พูด อ่าน เขียน) กลุ่มเป้าหมายประกอบด้วย คณะครู ผู้บริหาร และนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 โรงเรียนบ้านหนองแดน สาขาบ้านโละโคะ อำเภอโกสัมพีนคร จังหวัดกำแพงเพชร ปีการศึกษา 2566 ระหว่างเดือนพฤศจิกายน - มีนาคม 2567

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการจำเป็นของผู้บริหาร ครู และชุมชน โรงเรียนบ้านหนองแดน สาขาบ้านโละโคะ มี 3 ขั้นตอน ดังนี้

1.1 ศึกษาและวิเคราะห์รายงานประกันคุณภาพการศึกษาโรงเรียน ปีการศึกษา 2565 โครงการกองทุนการศึกษา การยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษา (ณัฐพงษ์ เพราแก้ว, 2561) แนวคิดการพัฒนาหลักสูตรตามรูปแบบของทาบ (Hilden Taba, 1962), และ ADDIE models (Dick and Carey, 1978) การจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ (วรรณ เทียนมี, 2563) การจัดการเรียนรู้ตามแนวทางทวิ/พหุภาษา โดยใช้ภาษาแม่เป็นฐาน การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562)

1.2 การสัมภาษณ์คณะครู ผู้บริหาร นักเรียน ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน และผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในพื้นที่บริการของโรงเรียนบ้านหนองแคน สาขาบ้านโละโคะ มีประเด็นสำคัญ 1. ผลการจัดการศึกษา 2. การบริหารจัดการศึกษา 3. การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และ 4. ผลการตรวจประเมินการประกันคุณภาพ

1.3 ลงพื้นที่ศึกษาบริบทสถานศึกษา สังเกตการเรียนการสอน บริบทชุมชนบ้านโละโคะ โดยมีประเด็นสำคัญ 1. โครงสร้างงานและการบริหารสถานศึกษา 2. แนวการจัดการเรียนการสอนของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 1-6 และ 3. บริบทชุมชนท้องถิ่น จำนวนประชากร อาชีพ เชื้อชาติ ศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นภูมิปัญญาบ้านโละโคะ จากการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุงพุทธศักราช 2560) มี 3 ขั้นตอน ดังนี้

2.1 ศึกษาสังเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน รายงานประกันคุณภาพการศึกษา การยกระดับคุณภาพการศึกษาโรงเรียนกองทุนการศึกษา การพัฒนาหลักสูตรภูมิปัญญาท้องถิ่น และการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาไทยตามแนวทางแบบทวิ/พหุภาษา โดยใช้ภาษาแม่เป็นฐาน เพื่อจัดทำร่างหลักสูตร

2.2 สัมภาษณ์กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยการระดมสมอง (Focus group discussion) เพื่อออกแบบพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นภูมิปัญญาบ้านโละโคะ จากการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย วันที่ 25 พฤศจิกายน 2566 ณ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

2.2.1 แหล่งข้อมูล ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน คณะครู ผู้นำชุมชน นักเรียน อาจารย์ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน 16 ท่าน

2.2.2 เครื่องมือวิจัย แบบสัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ประกอบด้วย ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบ ภูมิปัญญาท้องถิ่น วิสัยทัศน์ ปรัชญา จุดมุ่งหมาย วิธีการเรียนการสอน คุณลักษณะผู้เรียน

2.2.3 วิธีดำเนินการ 1. แจกแนวทางการยกระดับคุณภาพการศึกษาโรงเรียนโดยการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นภูมิปัญญาบ้านโละโคะ เพื่อพัฒนาการสื่อสารภาษาไทยด้วยการจัดการเรียนการสอนแบบทวิ/พหุภาษา โดยใช้ภาษาแม่เป็นฐาน ภายใต้หลักสูตรภูมิปัญญาท้องถิ่นบ้านโละโคะ 2. การถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ของตนเองผ่านการเล่าเรื่อง จากปราชญ์ชาวบ้าน ครู ผู้บริหาร ผู้นำชุมชนบ้านโละโคะ 3. ระดมสมองร่วมกันของชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน ครู ผู้บริหาร นักเรียน คณาจารย์ เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นบ้านโละโคะ ประกอบด้วย วัฒนธรรมประเพณี พิธีกรรม อาชีพ แหล่งท่องเที่ยว อาหาร การแต่งกาย กำหนดวิสัยทัศน์ ปรัชญา จุดมุ่งหมาย และคุณลักษณะของผู้เรียน 4. สรุปสาระสำคัญจากการระดมสมองเพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นภูมิปัญญาบ้านโละโคะ ไปสู่ห้องเรียน ประกอบด้วย ภูมิปัญญาท้องถิ่น สาระสำคัญของหลักสูตร โครงสร้างการจัดการเรียนรู้ แผนผังการจัดการเรียนรู้ คำอธิบายรายวิชา แบบบันทึกผลการจัดทำโครงสร้างรายวิชา และแนวทางการนิเทศ ติดตามและประเมินผล 5. นำเสนอและร่วมกันวิพากษ์ร่างหลักสูตรท้องถิ่นภูมิปัญญาบ้านโละโคะ โดยผู้บริหาร คณะครู คณาจารย์ และนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษา เพื่อปรับปรุงแก้ไข และจัดนำเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรและการนำหลักสูตร ไปใช้

2.3 ประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรท้องถิ่นภูมิปัญญาบ้านโละโคะ จากการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2560) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ

2.3.1 แหล่งข้อมูล ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิด้านหลักสูตรและการสอน ด้านการเรียนการสอนระดับประถมศึกษา ด้านการวัดประเมินผล ด้านการเรียนการสอนภาษาไทย จำนวน 7 ท่าน โดยการนัดหมายเพื่อสัมภาษณ์และให้ข้อเสนอแนะ

2.3.2 เครื่องมือวิจัย แบบประเมินความเหมาะสมของหลักสูตร ประกอบด้วย 1. ข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์ 2. ด้านการจัดทำหลักสูตรความเหมาะสมของหลักสูตรท้องถิ่นภูมิปัญญาบ้านโละโคะ 3. ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ 4. ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน/แหล่งการเรียนรู้ 5. ด้านการวัดผลการประเมินผล การเรียนรู้ และ 6. ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรท้องถิ่น มีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคิร์ท (Likert Scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545) และคำถามข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

2.3.3 วิธีดำเนินงาน 1. นำส่งร่างหลักสูตรท้องถิ่นภูมิปัญญาบ้านโละโคะ และแบบประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรท้องถิ่นภูมิปัญญาบ้านโละโคะทางไปรษณีย์ 2. ประชุมออนไลน์ระดมสมองเพื่อประเมินความเหมาะสมและรับฟังข้อเสนอแนะ โดยมีผลประเมินภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.53$, $S.D.=0.54$) และเมื่อพิจารณาแต่ละรายการ พบว่า 1. ด้านการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นเหมาะสมมาก ($\bar{X}=4.20$, $S.D.=0.52$) 2. ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้เหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X}=4.65$, $S.D.=0.54$) 3. ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน/แหล่งการเรียนรู้เหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X}=4.66$, $S.D.=0.49$) 4. ด้านการวัดผลการประเมินผล การเรียนรู้เหมาะสมมาก ($\bar{X}=4.45$, $S.D.=0.56$) และ 5. ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรท้องถิ่นเหมาะสมมาก ($\bar{X}=4.47$, $S.D.=0.56$)

โดยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้ 1. ควรกำหนดตัวชี้วัดของหลักสูตรท้องถิ่นภูมิปัญญาบ้านโละโคะ 2. ควรจัดทำสื่อเนื้อหาหรือแบบเรียนเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นประกอบการเรียนการสอน และ 3. ควรมีแบบประเมินความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ทักษะการสื่อสารภาษาไทยของผู้เรียน

ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาผลการใช้หลักสูตรท้องถิ่นภูมิปัญญาบ้านโละโคะ สำหรับการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะสื่อสารภาษาไทยการฟัง การพูด การอ่านและการเขียนภาษาไทย มี 2 ขั้นตอน ดังนี้

3.1 ศึกษาผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน ที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนตามแนวทางทวิ/พหุภาษา โดยใช้ภาษาแม่เป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาไทย (ฟัง พูด อ่าน เขียนภาษาไทย) ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 6 ภายใต้หลักสูตรท้องถิ่นภูมิปัญญาบ้านโละโคะ จากการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2560)

3.1.1 แหล่งข้อมูล ประกอบด้วย 1. คณะครู ผู้บริหารโรงเรียนบ้านหนองแดน สาขาบ้านโละโคะ อำเภอโกสุมพินคร จังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 8 ท่าน 2. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง 6 จำนวน 79 คน เป็นนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ม้ง และปกากะญอ ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 ได้มาโดยการแบ่งกลุ่มโรงเรียนกองทุนการศึกษาเป็นหน่วยในการสุ่ม

3.1.2 เครื่องมือการที่ใช้ในงานวิจัย ประกอบด้วย 1. หลักสูตรท้องถิ่นภูมิปัญญาบ้าน
โละโคะ 2. แผนการจัดการเรียนรู้เสริมสร้างทักษะการสื่อสารภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6
ตามแนวทางทวิ/พหุภาษา โดยใช้ภาษาแม่เป็นฐาน 3. แบบทดสอบก่อนเรียนหลังเรียน 4. แบบสอบถามความพึงพอใจ

3.1.3 วิธีดำเนินการวิจัย 1. รูปแบบการทดลองแบบแผนการวิจัยแบบกลุ่มเดียวทดสอบ
ก่อนและหลังทดลอง (One Group Pretest – Posttest Design) ซึ่งมีแบบแผนการทดลอง (รัตนะ บัวสนธ์,
2551) 2. การดำเนินการทดลองขั้นต้นในการจัดการเรียนการสอนเพื่อทักษะการสื่อสารภาษาไทยฟัง พูด อ่าน
เขียน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ตามแนวทางทวิ/พหุภาษา โดยใช้ภาษาแม่เป็นฐาน แบบหนึ่งต่อ
หนึ่ง (One to One Test) โดยทดสอบกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 6 คน แล้วรวบรวมข้อมูลมา
วิเคราะห์เพื่อปรับปรุงแก้ไข 3. ดำเนินการทดลองแบบกลุ่มย่อย (Small Group Testing) ในการจัดการเรียนการ
สอนเพื่อทักษะการสื่อสารภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 ตามแนวทางทวิ/พหุภาษา โดยใช้
ภาษาแม่เป็น จำนวน 20 คน เพื่อตรวจสอบและปรับปรุงให้มีความสมบูรณ์ 4. ประชุมวางแผนการดำเนินงาน
ร่วมกันระหว่างผู้บริหาร คณะครู นักศึกษา อาจารย์ และผู้แทนอุทยานแห่งชาติคลองวังเจ้า เพื่อเตรียมความพร้อม
ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมค่ายวิชาการ 5. ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยทำ
การทดสอบก่อนเรียนและจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 ตามแนวทางทวิ/พหุ
ภาษา โดยใช้ภาษาแม่เป็นฐาน มีการเก็บคะแนนระหว่างเรียน และทำแบบทดสอบหลังเรียนด้วยแบบทดสอบชุด
เดียวกับที่ใช้ในการทดสอบก่อนเรียน พร้อมกับทำแบบประเมินความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนการสอน
6. มีการจัดกิจกรรมค่ายวิชาการ "ค่ายครูอาสาปันน้ำใจ สายใยการประถมศึกษา" ระหว่างวันที่ 25-26 ม.ค. 2567
เพื่อส่งเสริมทักษะการสื่อสารภาษาไทยและเชื่อมโยงทักษะอาชีพและเสริมสร้างคุณลักษณะผู้เรียน

3.1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1.4.1 วิเคราะห์ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและ
หลังเรียน เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านการเขียนภาษาไทยของชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 6 โรงเรียนบ้านหนองแดน
สาขาบ้านโละโคะ โดยใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ t-test แบบ Dependent sample (รัตนะ
บัวสนธ์, 2551) ดังตารางที่ 1

นักเรียน	N	df	คะแนน	ก่อนเรียน		หลังเรียน		t	ค่าวิกฤต
กลุ่มตัวอย่าง			เต็ม	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
ป.1	20	19	50	21.95	4.97	37.61	7.23	15.26	1.724
ป.2	12	11	25	20.30	1.16	23.00	0.94	12.65	1.782
ป.3	8	7	15	7.88	1.25	14.50	0.53	13.49	1.894
ป.4	8	7	20	9.00	1.31	13.88	0.83	12.25	1.894
ป.5	13	12	20	5.76	2.08	16.84	1.62	22.17	1.782
ป.6	18	17	20	6.06	2.82	16.65	2.42	14.75	1.739

* ค่า t มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนของผู้เรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง ประถมศึกษาปีที่ 6 เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านการเขียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางทวิ/พหุภาษา โดยใช้ภาษาแม่เป็นฐาน ภายใต้หลักสูตรท้องถิ่นภูมิปัญญาบ้านโละโคะ จากการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2560) มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.1.4.2 วิเคราะห์ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน เพื่อพัฒนาทักษะการฟังการพูดภาษาไทยของชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 6 โรงเรียนบ้านหนองแดน สาขาบ้านโละโคะ โดยใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ t-test แบบ Dependent sample (รัตนะบัวสนธิ์, 2551) ดังตารางที่ 2

นักเรียน กลุ่มตัวอย่าง	N	df	คะแนน เต็ม	ก่อนเรียน $\bar{X}$ S.D.	หลังเรียน $\bar{X}$ S.D.	t	ค่าวิกฤต
ป.1	20	20	10	2.71 2.44	6.81 2.65	7.54	1.724
ป.2	12	11	10	2.55 1.04	5.91 1.04	7.43	1.782
ป.3	8	7	10	3.38 1.30	7.25 1.39	6.68	1.894
ป.4	8	7	20	9.00 1.31	13.13 1.13	7.51	1.894
ป.5	13	12	20	6.25 1.66	11.33 1.33	9.36	1.782
ป.6	18	17	20	10.56 1.50	13.72 1.80	7.95	1.739

* ค่า t มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนของผู้เรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง ประถมศึกษาปีที่ 6 เพื่อพัฒนาทักษะการฟังการพูดที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางทวิ/พหุภาษา โดยใช้ภาษาแม่เป็นฐาน ภายใต้หลักสูตรท้องถิ่นภูมิปัญญาบ้านโละโคะ จากการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2560) มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.2 ศึกษาความพึงพอใจของคณะครู ผู้บริหาร และนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง ประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 86 คน ที่มาต่อกิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวทางทวิ/พหุภาษา โดยใช้ภาษาแม่เป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาไทย (ฟัง พูด อ่าน เขียน) โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับเกณฑ์ในการแปลค่าระดับความคิดเห็น (บุญชม ศรีสะอาด, 2545)

พบว่า ความพึงพอใจโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.51$, S.D.=0.51) เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ย ได้แก่ 1. ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน/แหล่งการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.69$, S.D.=0.46)

2. ด้านการวัดประเมินผลการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.69$, S.D.=0.53) 3. ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.65$, S.D.=0.51) ด้านการจัดทำหลักสูตรภูมิปัญญาท้องถิ่นบ้านโละโคะ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.33$, S.D.=0.58) และ 5) ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรท้องถิ่น ($\bar{X}=4.33$, S.D.=0.58)

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการจำเป็นของผู้บริหาร ครู และชุมชน โรงเรียนบ้านหนองแดน สาขาบ้านโละโคะ พบว่า โรงเรียนบ้านหนองแดน สาขาบ้านโละโคะ อยู่ในเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติคลองวังเจ้า อำเภอโกสัมพีนคร จังหวัดกำแพงเพชร เป็นโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร มีระบบสาธารณูปโภคไฟฟ้าโซล่าเซลล์ ประปาภูเขา ไม่มีสัญญาณเครือข่ายโทรศัพท์ ซึ่งมีบริการอินเทอร์เน็ตผ่านดาวเทียม เส้นทางเป็นไหล่เขาลาดชัน ระยะทาง 79 กิโลเมตร จากโรงเรียน ถึง มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2520 ปีการศึกษา 2566 มีผู้บริหาร คณะครู จำนวน 7 คน จัดการศึกษาระดับอนุบาลชั้นปีที่ 2 และอนุบาลชั้นปีที่ 3 และระดับประถมศึกษาชั้นปีที่ 1-6 จำนวน 79 คน ซึ่งนักเรียนเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ม้ง ปกาเกอญอ และเป็นโรงเรียนในโครงการกองทุนการศึกษาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9

2. ผลการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นภูมิปัญญานบ้านโละโคะ จากการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2560) มีสาระสำคัญดังนี้

ปรัชญา: อนุรักษ์และสืบสาน ภูมิปัญญาท้องถิ่นบ้านโละโคะ

วิสัยทัศน์: จัดการเรียนรู้เสริมทักษะ รักภูมิปัญญาท้องถิ่นบ้านโละโคะ

จุดมุ่งหมาย 1. ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในภูมิปัญญาท้องถิ่นบ้านโละโคะ 2. ผู้เรียนสามารถบอกถึงการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นบ้านโละโคะ 3. ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์คุณค่าประโยชน์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการดำเนินชีวิต 4. ผู้เรียนสามารถนำภูมิปัญญาท้องถิ่นบ้านโละโคะมาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต และ 5. ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจในภูมิปัญญาท้องถิ่นบ้านเกิดตนเอง

คุณลักษณะผู้เรียน: มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ รักภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่นบ้านโละโคะ: 1. วัฒนธรรมประเพณี 2. พิธีกรรม 3. อาชีพ 4. แหล่งท่องเที่ยว

5. อาหาร และ 6. การแต่งกาย

แผนผังการจัดการเรียนรู้: ประกอบด้วย หัวข้อภูมิปัญญาท้องถิ่น ตัวชี้วัด เนื้อหา/สาระการเรียนรู้ แกนกลาง เป้าหมาย กิจกรรมการเรียนรู้ บูรณาการจัดการเรียนรู้ และการวัดประเมินผล

โครงสร้างการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ภาษาไทย (รายวิชาเพิ่มเติม) ระดับประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 (จำนวน 40 ชั่วโมงต่อปีการศึกษา) วิชาภูมิปัญญาท้องถิ่นบ้านโละโคะ (บูรณาการวิชาภาษาไทย) จำนวน 40 ชั่วโมงต่อปี (สัปดาห์ละ 1 ชม.)

คำอธิบายรายวิชา ชื่อวิชา ภูมิปัญญาท้องถิ่นบ้านโละโคะ (บูรณาการวิชาภาษาไทย) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย การเขียน การฟัง การดู การพูด และหลักการใชภาษา สำหรับระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง 3 จำนวน 40 ชั่วโมง ต่อปีการศึกษา และคิดเป็น หน่วยกิต จำนวน 1 หน่วยกิต

แผนการจัดการเรียนรู้ ตามแนวทางทวิ/พหุภาษาโดยใช้ภาษาแม่เป็นฐาน ส่งเสริมทักษะการสื่อสารภาษาไทย การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน บูรณาการเรียนรู้กับแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นบ้านโละโคะ หัวข้อ วัฒนธรรมประเพณี พิธีกรรม อาชีพ แหล่งท่องเที่ยว อาหาร และการแต่งกาย

มีผลการประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรท้องถิ่นภูมิปัญญาบ้านโละโคะ จากการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2560) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.53$, S.D.=0.54)

3. ผลการทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่นภูมิปัญญาบ้านโละโคะ จากการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2560) มีรายละเอียดดังนี้

นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางทวิ/พหุภาษา โดยใช้ภาษาแม่เป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการฟัง พูด อ่าน เขียน ภายใต้หลักสูตรท้องถิ่นภูมิปัญญาบ้านโละโคะ จากการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2560) พบว่า ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนของผู้เรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 1-6 มีคะแนนการทดสอบหลังเรียนสูงกว่าคะแนนการทดสอบก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางทวิ/พหุภาษา โดยใช้ภาษาแม่เป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการฟัง พูด อ่าน เขียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 จำนวน 79 คน และคณะครู ผู้บริหาร จำนวน 7 คน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.51$, S.D.=0.51)

อภิปรายผลการวิจัย

การยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาโรงเรียนกองทุนการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ผู้วิจัยได้นำเสนอพระราชโองการด้านการศึกษามาแนวทางในการพัฒนางาน มีรายละเอียด ดังนี้

1. สภาพความต้องการจำเป็นโรงเรียนบ้านหนองแดน สาขาบ้านโละโคะ อำเภอโกสุมพินคร จังหวัดกำแพงเพชร คือ พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาภาษาไทยเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารไปสู่การเรียนรู้ในรายวิชาต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยเทคนิควิธีการสอนที่มีความน่าสนใจเหมาะสมกับนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ ที่จะส่งเสริมทักษะการสื่อสารภาษาไทย ฟัง พูด อ่าน เขียน และรักในภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเอง โดยครูผู้สอนและจากการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย ส่งผลให้หลักสูตรท้องถิ่นภูมิปัญญาบ้านโละโคะ จากการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2560) สามารถนำไปใช้ปฏิบัติการในชั้นเรียน กับการบูรณาการเรียนการสอนกับแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นอันยังคงอัตลักษณ์ ได้แก่ วัฒนธรรมประเพณี พิธีกรรม อาชีพ แหล่งท่องเที่ยว อาหาร และการแต่งกาย ตามแนวทางทวิ/พหุภาษา โดยใช้ภาษาแม่เป็นฐาน ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตจึงทำให้ผลการพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาไทยสูงขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของศิริวรรณ วณิชพัฒน์ (2561) ที่พบว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่บรรพบุรุษได้สร้างสรรค์ขึ้นเพื่อใช้ในการแก้ปัญหา

การดำรงชีวิต เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมที่มีคุณค่าและสามารถช่วยพัฒนามนุษย์ทั้งทางวัตถุและจิตใจ ด้วยเหตุที่ ภูมิปัญญามีคุณค่ามหาศาลจึงทำให้การศึกษาทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศตระหนักถึงความสำคัญและบูรณา การภูมิปัญญาเข้าอย่างสร้างสรรค์ในการจัดการเรียนการสอน

2. การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นภูมิปัญญาบ้านโละโคะ จากการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย กลุ่มสาระ การเรียนรู้ภาษาไทย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2560) มีสาระสำคัญเป็นที่ยอมรับของภาคีเครือข่าย ดังนี้ ประชญา คือ “อนุรักษ์และสืบสาน ภูมิปัญญาท้องถิ่น บ้านโละโคะ” วิสัยทัศน์ คือ “จัดการเรียนรู้เสริมทักษะ รักษาภูมิปัญญาท้องถิ่นบ้านโละโคะ” จุดมุ่งหมาย ประกอบด้วย 1. ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในภูมิปัญญาท้องถิ่นบ้านโละโคะ 2. ผู้เรียนสามารถบอกถึงการอนุรักษ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่นบ้านโละโคะ 3. ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์คุณค่าประโยชน์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการดำเนินชีวิต 4. ผู้เรียนสามารถนำภูมิปัญญาท้องถิ่นบ้านโละโคะมาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต 5. ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจ ในภูมิปัญญาท้องถิ่นบ้านเกิดตนเอง และมีคุณลักษณะผู้เรียน คือ มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ รักษาภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยมีการ กำหนดหัวข้อ ตัวชี้วัด สาระสำคัญ และกิจกรรมการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามกรอบหลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2560) สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิวะลักษณ์ มหัชย (2565) สถานศึกษาจะต้องจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่สามารถพัฒนาหลักสูตรได้เองภายใต้ กรอบของหลักสูตรแกนกลาง ครอบคลุมภาระงานการจัดการศึกษาทุกด้าน จึงจำเป็นที่เราจะต้องมีการเตรียมการ ให้พร้อม มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องของการพัฒนาหลักสูตร การนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติที่สอดคล้องกับ บริบทของสถานศึกษาแต่ละแห่งเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา

3. ผลการนำหลักสูตรท้องถิ่นภูมิปัญญาบ้านโละโคะ จากการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย กลุ่มสาระ การเรียนรู้ภาษาไทย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2560) ไปสู่การปฏิบัติเพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาโรงเรียนกองทุนการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 เป้าหมายเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาไทย ฟัง พูด อ่าน เขียน ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง 6 ซึ่งมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีความพึงพอใจโดยภาพรวมอยู่ที่ระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของฉัตร ชัย พรหมารักษ์ (2564) ว่าแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดพหุภาษาโดยใช้ภาษาแม่เป็นฐานร่วมกับวิธีการสอน ภาษาโดยเน้นภาระงาน จำนวน 5 แผน ๆ ละ 3 ชั่วโมง รวม 15 ชั่วโมง มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด และ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีคะแนนความสามารถด้านการฟังการพูดภาษาอังกฤษหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ตามแนวคิดพหุภาษาโดยใช้ภาษาแม่ เป็นฐานร่วมกับวิธีการสอนภาษาโดยเน้นภาระงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก

ทั้งนี้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาไทยของนักเรียนโรงเรียน บ้านหนองแดน สาขามโนโคะ สูงขึ้นเพราะแนวทางการจัดการเรียนการสอนเป็นการบูรณาการแหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่นักเรียนคุ้นเคยและผนวกกับการผสมผสานระหว่างการใช้ภาษาถิ่นและภาษาไทยควบคู่กัน พร้อมทั้งการใช้สื่อประกอบการสอนที่เห็นภาพชัดเจนและสื่อความหมายของการใช้ภาษาตามแนวทางทวิ/พหุ ภาษาโดยใช้ภาษาแม่เป็นฐาน อีกทั้งการจัดกิจกรรมค่ายวิชาการ “ค่ายครูอาสาปันน้ำใจ สายใยการประถมศึกษา”

เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามพระราโชบายด้านการศึกษาศึกษาของโรงเรียนกองทุนการศึกษา 4 ด้าน ประกอบด้วย 1. มีทัศนคติที่ดีและถูกต้อง 2. มีพื้นฐานชีวิตที่มั่นคงแข็งแรง 3. มีอาชีพมีงานทำ และ 4. เป็นพลเมืองดี มีระเบียบวินัย โดยเน้นภาษาไทยจึงส่งผลให้การเรียนรู้ของนักเรียนเกิดทักษะการเรียนรู้และมีความสนุกสนานจึงทำให้ผลการเรียนรู้และความพึงพอใจ โดยครูผู้สอนและนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษา ได้ร่วมกันออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวทางทวิ/พหุภาษา โดยใช้ภาษาแม่เป็นฐาน ทำให้ทราบถึงแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับบริบทผู้เรียนที่เป็นนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ และควรออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้เพิ่มเติมเทคนิค สื่อ และบริบทชุมชนใกล้ตัวผู้เรียน อันจะเป็นการเสริมสร้างประสบการณ์หรือสมรรถนะของผู้สอนมากยิ่งขึ้น อันจะส่งผลต่อการยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนกองทุนการศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งเกิดจากการทำงานร่วมกันของภาคีเครือข่ายอันเนื่องมาจากความรักความศรัทธาในวิชาชีพ ก่อให้เกิดมิตรภาพความผูกพันในการทำงานร่วมกัน เพื่อสนองงานตามพระราโชบายด้านการศึกษาศึกษาของโรงเรียนในโครงการกองทุนการศึกษา

องค์ความรู้จากการวิจัยสู่การพัฒนา

1. ทราบถึงแนวทางการยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนในโครงการกองทุนการศึกษา โดยการมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สถาบันผลิตครู ชุมชนท้องถิ่น ถือเป็นสิ่งสำคัญที่จะขับเคลื่อนการพัฒนาการศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งเป้าหมายปลายทาง คือ ผู้เรียน ซึ่งจากการนำหลักสูตรท้องถิ่นภูมิปัญญาบ้านโละโคะไปสู่การปฏิบัติการเรียนการสอนโดยคณะครู และนักศึกษาร่วมกันพบว่าการจัดการเรียนการสอนตามแนวทางทวิ/พหุภาษา โดยใช้ภาษาแม่เป็นฐาน สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาไทยได้เป็นอย่างดี เพราะส่งผลต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนและได้รู้จักความเป็นมาด้านต่าง ๆ ของชุมชนท้องถิ่นเกิดความภาคภูมิใจ และคณะครูตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยที่จัดนำไปสู่การเรียนรู้ของผู้เรียนในรายวิชาอื่น ๆ

2. กระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นภูมิปัญญาบ้านโละโคะ จากการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2560) สู่การออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาไทย โดยการบูรณาการแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นบ้านโละโคะกับการศึกษารายวิชาภาษาไทย ซึ่งเป็นวิถีชีวิตเรื่องราวใกล้ตัวนักเรียนส่งผลถึงความตั้งใจศึกษาเล่าเรียนทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นไปในทิศทางที่ดี ทำให้สถานศึกษาตระหนักและเห็นความสำคัญของการมีหลักสูตรท้องถิ่นอันจะเป็นเครื่องมือสำคัญที่กำหนดแนวทางการเรียนการสอน ช่วยให้ครูสามารถวางแผนและจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยพัฒนาทักษะ ความรู้ และคุณธรรมของผู้เรียนให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงในชีวิตประจำวัน

3. จากการดำเนินงานตามกระบวนการวิจัยที่ผ่านมาทำให้สถานศึกษา ผู้บริหาร คณะครู และคณาจารย์ นักศึกษาวางแผนร่วมกันเพื่อกำหนดให้มีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการในการพัฒนาความรู้และทักษะการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางทวิ/พหุภาษา โดยใช้ภาษาแม่เป็นฐาน ภายใต้หลักสูตรท้องถิ่นภูมิปัญญาบ้านโละโคะ โดยเชิญ

วิทยากรผู้เชี่ยวชาญมาถ่ายทอดความรู้พัฒนาทักษะตลอดจนการผลิตสื่อประกอบการเรียนการสอน และนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมด้วยกระบวนการวิจัยเพื่อเป็นแนวทางขยายผลต่อยอดไปสู่โรงเรียนในโครงการกองทุนการศึกษา หรือนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนที่มีบริบทพื้นที่ คล้ายคลึงกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

ควรมีการศึกษาถึงแนวทางการนำแนวคิดการจัดการเรียนการสอนตามแนวทางทวิ/พหุภาษาโดยใช้ภาษาแม่เป็นฐาน เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาความรู้ความสามารถของนักศึกษาวิชาชีพครู หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษา ตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง (Program Learning Outcomes : PLOs) ซึ่งนักศึกษาส่วนหนึ่งมีถิ่นฐานบ้านเกิดภูมิลำเนาที่มีนักเรียนเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ ใน 5 อำเภอ จังหวัดตาก ประกอบด้วย อำเภออุ้มผาง อำเภอพบพระ อำเภอแม่สอด อำเภอแม่ระมาด และอำเภอท่าสองยาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 และสอดคล้องกับบริบทเชิงพื้นที่ที่บริการวิชาการของมหาวิทยาลัย

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาและเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เกิดจากรูปแบบการเรียนการสอนตามแนวทางทวิ/พหุภาษา โดยใช้ภาษาแม่เป็นฐาน กับรูปแบบหรือเทคนิคการเรียนการสอนแนวอื่น ๆ ซึ่งจะช่วยให้การค้นพบมีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น

2. ควรออกแบบพัฒนางานวิจัยที่มีการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์เชิงลึกที่ครอบคลุมเพื่อนำมาเป็นพื้นฐานในการสร้างองค์ความรู้ความเข้าใจในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางทวิ/พหุภาษา โดยใช้ภาษาแม่เป็นฐาน สู่การบูรณาการจัดการเรียนการสอนเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- ฉัตรชัย พรหมมารักษ์. (2564). ภาษาแม่กับการเสริมสร้างทักษะการฟังและทักษะการพูดภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์. *วารสารวิจัยศิลปวิทยาการกลุ่มน้ำโขง*, 5(2), 53-67
- ณัฐพงษ์ เพราแก้ว. (2561). *การยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษา*. วารสาร มจร พุทธศาสตร์ปริทรรศน์, 7(3), 44-58.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- รัตนะ บัวสนธิ์. (2552). *การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการศึกษา*. กรุงเทพฯ: คำสมัย.
- วรรณ เทียนมี. (2563). *แนวทางทวิ/พหุภาษา โดยใช้ภาษาแม่เป็นฐาน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- ศูนย์คุณธรรม. (2561). *รายงานโครงการกองทุนการศึกษา*. สืบค้น 16 พฤศจิกายน 2566, จาก <http://www.moralcenter.or.th>

- ศิริวรรณ วณิชวัฒนวรชัย. (2561). *วิธีสอนทั่วไป (Method of Teaching)*. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์.
- ศิวะลักษณ์ มหาชัย. (2565). การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา. *วารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี*, 5(2), 168-185.
- สุมิตรา กลิ่นบุบผา. (2566). รายงานการดำเนินงานโรงเรียนกองทุนการศึกษาประจำการศึกษา 2566. กำแพงเพชร: โรงเรียนบ้านหนองแดน สาขาบ้านโละโคะ.
- สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (2562). *โครงการกองทุนการศึกษา*. สืบค้น 16 พฤศจิกายน 2566, จาก <https://www.thaimediapr.com/โครงการกองทุนการศึกษา>.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). *การจัดการเรียนรู้เชิงรุก*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- อรณี จริยาพจน์งาม. (2564). *การพัฒนาหลักสูตรดิจิทัลการฝึกอบรมครูเพื่อการจัดการศึกษาตามแนวทางทวิ/พหุภาษาโดยใช้ภาษาแม่เป็นฐาน*. สืบค้น 16 พฤศจิกายน 2566, จาก <https://www.edusandbox.com>
- Dick, W., & Carey, L. (1978). *The Systematic Design of Instruction*. New York: HarperCollins.
- Taba, H. (1962). *Curriculum development and Theory and practice*. New York: Harcourt, Brace & World.

รูปแบบการฝึกอบรมพัฒนาศักยภาพครูด้านการใช้ เทคโนโลยีสารสนเทศ ในการจัดการเรียนรู้ โรงเรียน ตำรวจตระเวนชายแดน จังหวัดอุตรดิตถ์

MODEL TRAINING DEVELOPMENT FOR TEACHERS' POTENTIAL USING
INFORMATION TECHNOLOGY FOR LEARNING MANAGEMENT
AT BORDER PATROL POLICE SCHOOL IN UTTARADIT PROVINCE

เชาวฤทธิ์ จันจัน*
Chaowarit Chancheen*

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์
Faculty of Education, Uttaradit Rajabhat University
*Corresponding email: chaowarit_ed@uru.ac.th

รูปแบบการฝึกอบรมพัฒนาศักยภาพครูด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ในการจัดการเรียนรู้
โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน จังหวัดอุดรดิตถ์
MODEL TRAINING DEVELOPMENT FOR TEACHERS' POTENTIAL USING INFORMATION
TECHNOLOGY FOR LEARNING MANAGEMENT
AT BORDER PATROL POLICE SCHOOL IN UTTARADIT PROVINCE

เชาวฤทธิ์ จันจัน*

Chaowarit Chancheen*

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

Faculty of Education, Uttaradit Rajabhat University

*Corresponding email: chaowarit_ed@uru.ac.th

Receives: 11 September 2024, Revised: 26 November 2024, Accepted: 29 November 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมและศึกษาผลการพัฒนาศักยภาพครูในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการจัดการเรียนรู้ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในจังหวัดอุดรดิตถ์ กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ครูโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน จำนวน 15 คน ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามความต้องการพัฒนา แบบประเมินคุณภาพของขั้นตอนและเนื้อหาการพัฒนาฯ แบบทดสอบวัดความรู้ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้ แบบประเมินผลการฝึกปฏิบัติ และแบบสอบถามความพึงพอใจ การวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ค่าดัชนีประสิทธิผลและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่ารูปแบบการพัฒนา ศักยภาพครูในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการจัดการเรียนรู้ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในจังหวัดอุดรดิตถ์ มีขั้นตอนในการพัฒนา 5 ขั้นตอนประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1 ประชุมสอบถามปัญหาและความต้องการในการพัฒนา ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อออกแบบเนื้อหาการพัฒนาครู ขั้นตอนที่ 3 การพัฒนาครูโดยการอบรมเชิงปฏิบัติการ ขั้นตอนที่ 4 การนิเทศติดตาม ขั้นตอนที่ 5 การดำเนินการปรับปรุงขั้นตอนการฝึกอบรม ผลการพัฒนาครูโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนจังหวัดอุดรดิตถ์โดยเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ก่อนและหลังการอบรมด้วยแบบทดสอบวัดความรู้ พบว่ามีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.8593 และครูที่เข้ารับการอบรมทุกคนมีผลงานสื่อการจัดการเรียนรู้ตามเกณฑ์ที่กำหนด และมีความพึงพอใจต่อการเข้ารับการพัฒนายู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการจัดการเรียนรู้, โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน

Abstract

The objectives of this study were to develop teachers and to examine the outcome of potential development program for teachers in using information technology for learning management in Border Patrol Police Schools in Uttaradit Province. The target population consisted of 15 teachers from Yod Pho Thong One Border Patrol Police School and Boontham Boonping Border Patrol Police School who were requested as informants providing primary data on the needs for development and attendees of the potential development program, and 5 experts who had a doctorate degree in information technology, educational technology, and computer education and had over five years of experience in the field of teacher development. The research instruments included questionnaire, content validity evaluation form, evaluation form on quality of procedures and content of the program, knowledge test, practice evaluation form, and questionnaire on satisfaction of the attendees. The data analysis was performed with descriptive statistics of mean, percentage, and standard deviation.

The findings showed that potential development for teachers in using information technology for learning management in Border Patrol Police Schools in Uttaradit Province consisted of five steps which were 1. conference on problems and needs for development, 2. examination for primary data and reviewing related documents on designing content for teacher development, 3. teacher development workshop, 4. follow-up supervision, and 5. revision of the teacher development program. The outcome of teacher development program for Border Patrol Police Schools in Uttaradit Province in comparison between before and after receiving the program with the knowledge test revealed that there was a difference of the knowledge of the teachers before and after the program with statistical significance at 0.05. The teachers participated in the program contributed their media for learning management according to the regulations and they had satisfaction towards the program

Keywords: Information Technology for Learning Management, Border Patrol Police School

บทนำ

ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีตามยุคสมัยที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้วงการศึกษาในประเทศไทยจำเป็นต้องตอบสนองต่อความท้าทายที่ต้องเผชิญอยู่นี้ เราต้องการรูปแบบการทำงานที่สามารถพัฒนากรอบความคิดเพื่อการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21 เพื่อที่สามารถจัดการศึกษาตอบสนองต่อความต้องการที่กำลังเปลี่ยนแปลงของสังคมซึ่งเยาวชนไทยกำลังเผชิญอยู่ ซึ่งนิยามของทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 นั้นพบว่าผู้เรียนในอนาคตมีคุณลักษณะ 4 ประการ ได้แก่ วิธีทางของการคิด คือ สร้างสรรค์ คิดวิจารณ์ญาณ การแก้ปัญหา การเรียนรู้และตัดสินใจ (Ways of Thinking, Creativity, Critical Thinking, Problem-solving, decision-Making

and Learning) วิธีการของการทำงาน คือ การติดต่อสื่อสารและการร่วมมือ (Ways of Working, Communication and Collaboration) เครื่องมือสำหรับการทำงาน คือเทคโนโลยีสารสนเทศ และความรู้ด้านข้อมูล (Tools for Working, Information and Communications Technology, and Information Literacy) และทักษะสำหรับดำรงชีวิตในโลกปัจจุบัน คือ ความเป็นพลเมืองชีวิตและอาชีพ และ ความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม (Skills for Living in the World, Citizenship, Life and Career, and Personal and Social Responsibility) ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนต้องมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น (โชติมาพร ไชยสิทธิ์, 2560) การเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยี (TechnologyZ-based Learning) ครอบคลุมวิธีการเรียนรู้หลากหลายรูปแบบผู้เรียนสามารถเรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ทุกประเภท ตลอดจนการถ่ายทอดผ่านดาวเทียม (Satellite broadcast) การเรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์เป็นวิธีการเรียนรู้ที่มีความสำคัญมากขึ้น แต่จากการที่มีการเปลี่ยนแปลงสู่วิถีชีวิตใหม่ (New normal) ของเทคโนโลยีทำให้ผู้สอนจำเป็นต้องศึกษา หาความรู้และเตรียมพร้อมตนเองเพื่อให้สามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเหล่านี้ในการเรียนการสอนวิธีการเตรียมตัวในการใช้เทคโนโลยีในการสอนคือ เทคนิคครูเขารู้เรา โดยสิ่งที่ครูต้องรู้มี 2 ประการคือ การรู้และเข้าใจศักยภาพของทรัพยากรที่โรงเรียนมีเช่น ครูต้องรู้ว่าในโรงเรียนมีอะไรที่สามารถใช้เป็นประโยชน์ในการเรียนการสอนโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศได้, และครูต้องมีความรู้ด้านเทคโนโลยีที่สามารถนำมาใช้ในการเรียนการสอน รวมไปถึงข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ โปรแกรมประยุกต์ที่เป็นประโยชน์ในการเรียนการสอน สื่อภาพและเสียง วิดีทัศน์ข่าวและประเด็นที่เป็นที่สนใจ เป็นต้น (ณัฐพล ราไพ, 2560)

การฝึกอบรมครูนั้น นับได้ว่าเป็นเรื่องที่ครูผู้สอนทุกคนต่างคุ้นเคยกันเป็นอย่างดี เพราะในชีวิตความเป็นครูนั้น อาจมีเรื่องให้ต้องไปอบรมหรือศึกษาดูงานอยู่บ่อยครั้ง แม้สิ่งนี้จะเป็โอกาสที่ดีที่ครูผู้สอนจะได้พัฒนาตัวเอง แต่การอบรมก็อาจจะเป็นเรื่องที่เป็ภาระได้สำหรับครูผู้สอนหลาย ๆ คน เพราะด้วยเวลา ค่าใช้จ่าย รวมถึงเนื้อหาที่ไม่สอดคล้องกับบริบทหรือความต้องการของครูผู้สอน ทำให้การฝึกอบรมอาจไม่ใช่เรื่องที่ถูกรู้ใจสำหรับครูผู้สอนบางคน ดังนั้นการเลือกรูปแบบการอบรมให้เหมาะสมนั้น จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่ง เพราะต้องเลือกให้เหมาะสมกับเนื้อหาในการอบรม เหมาะสมกับตัวครูผู้สอน และสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนเทคโนโลยีที่ครูสามารถนำมาใช้ในการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงแนวคิด มีเป็นจำนวนมาก และครูสามารถเลือกใช้ได้ตามความถนัดหรือความสนใจ (นรรัตน์ ผืนเขียว, 2567)

เครือข่ายเพื่อการพัฒนาอุดมศึกษาภาคเหนือตอนล่างจึงได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับสถานศึกษาในท้องถิ่นเพื่อเป้าหมายในการยกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของท้องถิ่นให้เกิดผลการพัฒนาการเรียนการสอนได้ในทุกมิติ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ ในฐานะสถาบันอุดมศึกษาสมาชิกของเครือข่ายเพื่อการพัฒนาอุดมศึกษาตอนล่างเห็นว่า การทำงานเชิงวิชาการร่วมกันระหว่างมหาวิทยาลัยกับสังคมในพันธกิจหลักทุกด้านของมหาวิทยาลัย เป็นพันธกิจที่สำคัญของสถาบันอุดมศึกษา โดย จากการบริการวิชาการและการเรียนรู้ร่วมกันกว่า 20 ปีในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน พบว่า โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนยอดโพธิ์ทอง 1 และโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบุญธรรม บุญพริ้ง เป็นโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ตั้งอยู่ที่ อำเภอบ้านโคก จังหวัดอุดรดิตถ์ เปิดสอนระดับชั้นอนุบาลถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีนักเรียนรวมทั้ง 2 โรงเรียน จำนวน 121 คน มีครูและผู้บริหารรวม 15 คน ซึ่งครบตามชั้นเรียนที่เปิดสอน เป็นที่พึ่งทางวิชาการของโรงเรียนในพื้นที่ นอกจากนี้โรงเรียนยังประสบกับปัญหาการจัดการศึกษาอย่างอื่นอีกหลายประการ โดยในเบื้องต้นนี้ ทางโรงเรียนมิได้รับการ

พัฒนาทักษะการสอนด้วยระบบโทรทัศน์ทางไกล DLTV กับครู และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ EDLTV สำหรับสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาสื่อการจัดการเรียนรู้ และการจัดสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ในห้องเรียน และโรงเรียน ผู้วิจัยจึงเห็นควรสร้างรูปแบบการพัฒนาศักยภาพครูในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการจัดการเรียนรู้ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในจังหวัดอุดรดิตถ์

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาศักยภาพครูในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการจัดการเรียนรู้ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในจังหวัดอุดรดิตถ์
2. เพื่อศึกษาผลการพัฒนาครูในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการจัดการเรียนรู้ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในจังหวัดอุดรดิตถ์

ขอบเขตการวิจัย

กลุ่มเป้าหมาย ครูโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนยอดโพธิ์ทอง 1 และโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบุญธรรม บุญพริ้ง รวมจำนวน 15 คน

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการ ของครู

1.1 สอบถามความต้องการของครูโดยการจัดประชุมสอบถามปัญหาและความต้องการการพัฒนาศักยภาพครูในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการจัดการเรียนรู้ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในจังหวัดอุดรดิตถ์

1.2 ศึกษาข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้ ศึกษาแนวคิดรูปแบบการพัฒนาครู ศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ศึกษา แนวคิดและทฤษฎีการจัดการเรียนรู้ และศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษ 21

ขั้นที่ 2 พัฒนาร่างรูปแบบกระบวนการ และขั้นตอนการพัฒนาครู

2.1 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัย ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงผลการสอบถามความต้องการของครูจำนวน 15 คน มาทำการวิเคราะห์ สังเคราะห์ เพื่อกำหนดร่างรูปแบบ และขั้นตอนการพัฒนาศักยภาพครูในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการจัดการเรียนรู้ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในจังหวัดอุดรดิตถ์

2.2 ดำเนินการพัฒนารูปแบบ และขั้นตอนการพัฒนาศักยภาพครูในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการจัดการเรียนรู้ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในจังหวัดอุดรดิตถ์ พร้อมดำเนินการจัดทำ เอกสารประกอบการฝึกอบรม แบบทดสอบความรู้ แบบประเมินผลงานการฝึกปฏิบัติ

ขั้นที่ 3 หาคุณภาพของรูปแบบกระบวนการ และขั้นตอนการพัฒนาครู

3.1 ทำการตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบกระบวนการและขั้นตอนการพัฒนาครู โดยทำการกำหนดขั้นตอนการพัฒนาศักยภาพครูในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการจัดการเรียนรู้ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในจังหวัดอุดรดิตถ์ ประเมินขั้นตอนโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน ประกอบด้วยขั้นตอนที่ 1 สอบถามความต้องการของครูโดยการจัดประชุมสอบถามปัญหาและความต้องการการพัฒนาศักยภาพครูในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ขั้นตอนที่ 3 การพัฒนาครูจำนวน 16 ชั่วโมง โดยการอบรมเชิงปฏิบัติการโดยมีเนื้อหาการฝึกอบรม 1. ให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 จำนวน 3 ชั่วโมง 2. แนวทางการออกแบบและพัฒนาสื่อโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสืบค้นข้อมูล จำนวน 3 ชั่วโมง 3. ฝึกปฏิบัติเพื่อสร้างประสบการณ์พัฒนาสื่อการจัดการเรียนรู้ จำนวน 10 ชั่วโมง ขั้นตอนที่ 4 ขั้นนิเทศติดตาม โดยเข้าสังเกตการใช้สื่อที่พัฒนาขึ้น ขั้นตอนที่ 5 การดำเนินการปรับปรุงขั้นตอนการฝึกอบรม

ขั้นที่ 4 การประเมินผลและปรับปรุง

4.1 ทำการวิเคราะห์ผลการประเมินคุณภาพของรูปแบบการพัฒนาศักยภาพครูในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการจัดการเรียนรู้ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในจังหวัดอุดรดิตถ์ ด้วยการหาค่าสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่า เบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.2 ดำเนินการปรับปรุง และแก้ไขรูปแบบการพัฒนาศักยภาพครูในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการจัดการเรียนรู้ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในจังหวัดอุดรดิตถ์ ตามข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ รวมถึงผลการประเมินคุณภาพ ทั้งนี้เพื่อให้รูปแบบ และขั้นตอนการพัฒนาศักยภาพครูในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการจัดการเรียนรู้ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในจังหวัดอุดรดิตถ์ มีความสมบูรณ์และถูกต้อง

ขั้นที่ 5 ขั้นนำไปใช้ประโยชน์ ศึกษาผลการใช้

ดำเนินการอบรมพัฒนาศักยภาพครูในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการจัดการเรียนรู้ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในจังหวัดอุดรดิตถ์จำนวน 15 คนตามขั้นตอนและเนื้อหาที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นโดยศึกษาผลการใช้ ประกอบด้วยขั้นตอน การพัฒนาครูจำนวน 16 ชั่วโมงโดยการอบรมเชิงปฏิบัติการ 1. ให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 จำนวน 3 ชั่วโมง 2. แนวทางการออกแบบและพัฒนาสื่อโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสืบค้นข้อมูล จำนวน 3 ชั่วโมง 3. ฝึกปฏิบัติเพื่อสร้างประสบการณ์พัฒนาสื่อการจัดการเรียนรู้ จำนวน 10 ชั่วโมง ขั้นตอน การประเมินการใช้โดยใช้แบบทดสอบความรู้ก่อนเรียนและหลังเรียนเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 แนวทางการออกแบบและพัฒนาสื่อโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสืบค้นข้อมูล และประเมินผลงานการฝึกปฏิบัติ ขั้นนิเทศติดตาม โดยเข้าสังเกตการใช้สื่อที่พัฒนาขึ้น สอบถามปัญหาและให้ข้อเสนอแนะในการจัดการเรียนรู้ และประเมินความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรม

ประชากร กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมาย ครูโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนยอดโพธิ์ทอง 1 และโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบุญธรรม บุญพริ้ง รวมจำนวน 15 คน เป็นผู้ให้ข้อมูลเบื้องต้นในด้านความต้องการการพัฒนาและเป็นผู้เข้ารับการพัฒนา

ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน โดยมีคุณวุฒิระดับปริญญาเอก ทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เทคโนโลยีการศึกษา คอมพิวเตอร์ศึกษา และเป็นผู้มีประสบการณ์ในการพัฒนาครูไม่น้อยกว่า 5 ปี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ 1. แบบสัมภาษณ์ 2. แบบสอบถาม 3. แบบประเมินคุณภาพของขั้นตอนและเนื้อหาการพัฒนาศักยภาพครูในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการจัดการเรียนรู้ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในจังหวัดอุดรธานี 4. แบบทดสอบความรู้ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้ 5. แบบประเมินผลงานการฝึกปฏิบัติ 6. แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรมพัฒนา โดยการสร้าง และหาคุณภาพด้วยการใช้แบบประเมินความสอดคล้องประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำการจัดประชุมสอบถามข้อมูลความต้องการและสัมภาษณ์ครูกลุ่มเป้าหมาย เก็บข้อมูลทั่วไปจากแบบสอบถาม ณ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนยอดโพธิ์ทอง 1 และนำมาพัฒนารูปแบบขั้นตอนและเนื้อหาทำการรวบรวมข้อมูลการประเมินคุณภาพของรูปแบบขั้นตอนและเนื้อหาการพัฒนาศักยภาพครูในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการจัดการเรียนรู้ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในจังหวัดอุดรธานีโดยผู้ทรงคุณวุฒิปรับปรุง และดำเนินการอบรมพัฒนาศักยภาพครู โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบุญธรรม บุญพริ้ง และโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนยอดโพธิ์ทอง 1 ณ ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ อาคารเฉลิมพระเกียรติ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนยอดโพธิ์ทอง 1 และศึกษาผลการใช้รูปแบบจาก การทดสอบวัดความรู้ การประเมินผลงานการฝึกปฏิบัติ และประเมินความพึงพอใจของครู

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสอบถามความต้องการ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา และผลจากแบบสอบถาม แบบประเมินคุณภาพ แบบทดสอบ แบบประเมินผลงานการฝึกปฏิบัติ และแบบสอบถามความพึงพอใจ โดยใช้ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ค่าดัชนีประสิทธิผล และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. จากการประชุมสอบถามความต้องการ และศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า ปัจจุบันครูโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน มีความต้องการพัฒนาในการนำเอาเทคโนโลยีเข้ามาประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรม

การเรียนรู้ การผลิตสื่อ เนื่องสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีที่ไม่ใช่ทางการศึกษาโดยตรง ทั้งในด้านความรู้ ความ เข้าใจในการจัดการเรียนรู้ที่ตรงตามหลักสูตร ความรู้ทางด้านสาระการเรียนรู้ ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการสำรวจปัญหาและ ความต้องการของครู โดยพบว่าความคิดเห็นของครูโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในจังหวัดอุดรดิตเกี่ยวกับ การเข้ารับการพัฒนาโดยใช้แบบสอบถามร่วมกับการประชุมรับฟังความคิดเห็นพบว่าครูมีความต้องการในการพัฒนาร้อยละ 80 ขึ้นไป และสนใจเข้ารับการพัฒนาร้อยละ 100 จากการสอบถามความต้องการพบว่า ครูมีความต้องการพัฒนาในการนำเอาเทคโนโลยีเข้ามาประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรม

การเรียนรู้ การผลิตสื่อจากการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ประชุมสอบถามความต้องการร่วมกับการใช้แบบสอบถามผู้วิจัยได้พัฒนาขั้นตอนและเนื้อหาในการพัฒนาศักยภาพครูในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการจัดการเรียนรู้ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในจังหวัดอุดรดิต เพื่อดำเนินการประเมินประเมินความเหมาะสมของรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิโดยมีคุณวุฒิระดับปริญญาเอก และมีประสบการณ์ในการพัฒนาครูไม่น้อยกว่า 5 ปี

ภาพที่ 1 รูปแบบขั้นตอนในการพัฒนาศักยภาพครูในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการจัดการเรียนรู้ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในจังหวัดอุดรดิต

- ขั้นตอนที่ 1 ประชุมสอบถามปัญหาและความต้องการในการพัฒนา
- ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
เพื่อออกแบบเนื้อหาการพัฒนาครู
- ขั้นตอนที่ 3 การพัฒนาครูโดยการอบรมเชิงปฏิบัติการ
1. ให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 จำนวน 3 ชั่วโมง
 2. แนวทางการออกแบบและพัฒนาสื่อโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสืบค้นข้อมูล
จำนวน 3 ชั่วโมง
 3. ฝึกปฏิบัติเพื่อสร้างประสบการณ์พัฒนาสื่อการจัดการเรียนรู้ จำนวน 10 ชั่วโมง
 4. การประเมินการใช้โดยใช้แบบทดสอบความรู้ เกี่ยวกับการจัดการศึกษาในศตวรรษ ที่ 21
แนวทางการออกแบบและพัฒนาสื่อโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การสืบค้นข้อมูล และประเมินผลงานการฝึก
ปฏิบัติ
- ขั้นตอนที่ 4 การนิเทศติดตาม
- ขั้นตอนที่ 5 การดำเนินการปรับปรุงขั้นตอนการฝึกอบรม

ตารางที่ 1 การประเมินความเหมาะสมของรูปแบบขั้นตอนและเนื้อหาในการพัฒนาศักยภาพครูในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการจัดการเรียนรู้ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในจังหวัดอุดรดิตโดยผู้ทรงคุณวุฒิ

ประเด็นการประเมิน	ระดับความเหมาะสม		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ขั้นตอนที่ 1 การประชุมสอบถามปัญหาและความต้องการ	4.20	0.45	มาก
ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อ ออกแบบเนื้อหาการพัฒนาครู	4.60	0.55	มากที่สุด
ขั้นตอนที่ 3 การพัฒนาครูโดยการอบรมเชิงปฏิบัติการ	4.60	0.55	มากที่สุด
1. ให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 จำนวน 3 ชั่วโมง	4.80	0.45	มากที่สุด
2. แนวทางการออกแบบและพัฒนาสื่อโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสืบค้นข้อมูล จำนวน 3 ชั่วโมง	4.80	0.45	มากที่สุด
3. ฝึกปฏิบัติเพื่อสร้างประสบการณ์พัฒนาสื่อการจัดการเรียนรู้ จำนวน 10 ชั่วโมง	4.80	0.45	มากที่สุด
4. การประเมินการใช้โดยใช้แบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับการจัดการศึกษาใน ศตวรรษที่ 21 แนวทางการออกแบบและพัฒนาสื่อโดยใช้เทคโนโลยี สารสนเทศ และการสืบค้นข้อมูล โดยใช้แบบทดสอบความรู้ ก่อนเรียนและหลัง เรียน ร่วมกับประเมินผลงานการฝึกปฏิบัติการผลิตสื่อการจัดการเรียนรู้	4.40	0.55	มาก
ขั้นตอนที่ 4 การนิเทศติดตาม	4.40	0.55	มาก
ขั้นตอนที่ 5 การดำเนินการปรับปรุงรูปแบบขั้นตอนการฝึกอบรม	4.40	.055	มาก

ผลการประเมินความเหมาะสมของขั้นตอนและเนื้อหาในการพัฒนาศักยภาพครูในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการจัดการเรียนรู้ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในจังหวัดอุดรดิตถ์ พบว่าใน ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อออกแบบเนื้อหาการพัฒนาครู ขั้นตอนที่ 3 การพัฒนาครูโดยการอบรมเชิงปฏิบัติการ 1. ให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 จำนวน 3 ชั่วโมง 2. แนวทางการออกแบบและพัฒนาสื่อโดยการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสืบค้น ข้อมูล จำนวน 3 ชั่วโมง 3. ฝึกปฏิบัติเพื่อสร้างประสบการณ์พัฒนาสื่อการจัดการเรียนรู้ จำนวน 10 ชั่วโมง 4. การประเมินการใช้โดยใช้แบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 แนวทางการออกแบบและพัฒนาสื่อโดยการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การสืบค้นข้อมูล และประเมินผลงานการฝึกปฏิบัติ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุดและขั้นตอนที่ 1 ประชุมสอบถามปัญหาและความต้องการในการพัฒนา ขั้นตอนที่ 4 การนิเทศติดตาม ขั้นตอนที่ 5 การดำเนินการปรับปรุงขั้นตอนการฝึกอบรม มีความเหมาะสมในระดับมาก

ผลการพัฒนาศักยภาพครูในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการจัดการเรียนรู้ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในจังหวัดอุดรดิตถ์โดยการใช้แบบทดสอบความรู้ ประเมินทักษะและคุณภาพของชิ้นงาน ผลการพัฒนาครูโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนจังหวัดอุดรดิตถ์โดยเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ก่อนและหลังการอบรมด้วยแบบทดสอบความรู้ พบว่าค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.8593 และครูที่เข้ารับการอบรมทุกคนมีผลงานสื่อการจัดการเรียนรู้สำหรับใช้ในการเรียนการสอนในรูปแบบดิจิทัลและสื่อใช้ในห้องเรียนของตนเอง และผลงานมีคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด

จากการพัฒนาศักยภาพครูในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการจัดการเรียนรู้ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในจังหวัดอุดรดิตถ์ ตามขั้นตอนและเนื้อหาที่พัฒนาขึ้น ผู้วิจัยดำเนินการประเมินประเมินความพึงพอใจของผู้เข้ารับการพัฒนามาจำนวน 15 คน

ตารางที่ 2 การประเมินความพึงพอใจของการอบรมพัฒนาศักยภาพครูในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการจัดการเรียนรู้ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนจังหวัดอุดรดิตถ์

ประเด็นการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
ความพึงพอใจต่อหลักสูตรเนื้อหาการบรรยาย			
1. ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาโดยรวม หลัง เข้ารับการพัฒนาศักยภาพครูในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการจัดการเรียนรู้ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในจังหวัดอุดรดิตถ์	4.60	0.51	มากที่สุด
2. ความเข้าใจต่อเนื้อหาในหัวข้อที่พัฒนาศักยภาพครูในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการจัดการเรียนรู้ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในจังหวัดอุดรดิตถ์	4.67	0.49	มากที่สุด

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ประเด็นการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
3. การพัฒนาศักยภาพครูในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการจัดการเรียนรู้ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในจังหวัดอุดรดิตรั้งนี้เป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนรู้	4.93	0.26	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยด้านหลักสูตรเนื้อหาการบรรยาย	4.73		มากที่สุด
ความพึงพอใจต่อการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์			
สามารถนำความรู้ที่ได้จากการอบรมพัฒนาศักยภาพครูในการนำไปใช้ประโยชน์ในการจัดการเรียนรู้	4.53	0.52	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยด้านการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์	4.53		มากที่สุด
ความพึงพอใจต่อการจัดอบรม			
1. ความพึงพอใจต่อสถานที่และสิ่งแวดล้อมในการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ/การประชุม	4.33	0.49	มาก
2. ความเหมาะสมของอุปกรณ์วัสดุอุปกรณ์/สื่อ/เครื่องมือและเอกสารในการอบรม	4.53	0.52	มากที่สุด
3. ความเหมาะสมของระยะเวลาในการอบรม	4.80	0.41	มากที่สุด
4. การบริการ/การอำนวยความสะดวกของเจ้าหน้าที่ในโครงการ ในการอบรม	4.73	0.46	มากที่สุด
5. ความพึงพอใจในภาพรวมต่อการอบรม	4.87	0.35	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยด้านความเหมาะสมของระยะเวลาและสถานที่	4.65		มากที่สุด

ผลการประเมินความพึงพอใจโดยครูผู้เข้ารับการพัฒนากจำนวน 15 คนพบว่าผู้เข้ารับการพัฒนามีความพึงพอใจในระดับมากที่สุดคือ ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาโดยรวม หลังเข้ารับการพัฒนาฯ ความเข้าใจต่อเนื้อหาในหัวข้อที่พัฒนาฯ การพัฒนาศักยภาพครูในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการจัดการเรียนรู้ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในจังหวัดอุดรดิตรั้งนี้เป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนรู้ ความเหมาะสมของอุปกรณ์วัสดุอุปกรณ์/สื่อ/เครื่องมือและเอกสารในการพัฒนาฯ ระยะเวลาในการพัฒนาฯ การบริการ/การอำนวยความสะดวกของเจ้าหน้าที่ในโครงการการพัฒนาฯ ความพึงพอใจในภาพรวมต่อการพัฒนาฯ และมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุดคือสถานที่และสิ่งแวดล้อมในการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ/การประชุม และมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาโดยรวม ก่อน เข้ารับการพัฒนาศักยภาพครูในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการจัดการเรียนรู้ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในจังหวัดอุดรดิตรั้งในระดับน้อย

อภิปรายผลการวิจัย

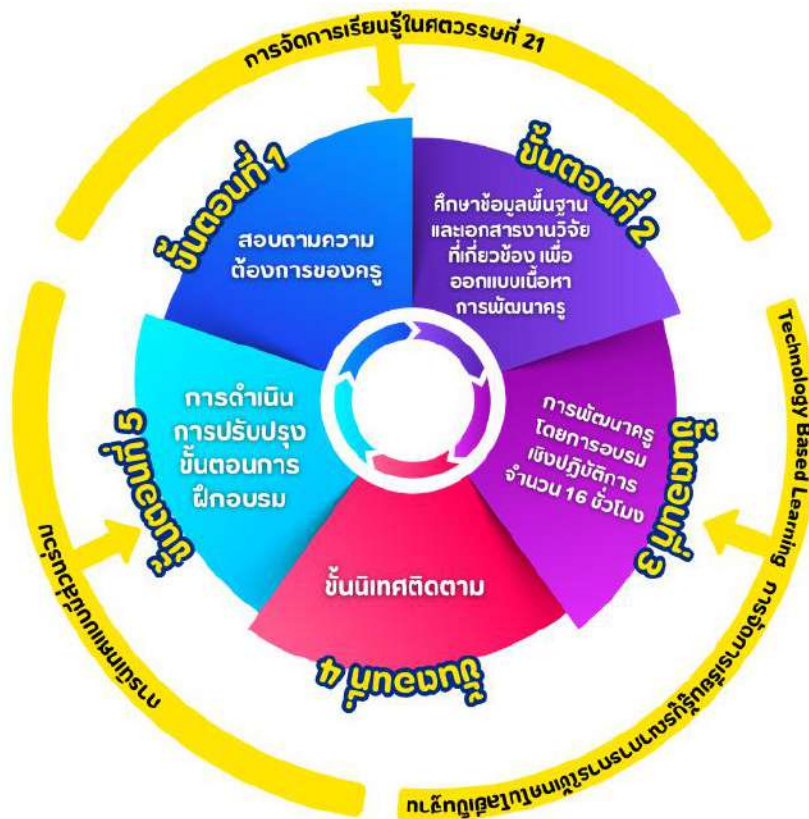
รูปแบบการพัฒนาศักยภาพครูในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการจัดการเรียนรู้ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในจังหวัดอุดรดิตพบว่า มีขั้นตอนในการพัฒนา 5 ขั้นตอนประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1 ประชุมสอบถามปัญหาและความต้องการในการพัฒนาขั้นตอนที่ 2 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อออกแบบเนื้อหาการพัฒนาครู ขั้นตอนที่ 3 การพัฒนาครูโดยการอบรมเชิงปฏิบัติการ 1. ให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 จำนวน 3 ชั่วโมง 2. แนวทางการออกแบบและพัฒนาสื่อโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสืบค้น ข้อมูล จำนวน 3 ชั่วโมง 3. ฝึกปฏิบัติเพื่อสร้างประสบการณ์พัฒนาสื่อการจัดการเรียนรู้ จำนวน 6 ชั่วโมง 4. การประเมินการใช้โดยใช้แบบทดสอบความรู้ เกี่ยวกับการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 แนวทางการออกแบบและพัฒนาสื่อโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การสืบค้นข้อมูล และประเมินผลงานการฝึกปฏิบัติ ขั้นตอนที่ 4 การนิเทศติดตาม

ขั้นตอนที่ 5 การดำเนินการปรับปรุงขั้นตอนการฝึกอบรม สอดคล้องกับ อาทิตย์ โพธิ์ศรีทอง (2559) ศึกษาเรื่องการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ทางด้านดนตรี ในศตวรรษที่ 21 และสุรศักดิ์ จันทลา (2565) ในการศึกษาครูยุคใหม่ในโลกแห่งการเรียนรู้ศตวรรษที่ 21

ผลการศักยภาพครูในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการจัดการเรียนรู้ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในจังหวัดอุดรดิตพบว่า โดยเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ก่อนและหลังการอบรมด้วยแบบทดสอบความรู้ พบว่า ค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.8593 แสดงว่าผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้เพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 85.93 ครูที่เข้ารับการอบรมทุกคนมีผลงานสื่อการจัดการเรียนรู้สำหรับใช้ในการเรียนการสอนในรูปแบบดิจิทัลและสื่อใช้ในห้องเรียนของตนเอง และผลงานมีคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด และ มีความพึงพอใจต่อการพัฒนาอยู่ในระดับมากที่สุดและระดับมาก สอดคล้องกับสอดคล้องกับ สุภาณี เส็งศรี (2554) ศึกษาแบบกระบวนการฝึกอบรมครูประจำการเพื่อพัฒนาสื่ออิเล็กทรอนิกส์ และสัญญา พงษ์ศรีธา (2561) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาทักษะการสอนของครูพันธุ์ใหม่ในยุคไทยแลนด์ 4.0 จากการสอบถามหลังจากได้รับการพัฒนา ครูมีแนวคิดและทักษะในการพัฒนาการเรียนการสอนโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ สามารถนำเสนอแนวทางในการจัดการเรียนการสอนของตนเอง และแนะนำเพื่อนครู เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการพัฒนาการเรียนการสอน

องค์ความรู้จากการวิจัยสู่การพัฒนา

การพัฒนาศักยภาพครูในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการจัดการเรียนรู้ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในจังหวัดอุดรดิตถ์ พบว่า มีขั้นตอนในการพัฒนา 5 ขั้นตอนประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1 ประชุมสอบถามปัญหาและความต้องการในการพัฒนาขั้นตอนที่ 2 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อออกแบบเนื้อหาการพัฒนาครู ขั้นตอนที่ 3 การพัฒนาครูโดยการอบรมเชิงปฏิบัติการ ขั้นตอนที่ 4 การนิเทศติดตาม ขั้นตอนที่ 5 การดำเนินการปรับปรุงขั้นตอนการฝึกอบรม ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาครู

ภาพที่ 2 การพัฒนาศักยภาพครูในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการจัดการเรียนรู้ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในจังหวัดอุดรดิตถ์

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

การพัฒนาศักยภาพครูในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการจัดการเรียนรู้ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในจังหวัดอุดรดิตถ์พบว่า ควรพัฒนาครูโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานเนื่องจาก โรงเรียนอยู่ในพื้นที่ห่างไกล และใช้การนิเทศติดตาม

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

จากการพัฒนาศักยภาพครูในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการจัดการเรียนรู้ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในจังหวัดอุดรดิต พบว่า สามารถนำขั้นตอนในการพัฒนาครูไปใช้เป็นต้นแบบและพัฒนาเป็นรูปแบบสำหรับการพัฒนาครูในพื้นที่เฉพาะได้

เอกสารอ้างอิง

- โชติมาพร ไชยสิทธิ์. (2560). ทักษะในศตวรรษที่ 21 สอนให้เกิดผลกับผู้เรียน. สืบค้น 9 มกราคม 2567, จาก <http://areerat056.blogspot.com/2017/04/21.html>
- ณัฐพล ร้าไพ. (2560). การพัฒนารูปแบบชุดฝึกทักษะการเรียนรู้ทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสำหรับครูในศตวรรษที่ 21 (รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม.
- นรรัชต์ ฝันเชียร. (2567). ประโยชน์ของการฝึกอบรมครู. สืบค้น 9 มกราคม 2567, จาก <https://www.trueplookpanya.com/education/content/80328/-teaartedu-teaart-teaarttea->
- สุภาณี เส็งศรี. (2554) รูปแบบกระบวนการฝึกอบรมครูประจำการเพื่อพัฒนาสื่ออิเล็กทรอนิกส์. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 13(3), 1-16.
- สุรศักดิ์ จันทลา. (2565). ครูยุคใหม่ในโลกแห่งการเรียนรู้ศตวรรษที่ 21. *วารสารการสอนสังคมศึกษา*, 4(1), 88-98.
- สัณญา พงษ์ศรีดา. (2561). การพัฒนาทักษะการสอนของครูพันธุ์ใหม่ในยุคไทยแลนด์ 4.0. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- อาทิตย์ โพธิ์ศรีทอง. (2559). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครู เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ทางด้านดนตรี ในศตวรรษที่ 21. *วารสารสถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 17(2), 37-48.

IURU

Journal of Integrated Sciences
for Development

วารสารสหวิทยาการเพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

URU

Journal of Integrated Sciences
for Development

SCAN ME

วารสารสหวิทยาการเพื่อการพัฒนา
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
ศูนย์ส่งเสริมบัณฑิตศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
เลขที่ 27 ถนนอินใจมี ตำบลท่าอิฐ อำเภอเมือง
จังหวัดอุดรดิตถ์ 53000
โทร. 089-9617456, 089-9617457